

A TARTALOMBÓL

- Kortárs igehirdetők:
Boncz Zoltán:
Kritika és bátorítás
- Igehirdetések:

Isten kegyelmének működése és célja

A teremtés – egy bizonyíték a hitnek
- A missziói parancs vizsgálata a pogány népek felé való tudatos misszionálásra nézve
- ELF – Európai Vezetői Fórum
- A homoszexualitás témájának gyülekezeti és egyházi megközelítéséről
- Mentorhiány a 21. században
- Ki vagy te, hogy másokra erőltesd a saját erkölcsi értékrendedet?!
- Ki nekünk ma Jézus Krisztus?
- Zsidóság, Isten választott népe, evangéliumi világosságban
- A lelkipásztor házassága és válása

TARTALOMJEGYZÉK

HIRDESD AZ IGÉT!

Kortárs igehirdetők – Boncz Zoltán: Kritika és bátorítás.....	1
Kovács Géza: Isten kegyelmének működése és célja (Ef 2,4-7).....	4
C. H. Spurgeon: A teremtés – egy bizonyíték a hitnek.....	6

BIBLIATANULMÁNY

Steiner József: A missziói parancs vizsgálata a pogány népek felé való tudatos misszionálásra nézve	8
---	---

TANULMÁNY

Kovács Géza: Zsidóság, Isten választott népe evangéliumi világosságban	20
Kelemen Szabolcs Alpár: Az idő Istené	24

TANULMÁNYI SZEMLE

Edgar V. McKnight: Ki nekünk ma Jézus Krisztus? A Jézus-kutatás három korszaka	27
Mazsu Gyöngyi: Mentorhiány a 21. században	32
Paul Copan: Ki vagy te, hogy másokra erőltessd a saját erkölcsi értékrendedet?!	36

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Allen White: Amikor a Biblia tanulmányozása bálványunkká válik – Gondolatok a kiscsoportos bibliatanulmányozáshoz.....	39
Schauermann Tamás: ELF – Európai Vezetői Fórum.....	41
Pafkó Tamás: (ELF)elejthetetlen élmények	43
A homoszexualitás témájának gyülekezeti és egyházi megközelítéséről – Az Evangéliumi Szabadegyházak Szövetsége (BEFG, Németország) Elnökségének nyílt levele a gyülekezetek számára	45
Sógor Árpád: Boldogan éltek, míg meg nem haltak? A lelkipásztor házassága és válása	48

KAPCSOLATOK

Dr. Szöllös János: Szlovákok és magyarok együtt Krisztusban.....	59
--	----

Címlapon:

Friss gyümölcsök egy jeruzsálemi piacon. (Fotó: flickr.com, bernard_in_va)

A zsidósággal foglalkozó írásunk a 20. oldaltól olvasható.

Baptista lelkesi szakfolyóirat

Szolgotárs

2013. második negyedév

XXII. évfolyam

2. szám

A Magyarországi Baptista Egyház kiadványa

Felelős szerkesztő: *Sinka Csaba*

Felelős kiadó: *Papp János* egyházelnök

Tördelőszerkesztő: *Sinka Csaba*

Teológiai szaklektor: *dr. Gerzsényi László*

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

1068 Budapest, Benczúr u. 31.

Telefon: 06-1-352-9993

Fax: 06-1-352-9707

E-mail: szolgotars@gmail.com

<http://szolgotars.hu>

A folyóirat önköltségi áron megvásárolható és előfizethető a Baptista Kiadónál.

Egy szám ára: 750 Ft,

egyéves előfizetési díj: 2600 Ft.

Megjelenik: negyedévente

ISSN 1218-425X

HIRDESD AZ IGÉT!

Kortárs igehirdetők

Boncz Zoltán

KRITIKA ÉS BÁTORÍTÁS

A kritika és a bátorítás két olyan terület, ami nem igazán kap sok figyelmet, ugyanakkor alapvetően meg tudja határozni egy család, illetve egy gyülekezet mindennapjait is. Befolyásolja azt, hogyan érzed magad abban a közösségben, illetve az adott személlyel. Sajnos egyszersmind két olyan területről van szó, amiket ha használunk is, nem megfelelően tesszük.

Pál gyakran ad egy „listát” arra nézve, hogy miként viselkedjünk. Erre példa az 1Thessz 5,12kk, de ilyet látunk a Kolossé 4 elején is. Kol 4,6: *„Beszédeitek legyen mindenkor kedves, sóval fűszerezett, hogy így mindenkinek helyesen tudjatok felelni.”* Egyesek erre azt mondják, hogy ez csak rizsa és mellébeszélés. A kedvencem a következő: *„Tudod jól, hogy én nem szoktam köntörfalazni, mindig megmondom, ha valami bajom van. Ami a szívemen, az a számon. Én ilyen egyenes vagyok.”* Nos, jó dolog az egyenesség, hasznos és kell is. De akkor itt arra buzdít minket a Biblia, hogy ne legyünk egyenesek, hanem mismásoljuk el a dolgokat? Egyáltalán nem és hamarosan meg is nézzük alaposabban.

De nézzük meg előtte, mit jelent az, hogy kritika (krinó, kritiké). Néhány igevers, ami segíthet ebben: 1Kor 11,13: *„Ítéljétek meg magatokban”* 1Kor 10,15: *„Úgy beszélek hozzátok, mint értelmes emberekhez: ítéljétek meg magatok, amit mondok.”* Mt 7,1–2: *„Ne ítéljétek, hogy ne ítéltessetek! Mert amilyen ítélettel ítélték, olyannal ítéltettek; és amilyen mértékkel mérték, nektek is olyannal mérnek.* 1Kor 10,29: vádol; 1Kor 6,6: pereskedik Bár nem ez a szó található a következő igeversben, de jól összefoglalja mindent: 1Thessz 5,21–22: *„mindent vizsgáljatok meg: a jót tartsátok meg, a gonosz minden fajtájától tartózkodjatok.”*

Szóval mi a kritika? Mit mond róla az értelmező szótár?

Kritika: olyan publicisztikai vagy esszé műfaj, amely valamely művészeti vagy szellemi alkotás – festmény, zenemű, szépirodalmi alkotás, színdarab, tudományos kiadvány stb. – értékelésén, elemzésén keresztül a magasművészet vagy a tudomány aktuális állapotáról, eredményeiről ad képet a nagyközönség számára. (A kritika szükségszerűen válogat, az egyes alkotások ismertetésén keresztül azonban súlyponti tendenciákat vázol fel. Fontos feladata a művészet, irodalom stb. társadalmi és esztétikai jelentőségének feltárása, széles körű megértésének előmozdítása, ezzel végső soron népszerűsítése, az alkotóközösség és a közönség közötti kapcsolat megteremtése, a közízlés formálása.)

Nem akarom ezt a megfogalmazást boncolgatni, de sok fontos dologra rávilágít. A kritika lényege nem az, hogy elmondom, mi nem tetszik! Ez is része persze, de messze nem ez a célja! Értékel és elemez olyan céllal, hogy az aktuális állapotról adjon egy képet. Vajon mi tudunk-e olyan módon lenni kritikusok, hogy azzal segítsük értékelni a testvérünk helyzetét? Felvázolunk-e tendenciákat, irányvonalakat mások számára azon céljal, hogy megmutassuk, hova tart az élete, milyen pozitív és negatív következmények várhatók jelen helyzetben? Vagy készek vagyunk-e kritikusok lenni ilyen módon, hogy előbbre tudjon jutni, ahelyett hogy inkább hallgatunk. Csak egy nagyon egyszerű példa: egy emberrel nemrég találkoztam egy megbeszélés helyén. Az orrából lógott egy kis „nyünyüke”. Tudom, furcsa egy példa. Figyelmeztettem erre, ami miatt persze szegény elvörösödött. Ugyanakkor két lehetőségem volt: vagy figyelmeztetem, vagy hagyom, hogy így járjon akár egész nap egyik helyről a másikra. Nem minősítettem, csak felhívtam a figyelmét az aktuális állapotról képet adva – tükröt tartottam számára. Mindemellet

meghagytam neki a lehetőséget, hogy ő döntsön és cselekedjen a belátása szerint az ismeretek összegzése után.

A kritika egyik feladata pontosan ez: tükörnek lenni. Tükörként megmutatni azt, amit az adott illető egyébként nem látna. Másfelől fontos feladata az is, hogy ne mi akarjunk dönteni helyette, hanem ezt meghagyjuk a másik fél számára. Ezt sokszor szeretjük jótékony szeretetálca mögé rejteni és inkább nem beszélni róla. Miért pont én mondjam meg neki? Nem akarom megbántani. Miért lenne ez az én feladatom?

A gyülekezetben ugyanilyen fontos a megfelelő kritika. Az, ami nem azzal a céllal szólal meg, hogy elmondja, mi nem

tetszik, hanem ami valóban megvizsgálja az adott helyzetet, a maga helyén kezeli, és úgy közli az esetleges hibát, hogy azzal előremutató módon segíti a másikat a korrigálásra – de nem predesztinálja vagy kényszeríti egy döntés irányába. Ha csak a bűnre mutatunk, azzal a saját kezünkbe vesszük az ítélethozatalt, ami pedig Isten hatásköre. 2Tim 3,16–17: „A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre; hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített.” Ugye, milyen ismerős mindez? Isten ígéje rendre megkritizál bennünket. Tanít minket, fedd, megjobbít, nevel az igazságban, tökéletessé tesz, felkészít a jó cselekedetre. Pál azt mondja: „a betű megöl, a Lélek pedig megelevenít.” (2Kor 3,6). Amikor csak a bűnt fogalmazzuk meg, hogy ez és ez rossz a másik emberben, akkor az csak a törvény. Ki az, akit ne tudna Isten törvénye nemcsak megítélni, de elítélni is?! De a Lélek nemcsak a bűnre mutat rá – fontos, hogy ezt is megteszi – hanem megelevenít, egy új utat mutat. A helyes kritika nemcsak a hibára mutat rá, hanem segít a helyes irányba elindulni is, de nem kényszerít. Vezet, de nem hajt.

Legyünk kritikusak! Ítéljük meg a dolgokat magunkban, ahogy Pál is buzdít minket. Vizsgáljunk meg mindent! De ne csak elítéljünk! A Róm 6,23 egy jól ismert igevers, amit nem szabad szétszedni! Így kezdődik: „Mert a bűn zsoldja a halál – de ezzel nincs vége, mert utána ez jön – az Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.” Ez a helyes kritika! Így lehet igaz a Kol 4,6: „Beszédetek legyen mindenkor kedves, sóval fűszerezett, hogy így mindenkinek helyesen tudjatok felelni.” Helyesen felelni, azaz elmondva az igazságot is, de reményt, utat is mutatni.

Másfelől pedig ne tagadd meg a kritikát a másik embertől! Ahogyan neked is szükséged van a visszacsatolásra, úgy neki is kell. Lehet, hogy elsőre nem fog jólesni neki, de később öröm lesz benne, hogy hallhatta tőled azt, amit az imént említett szeretettel közöltél vele. Mert ebből bizony valóban látható a törődés, az odafigyelés. Babits mondta: Mert vétkesek

közt cinkos, aki néma (Jónás könyve). Ha hallgatsz, ugyanezt teszed. Az Ez 3,18 is erről beszél: „Ha azt mondom a bűnösnek, hogy meg kell halnia, és te őt nem figyelmezteted, és nem szólsz neki, figyelmeztetve a bűnöst, hogy ne járjon bűnös úton, és így életben maradjon: akkor az a bűnös meghal ugyan bűne miatt, de a vért tőled kérem számon.” Ne maradj néma, legyél kritikus a megfelelő módon. 1Thessz 5,21–22 *mindent vizsgáljatok meg: a jót tartsátok meg, a gonosz minden fajtájától tartózkodjatok.*

A második téma a bátorítás, ami szorosan kapcsolódik az előzőhöz. Ugyanakkor míg a (helytelen) kritikával többnyire bőven ellátjuk egymást, a bátorítással már csínján bánunk. Teszt jelleggel megnéztem egy csoportban, hogy mennyire vagyunk jók ebben és sajnos nem sikerült tündökölnünk még akkor sem, amikor konkrétan kiadott feladat volt mindez. Felkértem egy csoportot arra, hogy a következő egy hétben minden csoporttagot bátorítson egy alkalommal. Nos, nem lett éppen a legjobb eredménnyel járó feladat, sőt nyugodtan nevezhetném siralmasnak is az eredményeket, bár azért volt olyan személy, akinek jól ment mindez. Amikor nincs meghatározva feladatként, hogy bátorítanunk *kell* embereket, akkor feltehetőleg még rosszabbul megy ez...

Az amerikaiaknál nagyon megy a bátorítás, a társadalmuk egyik alappillére (néha úgy tűnik, túlzásba is viszik és akkor is bátorítanak, amikor épp kritikát kéne megfogalmazni). Jézus és Péter viszonyában azt gondolom, a bátorítás nagyon nagy lépésekre sarkallta a tanítványt. Gondoljunk csak a vízen járás esetére. A bátorítás: „Jöjj”, csodákat tett Péter életében. Úgy értem, mondhatta volna azt is Jézus, hogy ugyan már, Péter, mit akarsz te ezzel? Neked nem szükséges vízen járnod! Mégis, miért akarod ezt? Kinek akarsz bizonyítani? Te nem vagy Isten Fia! Inkább evezzel erősebben! Nem. Jézus inkább azt mondta: Jöjj! Mit élt át Péter csak azért, mert Jézus nem elutasította őt?! Szárnyakad adott neki az a megtapasztalás! Nem nézett le Jézus a kéresemért, foglalkozott velem, értékes vagyok neki! ... és a vízen jártam! Vele minden lehetséges!

Eszembe jut az, amit Jézus Jánosnak üzent, mint bátorítás: Lk 7,22–23: „Menjete el, vigyétek híriül Jánosnak, amit láttatok és hallottatok: Vakok látnak, sánták járnak, leprások tisztulnak meg, süketek hallanak, halottak támadnak fel, a szegényeknek az evangélium hirdettetik, és boldog, aki nem botránkozik meg énbenem.” Mi mindent jelenthetett János számára mindez! Nem hiába vagyok börtönben! Jól értettem! Ez az! Igen, volt értelme! Értékes vagyok!

Még egy szakasz, amikor Jézus arra bátorítja a tanítványokat, hogy imádkozzanak munkásokért (Mt 9,37–38), majd az egész 10. fejezet, amikor elküldi őket. Azt hallva simán mennek szembe az elefántokkal is. Annyi volt a feladat elmondása, mint amennyi a bátorítás. Fontos volt Jézusnak, hogy merjenek menni. Hogy megértsék, mennyire értékesek az ő szemében! De mondhatnám még a főpapi imádságot is vagy az utolsó vacsorát vagy egyéb más eseményeket. Jézus sokat bátorította a tanítványokat. Szinte a teljes élete erről szólt. Gyerünk! Menni fog! Ott leszek melletted! Hajrá!

Te mennyit bátorítod a körülötted levő embereket? Mennyire vagy egy bátorítás a körülötted levő emberek számára? Mennyire tudod visszatükrözni e téren Jézust? Amikor elmennek tőled az emberek, akkor leterhelve vagy feltöltelezve mennek tovább?

A bátorításhoz meg kell tudni látni azt, hogy miben bizonytalan a másik ember. Csak akkor fogod tudni bátorítani, ha nemcsak azt látod, hogy kételkedik, de azt is tudod, hogy mi az, ami ezt okozza számára. Lehet helytelen önértékelés, sok negatív kritika, téves szülői elvárások és rengeteg más dolog is. Nem fel-

tétlenül kell a forrást kezelned egy-egy alkalommal, de azt látnod kell, hogy miben bizonytalan az előtted álló személy.

A bátorításban fel kell ismerni, hogy mi az erőssége, hogy azt ismerd el. Sokszor látom, hogy valaki nem is tudja, miben kiemelkedő, éppen ezért nem is mer belefogni valamibe, pedig képes lenne rá. Feladatunk, hogy a hitüket, a bizalmukat erősítsük ne csak Isten személyében, de abban is, amit az Úr nekik adott eszközzel.

A bátorításban nem szabad hamis álmokat kergettetni a másikkal. Ez alapvető fontosságú. Ha minden téren bátorítunk valakit, akkor könnyen kudarcba hajszolhatjuk. Ami valakinek nem az erőssége, abban ne bátorítsuk, mert a jövőre nézve épp az ellenkezőjét fogjuk elérni.

A bátorításban elengedhetetlen a példamutatás (sikemi országgyűlés, Józs 24,14–15; ApCsel 10,38–39). Ne várjuk a gyülekezettől azt, hogy majd elkezdenek minket bátorítani, hogy jó volt az igehirdetés, mert tanultak belőle, ha mi sem vagyunk képesek bátorítani őket. Ne várjuk a másiktól hogy továbblendít minket egy jó szóval, ha még nekünk sem megy ez. Nagy a különbség az „utánam” és az „előre” szavak között...

Kevés olyan hatékony eszköz van a kezünkben, mint a kritika és a bátorítás. Az egyikkel sok jó dolgot tehetünk, de helytelenül eljárva árthatunk is. Fontos, hogy helyesen használjuk, de pusztán félelemből, mert nem tudjuk, hogyan tegyünk, nem szabad elmulasztani jól használni. A kritika olyan, mint a kés: nagyon hasznos a mindennapokban, de súlyos sebeket is ejthetünk vele.

A bátorítás is lehet kétélű, hiszen nem szabad valakit olyanra bátorítani, ami rossz irányba viszi, de nagyon fontos, hogy megfelelő módon segítsük vele a másikat. A hiánya pedig nagyon szembetűnő egy közösségben.

Te hogy használod ezt a két eszközt? Te hogyan fogod használni ezt a két eszközt? Ez nemcsak egy lehetőség, amivel élünk vagy nem élünk. Ez egy feladat is számunkra, hogy helyes kritikával a jó irányba segítsük a másikat, illetve bátorítással mozdítsuk is tovább. Ez a te feladatod, amivel szolgálattal tartozol a másik felé. Nem azt kérdezem, hogy csinálni akarod-e, hanem hogy miként fogod végezni mindezt. Képzeljétek el, ha egy olyan gyülekezetté válunk, amely kész egymást helyes kritikával és bátorítással előremozdítani, mi lesz abból. 12 apostol hova jutott el azért, mert Krisztus motiválta őket, pedig ott csak egy motiváló ember volt. Hova juthatunk el mi hitben, ha ebben is követjük Krisztust, és mind szolgálunk egymás felé kritikával és bátorítással?! Képzeld csak el! Merd megálmodni! – Majd kezd el megcselekedni!

Boncz Zoltán Pápan született, nem hívő családba, így semmiféle keresztény múlttal nem rendelkezik. A Pápai Általános Iskola után a győri katonai gimnáziumban tanult tovább. Ez a gimnázium nem épp krisztusi értékrendjéről híres, mégis itt tért meg. Később bibliórakat és imaalkalmakat szervezett többedmagával ott, majd továbbtanult a katonai főiskolán, ahol ugyanezt folytatva egy bibliakört kezdett egy barátjával, akivel naponta kétszer (reggeli torna és takarodó előtt) összejárt imádkozni. Közben már hívta az Úr a lelkészi szolgálatra. Ezalatt főként a Timóteus Társasággal szolgált együtt, miközben visszajárt Pápara is a gyülekezet életében részt venni, valamint *Csaplár József* lelkipásztortól tanulni. Később a sereg úgy döntött, hogy csak az a jó mérnök, aki láb nélkül is felmászik a kötélre, így kiment csapathoz. 2002-ben összekötötte az életét *Timeával*, majd egy évvel később felbontott egy másik köteléket a hadsereggel. Azóta a gyülekezetben, valamint egy anyaotthonban szolgál. Ami szabadidő marad, azt digitális eszközök külső-belső megismerésével tölti, részint egy vállalkozás keretében.

Rick Warren

MIT TEGYÜNK A NEHÉZ EMBEREKKEL?

*John D. Rockefeller*rt megkérdezték, mit tart az alkalmazottai legértékesebb tulajdonságának, ezt válaszolta: „A képességet, hogy hogyan jöjjünk ki az emberekkel!”

Az egyik legfontosabb dolog, ami segít, hogy sikeresek legyünk a szolgálatban, ha tudjuk, hogyan bánjunk a bajkeverőkkel. Ha idejében megtanulod, hogyan viszonyulj a nehéz emberekhez, több energiád marad a szolgálatra, ahelyett, hogy azt szükségtelen konfliktusokra pazarolnád.

A bajkeverők sokfélék lehetnek:

- T34-ES TANK – átgázol rajtad ha megengeded
- HANGSZÓRÓ – szétbeszéli a fejedet
- BUBORÉKKIPUKKASZTÓ – kilyukasztja mindenki lelkesedését
- VULKÁN – olyan a temperamentuma mint a Vezúvnak
- SÍRÓS – krónikus panaszkodó
- SZŐRÖZŐ, aki a kákán is csomót keres – a kielégíthetetlen perfekcionista
- ŪRKADÉT – mindig más hullámhosszon van, semmit sem ért

Mit tegyek az ilyen emberekkel?

Jézus maga is sok nehéz emberrel találkozott. Négy elvet találtam az életében erre vonatkozóan:

1. *Ismerd fel, hogy nem tudsz mindenkinek megfelelni!* (János 5,30) Jézus maga sem volt képes erre! Valaki esőt akar, valaki napsütést.
2. *Utasítsd vissza, hogy úgy ugrálj, ahogy ők fütyülnek!* (Máté 22,18) Tanuld meg, hogyan mondj nemet az irreális elvárásokra! Ne félj konfrontálódni! Mond el az igazságot szeretetben!
3. *Soha ne állj bosszút!* (Máté 5,38–39) Ezzel lesüllyednél a szintjükre.
4. *Imádkozz értük!* (Máté 5,44) Mindkét félnek segít. Engedd meg Istennek, hogy ő kezelje őket.

Legyen ez az ige a célod: „*Amennyiben rajtatok áll, éljetez mindenkivel békességben.*” (Róm 12,18)

Forrás: http://gyulekezetvezetes.blog.hu/2009/05/16/mit_tegyunk_a_nehez_emberekkel

Kovács Géza
ISTEN KEGYELMÉNEK
MŰKÖDÉSE ÉS CÉLJA
 Ef 2,4–7

Octavio Ocampo: Jézus Krisztus

Pál apostolnak az efezusi gyülekezethez írt levelében van néhány mondat, amelyekben egyszerű világosságban tárja fel számunkra Isten kegyelmének a működését és a célját. Így hangzik: „Isten gazdag lévén irgalomban, az ő nagy szeretetéért, amellyel minket szeretett, minket is, akik halottak voltunk a vétkek miatt, életre keltett a Krisztussal együtt – kegyelemből van üdvösségetek! – és vele együtt feltámasztott és a mennyek világába ültetett Krisztus Jézusért, hogy megmutassa az eljövendő korszakokban kegyelmének mérhetetlen gazdagságát.” (Ef 2,4–7)

Ezen ige szavai szerint a mi üdvösségünk egyetlen forrása az, hogy Isten – aki gazdag az ő irgalmasságában – szeretetének mérhetetlen nagyságát árasztotta ki erre a világra Fiában, Jézus Krisztusban. Adta, küldte őt, Jézus pedig jött és sorsközösséget vállalt velünk! Beleöltözött a mi testünkbe

azért, hogy segítsen: kiemeljen minket a halálba és kárhozatba süllyedt állapotunkból. Vállalta a halál testét és ebben a testben a halált, azért hogy feltámadása által megtörje a halál erejét, és világosságra hozza az elmúlhatatlan életet. Bűnné lett, vagyis magára vállalta minden ember valamennyi bűnét mint valóságos ember és mint az Isten Báránya. Testében elszenvedte a szent Isten igazságos büntetését helyettünk, és bocsánatot, szabadítást szerzett számunkra, a megigazultak fehér ruhájával ajándékozott meg minket. Fontos kérdés: Mit kell tenni nekünk azért, hogy az elkészített üdvösséget elnyerjük?

Az első és elkerülhetetlenül fontos lépésünk az üdvösség elnyerése érdekében annak a ténynek a felismerése, hogy „halottak voltunk”. Ez azt jelenti, hogy mi is és minden ember az atyáinktól hozott örökségként, Istentől elidegenülve a szellemi halál állapotában érkeztünk ebbe a világba. A halottat az jellemzi, hogy nem mozdul, nem lélegzik, képtelen a helyzetén változtatni, nem működnek az érzékszervei: nem lát, nem hall, nincs kapcsolata a környezetével: nem él. Szellemileg, vagyis a hit, a bűn, az Isten, az üdvösség dolgában mindannyian ilyen süket, vak, érzéketlen és változtatásra képtelen, tehát halott állapotban jöttünk e világra. Akkor láttuk ezt meg (és minden ember akkor fedezi fel ezt a tényt), amikor Jézus Krisztus – szava és világossága által – életre keltett. Hatalmas jelentőségű esemény ez minden ember életében. Én tizenöt éves koromban éltem át. Újra meg újra el kell mondanom azt az eseményt. Hívó családban és gyülekezetben nőttem fel, így megtanultam, hogy mi a rossz, mi a bűn. De nem fájt, nem éreztem bűnnek a bűnt. Ezért aztán lopva, titkon éltem a szennyes vágyaim szerint. A neveltetésemnél fogva tudtam én, hogy a Biblia meg a hívők mit

tartanak bűnnek. De én nem éreztem azokat bűnnek, és ezért csak arra ügyeltem, hogy a hívő környezetem ne tudja meg, amit teszek és ahogyan élek. Egy napon azonban, egy istentiszteleti alkalmon, Jézus (az ige hirdetője által) azt mondta nekem: „Te képmutató! Vedd tudomásul, ha így maradsz, az a kárhozat!” Akkor ott csoda történt! Jézus életre keltett! Szavai kétélű kardként hasítottak belém. Mély bűnbánatban törtem össze. A könnyeimet sem tudtam visszatartani. Azóta tudom, hogy addig szellemileg halott állapotban voltam. Akkor értettem meg először, hogy Jézus Krisztusnak az én bűneimért kellett meghalnia, és hogy keresztre, halála és vére által eltörölte a bűneimet. Valóságosan átéltem Jézus Krisztus bocsánatának örömét és szabadításának erejét. Azóta tudom, hogy az üdvösségem egyetlen kapuja és útja Jézus Krisztus személye és megváltása.

Milliók élnek körülöttünk szellemileg halott állapotban, anélkül hogy erről tudnának. Többségüknél az a nevelés is hiányzik, amely legalább a tudatukban ébresztene bűnismeretet. Önmagukat jónak tartva természetesnek tartják, hogy a test vágyainak, kívánságainak és indulatainak a kielégítése által építhetik meg a földi boldogságukat. A kívánságok gátlástalan kergetése és az indulatok agresszív eluralkodása alakította ki korunk istentelen világában azt az erkölcsi romlottságot és azokat a társadalmi feszültségeket, amelyekből a saját ereje által egy ember sem tud kiemelkedni. Csak Isten szava, az ő közelsége és világossága kelt életre és teszi nyilvánvalóvá számunkra elveszett állapotunkat, amelyből egyedül Isten kegyelme emelhet ki Jézus Krisztus által. Pál apostol így emlékezik erre: „*Isten, aki ezt mondta: Sötétségből világosság ragyogjon fel, ő gyújtott világosságot szívünkben, hogy felragyogjon előttünk Isten dicsőségének ismerete Krisztus arcán.*” (2Kor 4,6)

A következő lépést az üdvösség útján Pál így fogalmazza meg: „*Veled együtt feltámasztott és a mennyek világába ültetett.*” Pál múlt időben beszél. Megtörtént! Vagyis a hit látása alapján megérthetjük, hogy Jézus Krisztus nemcsak a bűneinket törölte el kihullott vérével a kereszten, hanem minket, a mi ádám bűnrökösséggel terhelt óemberünket is a halálba vitte! Feltámasztása által pedig minket is feltámasztott, Szentleke által újjászülte és az örök élet részesévé tett! A mennyek világába ültetett! Velem is ez történt akkor, tizenöt éves koromban. Akkor átéltem,

Részlet az *Amazing grace* című filmből

most pedig visszatekintve világosabban értem. Amikor ott mély bűnbánatban zokogva sírtam, így folytatta az ige hirdetője: „*Ha ma összetörte szívedet a bűnösséged felismerése, örömhírt hoztam neked: Jézus a te bűneidet vitte a keresztre! Megbocsáttatott a bűneid! Jézus pedig nemcsak meghalt, hanem feltámadt és minden megtérő bűnösnek új, örök életet ad.*” Bűnös, esendő ember maradtam, de azóta tudom, tapasztalom, hogy Jézus Krisztus engem is a mennyek világába ültetett. Egész lényem, a gondolkodásom, az életcélom, a mindennapi döntéseimet meghatározó életszemléletem teljesen új, mennyei dimenzióba került. Az Isten ígéje igaz és beteljesül! A kolossébeli levélben ezt olvasuk: „*Meghaltatok és a ti életek el van rejtve Krisztussal együtt az Istenben.*” (Kol 3,3) „*Mert ha valaki Krisztusban van, új teremtés az: a régi elmúlt, és íme: új jött létre!*” (2Kor 5,17)

A kérdés az, hogy ha Isten kegyelméből Jézus Krisztus által,

ennyire valóságosan új és a mennyhez tartozó életet nyertünk, miért kell továbbra is itt élnünk a földön? Mi dolgunk van nekünk itt e mulandó világban? Itt, ahol konok hitetlenség, szellemi sötétség, gátlástalan erkölcsi szabadosság tombol körülöttünk? Itt, ahol győzelmi mámorban tort ül a tudományos istentelenség, az emberek többségét nem is érdekli az Isten, a hit, Jézus Krisztus, vagy az evangélium? Mi a célja Istennek velünk itt a földön? Ezekre a kérdésekre kapunk választ az olvasott ige 7. versében. Ezt olvassuk: „*hogy megmutassa az eljövendő korszakokban kegyelmének mérhetetlen gazdagságát, irántunk való jóságából, a Krisztus Jézusban.*” Íme Istennek kitüntetett és magaslatos célja van velünk! Valami fontosat, mégpedig az ő kegyelmének mérhetetlen gazdagságát akarja megmutatni bennünk és általunk, a körülöttünk élő világnak, a szűk és tág környezetünknek! A változást, a mennyeit, a tőle nyert szeretetet, békességet, a tiszta örömet és a szelidséget mint kívánatos és józú gyümölcsöket kell bemutatnunk és árulnunk, kívánatosá tennünk! Sokszor nem is tudatos törekvésként, hanem Krisztusban nyert új életünk természetes magatartásával. „*Örüljete az Úrban mindenkor! A ti szelídlelkűségeitek legyen ismert minden ember előtt*” – mondja az apostol. A lehangosabb és leghatékonyabb evangelizáció a Krisztus szeretetét, békéjét és hosszútűrését kiabrázó hívő ember élete. Különösen fontos, hogy a legszűkebb környezetünk, a családjaink tagjai, a munkatársaink, a szomszédaink tapasztalják meg Krisztusban elrejtett életünk józú gyümölcsseit. Nem azt, hogy tökéletesek

vagyunk – tökéletes ember nem létezik –, hanem azt, hogy ha tévedtünk, azonnal elismerjük a tévedést, és készek vagyunk elrendezni vagy – ha kell – megbocsátani. Mindezt a szeretet meghitt légkörében.

Régen kiemelt szakmának számított a kirakatrendezés. A kirakatrendező úgy állította ki az eladandó portékát, hogy kedvet gerjessen a megvásárlására. Isten abban a kiváltságban részesít minket, hogy általunk, az életünk bemutatása által akarja kívánatosá tenni az ő kegyelmét az emberek számára. Ahogyan Jézus mondta: „*Ti vagytok a világ világossága! Úgy ragyogjon a ti világosságotok, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyi Atyátokat.*” (Mt 5,14,16)

Az életünk tanúságtételén túl Isten arra is felszólít, hogy „*legyetek készen mindenkor számat adni mindenkinek, aki számon kéri tőletek a bennetek élő reménységet*” (1Pt 3,15) Vagyis a szavainkkal is mondjuk el, hogy miként ragadott meg Isten kegyelme és szült újjá Jézus Krisztusnak a halálból való feltámasztása által élő reménységre. Hozzánk is úgy jutott el az evangélium, hogy voltak, akik nemcsak az evangélium szerint éltek, hanem bátrak voltak arra, hogy el is mondják. Jézus felszólít: „*Menjete el szerte az egész világba, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek!*” (Mk 16,16). Jézus azt is mondta: „*Ha valaki szégyell engem és az én beszédemet e parázna és bűnös nemzedék előtt, azt az Emberfia is szégyellni fogja, amikor eljön Atyja dicsőségében a szent angyalokkal.*” (Mk 8,38)

Hiteles élet, a bűntől megszabadító Jézus Krisztus által és az evangélium bátor hirdetése a Szentlélek hatalmával. Erre hív az Úr, és ez teszi boldoggá és gyümölcsözővé az életünket!

C. H. Spurgeon

A TEREMTÉS – EGY BIZONYÍTÉK A HITNEK

„Ó, Uram, Uram! Te alkottad az eget és a földet nagy hatalommal és kinyújtott karral. Neked semmi sem lehetetlen.” Jer 32,17

Ugyanazon időben, amikor a káldeusok Jeruzsálem körül sáncokat vontak, s az országot fegyver, éhség és döghalál emészte, a börtönbe zárt Jeremiás azt a parancsot kapta Istentől, hogy az ő öregebbik bátyja fiától Anátótban egy mezőt vásároljon. Mivel megértette, hogy ez az Úr parancsa, megvette a mezőt, megírta a szerződést, lepecsételte, tanúkkal hitelesíttette, és az árát kifizette.

Ez azonban egy értelmes ember előtt fonák dolognak tűnik. Olyan birtokot vásárolni, amelynek hasznavehetőségét a körülmények eleve nem ígérhetik. De mivel ezt Isten akarta, Jeremiás megtette, és börtönébe visszaült. Jeremiás felkiáltásából kiérezhető ki nem mondott fenntartása, de megtartóztatta magát. Te megteheded, hogy egyszer szőlőm és fügefám alatt ülhetek örökségemben, hisz te teremtetted a mennyet és a földet, előttem nincsen lehetetlen.

Szeretteim, a régi szenteket nagy méltóságra az emelte, hogy bátrak voltak olyan dolgokat megtenni Isten szavára, amelyek az ész számára felfoghatatlanok voltak. – Noé száraz földön kezdett hajót építeni, Ábrahám elindult saját fiát feláldozni, Mózes Egyiptom kincseiről mondott le könnyű szívvel, Józsué fegyver nélkül, kürtzengéssel döngötte Jerikó falait! Tehát észellenes parancsokat teljesítve visznek véghez hatalmas tetteket. Kívánván kívánom, hogy Isten adjon népének ma is ilyen győzedelmes hitet. De én a keresztyén gyülekezetet olyan társasággá átalakulni látom, amely a kereskedők „adok-kapok” alapelvét akarja követni, és megvalósítani. Nem hit által, hanem a szemmel való látás által akarnak járni. – Midőn *Irwing Edvard* emlékezetes prédikációt tartott a misszionáriusról, aki pénzeserszény és táskával, de Istenben bízva elindulhat az evangélium prédikálására – nagy lármával fanatikusan kiáltották ki. Rajongónak, tapasztalatlanak és

esztelennek nevezték, mivel az Istenben való hit elégséges voltát merészelték állítani a nagy vállalkozáshoz.

Ha Isten ereje a gyülekezetet újból áthatná, lennének férfiak, akik Isten karjára támaszkodva mernének cselekedni. Nem fanatizmus és jogtalan lelkesedés vezetné őket, hanem a természetfölötti isteni erő, amely munkájukat gazdag gyümölcstermással igazolná! – Ó, bár támasztana Isten merész, hithű lelkeket, akiken a világtól megcsúfolva, a névleges keresztyénytől megvetve, ám a gyenge emberi karokat látva is Isten ereje bizonyosodna be!

Jeremiás látja, hogy az ő dolga reménytelen, s ebben a helyzetben Istenhez menekül, aki előtt semmi sem lehetetlen. Az én célom most az, hogy ezen igékkel az evangélistákat felbátorítsam, a keresőket felindítsam, és a hívőket megvigasztaljam.

Evangélista minden férfi és nő, aki újjászületett az Úr Jézus Krisztusban való hit által, és el tudja híresztelni, hogy mit kell tenniük azoknak, akik üdvre vágnak. Ne legyen egész seregünkben néma nyelv, dologtalan „munkás”. Ki-ki erejéhez képest legyen rész az Úr Jézus ismeretének terjesztésében. Álljon előttem a teremtető, a munkálkodó mennyei Atya!

Gondoljatok először arra, hogy a világot semmiből teremtette. „De én olyan embereket látok, akikben nincs semmi remény. Akiknek lelkük sziklakemény. Dörgöm a törvény igéit, de az érzéketlen szív meg se mozdul. A szeretetről beszélek, a szemek könnytelenek, a pokolra mutatok, de a félelemnek nyoma sincs, a mennyről szólva sem lelkesedik az emberi szív. Nem látok semmit sem az emberekből, ami a munkára lelkesíthetne.” – Miből teremtette Isten a világot? A semmiből, mely olyan dolog, amit az értelem fel nem foghat. Isten mégis ebből teremtette a napot, holdat, csillagokat és mindazt, ami van.

A semmi volt mindenfelé, azonban ő szólt és előállott. Ilyen kietlennek, üresnek látszik az emberi szív. Nos, mégis van ott hely egy új teremtetésnek, és Isten számára egy trónszéknek, a Lélek számára egy fenntartott helynek, a beömlő kegyelemnek, s

a zörgető Jézusnak egy kicsiny szoba. Már most vedd fontolóra, hogy ezt az űrt, ezt a semmit Isten betöltheti! Örvendj ennek!

Mondhatja valaki: Nekem nincsen segítségem. Ha egy csoport támogatna, vagy legalább néhány melegsívű barát biztatna, de senki sincs velem. Felállni egy faluban és prédikálni hideg, érzéketlen emberek között, amikor prédikátorom is azt mondja rólam, hogy meggondolatlan, túl bátor és zöldfülű vagyok, s jobb volna, ha befognám a számat! A világ gyűlölködő szemmel néz rám, a gyülekezet megvet. Bár lelkesedek a gyülekezetért is, és rajongok a világért is. – Mit tehetek?

Midőn Isten a világot teremtette, egyedül volt. Ki lehetett volna tanácsosa, amikor a földet ágyazta, ki tanította a nehézség törvényére; ki mérte meg fonttal a hegyeket, mérőserpenyővel a halmokat? Volt-e csak egy angyal is, aki a befejezésig segíthette volna a teremtés munkáját? – Hát vedd az Űrra a te terhedet, ha támasz nélkül vagy! Őkivüle jobb társ és társaság nincsen! Ha a mennyei seregek melletted állnának, ha a gyülekezet minden tagja téged támogatna, ha az égi és földi szentek összefogva, erejük teljével téged hordoznának, de ha Istened veled nem volna, haszlatlan munkálkodnál!

Azt is mondhatnád, hogy az erőd és adottságaid a mérhetetlen feladathoz képest oly csekélyek, hogy felelőtlenség lenne arra vállalkozni, amihez csak alkalmatlanságod van meg hiánytalanul. Így ki hinne a te prédikálásodnak, ki vehetné észre a benned munkálkodó isteni erőt? Olyan sziklán szántani, amelyen az ekevas kicsorbul, istenkísértés. Kellő adomány nélkül csak a levegőt lehet vagdosni és a vizet csapkodni csupán. Alkalmasság nélkül jobb Tarsisba szökni, mint Ninivében prédikálni.

Az örök Istennek a teremtésnél nem volt szüksége szerszámra. Milyen szerszámokat használt Isten, amikor a mennyet és a földet megalkotta? Ha a kovács munkáját végzi, szüksége van kalapácsra és üllőre. Melyik üllőn kovácsolta Isten a föld izzó anyagát? Tudom, hogy a művész éles szerszámot használ, melyet teljes erejével kell kezelnie, midőn a szépség léniáit bevési: de mikor Isten a szép képet – mennynek és földnek gyönyörű tájait – megalkotta, milyen szerszámot használt? Hol olvassátok, hogy valamilyen eszköz lett volna a kezében? Az ácsnak van gyaluja, kalapácsa és fejszéje; mely gyalut, kalapácsot és bárdot használt a Mindenható? Az ujjaival formálta az egész mindenséget, ő ugyanígy egy csekély és erőtlenségek által létrehozhatja a bűnösök megtérését.

Ha magamra gondolok, úgy tetszik nekem, mintha a Mindenható egy szalmaszálát vett volna a kezébe, hogy azzal egy gránit sziklát keresztülfúrjon; mindazáltal tudom, habár csak szalmaszál is, ez az ő kezében alkalmas arra, hogy a földgömböt átfúrja, és a teremtmények rajta függenek, mint egy zsinóron. Ha Isten egy sima követ kivesz a patakból, azt parittyájából kilőve egy Góliát homlokát is beszakíthatja. Az ő ereje nem az eszköz erőssége vagy gyengesége, amelyre figyelnünk kell. Ha te gyenge és alkalmatlan vagy, annál inkább áldássá lehetsz az ő kezében! Így elmondhatod az apostollal: Örömmel dicsekszem az én erőtlenségemmel, hogy a Krisztus ereje bennem ismertté legyen. Így tűnik ki, hogy a cserépedényben lakozó erő nem a mienk, hanem az Istene. Isten csodákat tehet a legcsekélyebb eszköze által is.

Erőtlenséged bizonyításaként elmondhatod, hogy a szent ígét csak felolvasni, és ahhoz néhány erőtlenséget vagy képet mondani. *Hall Robert* szónoklatának magasságáig emelkedni sohasem bírok. Nem tudom a lelkeket, mint *Whitfield*, könnyekre fakasztani. Én csak az irgalmas Istenről tudok valamit mondani, és őmellette szilárdan megállni! – A teremtéskor Isten nem szónokolt, csak szólt, és előállott. Isten ereje az, ha valaki hit által

üdvösségre juthat. Az ígét nem emberi bölcsességgel, hanem Isten erejével kell hirdetni. Evangélista, csak folytasd a munkát, hirdesd az ígét tovább, mert az alkalmas nagy erősségek lerontására. Mondjad bátran: Bűnös, higgy az Úr Jézus Krisztusban! Ez az Isten üzenete, és ez nem tér vissza őhozzá üresen, hanem megcselekszi, amit ő akar!

Mintha hallanám az újabb ellenvetést: Te nem ismered azt a városrészt, ahol én munkálkodom! Sötétségben lakó, értelem nélküli és keményszívű nép között viaskodom. Itt szántani és vetni reménytelen dolog. Ó, testvérem, amíg így beszélsz, vetésedet nem követi aratás. Isten a hitetlenek munkáját nem áldhatja meg. De bátorodjék a te szíved: Amikor Isten szólt, sötétség volt a mélységnek színén, és a halál árnyékában veszteglők felett is félagyogott a Fény! Az egyiptomi sötétség is elszlott egyszer.

Milyen gyávák vagyunk a nagy feladatokat elvállalni. Kívánjuk a jó munkaföldet, az ígéretes kilátásokat. Imaházat ott szeretnénk építeni, hittérítőt oda küldeni, ahol az emberek várhatóan megbecsülik az igehirdetőt. Ez volna az evangéliumi hősiesség? Krisztus követői! Övezzétek fel derekatokat, keressétek a tornyosuló nehézségeket! Ha bátrak nem vagytok, nincs a földön olyan hely, ahol a gyávákért repesnek, a bajban, nyomorban élő emberek kiáltásait csak az önfeláldozók hallhatják meg. Akik a keresztest kerülni akarják, s a Golgotára nem vonsozzák magukat fel, hithősök nem lehetnek!

A tapasztalat szerint sokan mondják a sötétséget világosságnak és a világosságot sötétségnek, a bűnökhöz visszatérést pedig megtérésnek. Mert eltompult az erkölcsi érzékük, rest a fülük az igazsághallására és a szívük is annak követésére. Civakodnak és minden jónak ellene állnak. Bár szomorúságot támaszt bennünk az ilyen érzet, de azt nem jelentheti, hogy Isten nem adhat az embernek olyan szívet, amely az igazságot éhezi, s a szent élet bimbóit és virágait abban kinyílni nem segítené.

Akik pedig keresik a kimenekedés útját, de a szabadulásra tett kísérleteik kudarcba fulladtak, a bűnt elhagyni nem tudták, mert újra visszaestek abba. Vegyék tehát tudomásul, hogy az ingoványból önerővel senki sem emelkedhet ki! A törvény cselekedetéből egy test sem igazulhat meg. Egy hegy sem emelhet fel fejét önerőből; egy csillag sem választhatta meg pályáját, amelyen futnia kell. Egy virág sem maga szabta ki bájos ruháját, a sas is csak kaphatta magasba emelő szárnyait és távolba látó szeméit. A teremtő Istentől kapták mindezeket. A kereső embernek is Isten mutat utat s irányt, amelyen járnia és hozzá közelednie kell! A megfáradtnak erőt is csak ő adhat. A megnyomorító bűnt a kereszten Jézus vette el, a halált a sírból kikelve ő tiporta el, mennybemenetelével a hívők előtt Istenhez utat ő nyitott, kéréseink meghallgattatását is csak ő szavatolja. Élek én, azt mondja az Úr, nem örülök a bűnös halálán, hanem hogy a hitetlen megtérjen gonosz útjáról és éljen.

Bűnös, az Úr nincsen arra kötelezve, hogy téged megmentsen, kivéve az ő ígétét: Valaki az Úrnak nevét segítségül hívja, megtartatik. Ő irgalmas és igaz, hogy megbocsássa minden bűnünket és megtisztítson bennünket minden hamisságtól. A világ teremtésével megdicsőítette Isten magát. Benned is megdicsőülhet hűsége, igazsága, hatalma, kegyelme és meg nem érdemelt szeretete által. Ezeket ha tiszta szívvel elfogadod!

Mérhetetlenül nagy áldás, ha Istenben bízunk. Legyünk bár szegények, elhagyatott társtalanok zúgjon a vihar körülöttünk, bajok árja ömöljön felénk, és ha ezek Istenhez hajtanak, üdvre segítő áldott eszközök lesznek. Legyünk hát erősek és bátrak, mert az Úr a próbák áradatában is megdicsőül, és üdvösségszerző akaratát véghezviszi!

Fordította: Balogh Lajos

BIBLIATANULMÁNY

Steiner József

A MISSZIÓI PARANCS VIZSGÁLATA A POGÁNY NÉPEK FELÉ VALÓ TUDATOS MISSZIONÁLÁSRA NÉZVE

Bevezetés

A doktori disszertációm tervezett témája a gyülekezeti missziói modellekkel kapcsolatos. Azt tervezem, hogy részletesen megvizsgálom a céltudatos gyülekezet mozgalmát, és annak magyarországi alkalmazhatóságát.¹ Terveim szerint ez egy alapos ekkológiológiai vizsgálatot jelent majd, különös tekintettel a *Rick Warren* lelkipásztor neve által fémjelzett, széles felekezeti közírással elfogadott, nemzetközivé vált mozgalom missziói modelljére. Meg kívánom vizsgálni a céltudatos gyülekezeti modell igaz egyház voltát, krisztológiai és eszkatológiai felfogását is, összehasonlítva a magyar, reformatori alapokon nyugvó teológiák két jelentős irányával, a református és a baptista hittételekkel és az ezekre felépült gyakorlattal.

Fontosnak tartom, hogy az alapvetően rendszeres teológiát és missziológiai kérdéseket érintő PhD-dolgozatom Isten szaván, a Szentírásán nyugodjon. Ennek érdekében választottam a doktori programom mellékszakanak az újszövetségi tanulmányokat. Ezen belül kiemelt vonzódást éreztem a missziói parancs értelmezéséhez, mert ez minden protestáns gyülekezet számára meghatározó fontosságú. Személyes tapasztalatom az, hogy a missziói parancsról ritkán hangzik el igehirdetés, főleg olyan módon, hogy az a hermeneutika alapelveit tiszteletben tartó, helyes exegezisre alapulna. Sokkal inkább mottóként szolgál ez az igeszakasz sokak számára a misszionálásra való buzdításánál. Véleményem szerint megengedhetetlen, hogy így járjunk el gyülekezeteinkben ezzel, a küldetésünk szempontjából igen jelentős textussal.

Ebben a dolgozatban a Mt 28,18–20 alapvető exegetikai vizsgálatát elvégezve azt szeretném megvizsgálni, hogy milyen jelentőséggel bírt a missziói parancs Máté evangéliumára nézve. Egy tömör biblikai-teológiai kitekintés után pedig összegezni szeretném azt, hogy mi ezen textus jelentősége a pogányok felé irányuló céltudatos misszionálásra.

1. A MT 28,18-20 EXEGETIKAI VIZSGÁLATA

1.1. A textus előzményei

A misszióparancs a keresztény egyház életére nézve különleges jelentőségű. Jézus Krisztus mennybemenetele előtt még egyszer szól tanítványaihoz. Az utolsó „földi” pillanataiban elmondott szavak nem visszaemlékezések voltak, nem vigasztaló szavak (bár tartalmaznak ilyen üzenetet is). Az Úr itt új, eddig szokatlan irányú küldetést megfogalmazó parancsot ad a tizenegynek. A tanítványok feladata a pogányok felé menni Jézus Krisztus üzenetével.

A Megváltó életműve csúcán elvégezte azt, amit csak

Ő tehetett meg: kereszthalála által megváltotta az embereket bűneikből. Testet öltésétől keresztre feszítéséig ő maga elsősorban a zsidó nép felé szolgált. Ahogyan ő fogalmazta: Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. – „*En nem küldettem máshoz, csak Izrael házának elveszett juhaihoz*” (Mt 15,24). Ez volt az Úr életében a fő csapás, bár mindvégig tervben volt önála a pogányok felé való nyitás. Ezt jelzik a következő történések is: a samáriai asszonnyal folytatott beszélgetés (Jn 4,1–26) és annak következménye, a sikáriai megtérése (Jn 4,28–42); a tírusi asszonnyal való találkozás (Mk 4,24–30) és az azt követő gyógyítás; a gadarai missziói út (Mt 8,28–34). A tanítványok első kiküldésénél még így szólt a mester parancsa: Εἰς ὁδὸν ἔθνων μὴ ἀπέλθῃτε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαριτῶν μὴ εἰσέλθῃτε – „*Pogányokhoz*

vezető útra ne térjete le, samaritánusok városába ne menjete be...” (Mt 10,5) Lényeges az, hogy a „pogányokat” az ἔθνη kifejezéssel írja le ebben a mondatban (is) az első evangélista. Ennek jelentőségére a későbbiekben kitérek.² A tanítványok tehát ezek alapján úgy vehették, hogy feladatuk a Mesterük által is bemutatott módon azok felé vinni a jó hírt, akik Izrael népébe tartoztak, de „elvesztettek” jelen állapotukban. Látták ők is a kivételeket, például azt, hogy Jézus így vélekedett a pogány, római századosról Kapernaumban: Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ’ οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἔν τῷ Ἰσραὴλ εὔρω. – „*Bizonny, mondom néktek, senkiben sem találtam ilyen nagy hitet Izraelben.*” (Mt 8,10) Az ilyen és hasonló eseteket a tanítványok valószínűleg kivételeknek tekintették, amelyek csak erősebbé tették a fő irányvonalat: a feladat az izraeliták Istenhez való visszahívogatása. Ebben erősíthette meg őket az utóbb említett leírásban, hogy a százados hitét látva Jézus maga is meglepődött (ἐθαύμασεν αὐτόν). Tehát nem mindennapos, nem a dolgok megszokott menete szerint való egy pogány

ember hite, Istenhez való fordulása, még ilyen nagy bajban sem. Arra mindenesetre elgondolhatatlanok a pogányok hitre jutását és a feléjük való nyitást mint eseti eljárást.

Mindezek után, Jézus kereszthalála és feltámadása után, az utolsó szavaiban egy meglepő fordulat következik be a tizenegy számára. Mesterük a pogány népek fiaihoz küldi őket. Az evangélista ezzel a paranccsal, annak kommentálása, kifejtése nélkül zárja művét, ezzel mintegy nagyon meglepő fordulattal fejezve be írását.

A következőkben a textus fontosabb kifejezéseit tekintjük át annak érdekében, hogy láthassuk Máté nagyon tudatos szerkesztésének súlypontjait, és így megérthessük a missziói parancs jelentését az egész evangéliumra és a kereszténység küldetésére.

1.2. Kulcsfontosságú kifejezések a Mt 28,18–20-ban

1.2.1. A 18. vers vizsgálata

καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων, Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ [τῆς] γῆς – „Jézus hozzájuk lépett, és így szólt: »Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön.«”

A tanítványok Jézus korábbi felszólításának értelmében elmentek Galileába. A korábbi, számos megjelenése után Krisztus most egy végső alkalommal mutatkozik meg tanítványai előtt, majd a könyvet a mennybemenetel zárja. Mielőtt tanítványait egy számukra megdöbbentő kijelentéssel lepi meg, tisztázza, hogy mi alapján szólhat így és mondhatja ezt: πᾶσα ἐξουσία, azaz minden hatalom az övé. Jogosult hát arra, hogy másoknak ebből a hatalomból adjon, és kinevezze őket feladatok betöltésére.

Lényeges a missziói parancstól elválaszthatatlannak tekinteni a 18. verset. Önmagában a 19. és a 20. vers fogalmazza meg a parancsot, amit az Úr tanítványainak adott, de ez a bevezető a parancs lényegi részének tekintendő. A keresztre feszítéstől, és az azt követő eseményektől még mindig riadt, összezavarodott tanítványoknak annak érdekében, hogy megnyugodjanak és képesek legyenek a lényegre koncentrálni, hallaniuk kellett Jézus Krisztustól, hogy hatalma van, és ez a hatalom mindenkinek felett áll, hiszen kiterjed mennyre és földre (ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς).³ Amikor mi hit által magunkra is vonatkoztatjuk a missziói parancsot, nekünk is hallanunk kell, hogy az, akitől kaptuk, jogosult ad nekünk megbízást. Ő a menny és föld Ura, övé minden fennhatóság, tehát képes erőt adni követőinek a szolgálatra.

1.2.1.1. Az ἐξουσία jelentősége

A missziói megbízás szempontjából ebben a versben az ἐξουσία kifejezés a meghatározó. A kifejezés jelentése: fennhatóság, uralom, hatalom. Jézus Urunk az ő mindenkinek felett való fennhatóságát használva, arra hivatkozva hatalmazza meg tanítványait a küldetés végzésére.

Jézus Krisztus számos csodával, tanításának mélységével és egész jellemével eddig is bizonyította már Istentől való voltát és azt a hatalmat, amivel rendelkezett. Ez áradt az ő lényéből. A nép fel is ismerte ezt. A hegyi beszéd végén ezt olvassuk: Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους ἐξεπλήρουντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδασκίᾳ αὐτοῦ: ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν – „Amikor Jézus befejezte ezeket a beszédeket, a sokaság álmélkodott tanításán, mert úgy tanította őket, mint akinek hatalma van, és nem úgy, mint az írástudók.” (Mt 7,28–29). Az ἐξουσία, az Atyától való felhatalmazás hitelesítette a Megváltó tanítását a tömeg előtt.

A főpapok és vének számára is felismerhető volt, hogy Jé-

zus nem egy egyszerű csaló, szemfényvesztő, hanem hatalommal teszi azt, amit tesz. Meg is kérdezték tőle, hogy honnan való ez. Urunk válasza a Mt 21,24-ben: ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἐρωτήσω ὑμᾶς κάγω λόγον ἔνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι κάγω ὑμῖν ἔρω ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ – „Jézus így válaszolt nekik: »Én is kérdezek tőletek valamit, és ha megfelelték rá, én is megmondom nektek, milyen hatalommal teszem ezeket.«” Ezután egy párbeszéd következik János felhatalmazásáról – hiszen nemcsak keresztsége, hanem személye maga, prófétai jellege áll a vita középpontjában. Az Úr Jézus arra mutatott itt rá, hogy mind János, mind az ő felhatalmazása Istentől való, csak a jelen állapotban lehetséges ennek tagadása az emberek részéről. Ennek oka csakis Jézus Krisztus földi szolgálata idejére alkalmazott önkorlátozása.

A missziói parancs bevezetésénél az Úr arra utal, hogy „ettől kezdve ismét szabaddá vált korlátaitól ez a fennhatóság, vagyis mind a földet, mind a mennyet magában foglalta.”⁴ Ő most visszatér az Atyához, de küldetése nem ér véget, hanem egy teljesen új szakaszba lép. Elkezdődik egyházának megszületése és az egész földre való elterjedése, messze túllépve Izrael fiainak körén. Ebben a feladatban használja a tanítványokat Krisztus, és az ő kiküldésük alapjául nevezi meg saját, mindenre kiterjedő fennhatóságát.

1.2.2. A 19. vers vizsgálata

πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος... – „Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében...”

Jézus parancs formájában érkező „búcsúbeszéde” nagy feladatot ró a tizenegy tanítványra. Jézus, aki korábban hívta őket, például Mátét magát az ἀκολουθεῖ μοι („kövess engem”) szavaival a Mt 9,9-ben, most elküldi őket: πορευθέντες - „menjetek el”. Tehát „a tanítványok a misszióparancsban nem azt kapják feladatul, hogy várják a hozzájuk jövőket, hanem maguk induljanak el”⁵ – mondja *Almás*i. Aktív és úttörő feladat vár rájuk. Az eddigiekben főként arra láthattak példát a pogányok felé való misszionálás terén az Úr Jézustól, hogy Mesterük mintegy spontán, majd-hogynem véletlenül elegyedett szóba a népek fiaival, de direkt missziói célcsoportként nem tűzte ki őket. Az ő direkt megbízatásuk pedig éppen erre szól.

1.2.2.1. A πορευθέντες jelentősége

A πορευθέντες a πορεύομαι (menni, járni, úton lenni) aoristos participiuma, így szó szerinti fordításban: elmenve, amint elmentek, amint jártok utatokat. Ennek a szónak a hagyományos fordítása a kiküldő parancsra helyezi a hangsúlyt: „menjetek el!” A gyakran használt mai, magyar fordítások is ezt tükrözik: „menjetek el” (Magyar Bibliatanács, „új fordítás”, 1992-es kiadás), „menjetek” (Szent István Társulat, 1996-os kiadás), „menjetek el” (a Protestáns Média Alapítvány által revideált Károli fordítás). Az aoristosi értelmet emeli ki az „elmenvén” fordítás (Károli, 1991-es kiadás), amit kibontva így írhatnánk le még szemléletesebben: „amint mentek, amint jártok az életben”. Ez utóbbi magyarítás arra mutat, hogy a tanítvánnyá tevő szolgálat azáltal valósítható meg, ahogyan járunk-kelünk, éljük mindennapi életünket. Nagy biztatást jelenthet mindazon gyülekezeti tagok számára is, akik nem főállásban, hivatásszerűen végzik a szolgálatot, de engedelmeskedni szeretnének Jézus Urunk parancsának. A hagyományosabb fordítás („menjetek el!”) viszont parancsként értelmezi a görög szót, ami jobban illeszkedik a

missziói parancs jellegéhez. Ez arra sarkall minden Krisztus-követőt, hogy passzív helyzetéből mozduljon ki, álljon fel, induljon el és kezdjen bele a tanítvánnyá tévő szolgálatba. Mindkettő fordítási értelmezés hasznunkra van, attól függően, hogy kinek éppen milyen élethelyzetben kell meghallania a kiküldő szót.

1.2.2.2. A μαθητεύω összetett feladata

A kiküldő parancs a μαθητεύσατε aktív imperfektumi igealakjával, aoristosi igeidejével, felszólító módban állva a teljes feladatot ismerteti a tanítvánnyá tételt mint átfogó, minden összetevőjét magában foglaló kifejezésével. A tanítványok feladata ezt végezni, hiszen az aktív igealak a cselekvés végzőjére helyezi a hangsúlyt. Az imperfektum legtöbbször egy folyamatosan zajló vagy ismétlődő cselekvést jelöl.

A tizenegy mintegy három éven keresztül szünet nélkül járt és élt Jézussal és vett részt a tanítvánnyá tételben – eddig mint a cselekvés tárgyai, Jézusi alannal. Átélték azt, hogy milyen nehéz is az embernek Jézus parancsai, Isten elvárásai szerint élnie. Magukon tapasztalták szívük keménységét, lényük büszkeségét. Ebben a pillanatban azonban kihetetlenül gyors sebességgel Jézus átlendíti őket a másik oldalra. Bár volt előzetes felkészítés, próbakiküldés – de mindig számíthattak arra, hogy a felelősséget végül Jézus viseli. Most, miközben Mesterük már sokkal kevesebb időt tölt velük, és éppen a földi fogalmak szerint „végleg” távozni készül tőlük, még azt is meg kell hallaniuk, hogy ezt a hosszadalmas, bonyolult és nagyon felelősségteljes munkát rájuk ruházza az Úr. Feladatuk a tanítvánnyá tétel.

1.2.2.3. Az ἔθνη felé való küldetés

A feladat hatalmas volta által okozott sokk azonban még nem elég – Jézus egy elérhetetlenül nagyknak tűnő kört nevez meg a tanítvánnyá tévő küldetés tárgyául. A pogány népeket (ἔθνη), ha úgy tetszik, az emberiséget. „Ez a szolgálat van hivatva arra, hogy Izrael Messiását a népek Megváltójává tegye, mint ahogyan erre földi munkássága során olyan sok előre utaló jelt adott már az Úr” – írja Varga.⁶ A tanítványok immár nemcsak a saját, jól ismert népiükhöz küldetnek, hanem minden néphez.⁷ Isten országa szedületes sebességgel fog kitágulni, befogadva mindenkiket, aki hisz – és ebben az Istentől vezérelt folyamatban ők, Jézus egyszerű tanítványai, egy kis csapat tagjai lesznek az eszközök. Ahogyan a Mester mondta: „hasonló a mennyek országa a mustármaghoz, amelyet fog az ember, és elvet a szántóföldjébe. Ez kisebb ugyan minden magnál, de amikor felnő, nagyobb minden veteménynél, és fává lesz, úgyhogy eljönnek az égi madarak, és fészket raknak ágai között” (Mt 13,31-32).

1.2.2.4. A βαπτίζω mint a tanítvánnyá tétel első lépése

A tanítvánnyá tétel a teljes, az ἔθνη felé szóló megbízatás ernyő-kifejezése. A első összetevője ennek a keresztelezés. A βαπτίζοντες particípium imperfektuma itt is egy folyamatosan végzendő cselekedetet ír le mint a tanítványok átfogó megbízatásának fontos részét. A megkereszteltek életében ugyanakkor ez egyetlen alkalom, ismétlésre nem szoruló esemény.

A βαπτίζω ige a görögben alámerítést, teljes mértékben víz alá való merülést jelent. Valószínűsíthetően Jézus alámerítés formájában való keresztelezésre hívta a tanítványait. Számos egyházban ma is a keresztelezés ezen formáját gyakorolják.⁸ A keresztség formája azonban nem tartozik ezen dolgot keretei közé, így a következőkben a kifejezést a keresztelezés bemelegítésnél sokkal szélesebb körben elfogadott és használt szavával fordítjuk.

A tanítvánnyá válás kezdete az, amikor az egyén pozitív választ ad Jézus Krisztus kiválasztására és elhívására. Ennek jelzése a Jézus követésére induló hívó megkeresztelkedése. Még maga a Megváltó is megkeresztelkedett Keresztelő (Bemerítő) János által, azzal indokolva e cselekedetét, hogy „engedj most, mert az illik hozzánk, hogy így töltsünk be minden igazságot” (Mt 3,15). Nyilvánvalóan az Úrnak nem volt szüksége arra, hogy a keresztségével bűnei kerüljenek megtisztításra, lemosásra, hiszen ő az volt, „aki nem ismert bűnt” (2Kor 5,21). Pedig „hozzánk hasonlóan kísértett szenvedett mindenben, kivéve a bűnt” (Zsid 4,15). Azaz a megkeresztelkedés nem a víz tisztító hatására alapul, és maga a keresztség – akár a teljes víz alá merítés – nem is mos le bűnt –, hanem rituálisan demonstrálja a megtérő emberben lezajló változást.

1.2.2.5. Az ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος jelentősége a megbízás eredményére nézve

Keresztelest „a Szentháromság nevében (egy-egy szám!), azaz megbízásból végeznek a küldöttek, és nem egyéni különkódó buzgalomból”⁹ – írja magyarázatában Almási Tibor. A küldetést más nevében, megbízásból, „számlájára” végzik, hiszen az εἰς τὸ ὄνομα τοῦ... így fordítandó eredeti jelentése értelmében.¹⁰ Nem a tanítványok rátermettsége, tiszta és szent élete – de nem is ezen tulajdonságok hiánya ad hitelt e cselekedetnek. A Szentháromság Isten, az Atya, a Fiú és a Szentlélek a keresztelezés alapja, háttere és garanciája.

Meg kell jegyezni, hogy ez a mindhárom isteni személyre való hivatkozás különleges az Újszövetségben. Általában ugyanis Jézus nevére történt a keresztelezés, mint az ApCsel 8,16-ban, 10,48-ban vagy a 19,5-ben. Lehetséges, hogy Máté az ősegyház keresztelezési formuláját írta bele evangéliumába, vagy a náiceai zsinat utáni betoldásról van szó.¹¹ Ebben az esetben egy kezdetleges, alakuló hitvallás nyomaként értelmezhetjük az „Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében” mondatrészt, ami a Szentháromság tanát kívánta megjeleníteni az első evangélium végpontján.

1.2.3. A 20. vers vizsgálata

διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν: καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος – „tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek; és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.”

Tovább folytatódik a Mester utasítása a tanítvánnyá tétel folyamatának részleteiről, kiegészülve egy biztatással. „Az egész parancs iránti engedelmség ígéretes pecsétje pedig Jézusnak az a bátorító szava, hogy az így születő egyházzal ő együtt van e világkorszak, az egyház világkorszaka beteljesedéséig”, mondja

Varga Zsigmond.¹² Ebben az állításban hangsúlyosnak tűnik az egész parancs iránt megkövetelt engedelmesség. Ez azt jelenti, hogy az számíthat Jézus Krisztus vele maradó, transzcendentális jelenlétére, aki a feltételnek maradék nélkül eleget tesz. E feltétel együtt és megbonthatatlanul olvasható a missziói parancsban.

1.2.3.1. A διδάσκω folyamatos cselekménye

Jézus parancsának második felében egy olyan cselekvésről esik szó, amely nem egy egyszeri, ismétlésre nem kerülő feladatot jelöl. Éppen ellenkezőleg. A διδάσκω ige tanítást jelent. Abban a formában, ahogyan itt szerepel, a többes számú particípium imperfektum (διδάσκοντες) és infinitivus imperfektum (τηρεῖν) alkalmazásával a διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν görög nyelvtani pontosságra törekedve így fordítható: „tanítva őket megtartani”, hiszen így a particípium és az infinitivus megfelelő módon kerül kifejezésre. A gördülékény magyar fordítás pedig így szólhat: „tanítsátok őket, hogy tartsák meg”.¹³ Azaz a tanítványok nemcsak egy-egy beálló cselekedet elvégzésére hívatnak, hogy azokat, akik az evangéliumot hittel elfogadják, megkereszteljék. Ennél több, hosszabb és fáradságosabb lesz a munkájuk: Jézus parancsainak véget nem érő, folyamatos tanítása.

1.2.3.2. A τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν jelentősége

Az imént tárgyalt, szakadatlanul végzett tanítás eredménye egy szintén permanensként megkívánt cselekvés elérése. A τηρεῖν a τηρέω, „megtartani” ige folyamatos, cselekvő főnévi igeneve. A hitre jutott személy feladata, hogy teljes földi élete során az Úr parancsainak összességét (πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν) betartsa, megtartsa. Ezt a tanítványok feladata megtanítani, illetve ezt a világot átfogó keresztény tanítási folyamatot beindítani. Természetesen nem a tizenegy lesz képes ezt elvégezni. A Timóteushoz írt második levél szerzője ezért is rendelkezik így a későbbiekben: καὶ ἡ κοινὴ παρ’ ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἐτέρους διδάξαι - „És amit tőlem hallottál sok tanú előtt, azokat add át megbízható embereknek, akik mások tanítására is alkalmasak lesznek.” (2Tim 2,2)

1.2.3.3. Az ἐγὼ μεθ’ ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος jelentősége

Súlyos teherként nehezedhettek az Úr Jézus szavai a tizenegyre. Óriási és nagyon összetett a feladat. Bizonyára eszükbe jutott a sok ellenállás, amelyet a farizeusok és az írástudók tanúsítottak az evangélium terjedésével szemben már eddig is. Pedig ez még csak Isten választott népe volt! Hogyan lesz most, amikor nekik a népek felé, pogány nemzetek közé kell menniük, akik Jézus tanításainak előzményeit, alapjait, kontextusát sem ismerik, és sok bálványt tisztelnek? Hogyan lennének képesek ők ezt elvégezni, ha még a Mester sem lesz velük?

A tanítványoknak szükségük volt egy olyan biztatásra, amely gondolataikat kizökkentette az ijedség és összezavarodottság kerékvágásából. Az Úr ezért megnyugtatja őket, hogy jól látják, ő nem halt meg, hanem él, most is létezik. Feltámadt. Az ἐγὼ μεθ’ ὑμῶν εἰμι, nekünk, akik ismerjük már János evangéliumát, eszünkbe juttathatja a Megváltó ἐγὼ εἰμι mondásait is. Ami ezekből leginkább erre a pillanatra vonatkozatható: Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ - „*Én vagyok a feltámadás és az élet...*” (Jn 11,25b). Ő, a meghalt és feltámadt Úr lesz a tanítványokkal ezentúl, bár nem úgy, ahogyan az együttjárásuk évei alatt. Másképpen. Emberi szemmel nézve kevésbé lesz közel – de hit által még hatásosabban. A földi megüresedésének¹⁴ véget vető Úr Jézus Krisztus most visszaveszi isteni formáját, és képes lesz

minden tanítványával mindenütt és minden időpontban jelen lenni. A nehéz és folyamatos szolgálathoz egy hathatós és szintén szünet nélkül való isteni jelenlét ígérete társul. Jézus jelenlétének tanítványai életében nem lesz vége egészen τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, azaz a világekorszak beteljesedése végéig, ami hitünk szerint az egyház korszakának végét, Jézus Krisztus parúsiáját jelenti.

1.3. A missziói parancs kulcskifejezése az egész evangéliumra nézve: az ἔθνη

Az újszövetségi görög nyelvben az ἔθνος népet, népséget, néptörzset, fajt jelent. Alapesetben egyszerűen népet kell érteni alatta anélkül, hogy bármiféle negatív, lekicsinylő jelentést tulajdonítanánk neki (pl. ApCsel 8,9). Jelentheti azonban a köznépet is, ha a szöveg azt kívánja jelölni, hogy nem az arisztokráciáról van szó (ApCsel 9,15).¹⁵

Textusunkra nézve fontosabb a plurális, az ἔθνη. A népek a pogányok összességét, az Izraelbe nem tartozókat jelzi számos igeversben (Mt 10,18; ApCsel 14,5; 21,21; 26,17). Varga Zsigmond megjegyzi, hogy „a szó értelme az Újszövetségben soha nem megvető. Isten a pogányokat is az üdvösségre rendelte”¹⁶ A NASB exhaustive concordance szerint a kifejezés kilencvenhárom alkalommal jelzi a pogányokat, harminc helyen a népet, harminchét alkalommal a népeket, egyszer a pogányokat és kétszer az embereket.¹⁷

A λαὸς szintén népet, népséget, embercsoportot jelent az újszövetségi szövegekben, de sok esetben inkább arra utalva, hogy a választott népről van szó, és nem egy pogány népről, vagy a pogány népekről. Ilyen igehek a következők, a teljesség igénye nélkül: ApCsel 3,23; 7,17; 28,17; 2Pt 2,1. Kimondottan az ἔθνη ellentétéként szerepel a λαὸς a következő versekben: ApCsel 26,17;¹⁸ 26,23;¹⁹ Róm 15,10.²⁰

Mindezt figyelembe véve megállapíthatjuk, hogy a missziói parancsban a népek (ἔθνη) felé való kiküldés nagyon hangsúlyosan jelzi a tizenegy tanítvány számára a pogányok felé való kiküldetést.

1.4. A kapcsolódó igeszakaszok áttekintése

1.4.1. A missziói parancs Márknál

Márk 16,15–16: καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. – „*Ezután így szólt hozzájuk: »Menjete el szerte az egész világba, hirdesétek az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hisz, és megkeresztelkedik, üdvözülni fog, aki pedig nem hisz, elkárhozik.«*”

Az első evangélista részletes, gondosan megfogalmazott szöve-

gével szemben egy nagyon egyszerű kiküldő parancsot olvasunk Márknál.²¹ Szembetűnő, hogy megjelenik a megtérők hite, illetve a meg nem térők hitének hiánya. Teljesen hiányzik a Szentháromságra való hivatkozás. Nem említi a népeket (ἔθνη), viszont szól arról, hogy a küldetés helyszíne az egész világ (εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα).

1.4.2. A Jézusnak adatott „hatalom” más igeversekben

A görög Újszövetség citálja a Dán 7,14-et: „Hatalom, dicsőség és királyi uralom adatott neki, hogy mindenféle nyelvű nép és nemzet őt tisztelje. Hatalma az örök hatalom, amely nem múlik el, és királyi uralma nem semmisül meg.”

A אֱלֹהִים a héberben uralmat, hatalmat jelent, olyat, amit egy herceg vagy éppen egy király bír, és gyakorol. Ami még különlegesebbé teszi ezt a dánieli prófécia a Messiásról, hogy nemcsak a zsidó nép uraként jelenik meg itt ő, hanem mint olyan, aki a minden és mindenféle nép felett rendelkezik ezen hatalommal: אֱלֹהִים לְכָל לְשׁוֹן וְלְכָל עַמִּים („mindenféle nyelvű nép és nemzet”). Csodás előrevetítése Jézus a misszióparancs bevezetéseként kifejezett, mindenre kiterjedő fennhatóságának (ἐξουσία).

Ide vonatkozik a Mt 11,27a is: Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου – „Az én Atyám mindent átadott nekem...” A παρεδόθη a παραδίδωμι ige aoristosa. Jelentése valaminek (jelen esetben πάντα, azaz „mindennek”) az olyan módon való átadása, ami alól nem lehet kibúvót találni, amit nem lehet visszavonni. Hatósági jellegű átadásról van szó. Ez a kifejezés szerepel azon igeversekben, ahol Jézus vagy tanítványainak hatósági kézre való adásáról van szó. Így, mások fellebbezésének lehetősége nélkül adta át az örökkévaló, aki mindeneket teremtett, és minden uralommal rendelkező Isten, az Ατγα (πατρός) a hatalmat Fiának, Jézus Krisztusnak. Ugyanerről beszél Jn 3,35 is: ὁ πατήρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ – „Az Atya szereti a Fiút, és kezébe adott mindent.”

Ezen ige annyiban viszi tovább az Ατγα Jézus felé történő hatalomátadásáról való gondolkodásunk folyamatát, hogy megnevezi ennek okát: a szeretet (ἀγαπάω). A Szentháromságon belül uralkodó isteni szeretet miatt teszi azt a πατήρ a υἱός felé. Átad (δίδωμι) neki mindent (πάντα).

Jézus tudatában volt ennek a cselekedetnek, hogy az Ατγα mindent neki adott. Jn 13,3 írja: εἰδὼς ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας – „Jézus jól tudva, hogy az Ατγα mindent kezébe adott...” Az οἶδα participium perfektuma (εἰδὼς) kifejezi, hogy Jézus ezt megértette, felismerte, ennek tudatára jutott. Az adott kontextus hatalmas kontraszttal világít rá Jézus Krisztus jellemére: a mindenek felett való fennhatóságát ismerve, felkelt vacsorájától, és szolgálai (rabszolgai) feladatot átvállalva elkezdte megmosni tanítványai lábát. Azaz a Megváltót ez a mindenek felett való hatalom nem akadályozta – hanem éppen ellenkezőleg, sarkallta arra, hogy szolgáljon.

Jn 17,2-ben pedig arról szól, hogy minden halandó (σαρκός, „test”, azaz testben élő) feletti való uralmát arra szeretné használni, hogy üdvözítsen, örök életet adjon nekik: καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσει αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον – „mivel hatalmat adtál neki minden halandó felett, hogy mindazoknak, akiket neki adtál, örök életet adjon.”

Ennek a hatalomnak, uralomnak a kiteljesedéséről szól az Ef 1,20–22: ἦν ἐνήργηκεν ἐν τῷ χριστῷ ἐγεῖρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ καθίσας ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκεν κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῆ ἐκκλησία – „munkálkodik

a Krisztusban, miután feltámasztotta őt a halálból, és jobbjára ültette a mennyekben, feljebb minden méltóságnál és hatalmasságnál, minden erőnél és uralomnál, sőt minden névnel is, amelyet segítségül hívnak, nemcsak ebben a világban, hanem az eljövendőben is. »Az ő lábai alá vetett mindent«, és őt tette mindenek felett való fővé az egyházban...”

Minden ἐξουσία (hatalom), δύναμις (erő) és más dolog, ami csak e földön létezik és hatalommal bír, a Fiú fennhatósága alá tartozik. Mégpedig nemcsak a másvilágon, hanem itt és most is (ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ). Ebben az olvasatban ez azok számára figyelmeztető, akik elismerik Isten uralmát (és így Jézusét is), de valahogyan azt csak a túlvilágra értelmezik. Ugyanakkor a másik olvasat (ami az eredeti szöveg alapján kívánczok), hogy nemcsak itt és most, hanem az elkövetkező korszakban (ἐν τῷ μέλλοντι) is úr ő mindenek felett. Azok, akik Jézus földön járta során személyesen - vagy akár napjainkban transzcendentális módon - tapasztalták meg az ő erejét, hatalmát, most erős biztatást vehetnek az ige szavából. Ő nemcsak a jelen korszakra, hanem a parúszia után, az újjáteremtett világban is Úr lesz mindenek felett.

1.4.3. Tanúskodás minden népek között

Az Apostolok cselekedeteiben olvashatjuk azt, hogy a feltámasztott Megváltó mennybemenetele előtt megígéri Szentlelkének elküldését a tanítványoknak, és újra kiküldésükről szól nekik: ἀλλὰ λήμψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ’ ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ [ἐν] πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρίᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς – „Ellenben erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Samáriában, sőt egészen a föld végső határáig.”

„Az Izraelből elinduló bizonyágtételnek a népekhez kell eljutnia. Isten a népek Ura. A könyv főtémáját veti fel a nyolcadik vers második fele. Jézus világméretű munkatervének megvalósítását szemlélteti az egész könyv. Először Jeruzsálemben és Júdeában (1–7), utána Samáriában (8k.), majd a népek közt folyik a missziói munka (10–28).²² Jézus tehát koncentrikus körök képében jelöli ki az apostolok tanítványává tévő szolgálatának geográfiai határait: kezdjék a kiemelt, szent városban, Jeruzsálemben, majd Júdeában, azután menjenek a lenézett, megvetett szomszéd néphez, a samaritánusokhoz is az evangéliummal, végül jussanak el a föld határára élő, a legtávolabbi népekhez is.

1.4.4. Támogatás a világ végezetéig

A missziói parancsban az Úr nemcsak nagyon nehéz feladatot ad a tanítványainak, amely hatásköre egyre szélesedő, és végül az egész világra kiterjed. Emellé személyes jelenlétének hathatós segítsége is ott van, és biztosítékul szolgál arra nézve, hogy a fe-

ladathoz nem lesz elégtelen a tizenegy erőforrása. Ez a jelenlét pedig nem alkalmi, nem részleges időben, és nem is csak a kezdeti időszakra szól, amíg „nem jönnek bele a munkába” tanítványai. A világ végéig (συντελεία τοῦ αἰῶνος) velük, velünk van. Máté máshol is használja a kifejezést. A világ végén bekövetkező aratásról szól a Mt 13,39 és 49-ben. A tanítványoknak a Jézus visszajöveteléről és a világ végéről feltett kérdésében is ez a kifejezés szerepel a Mt 24,3-ban. A „korszakok végéről”, a jelen világ elmúlásának napjáról van itt szó. A támogatás tehát mindaddig megvan, amíg a feladat hatályos és végzendő.

1.5. A missziói parancs exegézisének összefoglalása

Az első evangélium fontos hídként áll az Ószövetség és az Újszövetség között. Jézus egy merőben újszerű feladatra küldi ki a tizenegyet: a pogány népek (ἔθνη) felé is el kell vinniük a jó hírt. Megbízásuk alapja Krisztus mindenek felett való fennhatósága (ἐξουσία). Nem is a maguk nevében, nem saját „kontójukra” végezhetik e küldetés betöltését, hanem a Szentháromságában (ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος). A küldetés összefoglaló kifejezése a tanítvánnyá tétel (μαθητεύω), ami a megkereszteléssel (βαπτίζω) kezdődik, ami egy egyszeri cselekedet a hitre jutók életében. Ezzel veszi kezdetét egy hosszan tartó, folyamatos tanítás (διδάσκω). A tanítás célja, hogy a hitre jutó emberek megtartsák (τηρέω) Jézus tanításainak összességét (πάντα ὅσα ἐνετειλάμην). Ezen emberfeletti feladathoz a tanítványok emberfeletti segítséget is kapnak: Mesterük velük van, megszakítás nélkül, minden napon (πάσας τὰς ἡμέρας), a teljes küldetés időszakában, azaz a jelen világkorszak végéig (τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος).

2. A MISSZIÓI PARANCS HATÁSA MÁTÉ EVANGÉLIUMÁRA

A missziói parancs jelentősége nem csupán abban áll, hogy a Jézus fizikai jelenléte nélkül maradó tanítványok feladatot kapnak. Kitüntetett mondanivalója ennél sokkal tovább mutat. Ahogyan Varga Zsigmond írja, „ezen a ponton zárja le evangéliumát Máté, ahol a »harmadik nép« megszületésének ígérete előtt állunk: zsidók és pogányok között leomlik a válaszfal, és a világ kibékíthetetlennek látszó ellentétben álló két fele egy új emberre teremtetik Krisztus keresztyén és feltámadása által.” Az ember bűnéért kereszthalált halt Megváltó feltámadt, és mennybemenetele előtt kiküldő parancs formájában tesz arról bizonyosságot, hogy Isten evangéliuma nemcsak a zsidóké, hanem a népeké (ἔθνη) is. Ez a rövid igeszakasz a teljes evangélium végkifejlete, és egyben összegzése is.

2.1. Máté evangéliumának hallgatósága

Máté írása nemcsak az evangéliumok sorrendjében áll az első helyen, nemcsak az újszövetségi könyvek sorát nyitja meg. Sok más szempont szerint is kiemelt helyen áll. Nevezik „zsidóevangéliumnak”, „a gyülekezet evangéliumának” is. „Talán még azt sem túlzás állítani, hogy annak ellenére, hogy görög nyelvi stílusa nem éppen előkelő, Máté szavait idézték, imádkozták, és többet hivatkoztak rá, mint bármely más szerzőt, akit csak ismerünk; amikor például ezt halljuk: „a Biblia azt mondja...”, akkor sokkal gyakrabban mátéi vagy Mátétól származó idézeteket hallunk, mint bármely más szerzőre a Bibliából.”²³ Ez figyelemre méltó állítás és rámutat az első evangélium fontosságára – az olvasók széles körének szempontjából is.

Hagyományosan azt tartják, hogy ez az evangélium a zsidóknak szól, és figyelmen kívül hagyja a pogány olvasók előképzettségének lehetőségét. A gyülekezeti tagok között közkezen forgó kommentárok Márk és Lukács evangéliumát ajánlják a római, illetve görög műveltség talaján álló olvasók számára. Széles körben való elfogadottsága, olvasottsága és idézése azonban éppen arra hívja fel figyelmünket, hogy korántsem csak az ószövetségi választott nép számára érthető és szerethető e bibliai könyv.

2.2. A népek felé való nyitás Máté evangéliumában

Amint megláttuk az eddig elmondottak alapján, Máté olvasói sokkal inkább vegyes, zsidó és pogány származású emberekből állhattak. Ezért jeleníti meg hangsúlyosan az ilyen ígéretet, mint például a 21,43: „Ezért mondom nektek, hogy elvétehtik tőletek az Isten országa, és olyan népnek adatik, amely megtermi annak gyümölcsét.” „Azaz amit Jézus mond a tanítványoknak, nagyon gyakran az, amit Máté szeretne mondani saját közösségének ötven évvel később.”²⁴ Ehhez kapcsolódó tény az is, hogy Máté az egyetlen evangélista, aki említi az egyház szót.²⁵

Az evangélium leírja annak folyamatát, hogy hogyan jön létre ez az egyház, a zsinagógából kiindulva. Ez azzal jár, hogy nem maradhat a Jézus-hit egy zsidó irányzat a sok közül. A népek felé kell fordulnia. Ez a nyitásra ösztönző feszültség hatja át Máté egész írását. A feszültség, amely fennállt a beszűkült, megkövesedett, nagyrészt igazi lelki tartalmát elveszített judaizmus és a (pogány) népek felé való misszió elindítása között. A háttér, ahonnan a Megváltó indult és tanítványait elhívta: zsidó. A környezet, ahol a jó hírt hirdetni kell: pogány, hellenista. Máté evangéliuma e két életfelfogást és hitvilágot hidalja át, és egyaránt szól a zsidókhöz és a népekhez, és ennek érdekében ismerteti Jézus eseti kapcsolódásait a samáriaiakkal, pogányokkal, majd az

egyre szélesedő nyitás egészen odáig, hogy az evangéliuma végén és csúcspontján, a missziói parancsban minden nép betagolására hív.

2.3. Máté evangéliumának olvasata a missziói parancs felől nézve

Howard Clarke, a Máté evangéliuma és annak olvasói²⁶ című átfogó művében kijelenti, hogy „a missziói parancs Máté teológiájának összegzését kínálja”.²⁷ A szerző szerint az Úr ezen végső megjelenése olyan, mint a parúzia kicsiben, amely egyszerre tekint előre várakozva az ő visszatérésére, a jelen világekorszak végére (της συντελειας του αιῶνος), és ugyanakkor Izrael népének létrejöttére, amikor Mózes átvette Isten törvényét. Ezért lehetett a missziói parancs elmondásának helyszíne egy hegy, valószínűleg a hegyi beszéd és Jézus színeváltozásának hegye.²⁸ Clarke értelmezésében Máté nagyon tudatosan szerkesztette meg evangéliumát, és helyezte a végső csúcspontjára a missziói parancsot, kiemelve azt, hogy a küldetés a pogány népek felé szól, számukra is megnyitja az utat a hit felé.

William Carey (1761–1834), akit a protestáns (kül)misszió atyjának tartanak, szintén erre az igazságra hivatkozva alapította meg a Baptista Missziói Társaságot. Ő arra hivatkozott, hogy a missziói parancs nemcsak a tizenegy számára adatott, hanem minden hívő embernek.²⁹ A Carey és sok más, Isten ígését olvasó hívő felismerését Máté szánt szándékkal segítette elő evangéliumának elrendezésével és a missziói parancs részletes leírásával és írásának csúcspontjára helyezésével. Ez azt jelenti, hogy az első evangélista a pogánymisszió felé kívánta terelni olvasóit.

Érdeemes hozzátenni, hogy számos kutató szerint a Máténál olvasható tömegek minden bizonnyal tartalmazhattak pogány származású személyeket is. Ennek az elméletnek vannak ellenzői is, úgymint *J. R. C. Cousland*, aki a Máté evangéliumának „tömegeiről” írott, témánkban fontos művében fejti ki nézeteit. *R. H. Gundry* idézve írja: a tömeg „képviselet a gyülekezetben lévő csoportokat, a hitvalló tanítványokat, mind az igazakat, mind a hamisokat – mintegy a kiterjedt pogánymisszió eredményeit”.³⁰ Cousland szerint Gundry hibásan azt feltételezi, hogy Jézus azután kezdett bele a pogányok felé irányuló misszióba, hogy meggyógyította a kánaáni asszony lányát, sőt a négyezer megvendégelése is pogányok között zajlott.³¹ Ezért teszi Gundry Máté evangéliumának csúcspontjává a pogány származásúak hitre jutását a 8,10-ben (a kapernaumi százados hite) és a 15,28-ban (a kánaáni asszony hite), majd értelmezi a missziói parancsot ezek végső elpeccsételéseként. Cousland nem fogadja el ezeket az érveket. Cáfolatában közli, hogy a négyezer ember megvendégelése zsidók között zajlott, és Jézus nem kezdett bele a pogánymisszióba, csak kivételesen foglalkozott nem zsidókkal.³² Véleménye szerint a tömeg mindig zsidókból áll Máté írásában, és a sokaság pozitív és negatív jellemzői mind-mind a zsidó népet mutatják be, sőt Máté saját hitközösségének kortárs zsidóit is. Clarke azonban úgy vélekedik, hogy „a négyezer pogányokból állhatott talán, mert »dicsőítették Izrael Istenét«,»³³ Ágoston magyarázatát is idézi: ez a vendéglátás „az Újszövetség prédikálása” volt, és a „néhány apró hal” Jézus első hitre jutóit jelképezi, akik számára ez az evangéliumhirdetés történt „a világ viharos tengerén”.³⁴

Érdekes és lényeges adalék témánkhoz *Kókai Nagy Viktor* kutatása. A hegyi beszéd címen kiadott doktori munkájában kifejti, hogy az újra és újra Jézus köré gyűlő sokaság, az ὄχλος egy uniformizált, azonos véleményű embercsoportot, ilyen értelemben vett tömeget jelöl.³⁵ Ez a kifejezés nagyon gyakori Máténál. Ötven alkalommal fordul elő. Cousland kifejti, hogy

Máté hol egyes, hol többes számban alkalmazza a kifejezést, különösebb ok nélkül, és a tömeget mindig egységesnek tekinti, mint egy olyan embercsoportot, amely egyetlen, közös véleményel rendelkezik.³⁶ Kókai szerint is „az első evangélista számára különösen fontos a tömeg egysége, egységes állásfoglalása, egyszóval uniformizált jellege”.³⁷ Továbbá megjegyzi, hogy „... Máté ugyanilyen módon kezel evangéliumában még két csoportot, a tanítványokat és a zsidó vezetőket”.³⁸ Azaz az evangélista nézőpontjából nézve Jézus Krisztus mindig egy ilyen értelemben vett, arctalan, egységes, uniformizált tömeg (ὄχλος) előtt beszél, és nem a nép előtt (λαός), még akkor sem, ha az adott tömeg a zsidó nép gyermekeiből állt, azaz a λαός volt. Ennek jelentősége abban állhat, hogy bár tömeg előtt, de egyénekhez szólt a Megváltó. Kókai szerint „talán nem túlzás azt állítani, hogy egy tömegből könnyebb kiválnia az egyéneknek, mint egy népből, a tömegnek nincsenek gyökerei, a tömeg egy bizonyos alkalomhoz kapcsolódva gyűlik össze, éppen ezért lehet arctalan, ellentétben a néppel”.³⁹ Tehát Jézus ugyan a sok emberből álló tömeghez, néphez beszél - de az egyént kívánja elérni üzenetével. Ezek alapján elmondható, hogy a tanítványok pogány népek felé való kiküldetésében Jézus ugyanilyen megközelítésre hív: népekhez (ἔθνη) küldetnek ők, tömegekhez fognak szólani, de egyéneket érnek majd el a rájuk bízott üzenettel.

Ákár tartalmazott a mátéi tömeg jelentős számú pogány származású személyt, akár nem, az nem vitatható, hogy a Mt 28,18–20 az evangélista teológiai összegzése. Máté tudatos szerkesztői munkája révén úgy látjuk a missziói parancsot, mint amelyben a Mester meghatalmazza tanítványait, hogy induljanak a pogány népek felé, hogy tanítvánnyá tegyék őket. Feladatuk, hogy a Szentháromság Isten nevében kereszteljék meg az evangélium hirdetésére pozitívan reagálókat, majd tanítsák meg őket mindarra, amit Jézus parancsolt a tizenegynek (tizenkettőnek).

3. BIBLIKA TEOLÓGIAI ÁTTEKINTÉS

Máté evangélista tudatos írói munkája egyértelműen kifejezi, hogy Jézus követőinek feladata a pogányok felé menni az örömhírral. Az Apostolok cselekedeteiben azt olvassuk, hogy ennek felismerése nem volt könnyű, hiszen Jézus zsidó követői számára „a pogányok olykor az eszkatológiai lakodalom pótvendégeiként szerepelnek”.⁴⁰ Jézus Krisztus azonban olyan, a bűnösök felé határozottan nyitó szolgálatot végzett, ezért Izrael népe hivatalos vallási vezetőinek, az előkelő rétegeknek először azzal a nehéz gondolattal kellett megbirkóznia Izrael népe hivatalos vallási vezetőinek, az előkelő rétegeknek, hogy náluknál kedvesebbek a nyilvánvaló bűnösök Jézus számára. Ő ugyanis elsődleges fe-

ladatának éppen a „betegek” gyógyítását gondolta, és ezért gyakorta látjuk őt prostituáltak, vámszedők, bűnösök társaságában. Korábban említettük a római százados, a kánaáni asszony és a samáriai asszony esetét, ahol az Úr az előbbieken túlmenve pogányok felé is nagy nyitottságról tett tanúságot. Ezért magam is azon a véleményen vagyok, mint Bosch⁴¹: a pogánymisszió alapjait nem Pál apostol tette le, hanem maga a Megváltó.

3.2. Ószövetségi kitekintés

3.2.1. Isten és a népek

Isten nem egy népért alkotta meg a világot. Az Ószövetség nagyon gyakran tévesen kerül megítélésre, amikor valaki úgy tekint rá, mint Isten és az ő népe - a zsidók - történetére, ahol minden má nemzet az Örökkévaló ellensége, de legalábbis semleges és érdektelen Jahve számára, hiszen ő csak a zsidókkal kíván foglalkozni.

Már a Biblia elején tisztán érthető, hogy Istené az egész világ, és Ő fent is tartja magának a jogot erre, a mindenre kiterjedő birtoklásra. Az első emberpár nemcsak a zsidó nép őse, hanem minden emberé. Az 1Móz 10-ben leírt népek táblázata ugyanezen tényt támasztja alá.⁴² Nem a zsidó nép megszületésével kezdődik az emberiség története. Az őstörténet arról beszél, hogy minden nép az Isten népe. Már a Babel tornya előtti fejezetben szó van arról, hogy kialakultak a népek, Noé leszármazottai. Babel előtt. Azaz nem az Isten elleni lázadás miatt jöttek létre a népek. Ez is újabb alátámasztás ahhoz, hogy minden nép Istené. Ábrahamban szintén minden nép felé szól Isten elhívása. Ruth története is ebben erősít meg bennünket, amikor elmondja egy pogány származású asszony ragaszkodását Jahve népéhez. Ámós 9,7 pedig még meglepőbb szót: „Nem olyanok vagytok-e előttem, Izrael fiai, mint az etiópok? – így szól az Úr. Én hoztam ki Izráelt Egyiptomból, a filiszteusokat meg Kaftórból és az arámoikat Kírből!” Azaz ezen népeknek is volt exodusuk, Isten által vezetve. Ahogyan a Zsolt 24,1 állítja: „Az Úr é a föld és ami betölti, a földkerekség és a rajta lakók.” Jahve tehát nem a népek (׀ַי) ellensége, hiszen a teremtettség jogán minden ember őhozzá tartozik.

3.2.2. Isten terve és célja a zsidóság küldetésére

Mindazzal együtt, hogy minden nép Isten népe, az Úr kiválasztott egy embercsoportot, Izrael népét egy speciális küldetésre. Azaz ez a nép, Izrael hordozza a kiválasztottságot – ami feladatra szól. Küldetést kap a kiválasztás által. A zsidók a tízparancsolat átvétele előtt ilyen szavakkal kapják meg küldetésüket: „*Ti láttátok, mit cselekedtem Egyiptommal, hogyan hordoztalak benneteket sasszárnyakon, és hogyan hoztalak ide benneteket. Most azért, ha engedelmesen hallgattok szavamra, és megtartjátok szövetségemet, akkor ti lesztek az én tulajdonom valamennyi nép közül, bár enyém az egész föld. Papok királysága és szent nép lesztek. Ezeket az ígéket kell elmondanod Izrael fiainak.*” (2Móz 19,4–6.). Az indoklásban itt is olvassuk: „*bár enyém az egész föld*”. Azaz ennek az egy népnek a kiválasztása szükségszerűen együtt jár azzal, hogy van még sok nép, és az egy nép a sok nép felé küldetéssel bír.

Nem kizárólag a Tórában találhatjuk meg ennek nyomait. Salamon a templomszentelő imádságában külön kitér az idegenekre, és arra, hogy fontos cél az, hogy ők is megismerjék Jahve mindenek felett való isteni uralmát: 1Kir 8,41–43: „*Még az idegent is, aki nem a te népedből, Izráelből való, de eljön messze földről a te nevedért, mert hallani fognak nagy nevedről, erős kezetről és kinyújtott karokról, ha eljön és imádkozik ebben a házban, te hallgasd meg lakóhelyedről, a mennyből, és tedd meg mindazt, amit az idegen kér tőled, hogy a föld minden népe megismerje nevedet, és úgy féljenek téged, ahogyan néped, Izrael, és tudják meg, hogy a*

te nevedről neveztek el ezt a házat, amelyet építettem.” Az idegen bevonása a templomi térbe és magába az istentiszteletbe nagyon határozott nyitást jelez. Nem titkolt a cél sem Salamonnál: „*hogy a föld minden népe megismerje nevedet, és úgy féljenek téged, ahogyan néped, Izrael*”. Izrael népe küldetése, hogy hitével, életével (életmódjával) kifejezze a többi nép felé Jahve létét, törvényeit és szabadtását. Az idegenek tehát az egy, igaz Isten elismerése, „félelme” és tisztelete által hasonlóvá válhatnak a zsidókhoz, és megszólíthatják az Urat, sőt még imameghallgatást is remélhetnek Salamon szavai alapján. A templomban a „pogányok udvara” nevében és funkciójában is ezt az üzenetet erősíti meg.

Ez a vonal folytatódik a Zsoltárok könyvében, ahol a pogányok ismét megívást kapnak arra, hogy a zsidókkal együtt imádják az Urat: Zsolt 96,7–9: „*Népek törzsei! Magasztaljátok az URat! Magasztaljátok az UR dicsőségét és hatalmát! Magasztaljátok az UR dicső nevét, ajándékot hozva jöjjetek udvaraiba! Boruljatok le az UR előtt szent öltözetben, reszless tőle, te egész föld!*”⁴³ A templom udvaraiba szól a hívogatás, áldozatbemutatásra buzdítva.

Nem más ez, mint a felismert cél által felbuzdított küldetés-tudat a zsidóság részéről: hitünket be kell mutatnunk a népeknek! A fogságig azonban ezek inkább nevezhetőek egyedi példákknak, kivételeknek, mintsem a teljes népre vonatkozó felismerésnek.

3.3. Az ösgyülekezet felfogása a népek felé nyitásról

Annak ellenére, hogy Urunk nem zárta ki a pogányok felé való misszió lehetőségét, sőt maga is adott példákat rá, és missziói parancsában fel is szólított annak végzésére, még sok mindennek meg kellett történnie az ősegyházban annak érdekében, hogy valóban lehessen pogánymisszióról beszélni. Az újonnan létrejött hitközösség központja Jeruzsálemben volt, és elsősorban zsidók között munkálkodott. A templom hitéletük szerves része maradt. Emellett az is fontos tény, hogy sem az apostoloknak, sem Jézus többi követőjének nem volt szándékában egy új vallás (a kereszténység mint egyház) létrehozása. Ők úgy gondolták, hogy a Megváltó tanításai által helyreálltak az Örökkévaló és népe között létrejött szövetségben. Erre akarták elvezetni honfitársaikat is.

Ezzel együtt „az első keresztény közösség nem volt elene a pogányok megtérítésének”,⁴⁴ írja Bosch. Ennek egyik oka valószínűleg a zsidók ekkoriban jellemző hitnépszerűsítő tevékenységében is megtalálható, bár ez nem nevezhető a mi, keresztény fogalmaink szerint való misszionálásnak. Inkább arról van szó, hogy szívesen vették a hozzájuk vonzódók, prozelitává válni akarók közeledését. A ösgyülekezet tagjai hozzáállása is ez lehetett. Ezt jelzi az is, hogy sok prozelita volt az első gyülekezetekben.

Az újszövetségi egyház megszületésének is tartott pünkösdi Szentlélek-kitöltetésnél is jelen voltak prozeliták. Lukács tudósítását így olvassuk ezzel kapcsolatban: „*zsidók és prozeliták, krétaiak és arabok: halljuk, amint a mi nyelvünkön beszélnek az Isten felséges dolgairól.*” (ApCsel 2,11). Pál apostol missziói útjai során szintén találkozott velük, és felfedezte, hogy ezek nagyon nyílt szívvel hallgatták bizonyágtételét és tanítását Jézus Krisztusról: „*miután szétoszlott a gyülekezet, sokan követték a zsidók és az istenfélő prozeliták közül Pált és Barnabást, akik szóltak hozzájuk, és biztatták őket, hogy maradjanak meg Isten kegyelmében*” (ApCsel 13,43). Értesülünk arról is, hogy az ősgyülekezetben megválasztott diakónusok közül egy szintén prozelita volt, az antiókhiai Niko-láosz (ApCsel 6,5).

Érdekes eset az etióp kincstárnok megkeresztelésének leírása az ApCsel 8,26–40-ben. Ő „Istent imádni” érkezett Jeruzsálembe, pedig etióp volt, a királynői udvar egyik főembere. Ez a minden valószínűség szerint judaizmusra áttért személy talán eunuch volt, hiszen az előkelő asszonyok közelében szolgáló személyeket gyakran kasztrálták. A távolból, „*Izrael szemlélete szerint a föld végső határáról*”⁴⁵ imádkozás és istentisztelet céljából járt a zsidók szent városában. Izrael törvénye szerint, ha ő valóban kasztrált volt, nem nyerhetett felvételt a zsidók közé: „*Nem tartozhat az Úr gyülekezetéhez a zúzott heréjű vagy kimetszett.*” (5Móz 23,2). Ha így formálisan, „*testileg*” nem is lehetett zsidóvá, eljöhett, hogy Izrael Istenét – az egy Istent – imádjá. Fülöp feléje való nyitottsága és evangéliumhirdetése pedig elvezette őt a személyes hitre jutásra és a keresztségre is.

Ez utóbbi eset jól példázza azt, hogy „a zsidósággal sohasem válhattak egészen egygő a prozeliták, a keresztyének viszont fenntartás nélkül maguk közé fogadták őket”.⁴⁶ Ez akkor is nagy különbség, ha az ősgyülekezet kezdeti éveiben tudatos, a pogányok felé való misszióról nem lehet beszélni.

Krisztus után 46-ra azonban az antiókhiai gyülekezet erősödött meg annyira, hogy például segélyezte a jeruzsálemi éhezőket. A Szentlélek vezetésére figyelve (ApCsel 13,2) kiválasztották Pált és Barnabást, és a gyülekezet támogatásával elindították őket az első missziói útra. Elindult tehát a céltudatos misszionálás, evangelizálás és gyülekezetalapítás a pogány világban, a népek között. Tenney szerint „az antiókhiai gyülekezet azért volt fontos, mert bizonyos megkülönböztető jellemvonásokkal rendelkezett. Először is az össze többi pogánykeresztény gyülekezet szülőanyja volt”.⁴⁷ Jelentősége azért is kiemelkedő, mert itt tértek meg első alkalommal pogány háttérű emberek úgy, hogy vélhetően már nem kellett a prozelitizmushoz tartozó előírásokat megtartaniuk.

3.4. Pál apostol missziója a népek felé

Az előbbiekben azt láttuk meg, hogy „Antiókhia gyakorlatilag túlszárnyalta Jeruzsálemet mint a keresztény evangelizáció otthona és az evangelizációs missziók központja”.⁴⁸ Nem lehet az sem véletlen, hogy amint ez az ApCsel 11,26-ban megörökítésre is került, itt kezdhetünk az új hitközösség önálló indentitásáról, mint a környezet által felismertről beszélni, hiszen „a tanítványokat pedig Antiókhiaiban nevezték először keresztényeknek.”

Pál tehát ebből a közösségből indul társával missziói útjára. Barnabás szülőföldjére, Ciprusra mennek először. Tenney ezen missziói pont jelentőségét nem az itt elért eredményekben látja,⁴⁹ hanem abban, hogy egy jelentős fordulat következik be az ApCsel leírásaiban. A 13,2-ben „Barnabás és Saul” szerepel, ami azt jelzi, hogy Barnabás volt kettőjük közül az elsőként említendő, a vezető. Saul pedig zsidó néven említi. A 13,13-ban azonban már „Pál és kísérei” szerepel. Nemcsak ő kerül egyedül

név szerinti említésre, hanem a pogány neve szerepel ezentúl. Ezen, és másik két missziói útján bebizonyosodik, hogy Isten a pogányok evangelizálására rendelte őt. Pál lesz az ἔθνη nagy misszionáriusa.

3.5. A pizídiái Antiókhiaiban beálló fordulat

Jézus Krisztus „új egyházának” első megtérői zsidók voltak. Ezen első követők, és az apostolok fejében és szívében komoly változásoknak kellett lezajlania ahhoz, hogy megértsék aényt: Uruk a pogány népek felé is fordul, sőt őket küldi ki a népek misszionálására. Jól szemlélteti ezt a következő eset, amelyet Lukács örökített meg az Apostolok cselekedeteiben. A pizídiái Antiókhiaiban Pál olyan prédikációt mondott, amelynek következménye hatalmas volt, hiszen a hit általi üdvözülés és a törvény hiábavaló volta eddig ilyen tisztán nem került megfogalmazásra sosem.⁵⁰

A pogánymisszió egész jövőjére nézve meghatározó lett ez az esemény. A bátor evangéliumhirdetés eredménye egyrészt ugyanis az lett, hogy „*a következő szombat azután majdnem az egész város összegyűlt, hogy hallgassa az Úr igéjét*” (ApCsel 13,44). A zsidók azonban erős ellenállást fejtettek ki: „*Amikor meglátták a zsidók a sokaságot, elteltek irigységgel, és káromolva ellene mondtak Pál beszédének*” (45. vers). Ezek által előidézve csúcspontja az, hogy az apostolok misszionáló munkája végképpen nem marad meg a judaizmus keretei között, hanem éles fordulatot vesz, és a népek felé irányul: „*ekkor Pál és Barnabás bátran ezt mondta: »Először nektek kellett hirdetnünk az Isten igéjét, mivel azonban ti elutasítjátok, és nem tartjátok magatokat méltónak az örök életre, íme, a pogányokhoz fordulunk. Mert így parancsolta meg nekünk az Úr: Pogányok világosságává teszlek, hogy üdvösségük légy a föld végső határáig.« Ennek hallatára örvendeztek a pogányok, és magasztalták az Úr igéjét, és akik az örök életre választottak, mindnyájan hívővé lettek. Az Úr igéje pedig elterjedt az egész tartományban. De a zsidók felingerelték ellenük a tekintélyes istenfélő asszonyokat és a város előkelőit, üldözést támasztottak Pál és Barnabás ellen, és kiűzték őket határukból. Ők pedig lerázták lábuk porát ellenük, és elmentek Ikóniumba. A tanítványok azonban megteltek örömmel és Szentlélekkel*” (46–52. vers).

Kialakult itt egy helyi gyülekezet, amelynek tagsága nagyobb részben állt pogány származású hívekből, és csak kisebb részben zsidókból. Ez már önmagában is mérföldkönek tekinthető, amit csak tovább erősít az a kijelentés, amit Pál és

Barnabás tett: „a pogányokhoz fordulunk”. Az Ikónium, Lisztra és Derbé városában történt események ebben a kerékvágásban folytatódtak.

Ami Antiókiában történt, az egy meghatározó fordulat volt a pogánymisszió jövőjére nézve. „Jeruzsálemben még a zsidók is, a rómaiak is zsidó szektának tekintették a Jézus-mozgalmat.”⁵¹ Innentől azonban megváltozik a helyzet, és a Megváltó követői új identitást kapnak az emberek szemében: „A tanítványokat pedig Antiókiában nevezték először keresztényeknek.” (ApCsel 11,26b)

3.6. A jeruzsálemi gyűlés jelentősége a pogánymisszióra nézve

A pogány származású emberek nagy számban való hitre jutása kifejezte azt, hogy most már nemcsak kivételekről van szó. Az apostoloknak sok kérdést fel kellett dolgozniuk magukban ezzel kapcsolatban.

Ők eddig azzal voltak ismeretesek, hogy ha egy zsidó igazán az Örökkévaló törvényei szerint szeretne élni, akkor Jézus Krisztus tanításai szerint kell élnie. Azt talán még sosem gondolták át, és Mesterükkel sem beszéltek meg, hogy mi legyen azokkal, akik pogány háttérből jönnek közéjük, ragaszkodnak Istenükhöz és fogadják el Megváltójukat. Rájuk is vonatkozik a törvény? Az azonban a zsidóknak adatott, és a zsidó népre érvényes. A jeruzsálemi gyülekezet tagjai mint zsidó származású hívők csak nehezen, Péter apostol személyes tanúszkodására hitték el, hogy a Kornéliusz házában lévők hitre jutottak. Nem győzött ez meg azonban mindenkit arról, hogy a népek közül valóknak elég csak hitre jutnia, és lehetséges hit által üdvözülnie. Így olvasható a folytatás: „Némelyek, akik Júdeából jöttek le, így tanították a testvéreket: »Ha nem metélkedtek körül a mózesi szokás szerint, nem üdvözülhettek.«” (ApCsel 15,1). Pál és Barnabás azonban már mélyen benne járt a pogányok között végzett misszióban, és első kézből győződött meg arról, hogy a megváltást megkapták a pogányok is, anélkül, hogy a zsidókra vonatkozó rituális szokásokat és a törvényt megtartották volna. Az így kialakult konfliktus vezetett a jeruzsálemi apostoli gyűlés összehívásához: „Mivel pedig Pálnak és Barnabásnak nem kis viszálya és vitája támadt velük, úgy rendelkeztek, hogy ebben a vitás ügyben Pál, Barnabás és néhányan mások is menjenek fel az apostolokhoz és a vénekhez Jeruzsálembé.” (2. vers)

Jeruzsálemben mindenki erősen ragaszkodott a maga álláspontjához, így nagy vitakozás támadt. Az Apostolok cselekedeteiről szóló könyv a 15. részben számol be erről, három jelentős hozzászólást kiemelve. Péter apostol megerősítette azt, hogy Isten akarata szerint a pogányoknak is meg kell hallania az evangéliumot, hiszen Szentlelkét is megkapták. Állást foglalt a kegyelem mindenek felett való állásáról is. Őt követve Pál és társa beszámolója a pogánymisszió eseményeiről, és arról, hogy Isten jelekkel és csodákkal fejezte ki azt, hogy kedves volt előtte ez a tevékenység. Végül Jakab beszéde kerül idézésre. Ő úgy állt a „zsidókeresztények” előtt, mint aki híve a törvény betartásának. Mindazonáltal ő is úgy vélekedett, hogy Isten akarata a pogányok felé nyitás, és hogy nem szükséges velük a teljes törvényt betartatni. A gyűlés végső döntése Jakab beszédének pontjait tartalmazza mint a törvényből pogányok számára is betartandó követelményeket. Ezzel az üzenettel küldték hát útjára Júdás Barsabbást, és Szilászt Pállal és Barnabással, a pogányok felé: „Mert a Szentlélek jónak látta, és vele együtt mi is úgy láttuk jónak, hogy ne tegyünk több terhet rátok annál, ami föltétlenül szükséges: hogy tartózkodjatok a bálványáldozati hústól, a vértől, a megfulladt állattól és a parázsnaságtól. Ha ezektől őrizkedtek, jól teszitek. Legyetek egészségben!” (ApCsel 15,28–29).

A gyűlés szinte felmérhetetlen jelentőségű döntései a ju-

daizálók követelődzéseinek visszautasítása, Pál és Barnabás munkálkodásának jóváhagyása és megerősítése, és Júdás Barsabbás és Szilász pogánymisszióra való kiküldése.⁵² Ezek eredménye lett a teljes mértékben elfogadottá vált, egyre erősödő és sok gyümölcsöt termő pogánymisszió.

3.7. Bibliokateológiai összegzés

A kezdetben szinte kizárólag zsidókból álló új gyülekezetből, a jeruzsálemi közösségből a megváltás elindult a népek közé, a pogány világba. Megszűnt az elválasztó fal a zsidóság és a pogány nemzetek között. Pál apostol, akit Jézus Urunk maga hívott el arra, hogy elvigye a jó hírt a pogányok felé, sokat foglalkozott ezzel a kérdéssel. Meglátásait így írja meg az efézusi gyülekezetnek: „Emlékezzetek tehát arra, hogy ti egykor pogányok voltatok, úgynevezett körülmételek a körülmételek szerint, akik viszont azért nevezik magukat így, mert testükön emberkéz által körül vannak metélve. Ti abban az időben Krisztus nélkül éltetek, Izrael közösségétől elkülönítve, és mint az ígért szövetségén kívül álló idegenek, reménység nélkül és Isten nélkül éltetek a világban. Most pedig Krisztus Jézusban ti, akik egykor »távol« voltatok, »közel« kerültetek a Krisztus vére által. Mert ő a mi békességünk, aki a két nemzetiséget egygő tette, és az ő testében lebontotta az elválasztó falat, az ellenségeskedést...” (Ef 2,11–14).

Ebben a teológiai összegzésben ugyan csoportokról (ti, mi), nemzetségekről (Izrael közössége, pogányok) beszél, de úgy, hogy éppen arra hívja fel a figyelmet, hogy nem az egy bizonyos néphez való származás határozza azt meg, hogy Istenhez tartozhatunk-e vagy sem. Minden ember önmaga mint egyén kell hogy szembenézzen életé megváltottságának kérdésével.

Nem szabad azonban az egyén fogalmánál leragadni. Isten nemcsak arra hív bennünket, hogy egyének legyünk, akik övele kapcsolatban vagyunk. Sokkal inkább személyek. Frank Staggs újszövetségi teológus szerint „Jézus megváltó szándéka önmagában bizonyítja, hogy emberek közösségének a megteremtéséért jött el. Eljött, hogy megváltson embereket, nemcsak »lelkeket« görög értelemben. Az emberek egyének, mégis többek ennél. Amikor valakit egyének irnak le, akkor korlátozottságainak fogalmában történik a leírás; amikor valakit személynek irnak le, akkor kapcsolataiban mutatják be.”⁵³ Elsőként talán Aranyaszájú Szent János mondta, hogy *extra ecclesiam nulla salus est*, azaz „az egyházon kívül nincsen üdvösség”. Mi, a protestáns felfogást vallók ezt a kijelentést úgy tudjuk elfogadni, hogy az nem egy bizonyos intézményes egyházon mint organizáción (például a római katolikus egyházon) belüli tagságot követeli meg a hívőtől. Véleményünk szerint ez az Isten új, a missziós parancs betöltése által létrejött népén, az univerzális egyházon belül való létezését jelenti.⁵⁴ Így bár az egyéneknek magának kell pozitív választ adni az üdvösségre hívó üzenetre, az evangélium hirdetésére, mégis egy közösségbe, Isten népébe tagolódik be megtérése által. Érdekes módon kapcsolódik ez ahhoz, amit a korábbiakban mondtunk,⁵⁵ hogy a Megváltó egy tömeg előtt beszélt, de a tömegben lévő egyént szólította meg. Kókai Nagy Viktor szerint „érdemes elgondolkodni azon, hogy milyen finoman hívja fel a figyelmünket az első evangélium írója a személyes döntés fontosságára. Miközben az olvasó magát a tömeg részeként értelmezi, és mint ilyen elveszhet az arctalanságban, Jézus személyesen beszél hozzá és szólítja meg, hogy vállalja fel arcát, saját magát, és lépjen hozzá. Hiszen a tömegből éppen az egyéni döntések következtében válhat közösség, gyülekezet, amiben már minden tag, mint egyéniség, Istennek fontos személy jelenik meg.”⁵⁶ Ez a döntés, a tömegből való kilépés a világból való kihívás mozzanatának is tekinthető (εκκαλεω). Ezután az egyén, aki készen

volt arra, hogy elhagyja a számára eddig biztonságot, védelmet, elrejtőzési lehetőséget nyújtó tömeget, ismét betagoódik egy embercsoportba, ami viszont immár nem tömeg (ὄχλος), hanem közösség (κοινωνία), gyülekezet (ἐκκλησία). A jézusi folyamat, a megterés ebből a szempontból nézve így szemléltethető:

ὄχλος → kilépő egyén → betagouló egyén → κοινωνία, ἐκκλησία

A tömegeből tehát bárki tanítvánnyá válhat, aki elfogadja Isten Fiának szavát. Kókai szerint például a hegyi beszédben „a tömeg elfogadja Jézust mestereként, amire utal, hogy Máté a beszéd végén már nem tesz különbséget, nem említi külön a tömeget és külön a tanítványokat.”⁵⁷ Lényeges azt szem előtt tartani, hogy nem pusztán a tömegben való részvétel, Jézus szavának pusztá hallgatása az, ami tanítvánnyá tesz. Erre pozitívan kell reagálni, ahogyan Pál mondja a filippi börtönőrnek: Πιστευσον ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν, καὶ σωθήσῃ σὺ... – „higgy az Úr Jézusban, és üdvözülj...” (ApCsel 16,31). Az így hitre jutó személyt Isten be is tagolja egy új közösségbe, az Ő egyházába, akár zsidó, akár pogány származású az adott ember: ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ ἐστὲ συμπολίται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ – „Ezért tehát nem vagytok többé idegenek és jövevények, hanem polgártársai a szenteknek és háza népe Istennek.” (Ef 2,19).

Az újszövetségi teológia csúcsát a Pál apostol által megfogalmazott megigazulástan jelenti. Filippiiben ezt kérdezi tőle és Szilásztól a pogány börtönőr: „Uraim, mit kell cselekednem, hogy üdvözüljek?” Pál tömör válasza, teológiájának, szotériológiájának összegzése így hangzik: „Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülj mind te, mind a te házad népe!” (ApCsel 16,30–31).

Összefoglalás

Máté evangéliuma és az általa leírt misszióparancs rendkívül sokban járul hozzá küldetésünk megértéséhez. Az a feszültség, amelyet ezen evangélium áthidalni kívánt, és amely fennállt a judaizmus és a kialakuló új identitás, a kereszténység között, sokban hasonlít arra, amely ma tapasztalható a hívő keresztények és a keresztény kultúratalajon felnövekedett, de elvilágiasodott népesség között. Ma is tapasztalható ugyanis az ózdkodás az új felé való nyitástól, és ma is veszély ennek ellentéte is, a teljes liberalizmusba való elcsúszás.

Máté misszionáló tanítványságot hirdetett meg. Nála „tanítvánnyá válni nem egyéb, mint határozottan és visszavonhatatlanul odafordulni Istenhez és a felebaráthoz”⁵⁸ Az általa használt szavak, kifejezések jól mutatják be azt, hogy mi a feladata annak, akik Krisztus követője lesz: „elküldeni”, „elmenni”, „hirdetni”, „gyógyítani”, „békeséget szerezni”, „bizonyosságot tenni”, „tanítani”, „tanítvánnyá tenni”, „megkeresztelni”. Ő beszél az evangélisták közül egyedül az egyházzól, és kiemelt témaként pedig sokat szól a tanítványságról. Nála a kettő nem ugyanaz. „Az lenne az ideális, ha minden egyháztag igaz tanítvány volna, ám ez nyilvánvalóan nem így van a Máté által ismert keresztény közösségekben”⁵⁹ Bosch arra hivatkozik itt, hogy Máté egy sokkal odaszántabb csoportról beszél a gyülekezeten belül. Azokról, akik hajlandóak odaadni életüket Isten szolgálatára, akik hajlandóak kilépni saját, szűk világukból, aki elindulnak a tőlük különböző, más népek felé. Máté kortársai számára az evangéliumból nyilvánvaló lett, hogy a misszió számára teljes mértékben nyitva van a kapu: mind a zsidó nép, mind a nemzetek felé. Jézus minden tanítványának feladata az „elmenetel”, a misszió mezejére való kilépés. Lényeges azonban az, hogy a küldetésünk megélésének alapja van: ez Isten Szava. Ezért az első evangélista szorososan ragaszkodik az általa leírt eseményekhez, Jézus tanításaihoz, és ezek alapján buzdít az áldozatos, misszionáló tanít-

ványi létezésre.

Mindezt összegezve megállapíthatjuk, hogy ezen evangélium, és kiemelten az azt összegző záró versek, a Máté által teológiai összegzésnek is szánt misszióparancs alkalmas arra, hogy a mai missziói modelleket, benne a céltudatos gyülekezetet megvizsgáljuk a Szentírás fényében.

Jegyzetek

1. Munkacím: A céltudatos gyülekezet mozgalom ekkleziológiai elemzése és missziói modelljének vizsgálata a magyarországi alkalmazhatóság szempontjából
2. Lásd ezen dolgozat 1.2.
3. A mennyben és a földön - azaz a világmindenségben.
4. Almási Tibor: *Máté evangéliuma*. Gyuró Technik Kft., Budapest, 1989, 253.
5. Uo.
6. Varga Zsigmond: *Máté evangéliumának magyarázata*. A Szentírás magyarázata kötet. Kálvin, Budapest, 1995, 46.
7. Az εἶθνη Máté evangéliumában való kiemelt jelentőségéről lásd ezen dolgozat 1.2.
8. A Magyarországi Baptista Egyház (és minden más „baptista” egyház, gyülekezet és egyén) is ebből a kifejezésből veszi nevét és identitása egy meghatározó fontosságú pontját.
9. Almási, 253.
10. Varga, 46.
11. Howard Clarke: *The Gospel of Matthew and its readers*. Indiana University Press, Bloomington, 2003, 248.
12. Varga, 46.
13. Varga Zsigmond: *Újszövetségi görög-magyar szótár*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest, 1992, 218.
14. εἰς τὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου λαβὼν (Fil 2,7)
15. Varga: *Újszövetségi...*, 255.
16. Uo.
17. NASB exhaustive concordance of the Bible with Hebrew-Aramaic and Greek Dictionaries, The Lockman Foundation, 1998, ‘ethnos’ in <http://biblesuite.com/greek/1484.htm>
18. A két kifejezés együttes alkalmazása ezen a versen belül azt mutatja, hogy a zsidó nép (λαὸς) és a pogány népek (εἶθνη) együtt alkotják a teljes emberiséget.
19. Lásd előző lábjegyzet. Ebben a versben is a teljes emberiséget fejezi ki a két szó egymás mellett való szerepeltetése.
20. A pogányok (εἶθνη) együtt örvendezhetnek Izrael népével

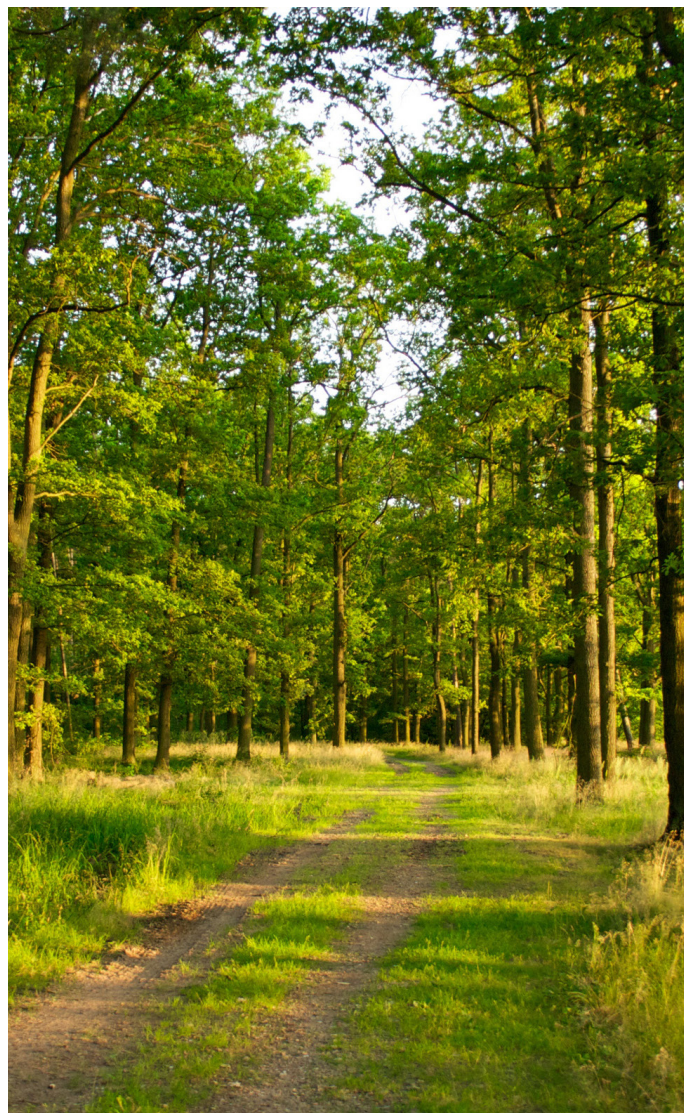

együtt (λαός).

21. A Mk 16,9–20 szakasz alapos szövegkritikai vizsgálata nem tartozik ezen dolgozat témakörébe. Annyit érdemes megemlíteni, hogy a jelzett szakasz a bizánci kéziratok alapján szerepel a bibliafordításokban, Textus Receptus és sok más kézirat. Viszont például a két legrégebbi szövegből (A és B) hiányzik a szakasz. Ezek szerint Mk a 16,8-cal végződik.
  22. Lenkeyné Semsey Klára: *Az Apostolok cselekedetéről írott könyv magyarázata*, A Szentírás magyarázata kötet. Kálvin, Budapest, 1995, 174–175.
  23. Clarke: xxi.
  24. Uo., xxiii.
  25. ἐκκλησία, a 16,18-ban és a 18,17-ben
  26. Eredeti cím: *The Gospel of Matthew and its readers*, saját fordítás.
  27. Clarke: 248.
  28. Uo.
  29. Uo., 252.
  30. J. R. C. Cousland: *The crowds in the Gospel of Matthew*. Brill Publishing, Leiden-Boston-Köln, 2002, 270–271., saját fordítás
  31. Uo., 271.
  32. Uo.
  33. Clarke: 138.
  34. Uo.
  35. Kókai Nagy Viktor: *A hegyi beszéd*. KRE HTK Doktori Iskola – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2007, 18.
  36. Cousland: 4–5.
  37. Kókai: 25.
  38. Uo., 18.
  39. Uo., 19.
  40. David J. Bosch: *Paradigmaváltások a misszió teológiájában*. Harmat-PMTI, Budapest, 2005, 26.
  41. Uo., 27.
  42. Walter C. Kaiser Jr.: *Mission in the Old Testament*, Baker Books, Grand Rapids, 2000, 15.
  43. „...szent öltözetben”, azaz liturgikus ruházatban.
  44. Bosch: 37.
  45. Lenkeyné, 453.
  46. Bosch, uo.
  47. Merril C. Tenney: *Újszövetségi bevezető*. KIA, Budapest, 1997, 200.
  48. Uo., 201.
  49. uo.
  50. Uo., 202.
  51. Bosch: 38.
  52. Uo., 206.
  53. Frank Stagg: *Újszövetségi teológia*. TCM, Budapest, 2007, 145.
  54. Uo., 146.
  55. Lásd ezen dolgozat 2.3. pontját.
  56. Kókai, 19.
  57. Uo., 25. o.
  58. Bosch, 73.
  59. Uo., 74.
- ana University Press, Bloomington, 2003.
  - J. R. C. Cousland: *The crowds in the Gospel of Matthew*. Brill Publishing, Leiden-Boston-Köln, 2002.
  - The Greek New Testament. United Bible Societies, Stuttgart, 1993
  - *A Szentírás magyarázata*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest, 1972.
  - Walter C. Kaiser Jr.: *Mission in the Old Testament*. Baker Books, Grand Rapids, 2000.
  - Kókai Nagy Viktor: *A hegyi beszéd*. KRE HTK Doktori Iskola – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2007
  - Frank Stagg: *Újszövetségi teológia*. TCM, Budapest, 2007.
  - THE STRONGEST NAS Exhaustive Concordance of the Bible with Hebrew-Aramaic and Greek Dictionaries, The Lockman Foundation, 1998. online <http://biblesuite.com/greek/1484.htm>
  - *Szent Biblia*. Kálvin, Budapest, 1992.
  - *Szent Biblia*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest, 1991.
  - *Szent Biblia*. Veritas, Budapest, 2012.
  - Merril C. Tenney: *Újszövetségi bevezető*. KIA, Budapest, 1997.
  - Varga Zsigmond: *Máté evangéliumának magyarázata*. A Szentírás magyarázata kötet. Kálvin, Budapest, 1995.
  - Varga Zsigmond: *Újszövetségi görög-magyar szótár*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest, 1992.

Médiográfia

- Almási Tibor: *Máté evangéliuma*. Gyuró Technik Kft., Budapest, 1989
- David J. Bosch: *Paradigmaváltások a misszió teológiájában*. Harmat-PMTI, Budapest, 2005
- Howard Clarke: *The Gospel of Matthew and its readers*. Indi-

TANULMÁNY

Kovács Géza

ZSIDÓSÁG, ISTEN VÁLASZTOTT NÉPE EVANGÉLIUMI VILÁGOSSÁGBAN

Előadás Piliscsabán az Evangélikus Missziós Központ szervezésében

*Ismérjék meg utadat a földön, szabadításodat a népek között!
Magasztaljanak a népek, ó, Isten, magasztaljon minden nép!*
Zsolt 67,2–3

Kiváltság számomra, hogy evangélikus missziómunkások közösségében szólhatok. Különösen az adott témakörben. Az evangélikus egyház ismerte fel először és tett a legtöbbet – a magyarországi egyházak között – a zsidó misszió terén. Közel egy évszázada, hogy az evangélikus egyház hazánkban helyet adott a Norvég Egyházi Szolgálat Izraelért elnevezésű missziós szervezetnek. Ez a szervezet már 1844 óta munkálkodik azon, hogy a zsidók ismerjék meg a Messiásukat, és támogatják a Messiás-hívő zsidókat abban a törekvésükben, hogy zsidó identitásuk megtartásával legyenek Krisztus testének tagjai. Ez a missziós szervezet jelenleg Izraelben jelentős evangéliumi missziót folytat, és több ottani Messiás-hívő gyülekezet alapítója. Tudtommal ez a szervezet tartott konferenciát legutóbb 2010 novemberében Budapesten a Messiás-hívő misszióról, amelyen magam is részt vettem. Az evangélikusok zsidómisszió iránti elkötelezettségét jelzi az is, hogy a *Híd* evangélikus missziói magazin ez évi második száma teljes egészében ennek a témának szentelte írásait.

Személyes indítékaim is vannak arra, hogy a zsidóság és a kereszténység témakörével foglalkozom.

Az első személyes jellegű indítékom, hogy gyermekkoromban egy gyermektelen ortodox zsidó házaspár volt a szomszédunk. Nagyon szerették a családunkat, engem meg sok ajándékkal halmoztak el. Őszintén megsirattuk, amikor elhurcolták őket.

Az apám hatása is jelentős volt. 1942-ben, amikor Európa Hitler lába alatt hevert, egy házi áhitaton – egyszerű bibliás parasztemberként – kijelentette: „Hitlernek el kell buknia, mert Isten szemefényével fordult szembe.” Személyes igetannulmányozásaim is – már akkor – világossá tették számomra, hogy Izrael Isten választott népe, és ez a kiválasztás nem szűnt meg Izrael szétszórásával sem.

Megerősödött ez a látásom, amikor 1950-ben *Ungár Aladár* – zsidóként megtért kiemelkedő keresztény vezető – Újpesten (ahol akkor lelkipásztorként szolgáltam) Isten üdvtervéről tartott egy egész évig hetenként tanítást.

Végül nagy hatással volt rám egy zsidó fiú: *dr. Kovács György*. Fiam barátjaként igazi megtérésre jutott, majd egész életét az Úr szolgálatára adta. Megtérése után lett számára óriási harccá identitásának a kérdése. Több ízben hosszú időt töltött Izraelben. Beavatott a lelki harcába. Évezredek mélységében láttam meg benne a zsidót, ugyanakkor a Krisztusban nyert szabadítás túlaradó örömét. Végül egy könyvben is megírta az eredményt: „Fizikailag zsidó, kulturálisan magyar, szellemileg pedig

keresztény vagyok” – vallotta magáról. Ezek a hitbeli tapasztalatok megerősítették bennem azt az igei látást, hogy Izrael Isten választott népe, és hogy az ő különleges kiválasztásuk a jövőre is vonatkozik.

IZRAEL KIVÁLASZTOTTSÁGA A MÚLTBAN

Miért választotta ki Isten a zsidókat?

Lázás elménk felteszi ezt a kérdést olykor alázatosan Istenhez simulva, máskor lázadó kérdőrevonással: miért emelte Isten őket más népek fölé? – Mózes azt írja, hogy amikor Isten kiválasztotta Ábrahámot, ezt mondta: „*Eltitkoljam-e Ábrahám elől, amit tenni akarok? Hiszen Ábrahámtól nagy és hatalmas nép fog származni, és általa nyer áldást a Föld minden népe. Mert őt választottam ki arra, hogy megparancsolja fiainak és háza népének, hogy őrizzék meg az Úr útját.*” (1Móz 18,17–19)

Hitünknek és Isten munkájának egyik nagy titka az, hogy miként működik Isten kiválasztása? Itt mégis feltárul ez a titok Ábrahámnak (és vele utódainak) a kiválasztásával kapcsolatban. Isten, az ő mindentudásánál fogva előre tudta, hogy Ábrahám – aki vele személyes kapcsolatot, beszélő viszonyt ápol – az ő ismeretét, a benne vetett hitet tovább fogja adni utódainak. Isten szuverén döntése szerint választotta ki Ábrahámot, de ebben a kiválasztásban benne volt az Isten eleve ismerete, amely által ő előre pontosan tudta azt, hogy Ábrahám és az ő utódai, Izrael népe a későbbi évezredekben eszköz lesznek abban, hogy Isten ismerete megmaradjon, majd később kiteljesedjen ezen a Földön. Lássuk, hogyan valósult ez meg!

I. Krisztus előtt a politeizmus tengerében Izrael volt egyedül az a sziget, amely megőrizte az egy teremtő, láthatatlan Isten ismeretét és hitét

Az özönvíz, majd Babel után a föld szétszéledt lakói elszakadtak Istentől, az egy igaz, láthatatlan, szent és teremtő Isten ismeretétől. Teljessé lett a hitbeli zűrzavar, általánossá lett az ember által alkotott, a sötétség szellemiségét árasztó, és a testiességet kiszolgáló sokistenhit. Óriási jelentősége volt annak, hogy Isten talált egy embert, aki az ő ismeretére törekedett. Kiválasztotta hát Ábrahámot és utódait, hogy – sok engedetlenségük és gyalórságuk ellenére is – több évezreden át, hűséges prófétáik által őrizzék meg az egy teremtő Isten ismeretét, vegyék át tőle és örökítsék meg az Ő kijelentéseit. Pál apostol felteszi a kérdést: „*Mi a zsidó előnye?*” Aztán így válaszol: „*Elsősorban az, hogy Isten rájuk bízta ígét.*” (Róm 3,1–2) A Bibliában kijelentett hitet és az igaz Isten ismeretét – az ő és újszövetségi Szentírás – számunkra, keresztények számára is a zsidók vették át Istentől, és ők őrizték meg. A Biblia írói – egy kivétellel – valamennyien zsidók voltak.

II. Jézus Krisztus, az Isten Fia, emberként zsidónak született, zsidóként élt és váltotta meg a világot

Jézus a földi életében nem hagyta el zsidó hazáját, sőt azt mondta: „*Én nem küldettem máshoz, csak Izrael házának elveszett juhaihoz.*” (Mt 15,24) Emberi síkon Jézust a zsidóság ajándékozta a világnak, még akkor is, ha akkor a hivatalos zsidóság vallásos és féltékeny vakságában elvetette őt. Hol is jelenhetett volna meg máshol, mint egy olyan nép fiaként, amely – még ha élettelen vallásosságba merevedve is – egyedül képviselte ezen a földön az egy igaz Isten hitét és ismeretét? A korabeli zsidóság döbbenetes példa arra, hogy Krisztus-gyilkos az a vallásosság, amelyből hiányzik a Szentlélek által munkált bűnismeret, megtérés és újjászületés.

Ha az egyetlen helyes istenismerettel rendelkező nép arra volt képes, hogy megölje a Messiását, mennyivel inkább megváltásra szorultak az Istentől távol élő népek! – Jézus pedig önként vállalt halálával és feltámadásával kaput nyitott az üdvösségre zsidónak és nem zsidónak, mindazoknak, akik felismerik elveszett állapotukat, és hittel szívükbe fogadják őt.

III. A Jézus által kiválasztott tanítványok, az apostolok, valamennyien zsidók voltak

Az ő szolgálatuk felmérhetetlenül nagy jelentőségű az Evangélium győzelmes terjedésében. Az a 120 személy, akik pünkösd napján a felházban beteljesedtek Szentlélekkel, a 3000, akiket ugyanezen a napon beépített a Szentlélek a Krisztus testébe, szintén Izrael fiai voltak. Igaz, hogy a hivatalos Izrael elvetette a Messiást, de a zsidóságnak egy rétege befogadta Jézust. Pál apostol a saját példájára hivatkozva teszi fel a kérdést: „*elvetette Isten az ő népét? Szó sincs róla! Hiszen én is izraelita vagyok, Ábrahám utódai közül. Isten nem vetette el az ő népét, amelyet eleve kiválasztott!*” (Róm 11,1–2.5) Így tehát most is van maradék a kegyelmi kiválasztás szerint. Vagyis a kegyelem kapuja folyamatosan nyitva állt és nyitva áll minden zsidó ember számára. Sőt Pál így fogalmaz: „*elsőként zsidónak*”. Hiszen Jézus saját szeretett népének tekintette Izrael fiait.

Az apostolok korának zsidósága három irányba tagolódt

1. A „megkeményített” Izrael.

A zsidóság nagy többsége volt ez. Azok, akik „*feszítsd meg*”-et kiáltottak nagypénteken, és Pilátus előtt kihívták magukra és gyermekeikre Isten ítéletét. Róluk azt is olvassuk a Bibliában: „*Az ő elesésük által jutott el az üdvösség a pogányokhoz!*” Vagyis Isten a hivatalos zsidóság megkeményedése nyomán megnyitotta az ő örök idők előtt elkészített tervét: feltárta a kegyelem kapuját a világ minden népe felé. A megkeményedés ítélete a zsidókon már 2000 éve tart, egészen addig tart, amíg a pogányok teljes számban be nem jutnak, és (akkor) üdvözülni fog az egész Izrael. Vagyis a „*megkeményített*” Izrael kiválasztása sem szűnt meg, hiszen „*Isten ajándékai és elhívása visszavonhatatlanok*” (Róm 11,26.29) – *Eljön a nap, amikor Izrael felismeri a Messiását, és megtér hozzá.*

2. Izrael népének másik – sokkal szűkebb – rétegét képezték azok, akik igaz megtéréssel elfogadták Jézust Messiásuknak, de megmaradtak a zsidó identitásukban.

A szombatot és a zsidó ünnepeket tartották, a tételes mózesi törvényeket is érvényesnek tekintették és betartották. Vezetőjükről, Péter apostolról írja Pál, hogy reá a „*körülmelés evangéliuma*” volt bízva (Gal 2,7) Ez az irányzat 70 után, a zsidóság szétszórátása után el-sorvadt, illetve beolvadt a pogányokból megtért keresztények közé. Hozzájuk címezi levelét Jakab és Péter apostol is: Jak 1,1; 1Pt 1,1.

3. A harmadik irányzat a zsidóságtól szellemileg elszakadó, a „*tételes parancsolatokból álló törvényt érvénytelennek*” tekintő zsidók voltak (Ef 2,15). Pál volt a vezetőjük, aki Istentől kapta ezt a különleges elhívást.

Pál apostol, a pogányok apostola, nem emberektől tanulta, hanem különleges kijelentésben kapta Istentől a kegyelem evangéliumát, az egyetemes keresztény egyház alapokmányát (Gal 1,11–12) Ennek alapján Pál – bár nagyon szerette zsidó véreit – Istennek engedve kiszakadt a zsidóság szellemi közösségéből, és a Szentlélek által alapítója és építője lett a „népek” közül megtérő Krisztus testének. Ebben a testben „*nincs többé görög és zsidó, körülmetéltség és körülmetéletlenség, barbár és szkíta, szolga és szabad, hanem minden és mindenekben Krisztus*” (Kol 3,11)

Ismeretes, hogy az utóbbi két Krisztus-hívó zsidó irányzat – az ApCsel 15. fejezetének leírása szerint – „*kezet adott*” egymásnak, vagyis a másik fél látását és független működését elismerve, békességre igyekeztek egymással. Az első kategóriába tartozó zsidóság – vagyis a hivatalos Izrael azonban mérhetetlen haraggal és gyűlölettel fordult a Krisztust elfogadó zsidók ellen, különösen Pál, és a zsidóságból kiszakadók ellen.

A ZSIDÓK KIVÁLASZTOTTSÁGA AZ UTOLSÓ IDŐKBEN

A zsidók körüli események „az idők teljessége rendjének” az óramutatója

Régen elhangzott az ígéret: „*Én kihozom Izrael fiait a népek közül, bárhova kerültek. Összegyűjtöm őket mindenfelől, és bevisszem őket a saját földjükre.*” (Ez 37,21). Közel 2000 éves szétszórátásuk után, a 20. század elején kapu nyílt, és – bár nagyon lassan – megindult a hazatelepülési folyamat.

Aztán Isten megengedett egy démonikus, szörnyű tragédiát: a holokausztot, amely után megtörtént az, amit mind a zsidók, mind a politikusok lehetetlennek tartottak: a tömeges hazatelepülés és a zsidó állam megalakulása. Most, a 21. század elején – több, mint 60 évvel az államalapítás után – megállapíthatjuk Ámósz próféciájának beteljesülését. Ámósz ezt írta: „*Eljön majd az idő – így szól az Úr – amikor nyomon követi a szántó az aratót, a szőlőtáposó a magvetőt. Must csorog a hegyekről, és ömlik a halmokról. Jóra fordítom népemnek, Izraelnek sorsát! Az elpusztult városokat felépítik, és laknak bennük. (...) Elültem őket földjükkbe, és többé nem tépik ki őket földjükből, amelyet nekik adtam.*” (Ám 9,13–15)

Magam is szememmel láttam, hogy az elmúlt évszázadok alatt pusztává és sivataggá vált Palesztina földje ismét éden né formálódott. Hatalmas gyümölcsösökben minden fa tövén csöpög a takarékos öntözőberendezés csövéből a víz. A természetlen Negev sivatag is termőfölddé alakul. 1948–2006 között 9 régi várost építettek újjá és 24 teljesen új várost létesítettek. Európa nagyvárosaiba naponta szállítják a friss virágokat és gyümölcsöket. A fél Dunántúlnál alig nagyobb (20 770 km²) Izraelben ma közel nyolc millió ember él, meghatározó szerepe van az egész világ politikájában, ipara, mezőgazdasága a világ élvonalában termel. A lakosság természetes növekedésének aránya: évi 1,8 %. Izrael katonai hatalma pedig – különösen az 1967-es 6 napos háború, megmagyarázhatatlan, csodákkal is tele győzelme után – sokak számára félelmetes.

Lehet mindezeket irigy és dühödt ellenszenvvel, vagy elismerő csodálattal és szimpátiával tekinteni: a kiválasztottságot igazoló tényeken ez semmit sem változtat.

Beteljesülőben lévő prófécia a zsidókra vonatkozóan

Sok ilyen van. Kiemelem azt, amelyet Jeremiás mondott: „De eljön majd az idő – így szól az Úr – amikor nem azt mondják többé, hogy él az Úr, aki fölhozta fiait Egyiptom földjéről, hanem azt, hogy él az Úr, aki fölhozta Izraelt az Észak földjéről és mindazokból az országokból, amelyekbe szétszórtam őket. Mert visszaviszem őket földjükre, amelyet őseiknek adtam. Íme sok halászt hívatok – így szól az Úr –, hogy halásszák ki őket. Azután sok vadászt hívatok, hogy hajtsák össze őket minden hegyről, minden halomról és sziklahasadékból.” (Jer 16,14–17) A zsidók hazatelepülése folyamatban van. Izraelen kívül legtöbben (mintegy 5,5 millióan) ma az USA-ban élnek. Az idézett próféciában az a figyelemre méltó, hogy Izrael fiainak a hazatelepülése nem az ő jótetszésüktől vagy készségüktől függ. Isten megfelelő eszközöket vagy történelmi körülményeket (halászokat, majd vadászokat) tud támasztani ahhoz, hogy a próféciában kijelentett akarata teljesüljön. – Ezt tette a múltban, és – bizonyára – teszi a jövőben is.

Próféciák Izrael jövőjére vonatkozóan

Az Izrael jövőjére vonatkozó próféciák egyrészt félelmetesek, másrészt csodálatos reménységet tárnak elének. Zakariás írja: „Úgy jár az egész ország – így szól az Úr –, hogy kétharmad részét kiirtják, és elpusztul, csak egyharmada marad meg. Ezt a harmadrészt is tűzbe teszem, megtisztítom őket, ahogyan az ezüstöt tisztítják, megpróbálom őket, ahogyan az aranyat próbálják. (...) Eljön az Úrnak a napja. (...) Elfoglalják a várost, kifosztják a házakat, és meggyalázzák az asszonyokat. (...) De az Úr harcba száll majd azokkal a népekkel. (...) Megveti majd lábát azon a napon az Olajfák hegyén (...) Mert eljön az Úr, az én Istenem, szentjeivel együtt. (Zak 13,8–14,5) A hazatelepült zsidókról van szó. Isten „megtisztítja” őket. – Mit jelent ez? – Annyit tudunk, hogy Izrael mai lakosságának 45%-a Istentől, hittől elforduló, liberális gondolkodású. További 38% pedig nem hitből, hanem hagyománytisztelőből tartja meg a vallásos ünnepeket. 17 % a vallásos zsidók aránya, Ők is sok egymással hadakozó irányra szakadozva, ősi, merev szabályokhoz ragaszkodó hívők. A megtisztító fájdalmas ítéleteknek Jézus Krisztus megjelenése vet majd véget, és akkor megvalósul az is, amit ugyancsak Zakariás próféciája mond el: „Azon a napon meg fogok semmisíteni minden népet, amely Jeruzsálemre támad. Dávid házára és Jeruzsálem lakóira pedig kiárasztom a könnyőreket és a könnyörgés lelkét. Rátekintenek arra, akit átdöftek...” (Zak 12,9–10) Vagyis akkor megvalósul az, amit Pál apostol ír: „Üdvözülni fog az egész (akkor ott élő) Izrael” Teljesül, amit Ézsaiás prófétált: „A maradék megtér: Jákób maradéka az erős Istenhez. Mert ha annyi volna is néped, Izrael, mint tengerparton a homok, csak a maradék tér meg.” (Ézs 10,21–22) A Biblia több kijelentése szerint ekkor és ezek után a megtért Izrael közreműködésével Jézus Krisztus ezen a Földön megvalósítja az Ő békekirályságát. Teljesülnek az erre vonatkozó próféciák is: „Az uralom az Ő vállán lesz, és így fogják nevezni: Csodálatos Tanácsos. Erős Isten, Örökkévaló Atya, Békeség Fejedelme! Uralma növekedésének és a békének nem lesz vége a Dávid trónján és országában.” (Ézs 9,5–6) János – a mennyei látnok – így szól erről: „ezek életre keltek, és uralkodtak a Krisztussal ezer esztendeig.” (Jel 20,4)

A próféciák arról szólnak, hogy akkor a népek rokon-szenveléssel és szeretettel fordulnak majd Izrael felé. Zakariás írja: „Bár átkozottak voltak a népek között, Júda háza és Izrael háza, én megsegítlek benneteket, és áldottak lesztek.” (Zak 8,15) Ézsaiás így látja: „Meghajolva járulnak eléd sanyargatóid fiai, lábad elé borulnak mind, akik megvetettek, és így neveznek: az Úr városa.” (Ézs 60,14) Mikeás ezt látja: „Eljön a sok nép, és ezt mondják: jöjjetek,

menjünk az Úr hegyére, Jákób Istenének házához! Tanítson minket útjaira, hogy ösvényein járjunk. Mert Sionról jön a tanítás, és az Úr igéje Jeruzsálemről” (Mik 4,2). Meg kell állapítanunk, hogy ma az emberek többsége vagy valamiféle tartózkodó fenntartást, vagy egyenesen antiszemita indulatokat hordoz szívében a zsidósággal szemben. Krisztus királyságában szívből fakadó szeretet és békeesség uralkodik majd Izrael és a népek között.

A MESSIÁS ELŐHÍRNÖKEI A ZSIDÓK KÖZÖTT

A messiáshívő zsidók

Fő jellemzőjük, hogy élő hittel elfogadják az Újszövetségben kijelentett Jézus Krisztust, mint Messiásukat, ugyanakkor megmaradnak zsidó identitásukban. A körülmételés evangéliumát hirdető Péter apostol és az akkori zsidók közül megtért Messiáshívő gyülekezetek utódai ők most az idők végén. Előhírnökei azoknak a zsidóknak, akik majd a visszatérő Jézus Krisztusban „felismerik azt, akit átszegeztek”, és mély bűnbánatban megtérnek a Messiáshoz.

Mint említettem, Kr. u. 70 után elsorvadt, majd megszűnt ez az irányzat. Egyedül Isten tudja, hogy azóta hol, mikor és hány zsidó jutott Messiás-hitre és maradt zsidónak. Tudunk arról, hogy például 1413-ban Aragóniában (Spanyolország északi részén) 27 rabbi és velük mintegy 5000 zsidó lépett erre az útra. Az akkori inkvizíciós egyházi fejelem lehetetlenné tette a megmaradásukat. A 19. századból három rabbi neve ismeretes, akik – egymástól teljesen függetlenül - személyes hitharcuk eredményeként élő hittel fogadták el és nyilvánosan megvallották, hogy a názáreti Jézus Krisztus a világ Megváltója. Tették ezt úgy, hogy maradtak zsidók. Egyik közülük (Lichtenstein Izsák) a magyarországi Tápiószelén volt rabbi. A másik kettő orosz, illetve bolgár zsidó volt. Hitrejutásuk és zsidóként való megmaradásuk meghatározó történetek

A mai zsidó identitásban maradó evangéliumi misszió az USA-ban bontakozott ki az 1960-as, 70-es években. Akkor a lázadó fiatalok tömegei között kialakult Krisztus-mozgalom mellékágaként a megtérő zsidó fiatalok hozták létre a „Jews for Jesus” irányzatot. Jelentős számú megtérő zsidó fiatal indította el a Messiás-hívő zsidóknak ezt az evangéliumi mozgalmát, amelynek fő jellemzője, hogy zsidó identitásukban megmaradva lettek Jézus Krisztus tevékeny követői. Becslések szerint ma az USA-ban mintegy 300 000 messiáshívő zsidó él, és az egész világra kiterjed evangelizációs szolgálatuk. Elsősorban a zsidóság felé.

A legfontosabb és legizgalmasabb a Messiás-hívő zsidók missziója Izraelben. A teljes lakosság létszámához viszonyítva Izraelben még kevesen, 10-15 000-en vannak, de a terjedésük aránylag gyors. 15-20 évvel ezelőtt még csak néhány százan voltak. A gyülekezetek önállóak, nincs közös szervezetük, a legtöbb gyülekezetnek önállóan megfogalmazott hitvallása van. Megalakult ugyan a „Messiás-hívő Zsidó Szövetség”, de nem minden gyülekezet csatlakozott hozzá. Van még egy másik közös szervezetük is: a „Messiási Akció Bizottság”. Ez utóbbi 1997-ben azzal a céllal jött létre, hogy a Kneszetben képviselje a Messiáshívő zsidók érdekeit.

A gyülekezetek istentiszteleti alkalmi mozgalmak, tág teret kap a dicsőítés, de legfontosabb az igehirdetés és a tanúságtételek. A gyülekezetek közötti különbségek leginkább abban mutatkoznak, hogy milyen mértékben gyakorolják istentiszteleteiken az ősi zsidó vallási szokásokat (a sálak, a kipa, a Tórolvasás, stb alkalmazását), illetve milyen stílusú zenével dicsőítik az Urat. Imaházaikban nincs kereszt, hanem menóra, mégpedig égő mécsesekkel. Vannak gyülekezeteik, amelyek csak megtérő

zsidókat fogadnak be a tagjaik sorába, más gyülekezetek befogadják azokat is, akik nem rendelkeznek zsidó gyökerekkel. Például egy unkaöcsém évek óta a Jeruzsálemi Héber Egyetem kutatójaként dolgozik. Ő a 230 tagú „Jeruzsálemi Üdvösség Háza” nevű Messiás-hívó gyülekezet tagja. Lelkipásztoruk lengyel származású, neve: *Meno Khalisher*. Ebben a gyülekezetben a zsidó ünnepeket ünneplik, de istentiszteleteiken – zsidó szertartások nélkül – az evangéliumi keresztény gyülekezet szabadságában dicsőítik az Urat.

Izrael állam törvényei védik a vallásszabadságot, így a messiáshívók működését is. Mégis sok és durva támadást szenvednek el, az ortodox zsidók részéről. (Úgy, mint Pálék az első században.) Egyrészt a törvényhozást és a hivatalos szerveket igyekeznek befolyásolni a Messiás-hívók ellen, másrészt a fanatikus ortodox zsidók támadásokat intéznek Messiás-hívó gyülekezetek, imaházai, és Messiás-hívó személyek ellen. (Például bombát dobnak az imaházukra, vagy a lakóházaikra, kiközösítik, csúfolják a gyermekeiket stb.) – A lakosság nagy többsége azonban rokonszenvvel fogadja a Messiás-hívókat és a tevékenységüket. Általában szívesen átveszik a röplapjaikat és meghallgatják őket az utcai rendezvényeiken, folyamatosan vannak megtérők a gyülekezeteikben.

„Egy az Úr, egy a hit, (...) egy az Istene és Atyja mindenknek; ő van mindenk felett, és mindenek által és mindenkben!” (Ef 4,5–6) Magasztaljuk Istent azért, hogy az ő végtelen bölcsessége által kiválasztotta a zsidó népet, amely megőrizte számunkra ennek az egy Istennek a hitét és ismeretét. E nép fiaként ideadta az ő egyszülött Fiát, aki által teremtett minden, mennyen és a földön, hogy halála és feltámadása által örök életet és üdvösséget ajándékozzon, hit által kegyelemből zsidónak és nem zsidónak. Évezredek sok értetlensége és gyűlölködése után – Jézus Messiás visszajövetelének küszöbén – ideje, hogy zsidók és keresztények hitben és szeretetben testvéri közösségre találjunk egymással, és boldog reménységben várjuk őt az értünk visszaérkező mennyi Völegényt.

A SÓFÁR MESSIÁSHÍVÓ KÖZÖSSÉG HITVALLÁSA (RÉSZLET)

A Szentírás

Hisszük, hogy a Szentírás, mind a Tenach (Ószövetség), mind a Brit Hadassa (Újszövetség) teljesen az Örökkévaló Isten által ihletett, az ő teljes és végső kijelentése az ember számára, amíg a Messiás visszajön. A Biblia Mózes első könyvétől a Jelenések könyvének végéig, az eredeti írásokban tévedhetetlen. Az ismeret minden kategóriáját illetően, amelyről szólnak, hitelesek, beleértve a hitet, a gyakorlatot, a tudományt és történelmet.

(Péld 30,5–6; Ézs 40,7–8; Mt 5,18; Jn 10,35b; 2Tim 3,16; 2Pt 1,21.)

A Teremtő, Mindenható, Örökkévaló Isten

Hisszük az Isten egységét, ahogy az a S'má-ban megjelenik. S'má Jiszrael Adonáj Echád. Halld, Izrael, az Örökkévaló egy!

Isten a mindenség Teremtője, végtelen és tökéletes, öröktől fogva létező három egyetlen személyben – Atya, Fiú és Szent Szellem –, valamint természetben és isteni tökéletességben és a személyiség tulajdonságaiban is.

(5Móz 6,4; Ézs 48,16; Mt 28,19; Jn 6,27; 2Kor 13,13; ApCsel 5,3–4; Zsid 1,8).

Az Atya

Hisszük, hogy az Atya minden teremtménye felett szuverén uralkodik. Ő Izrael Atyja, akit kiválasztott, mint az ő egyetlen népét; a Messiás Jesua Atyja, akit elküldött a világba, hogy megváltsa az emberiséget és a teremtett világot.

(2Móz 4,22; Mt 3,17; Jn 1,12; Jn 3,16; ApCsel 17,29; Gal 3,26.)

A Fiú Isten–Messiás

Hisszük, hogy a Fiú Isten testté lett a Názáreti Jesua személyében, aki Izrael megígért Messiása, aki Isten Szelleme által fogantatott, és a zsidó szűz Mirjam (Mária) által született.

Ő teljesen Isten, aki a földi tartózkodásának ideje alatt kiüresítette önmagát, és teljesen ember, örök egységben.

(Ézs 7,14; Ézs 9,6–7; Jer 23,5–6; Mik 5,2.)

Hisszük, hogy a Messiás Jesua meghalt, mint helyettesítő áldozat az ember bűnéért és hogy mindazok, akik hisznek benne és elfogadják őt életük Urának, személyes Megváltójuknak, igaznak nyilvánítatnak az ő kiontott vére által.

A Messiás helyettesítő halála volt a mi megváltásunk árának fizetése, és ez a Tanachban előre ki lett jelölve a peszachi Bárány leölésének a bűn- és vétekáldozatnak, és a jom kippur-i bűnáldozatnak képében.

(3Móz 16,15–16; 3Móz 17,11; Ézs 53,4–6.10–12; Zsolt 22,16; Dán 9,26; Zak 12,10; Mk 10,45; Róm 3,24–26; Róm 5,8–9; 2Kor 5,14–15; 2Kor 5,21; 1Pt 3,18.)

Hisszük, hogy Jesua HaMassiah szellemi testben feltámadt a halálból, felment a mennybe, és az Atya jobbára ültetett. Most mint a mi Főpapunk (Kohen HaGadol) szolgál, Melkisédek papságának rendje szerint. Ilyen módon öközbenjáró és szószóló az Atya előtt minden hívó érdekében.

(1Móz 14,17–20; Zsolt 16,10–11; Zsolt 110,4; Zak 6,12–13; ApCsel 1,9–11; 1Kor 15,4–8; Zsid 7,1–25; Zsid 8,1; 1Jn 2,1.)

Kelemen Szabolcs Alpár

AZ IDŐ ISTENÉ

„Nem az idő halad, mi változunk,
Egy század, egy nap szinte egyre megy.”
(Madách Imre: Az ember tragédiája)

PROLOGUS

„Mindennek rendelt ideje van...” (Préd 3,1)¹ olvassuk a Szentírásban. Ez a gondolat első olvasatra nagyon is kézenfekvőnek tűnik, holott az „ideje” (idő) sokkal melyebb és tágabb tartalmakat hordoz, mint azt gondolnánk. A hétköznapi ember az idő szót a legnagyobb természetességgel használja, annak ellenére, hogy életünk sarkalatos kérdése, hogy mi is az idő, mi a természet, honnan származik, birtokoljuk-e vagy sem, hol értelmezhető, és hogyan, mi van az idővel Isten és ember vonatkozásában. Kié is az idő, és az élményén kívül van-e más közünk hozzá? Hogyan jön létre a múlt, a jelen, a jövő, és ezeknek milyen hatása van az emberre, hogyan éli meg, és hogyan kezeli? Egyáltalán kezelhetjük-e az időt, vagy csak az élmények leképezése jelenti az időt tudatunkban? Szinte nincs ma már olyan tudományterület, ahol az idővel, annak természetével, leképezésével ne foglalkoznának, hiszen minden folyamat időben, idő alatt zajlik. Dolgozatomban csak érintőlegesen foglalkozom az idővel mint pszichológiai, fizikai, kozmológiai, filozófiai kérdéssel. Munkámban elsősorban annak bizonyítékát keresem, hogy az idő Istené, és arra fókuszálok, hogy a teremtetett ember hogyan és miként éli ezt meg.

EXPLICATIO

Az idő (chronos, tempus)

Az idővel a változást mérjük, tapasztaljuk. Az idő élmény, a változás élménye. Érzet. Ennek a megállapításnak ellentmondani látszik az a tény, hogy a születésünk előtt is volt idő, hiszen a felmenőink, akik már nem élnek, is időintervallumban éltek le az életüket. Számunkra az az idő nem érzet, nem élményszerű, hanem egy szellemi információhalmaz, amelyet elfogadunk, hogy létezett és elődeink számára élményszerű hatása volt. Bizonyítja ezt az emberiség történelme, de maga a Szentírás is. Vagy a jövő kérdése szintén ellentmondhat az első megállapításnak, hiszen az még nem élmény, de reménybeli valóságként fogható fel, persze ha idő közben nem halunk meg. „Inkább ezt kellene mondanotok: Ha az Úr akarja és élünk, és ezt vagy azt fogjuk cselekedni.” (Jak 4,15)

Olyannyira „bátrak” vagyunk a jövőt illetően, hogy tervezzük, alakítjuk, pedig az sem érzet még, de úgy tekintünk rá mint, biztosan bekövetkező valóságra. Az eddigiek ékesen bizonyítják, hogy az idő tőlünk függetlenül létezik, még akkor is, ha a fent említett aspektusai nem válnak érzetté.

A pszichológiai idő

A pszichológiai idő a tudatos én által felfogott élmények halmaza a térben, melyben a történések szimultán a múlt, jelen és jövő dimenziójában működnek. Érzésünk az, hogy az idő a múltban gyökeredzik, a jelenben él, és a jövő felé mutat. A jelen mint matematikai pont halad végig az idővonalon, abban a tartományban, amit élethossznak nevezünk.

A fizikai idő

A fizikai idő a külső dolgok és mozgások maradandó folytonossága és ezért a világ megtapasztalásának objektív alapfeltétele. (Dr. Bolberitz Pál: *Lét és kozmosz*, Ecclesia, Budapest 230. o.)

A kozmológiai idő

Az idő az ősrobbanással kezdődik, mely mellőzi az úgynevezett első okot (*Hawking*). Az ősrobbanás előtti állapotról nincs tudomásunk, ezért mintha nem is létezne. A legújabb kutatások szerint az ősrobbanások ciklikusan megismétlődnek, tehát az első ok a végtelen múltban keresendő. De akárhány ciklust vizsgálunk meg, az első okot kikerülni nem tudjuk, és ezzel elérkezünk a kozmológiai idő deficitjéhez, amely rámutat a *teremtés* valóságára. A kozmológiai idő termodinamikai iránya az, hogy az idő előrehaladtával nő a rendezetlenség (entrópia). A világegyetem tágul.

A filozófiai idő

Az idő az ontológia (léttan) és episztemológia (eredettan) kutatásainak központi tárgya. A tárgy főbb kérdésköréhez tartoznak olyan dilemmák, mint hogy léteznek-e az idő és tér tudattól függetlenül, hogy csak együtt, vagy külön is léteznek-e, mi az oka az idő látható egyirányúságának, hogy léteznek-e idők a jelen pillanaton kívüli is, valamint az időbeli azonosságot érintő kérdések is. (Wikipédia, az idő szócikk). Egyetérthetünk Szent Ágoston *Vallomások* című munkájában leírtakkal az idő mibenlétére vonatkozóan. „Ha senki nem kérdezi, tudom, ha kérdik tőlem s meg akarom magyarázni, nem tudom. Merem állítani, hogy egyet tudok, azt tudniillik, hogy nem volna múlt idő, ha nem volna mulandóság; nem volna jövő idő, ha nem volna jövődő történés; nem volna jelen idő, ha egyáltalán semmi nem volna. De hogyan van meg az időnek két fajtája, a múlt és a jövő, ha a múlt már nincs és a jövő még nincs? A jelen pedig ha mindig jelen maradna, s nem menne át a múltba, nem idő volna, hanem örökkévalóság.” (Szent Ágoston: *Vallomások*, ford. Dr. Vass József, „ÉLET”-kiadás, Budapest, 1924, 163. o.)

Végül is abban állapodik meg, hogy könnyebb meghatározni azt, hogy az idő mi nem. Azt találta, hogy az idő csupán addig tart, amíg a jelen el nem múlik. A múlt a jelen emléke, a jövő pedig a jelen várakozása. Az ember ideje nem mérhető kozmikus eseményekkel, hanem az egy lelki mennyiség. Az idő egyfajta kitágulás, valószínűleg az Istenhez visszatérő lélek kitágulása (*distentio animi*), az ő megjelentetése, az ő misztikuma. A keresztények kötelesek a nekik adományozott időt hatékonyan és ájtatos őszinteséggel használni a véglegesség gazdagítására és reményben hozni azt Krisztushoz.

A jelen paradoxona

Mindannyian tudjuk, hogy a jelen létező valóság. Mégis, az érzelteken innen és túl van a jelennek egy látszólagos paradoxona. Hogyha túl rövid időt határozunk meg a jelennek, amelyben a változás egyáltalán érzékelhető, akkor a változás az emberi érzékszervek számára elérhetetlen, mert a történés azonnal a múltba süllyed. Az elméleti legkisebb időtartam $\sim 5 \times 10^{-44}$ másodperc (Planck-idő). Az eddig legkisebb mért idő az ottoszekundum: 10^{-18} másodperc. Ezek az időtartamok a részecskevilág

időtartamai, az ember érzékszerveivel nem érzékelhetők. Tehát ezeknek a kvantumfizikai jelenségeknek a történései ilyen rövid idő alatt a múltba süllyednek. Akkor van az időnek olyan része, jelene, ami érzékelhetetlen számunkra, tehát nincs? Illetve nincs értelme? Nyugodtan kijelenthetjük, hogy ez a paradoxon mindenképpen virtuális, túlmegy az emberi érzékeken, de a jelen ezekben az idődimenziókban is valóság, csak úgy működik, mint egy matematikai pont. Ezt a paradoxont hátrahagyva kijelenthetjük, hogy a jelennek van kiterjedése az időben, aminek elég hosszúnak kell lennie ahhoz, hogy a változást az időben érzékelni tudjuk, tehát számunkra értelmezhető legyen. Tehát ki mondhatjuk, hogy a jelen, időbeli feltételtől függ.

Isten és az idő

Isten a teremtésben létrehozta az első időperiódust a nappal és az éjszaka váltakozásával, a sötétség és világosság szétválasztásával (vö. 1Móz 1,3). A történéseket az általa létrehozott időbe helyezte, és ott (is) kijelentette magát. Létrehozta azt az időintervallumot, amely a teremtéssel kezdődött és az üdvösség eléréséig, az örökkévalóság kezdetéig tart. Ennek a hosszát csak ő ismeri, viszont jeleket adott arra nézve, hogy hol tart az ember, ebben az idővonulatban. Isten úgy alkotta meg a számunkra felfogható és értelmezhető időt, hogy a múlt zárt világa megelőzi a jelent, és a jelent túlhaladja a jövő, amely nyitott és több esélyes. Az idő ezen stádiumaihoz érzelmeink, megtapasztalásaink fűződnek, de értelemszerűen szellemi absztrakcióval ezek a határok áthághatók, sőt bizonyos vonatkozásban összemoshatók. Végtelen lehetőséget kaptunk Istentől arra vonatkozóan, hogy fiziológiai, lelki, szellemi vonatkozásban, akár szimultán is, fogjuk fel az időt, a teret és ezek kontinuumát, akár vertikálisan, akár horizontálisan vizsgáljuk a szimultaneitást az ember valóságában. Itt, amikor óhatatlanul megemlítődött a tér fogalma, erről is szólnunk kell néhány szót.

A tér

„Kezdetben teremtette Isten a mennyet és a földet.” (1Móz 1,1) Isten a teremtésben először megalkotta a teret, amihez szigorúan és elválaszthatatlanul hozzárendelte az időt. Vallom, hogy Isten a teremtésben minden törvényszerűséget (amelyeket a tudósok évszázadokon át kutattak (több-kevesebb sikerrel) megalkotott. Istentől megkaptuk a tudás megszerzésének képességét, de annak tárgyát is ő birtokolja. Míg *Arisztoteléstől Newtonig* hittek az abszolút tér és idő voltában, *Einstein* bebizonyította, hogy az abszolút tér és az abszolút idő nem létezik, és hogy a tér hatással van az időre, az idő pedig a térre. Így került bevezetésre a „téridő” fogalma, ami nem más, mint a négydimenziós tér, amelynek pontjai az események. Tehát a tér az, ahol az események zajlanak. (Bővebben lásd: Albert Einstein relativitáselméletei, *W. Heisenberg*: A rész és az egész, Stephen W. Hawking: Az idő rövid története, Einstein nagy ötlete című film, az interneten megtekinthető.)

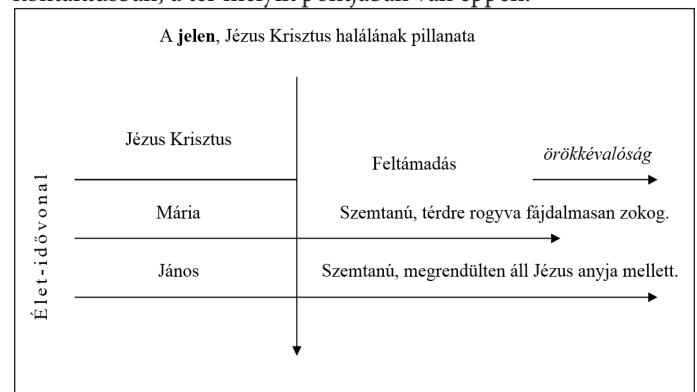
Életidő defekt?

Isten az édenbe az üdvösség időtlen állapotába helyezte el az első emberpárt. Ebben az állapotban nincs értelme az időnek, Ádám és Éva az öröklét állapotában élvezték az életet, ahol nem volt szükség a kegyelemre. A bűnbeesés megtörte ezt az állapotot, és belezuhantak az időbe, ahol számított a kezdet és a vég. A sátán megtörte az egyensúlyt, és a halállal beszakasztotta ez ember életét. Isten belépése a világba a saját maga által létrehozott időbe való belépését jelenti. Ezt az időt a sátán torzította (de csak számunkra), és az ember bűne által az örökké folyó időt megtörte és megrövidítette az időben. Létrehozott egy véget, a halált. Ezt a

véget oldotta fel Isten a kegyelemben, a megváltásban, és az üdvösséges örök élet ígéretével visszaadta az embernek az egyenes irányba folyó időt – Jézus Krisztus által –, amely az üdvösség irányába folyik. Az üdvösség a teljes szabadítottság állapota, az örökkévalóság, ami nem más, mint az örök jelen.

Párhuzamos idő, az idő átfedése

A párhuzamos idő mindenkinek szubjektíve érzékelt ideje, ami egymástól függetlenül zajlik, de létező valóság, hiszen minden érzékelőnek saját megtapasztalása van róla. Ha az eseményeket az ún. egyezményes időben (ezt mutatják az óráink) vizsgáljuk, ugyanabban az időpontban minden személynek más az időérzete. A szerelmespár ideje repül, míg a kedvesre való ötperces várakozás örökkévalóságnak tűnik. „Az az egy azonban ne legyen rejtve előttetek, szerettem, hogy az Úr előtt egy nap annyi, mint ezer esztendő, és ezer esztendő annyi, mint egy nap.” (2Pt 3,8 – relativitáselmélet a Szentírásban!) Időnk átfedésben van, ami azt jelenti, hogy a jelen „átdöfi” az emberek párhuzamosan folyó idejét, függetlenül attól, hogy a metszéspontokon ki mivel foglalkozik, milyen esemény(ek)ben szereplő, kivel vagy mivel van kapcsolatban, a tér melyik pontjában van éppen.

Élet-idővonal

Az ábrán látjuk, hogy Jézus Krisztus halálának pillanatában mindenki mást és mást cselekszik és topográfiailag más-más helyen tartózkodik. De a jelen az észlelésben Jézus Krisztus halálának pillanata

A spirituális idő

A hétköznapijainkban a tudatos én (amelyet az agy cortex nevű része hoz létre (?)) képezi le az időt, ez válik tapasztalattá, élménnyé tudatunkban. *Dr. Alexander Eben* idegsebész *A mennyország létezik* című munkájában bizonyítja, hogy amikor a tudatos én nem működik, a szellemi én mégis felfogja az eseményeket, habár más ennek a dimenzióknak a sajátossága, mint azt négydimenziós világunkban tapasztalhatjuk. A mennyei királyság megtapasztalása – ha van ilyen élményünk – egy olyan helyzetet tár fel, ahol szellemiségünk Istenbe simul, azzal ekvivalenciát mutat, és a teljességben úgy viselkedik, a tökéletesség és a teljesség óceánjában, mint egy parafadugó a valóságos óceán felszínén. A szellemi én viszont képes arra, hogy tapasztalatait közvetítse a tudatos én szintjére, miután az újra működésbe lép. A szellemi én az örökkévalóság megtapasztalásában sikeres, de idő feletti, tehát nincs bekorlátozva egyetlen „földi” dimenzióba sem. A spirituális idő tehát az örök jelen állapota, amelyet csak különleges körülmények között tapasztalhatunk meg, ami maga a csoda, ahol a csoda nem más, mint Isten szeretetvígasa.

Álom és rémálom

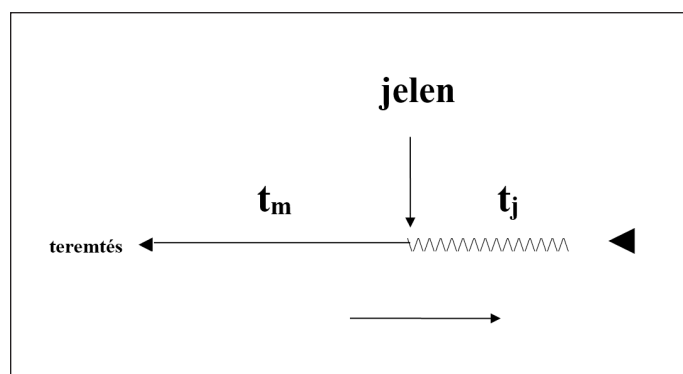
Az álmodó általában a spirituális én tapasztalja meg. Az álom időtartamát tudományos vizsgálatok néhány percen határozzák meg, míg az álom tartalmi része akár éveket foghat át. Az álom-

ban nem vagyunk időkeretbe szorítva, a szellemi én szabadon „kószálhat” a múltban, a jelenben, a jövőben, mindezt teszi az örök jelen állapotában. Hogy is van ez, a jelen állapotában értelmezi a szellemi én a múltat, a jelent és a jövőt? Igen, teszi ezt korlátozás nélkül, egy pillanatban játszódik le minden, és mint egy kész emléksomagot nyújt majd át a tudatos én számára, ahol a látottakat, élményeket a tudatos én időbe rendezi, mivel a tudatos én az időben sorrendiség alapján képes csak működni. Gondoljunk csak a képzelet képességére! A jelenben képesek vagyunk képzelet útján a múltba és a jövőbe is eljutni. Ez egyfajta analógia, de nem ugyanaz, mint amit az előzőkben leírtam. Ha ez így van, akkor mégis hogy van az, hogy rémálomunk van, leizzadva, levegő után kapkodva riadunk fel az álom tartalmi részének következtében? Elméletem szerint a rémálmokat a sátán generálja, az álmot abba az irányba küldi, ahol csak a rossz, a gonosz és a rettenetes az élmény. Teszi ezt úgy, hogy nem engedi a szellemi én részvételét az álomban, hanem a tudatos én jelenlétére koncentrálna, annak szenzibilitását gerjeszti folyamatosan. Mi az oka ennek, és hogyan tud rákapcsolódni a sátán az álmunkra. Bizony ebben mi vagyunk segítségére. Rendezetlen helyzetünket, bűneinket, lelkifurdalásunkat visszük magunkkal az ágyba, ebbe kapaszkodik a sátán és végzi a gyötres munkáját. Úgy játszik az idővel mintha a gyötörődés maga az örökkévalóságig tartana. Éppen ezért fontos: „*Alázzátok meg tehát magatokat Isten hatalmas keze alatt, hogy felmagasztaljon titeket annak idején. Minden gondotokat őreá vessétek, mert neki gondja van rátok.*” (1Pt 5,6–7)

A „ $2t$ ”-effektus

A „ $2t$ ” bővebben: a t az idő, a t_m a múlt és a t_j a jövőt jelenti. Isten a jelenhez képest az időt tágitja a múlt felé, azaz bizonyos események, természeti jelenségek stb. egyre távolabbinak tűnnek, illetve az események között nagyobb időközöket vélünk felfedezni. Míg a jövő felé Isten az időt tömöríti, ami annyit jelent, hogy bizonyos események száma időegység alatt megnő, és az események egyre közelebb kerülnek a jelenhez, egyre sokasodnak a jelek. Miért alkalmazza Isten ezt az effektust? Így nyerhet értelmet az évmilliók kora taksált fossziliák léte (t_m), és így nyer értelmet a mi Urunk Jézus Krisztus másodszori eljövételének közelsége (t_j).

Az idő az ember számára a teremtéssel kezdődik. A születéstől a halálig tart az az élethossz, amelyben érzékeli, leképezi az időt. Láthatjuk, hogy a múlt és a jövő a jelenben találkozik. Az ember földi életét a jelenben éli meg, a pillanatnyi eseményeket képezi le, és helyezi el az időben. Ez az effektus nem egy érzéki csalódás, vagy valamiféle mágikus mutatvány, hanem Isten műve. Mi a célja ezzel az effektussal Istennek? A múlt lényeges elemeit rögzíti, a kevésbé lényegeset a feledés világába veti, de nem úgy, hogy a múlt kevésbé lényeges eseményei ne lehessenek felidézhetőek. A lényeges esemény pedig nem más, mint azok a történések, amelyeket Isten lényegesnek tart. A kevésbé lényeges események is fontosak, mert vagy összekötnek, vagy előkészítenek lényeges eseményeket. A jövő jelen felé való tömörítésével pedig felfoghatóvá, valóságossá teszi azokat az ígéreket, amelyek Jézus Krisztus másodszori, dicsőséges eljövételét teszik láthatóvá. Azt mutatja meg, hogy az Úr eljövételének időpontját nem tudjuk, („*Azt a napot viszont, vagy azt az órát senki sem tudja, sem az angyalok az égben, sem a Fiú, hanem csak az Atya.*” Mk 13,32), de azt üzeni ezzel, hogy közel van. Ha a t_m (múlt) és a t_j (jövő) összegét vesszük, akkor kapjuk meg az idő teljességét, amely nem más, mint isteni akarat, rend, megismertetett titok, ahol Krisztusban egybefoglaltatik minden (vö. Ef 1,9–10), függetlenül attól, hogy a jelen a teljességben hol található.

A jelen haladásának iránya a múltból a jövő felé

Isten – idő – élet

Isten megalkotta az időt, azt az embernek adta. Hiszen mi értelme lenne az időnek, ha nem lenne senki, aki észlelje, tudatosodjék benne, hogy telik. Lenne-e értelme az időnek, ha senki nem fürkészné, nem kutatná titkát, és nem kapcsolná össze más jelenségekkel, amelyek a teremtésben eleve benne voltak. Isten összekapcsolta a teret és az időt és ezzel az életet, úgy, hogy az életet a téridőbe rendezte. Feltehetjük a kérdést, hogy akkor a bűneset előtt nem volt téridő? Hiszen a teremtésben ott volt. A bűneset előtt az első emberpár örök életet kapott és az örök jelen állapotában voltak, tehát annak a fajta időnek, amely a múlt felől a jelenen át a jövő felé halad, nem volt értelme. Isten akkor fölöslegesen alkotta volna meg a téridőt? Szó sincs róla. Ő tudta, hogy a bűneset be fog következni, melynek következményéről az idő vonatkozásában az előzőkben már szóltam. Tehát Isten bölcs előrelátással alkotta meg a téridőt, amelyben ma élünk és igyekszünk úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk (vö. Zsolt 90,12).

EPILÓGUS

Összefoglalva tehát Isten a teremtésben megalkotta a teret és hozzárendelte az időt. Isten nincs korlátozva semmitől és senkitől (vö. Schmatovich János: *Az Ószövetség üzenete*. Bencés Kiadó, Pannonhalma, 1997), a teret és az időt saját akarata szerint használja, és adja az embernek.

„*Mert úgy tetszett neki (ti. Istennek), hogy megismertesse velünk az ő akaratának titkát, amelyet kijelentett őbenne, az idők teljességének arról a rendjéről, hogy a Krisztusban egybefoglal mindeneket, azt is ami a mennyben, és azt is, ami a földön van.*” (Ef 1,9–10)

Isten birtokolja az időt, tehát övé, és nekünk adta a titkot, ami az idők teljessége Jézus Krisztusban, mert „*ő előbb volt mindennél, és minden őbenne áll fenn.*” (Kol 1,17). Választ kaptunk arra, hogy mi is az idő, kimondtuk, hogy szubjektív, mért érzet. Istentől kaptuk, hogy használjuk, és úgy veszünk részt benne, hogy a múltból a jelenen át a jövő felé halad. Maga az idő az életünkben is relatív, viszonylagos, érzett tartama függ az éppen zajló eseményektől. Választ kaptunk a bevezetőben feltett kérdésekre is, hogy mi miként viszonyulunk az időhöz, és hogyan képeződik le tudatunk számára. Még egy fontos megállapítást kell tennünk. Az idő önmagában nem rendelkezik azokkal a képességekkel, amelyekkel az ember felruházta. Például az idő minden sebet begyógyít, enyhíti a fájdalmat, a bánatot. Én azt gondolom, hogy mindezt Isten teszi Jézus Krisztus által, hiszen ő a legjobb orvos, aki nem a tüneteket kezeli, hanem az okokra koncentrálna gyógyít.

„*Mert benne teremtetett (ti. Krisztusban) minden a mennyen és a földön, a láthatók és a láthatatlanok, akár trónusok, akár uralmak, akár fejedelemségek, akár hatalmasságok: minden általa és reá nézve teremtetett.*” (Kol. 1,16)

TANULMÁNYI SZEMLE

Edgar V. McKnight

KI NEKÜNK MA JÉZUS KRISZTUS?

A Jézus-kutatás három korszaka

Tanulmányomban a Jézusról szóló hagyomány kritikus recepcióját vizsgálom, különösen a történeti Jézus-kutatás úgynvezett három korszakát. Azután néhány olyan, a különböző korszakokat érintő filozófiai és teológiai kérdést szeretnék megvilágítani, amelyek nyitva maradtak a mi korunkban, egy olyan korban, amely a felvilágosodás óta látja a maga korlátait.

Az egyetemi oktatásban általában a felvilágosodással beköszöntő kritikus korszak ismertetéséből indulunk ki. Ám ahhoz, hogy a felvilágosodást megértsük és a Jézus-hagyomány posztkritikus befogadására felkészüljünk, előbb meg kell értenünk és át kell értékelnünk azt a prekritikus korszakot, amelyben az egyház Isten-fogalmát platonikus-idealista kifejezések határozták meg, és Krisztus jelenlétét teológiailag a transzcendens istenség gondolatával párhuzamosan értelmezték. Jóllehet *Platón* kerekedett felül, *Arisztotelész* és a realizmus is mindvégig jelen van. Arisztotelész nem hitt az ideák belső világában, helyette mindent fejlődésben, növekedésben, változásban látott. Ez a valóságos világ gerjeszti a folyamatokat. Ezek azonban alulról indulnak, nem pedig felülről.

A Jézus-történet kritikai vizsgálata és a teológiai-krisztológiai megfogalmazások összefüggenek Platón és Arisztotelész megközelítésével: az egyik teológiai, a másik történeti paradigmát használ.

AZ ELSŐ KORSZAK

A történeti Jézus bemutatásával foglalkozó tudósok első csoportja ellene mondott annak az alapvető keresztény meggyőződésnek, hogy az Újszövetség Jézus életéről és tanításáról hű – sőt Istentől ihletett – beszámolót ad, és hogy Jézus olyan értelemben Isten-ember, ahogy azt az 5. században Kalcedonban leszögezték. Az első korszakot általában *Samuel Reimarustól* (1694–1768) *Albert Schweitzerig* (1875–1965) terjedő folyamatként határozzák meg. Reimarust és azt a filozófiai érvelést, amelyre ő következtetéseit alapozza, *G. E. Lessing* pozíciójához hasonlíthatjuk, ha a történeti Jézus-kutatás első korszakának hátterét kívánjuk feltérképezni.

Hermann Samuel Reimarus
(1694–1768)

Reimarus korában a filozófia nem utasította el a kinyilatkoztatás lehetőségét. A filozófus *Christian Wolff* például azt tartotta, hogy egy bizonyos kinyilatkoztatásnak belsőleg következetesnek és szükségszerűnek kell lennie –, valamint olyan ismereteket

kell tartalmaznia, amelyek természetes eszközökkel nem szerezhetők meg. Figyeljük itt meg a kinyilatkoztatás és a hagyományos ismeret összeférhetetlenségét. E két filozófiai kritérium alapján Reimarus úgy ítélte meg, hogy az evangéliumoknak Jézus Krisztusról szóló tudósításai meghamisított kinyilatkoztatásnak minősülnek. Jézus történetét természetes indokokkal is meg lehet magyarázni: az ő megtérésről és Isten országáról szóló tanítása a zsidóságból ered, s az apostolok tanítása – akárcsak missziói sikereik – megmagyarázható természetes okokkal.

Gotthold Ephraim Lessing
(1729–1781)

Ezért aztán nem kell szükségszerűen kinyilatkoztatásról beszélni. Reimarus azonban leghatározottabban azt a kritériumot hangsúlyozta, hogy mindennek belső ellentmondásoktól mentesnek kell lennie. A keresztény tanítás lényegét számára érvénytelenné tették azok az ellentmondások, amelyek Jézus és a tanítványok szándéka között, és amelyek a különböző evangéliumok feltámadási beszámolóí között mutatkoztak, valamint, amelyek Jézusnak a parúziával kapcsolatos

szavai és a tényleges történések között fennállnak. Reimarus oly módon rekonstruálta Jézus alakját, hogy csupán egy kegyes zsidó volt, aki arra tette fel életét, hogy Izraelt megtérésre hívja Isten földön megvalósuló országának a fényében. Eszerint Jézus úgy gondolta, hogy mártírhálálával kényszerítheti Istent, végül mégis úgy kellett meghalnia, hogy kiábrándult az őt elhagyó Istenből. Az evangéliumokat azonban a tanítványok leleményessége és hamissága hozta létre: ők – saját érdekükben – azt hirdették, hogy Jézus feltámadt a halálból, és majd visszajön, hogy felállítsa Isten országát.

Reimarus műve életében nem jelent meg. Lessing adta ki, aki Reimarus munkáját arra használta fel, hogy saját pozíciója ellenpólusát mutassa be rajta. Lessing egyetértett Reimarussal abban, hogy nem lehet az evangéliumok ellentmondásait tagadni, például a feltámadásról szóló tudósításokban. Azt azonban tagadta, hogy a Biblia ilyen ténybeli egyenetlenségei az isteni ihletettség hiányát bizonyítanak. A kereszténység bizonyossága nem függ a Biblia tévedhetetlenségétől. S még ha tévedhetetlen volna is a Biblia, az nem támasztaná alá a keresztény teológiát, mivel egy belső igazságot nem lehet valamilyen esetleges történeti igazságra alapozni.

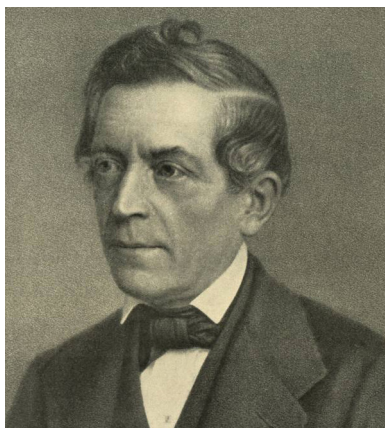
Lessing radikálisan megkülönböztette a történeti igazságot és a szükséges igazságot. Mindenekelőtt az állítólagos történeti igazságok sohasem bizonyosak. S még ha bizonyosak volnának

is, ha valaki abszolút biztonsággal ismerne is valamilyen történeti igazságot, az az igazság még mindig esetleges és véletlenszerű volna. Hiányozna belőle az az univerzalitás, amelyet egy igazi racionalista keres. Lessing a felvilágosodásnak az a tudósa volt, aki az esetleges történelmi és a szükségszerű igazság között tántorgó „csúf árokról” beszélt.

Lessing ugyan oly módon relativizálta a történelmet, hogy Reimarusnak az evangéliumok tényszerűségére vonatkozó kérdése érvényét veszítette, a történelmet mégis olyan folyamatnak tekintette, amelyben a vallásos igazság realizálódik. A kinyilatkoztatás ugyanis nem az abszolút igazság és a történelem egy bizonyos pillanatának titokzatos érintkezése. A kinyilatkoztatás feltételes. Más-más szinteken bepillantást enged különböző történeti közösségekbe. E betekintés foka a közösségtől függ, s nyelve a közösség terminológiáját tükrözi. A kinyilatkoztatást úgy is lehet tekinteni, mint ami dialektikus viszonyban áll az értelemmel. Az árok megmarad – ám ez olyan mozgó vonal, amely a hit igazsága és az értelem igazsága között húzódik. Az emberi haladás folyamatában a kinyilatkoztatás és az értelem egyaránt fejlődik oly módon, hogy a kinyilatkoztatás aláveti magát az értelemnek, az értelem viszont a kinyilatkoztatás irányításával fejlődik.

Lessing és az őt követő Kant a racionalista krisztológiát ho-nosította meg. A kereszténység időtlen létezése behatárolható és a természeti vagy racionalis vallással azonosítható. Kant számára Istennek Krisztusban való inkarnálódása az erkölcsi eszmény manifesztációját jelenti. Az ideálisnak ezen a világon való realizálódását lehet Isten inkarnációjának nevezni. Jézus Krisztus az erkölcsi tökéletesség ideájának esete vagy példája. Mindazonáltal az erkölcsi élet archetípusát nem lehet csakis Jézussal azonosítani.

Schleiermacher bibliakutatóként az evangéliumok szövegével – noha más feltevésekkel és más következtetésekkel – úgy foglalkozott, mint Reimarus. Teológusként pedig úgy tette fel a krisztológia kérdéseit, mint Lessing és Kant. Teológusként Schleiermacher az Istentől való végső függésként értelmezte a vallásos tapasztalatot, Jézust pedig úgy tekintette, mint a keresztény Isten-tudat egyedülálló, teljesen emberi archetípusát és felülmúlhatatlan megeremtőjét. Bibliakutatóként úgy gondolta, hogy meg tudja mutatni: ez a Jézus-kép összeegyeztethető az Újszövetségben ábrázolt történeti

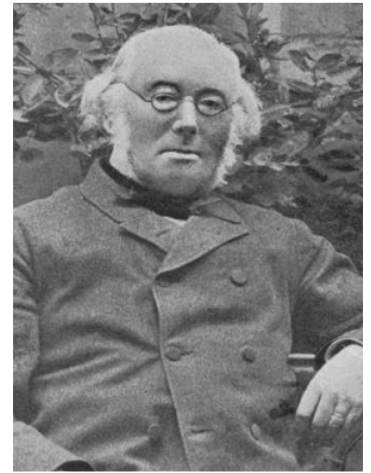
David Friedrich Strauss
(1808-1874)

igazságát Hegel filozófiájának segítségével értelmezte, amely szerint a kereszténység az általános igazság reprezentánsa abban az értelemben, hogy az életet az abszolút szellem által változtatja meg. Ezt a hegelianus, idealista interpretációt később feladta, s mind későbbi, mind korábbi munkáinak az a szemlélete maradt meg, amely szerint az evangéliumok az ókeresztény gyülekezet

messiási mítoszainak és legendáinak nyomán jöttek létre, és Jézus személyét ezekben a keretekben helyezték el.

Strauss nyomán az újszövetségi kutatók figyelme a forrásokra irányult, azzal az elgondolással, hogy a forráskérdés megoldásával vissza lehet jutni Jézusig. A kétforrás elméletet általánosan elfogadták, ami János evangéliuma látens szupernaturalizmusának cáfolatával függött össze. Jézus portréit leginkább a kétforrás-elmélet nyomán rajzolták meg, s az ő morális tanítását hangsúlyozták.

A 19. század liberális szemlélete szolgált a Jézus-kutatás első korszaka végének és Rudolf Bultmann munkásságának hátterül. Ettől kezdve volt szükség új korszakra. E liberális ábrázolások nem metafizikusak. Nem azt hangsúlyozzák, hogy Jézus az emberi elgondolás archetípusa. Inkább a Jézus életével kapcsolatos történeti kérdésekre összpontosítottak, amelyek alapján egy történeti személy életéből emberi létünkre vonatkozóan tanulhatunk. E liberális teológiai irányultság mellett észrevehetjük azonban azt a törekvést is, amellyel Jézus történeti személyének és az evangéliumi szövegeknek a keresztény életre gyakorolt hatását próbálták kimutatni. Albrecht Ritschl (1822–1889) tekinthető a liberális Jézus-kutatás egyik korai képviselőjének. Az üdvösséggel kapcsolatos keresztény tapasztalat és a hagyomány Jézusról szóló történeti tanúskodása Ritschl számára dialektikus viszonyban áll egymással.

Albrecht Ritschl
(1822–1889)

„Ha Krisztus istensége vagy megdicsőült formájú uralkodása a jelen világ felett a keresztény hit posztulátuma, akkor mindez Krisztusnak ránk gyakorolt hatásában is meg kell hogy mutakozzék. De a ránk gyakorolt hatás minden formájának feltétele a történeti Jézus személye.” (Ritschl: Megigazulás, 255.) Ritschlnek ez a kötődése a történeti Jézushoz nem egészen fér össze azokkal az ismeretekkel és információkkal, amelyeket művében közöl Jézusról. A történeti Jézus tudományosan meghatározható alakjának és a megdicsőült Krisztus hatásának viszonyát a mi korunkban kell meghatározni.

Wilhelm Herrmann (1846–1922) ugyancsak elutasítja a metafizikát, ám ő felfedezi a metafizikus érdeklődés gyakorlati motivációját: az ember azon igényét, hogy ebben a világban tájékozódni tudjon. A választ a vallás jelenti, a konkrét hitben kifejeződő vallás, s Herrmann számára a hit alapja szubjektív, mégpedig Jézus személyisége. Ám Herrmann a történelem és az etika objektív alapjait is megtalálta: „A keresztény meggyőződés, amely szerint Isten kapcsolatba lép vele, két objektív tényen nyugszik, amelyek közül az első Jézus történeti személyének ténye. Ezt a tényt mint a valóság szerves részét ragadjuk meg és érezzük ennek erejét... A másik objektív tény, amelyen az a keresztény meggyőződés nyugszik, hogy Isten kapcsolatba lép vele, az erkölcsi törvény benső követelése. Itt egy olyan objektív tényt ragadjuk meg, amelyet az élet történeti kutatásában mindig érvényesnek kell tartani.” (Herrmann: Közösség, 102–103).

„Jézus személyének történeti ténye”, amelyet „a valóság szerves részeként” ragadhatunk meg, még nem történeti kutatás vagy történeti kutatás eredménye. Ez Jézus „belső élete”, az

az erő, amelyet az Újszövetségből ismerünk. Herrmann szerint az Újszövetség olyan hatással van ránk, amelyet az első tanítványokra is gyakorolt. A „hatás” kifejezés többet jelent, mint felszínes hatást. Ahhoz az erőteljes lenyomathoz hasonlítható, amellyel az érme a pénzverdében készül. Hogyan lehet ezt megérteni és beilleszteni a 19. századi német egyetemek tudományos

Adolf von Harnack.
(1851-1930)

gondolkodásának keretei közé? Nem lehet, ám a kérdés ma is gondolkodásra készítet a történeti és irodalmi realitások küzdelmei közepette.

Adolf Harnack (1851–1930) az a tudós, akinek munkásságában a liberális antimetafizikus és történeti irányultság logikus következménye megvalósul. Harnack szándékát jól kifejezi a berlini egyetemen tartott előadásainak címe: „A kereszténység lényege”. Történeti munkássága nem metafizikus. Harnack számára a kereszténység elsősorban életmód és nem

tanrendszer. Ez az életmód rendszerré torzult, amikor a kereszténység gyökeret vert a hellenista világban. De történeti kutatással újra meg lehet találni a lényegét. Harnack három címmondatban határozza meg Jézus tanításának eredeti lényegét. „Isten országa és annak eljövetele” (Isten országa mint morális közjő); „Az Atyaisten és az emberi lélek végső értéke” (Jézus tanításának ez a része határozza meg az érték jelentőségét); „A felülmúló igazság és a szeretet parancsa” (ez az a Jézustól származó keresztény tanítás, amely új szintre emelte a moralitást).

Martin Kähler munkássága tekinthető a Jézus Krisztus megértésében egyaránt hibás két út közötti helyes útnak. Ez a kettő a klasszikus krisztológia és a liberális történetkutatás. Kähler alternatívája a kérügma. „Az íráskor ősi ígéretkérügmaként, az isteni rendelkezés hírnököknek való átadásaként nyeri el jelentőségét az egyházban.” (Kähler: Az úgynevezett történeti Jézus, 131.)

Jézus tudományos igényű kutatásának történetét döntően olyan kritikusok befolyásolták, akik nem Kähler útját járták, hanem ragaszkodtak a liberális kutatók szigorúan történeti érdekeihez. Sőt, a 19. század kutatóinak történeti munkáját rossz történetkutatásnak tartották. Szerintük teljességgel történeti kutatásra van szükség. Az ilyen történeti kutatás Isten országa megítélésében szembekerül azzal, amit Ritschl és követői vallottak. Johannes Weiss (1863–1914) és Albert Schweitzer (1875–1965) azt mutatták ki, hogy Jézusnak az Isten országáról vallott elképzelései összefonódtak eszkatológikus-apokaliptikus várakozásokkal. Weiss szerint Jézus tanítása Isten országáról eszkatológikus volt, Schweitzer pedig azt mutatta ki, hogy az eszkatológia kulcsot jelent Jézus egész életéhez.

Az Újszövetség-kutatók első korszakának képviselői három alternatívaegyüttesről foglaltak állást. Az első alternatívaegyüttest Strauss munkája provokálta ki: szupernaturalista Jézusértelmezés, vagy szigorúan történeti megközelítés. Bizonyos ideig tartott, amíg eljutottak a következtetésre, de a választás egyértelmű volt: a szigorúan történeti megközelítés. A második alternatíva-együttes a forrásokra vonatkozott: a negyedik evangélium vagy a szinoptikusok? Egyértelműen a szinoptikusokat választották. A harmadik alternatíva a nem-eszkatológikus vagy

a mélyen eszkatológikus Jézus kérdése volt. Az eszkatológikus Jézus kerekedett felül.

A MÁSODIK KORSZAK

Mondhatjuk, hogy az első korszak akkor ért véget, amikor a kutatók teológiaiilag meghatározták a legkorábbi forrásokat, és a forráskritikától a formakritika irányába mozdultak el. Ha nem is vagyunk képesek teljes bizonyossággal beszélni a történeti Jézusról, bizonyossággal szólhatunk az ősegyházról, amely az evangéliumi egységek kialakulásáért felelős. Rudolf Bultmann volt az egyike azon tudósoknak, akik egyrészt a formakritika fejlődéséhez, másrészt az evangéliumok egzisztencialista értelmezéséhez kötődve megkérdőjelezték a történeti Jézus történeti kutatásának lehetőségét.

A második korszak kezdete Rudolf Bultmann azon tanítványaihoz köthető, akiknek nem volt elég az, ami Jézusból maradt, tudniillik a mitológikus Jézus. Ernst Käsemann 1953-ban indította el ezt a korszakot annak kinyilvánításával, hogy a történeti Jézus figyelmen kívül hagyásával nem lehetne kifejezésre juttatni az egyház tanítását a megdicsőült és megalázott Úr azonosságáról. Ez veszélyesen közelítene a doketizmushoz. Käsemann Jézusa kifejezetten eszkatológikus személyiség, azzal együtt, hogy Jézus újraértelmezte zsidó kortársai apokaliptikus várakozásait. 1956-ban Günther Bornkamm jelentetett meg egy tanulmánykötetet A názáreti Jézus címmel, kimutatva, hogy Jézus igehirdetésével, cselekedeteivel és történetével kapcsolatban sok olyan tudósítást találunk,

amelyet nem törölt el az egyház hűsvéti hite. Bornkamm Jézusát meghatározza az az új korszak, amely szavai és cselekedetei által már betört a világba. Jóllehet Bultmann folyton hangoztatta annak lehetetlenségét, szükségletlenségét, sőt illegitimitását, hogy a történeti Jézus mintegy mankót jelentsen a keresztény hit számára, azért elismerte a történeti Jézus és az egyház által hirdetett Jézus közötti kontinuitást. Tagadta, hogy munkájában szétrombolta volna ezt a kontinuitást. Az új korszak teológiai téren sikeres volt a doketizmus elhárításában.

Bultmann tanítványai és azok követői évtizedeken át nem folytatták ezt az áramlatot. A század elején a formakritikát azonosították a történeti Jézus iránti érdektelenséggel, a század közepén pedig a redakciókritikáról állították ugyanezt. Ha az egyház által kialakított irodalmi művek tanulmányozása alapján kevés bizonyosat lehet is állítani a történeti Jézusról, de az evangélistákról, akik „szerkesztették” a könyveket, és az ő egyházukról már lehet valami biztosat mondani.

A redakciókritikának képzőerőre és ügyességre volt szüksége annak érdekében, hogy a sok szintű Jézus-hagyományt összeegyeztesse az őskereszténység életének hipotetikus helyzeteivel. Megkockáztathatjuk azt az állítást, hogy mindaz a szabadság és irodalmi készség, amelyet a redakciókritika követői megtapasztaltak és szükségesnek tartottak, ott van mind a történeti Jézus harmadik kutatási korszakának hátterében, mind az evangéliumok olyan irodalmi megközelítései mögött, ame-

Ernst Käsemann
(1906–1988)

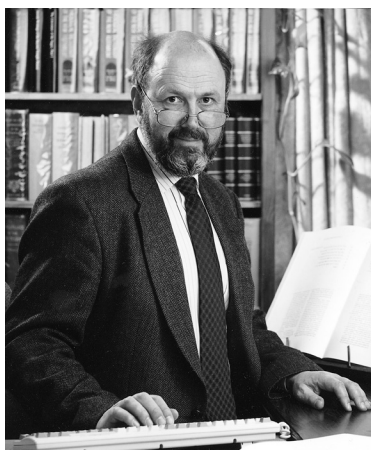
lyek az evangélistákat nem szerkesztőknek, hanem teljes jogú szerzőknek tekintik.

A HARMADIK KORSZAK

A kutatás harmadik korszaka sokféle szervezeti és intézményi keret között jött létre. Eredményei nyilvánosan hozzáférhetők, és feltételezhetjük, hogy a 20. század művelt olvasói számára érthető. A kutatást különböző tanítványok gazdagítják. Ez a sokszínűség elsősorban onnan ered, hogy Amerikában a '60-as évekig szinte kizárólag egyházi iskolákban és szemináriumokban tanították a Bibliát, azóta viszont valóságos robbanás következett be e téren az úgynevezett világi intézményekben. A történetírás szempontjainak megfelelően a világi történelem szintjén vizsgálják Jézus történetének ok-okozati összefüggéseit. Tudatosan vagy öntudatlanul, a felvilágosodás racionalizmusának *Ernst Troeltsch* által meghatározott zárt rendszere jelenti a kiindulópontot. Kutatók felfedezhetik vállalkozásuk kreatív, imaginatív – akár játékos – természetét, ám eredményeiket megfogható történeti kategóriák segítségével adják közre.

Reimarus, Strauss, Weiss és Schweitzer műveihez hasonlóan a középpontnak az eszkatológiát tekinthetjük. Néhány kutató határozottan hangsúlyozza, hogy Jézus apokaliptikus személyiség volt. A mai Jézus-kutatók közül talán *E. P. Sanders* képviseli leghűségesebben az eszkatológikus szemléletet. Abból a feltevésből indul ki, hogy Jézust az 1. századi judaizmus, jelesül a zsidó eszkatológia keretei között kell megértenünk. Isten jó. Isten irányítja a történelmet, és nem viseli el végtelenségig a gonoszt. Ha valaki ért a jelekből, az tudja, hogy Isten mikor pusztítja el véglegesen a gonoszt. Ám ahelyett, hogy megkísérelné Jézus tanítását összefüggésbe hozni ezzel a szemlélettel, Sanders Jézus cselekedeteire figyel, különösen is a templomtisztításra, amely a közelgő megváltás dramatizált formájú próféciája volt.

A templom rendszere és Jézus ottani cselekedete a fontos *N. T. Wright* számára is, aki ezt úgy értelmezi, hogy Jézus belevetíti önmagát és követőit Izraelnek az üldözéssel és oltalommal, száműzetéssel és hazatéréssel jellemezhető történetébe. A templom a rituális és társadalmi tisztaságot képviselte, az állatáldozatok színtere volt, valamint a zsidóság nacionalizmusának központja és jelképe. Jézus üzenete megtérésre való felhívást jelentett Izraelnek: megtérésre mindabból, amit a templom képviselt, vagyis az exkluzivitásból, a tisztasági rögeszméből és a nacionalizmusból. Ezért Jézus a pászka ünnepéhez kapcsolódóan konfrontálódott a templommal, azt prófétálva, hogy ha Izrael nem tér meg, akkor a templom elpusztul és Isten tulajdonképeni népének (Jézus követőinek) száműzetése véget ér. Isten

Nicholas Thomas Wright
(1948-)

országa eljön erre a világra. Wright a Jézus által használt apokaliptikus nyelvet metaforikusán érti, és azt állítja, hogy az 1. századi zsidóság nem szó szerint értette ezt a metaforikus nyelvet, mintha az a tér és idő által meghatározott világegyetem végére utalna, hanem annak kifejeződéseként, hogy Jézus teológiailag értelmezi a történelmet.

Jézusról azonban sok nem apokaliptikus elbeszélés is fennmaradt. Erre

legmakacsabban talán az amerikai Jézus-szeminárium résztvevői emlékeztetnek. Amikor 1986-ban a szeminárium résztvevőit megszavaztatták arról, hogy szerintük Jézus még a saját nemzedéke idejére várta-e a világvégét, a háromnegyedük nemmel válaszolt. Érdekes, hogy 1985-ben egy hasonló szavazáson még csak a fele szavazott így, szembehelyezkedve a hagyományos apokaliptikus konszenzussal.

Mivel magyarázható mindez? A történetek egyik magyarázatát a dinamikus irodalomtörténeti változások adhatják, hiszen az irodalom vagy akár a történelem is különböző korszakokban különbözőképpen hathat. (Elsősorban a kelet-európai formalisták, majd *Thomas Kuhn*, valamint a mai posztmodern gondolkodók lehetnek segítségünkre e dinamikus paradigmaváltás megértésében.) Az evangéliumok irodalmi anyaga apokaliptikus, nem apokaliptikus és antiapokaliptikus elemekből áll. Bizonyos kulturális korszakokban egyik aspektus jobban feltűnik a másikkal és válik az egész rendező elvévé. Jézusnak a világvégével kapcsolatos szavai nagyon plasztikusan hatottak a 20. század elejének pesszimista Németországában, ami az egész Jézus-hagyomány elrendezésének alapja lett. Az anyagnak ez az elrendezése a középponttól távolabb helyezi el azokat a nem-apokaliptikus részeket (például a hegyi beszédet), amelyek a liberális Jézus-felfogás szívéét jelentették. Egy újabb korszakban aztán megint a nem-apokaliptikus anyag vált plasztikusabbá, s került vissza az új elrendeződés középpontjába.

Ám a történeti kutatás formája fennmaradt. Történetkritikai kíváncsiságunkat csillapítani kell. A forrásokat tudományosan kell értékelni annak érdekében, hogy az új képnek legyen értelme. A kortárs Jézus-kutatás kiterjesztette forrásait: a hellenizált Galilea régészeti leleteitől kezdve a hellenista filozófián keresztül Tamás evangéliumáig terjednek ezek a források. Az evangéliumok forrásai új értelmet is nyernek: a Q-forrást különböző rétegekre bontva elemzik, s a legrégebbi rétegében bölcsességmondásokat vélnek felfedezni. Radikálisan megváltozott az a kontextus is, amelyben a kutatás Jézust meg kívánja érteni. Ezt a kontextust már nem egyszerűen az 1. századi zsidóság jelenti. *Burton Mack* és mások vándorló cinikust látnak Jézusban, *John Dominic Crossan* pedig egy vándorló zsidó cinikust. Ezek a Jézus-képek összefüggésben állnak azzal a kortárs szemlélettel, amit a „gyanú hermeneutikájának” nevezhetünk, ugyanakkor kapcsolatban vannak az 1. századi zsidó és hellenista élet bizonyos jellegzetességeivel is.

Ezen a ponton szeretnék két nagyobb kérdéskört megvizsgálni: olyan ismeretelméleti és lételméleti kérdéseket, amelyek a Jézus-kutatás története során explicit vagy implicit módon felvetődnek.

Kérdés, hogy a Lessing-féle csúf árok a mi posztmodern világunkban átalakítható-e valami többé, mint egy mozgó vonal a történeti realitás között és aközött, ami valóban reális. Fel tudjuk-e fogni Istent úgy, hogy az ő teremtésének menetéhez vagyunk kötve?

Legalább két tényezőt figyelembe kell vennünk. Az egyik Isten és a világ viszonyának újragondolása oly módon, hogy Isten transzcendenciája ne zárja ki az ő immanenciáját. A panteizmus az erre elvezető egyik út, amelyet magam először *John Macquarrie*-től tanultam. Isten több, mint az ő teremtménye, de Isten nem egészen más, mint az ő teremtménye. A másik tényező, amit figyelembe kell vennünk, az az emberi tapasztalat újragondolása ezt az immanens-transzcendens Istent illetően. Talán leginkább *Karl Rahner* kísérelt meg ezzel az emberi nyitottsággal közeledni Istenhez. Rahner transzcendens módszere a római katolikus gondolkodásba ágyazódik bele, de segítségére lehet azon

protestáns teológusoknak is, akik radikálisan megkülönböztetik Istent és az ő világát, Istent és az emberiséget. Teológiai vállalkozása célját így összegzi Rahner: „Valami egészen egyszerű dolgot szeretnék megosztani az olvasóval. Bármikor és bárhol éljen is az ember, tudatosan és reflektálva vagy öntudatlanul, mindig kapcsolatban van az emberi élet kimondhatatlan titkával, amelyet Istennek nevezünk.”

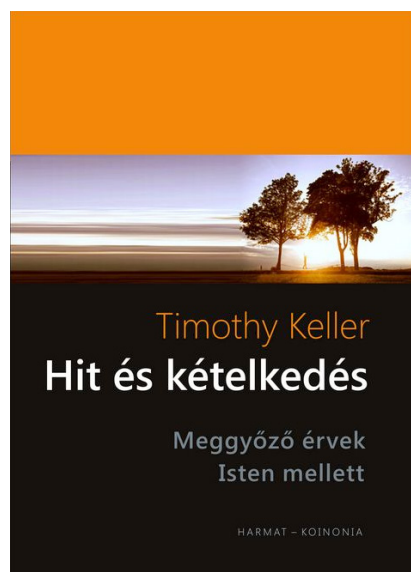
A másik kérdés a bibliai szöveg természetére vonatkozik. Divatossá vált az a kísérlet, hogy valamilyen történeti feljegyzésre korlátozzák azt. Ám mindvégig tudatosítani kell az evangéliumok irodalmi természetét is. Néhány esetben az irodalmi jelleget úgy értelmezték, hogy az megkettőzést jelent a történelem újrairása által (Reimarus, Strauss, *Wrede*), más esetekben ezt sajátos keresztény tapasztalatnak és tanúskodásnak fogták fel (Herrmann, Kähler).

Korunkban vissza lehet térni például Herrmann elgondolásához, amely szerint az Újszövetség alapján úgy hat ránk Jézus élete, amint az eredeti tanítványokra hatott. Véleményem szerint mindez érthetőbbé válik az irodalmi formák figyelembevételével. Az evangéliumok irodalmi termékek. Olyan elbeszéléseket és párbeszédet tartalmaznak, amelyek ugyancsak irodalmi termékek. Ez az irodalomtörténeti tapasztalatokban gyökerezik és Jézusra, valamint a legelső tanítványokra megy vissza, de az Újszövetség egyházán keresztül egészen a mi korunkig nyúlik. A történeti kutatás segíthet az eredeti körülmények helyreállításában, természetesen bizonyos feltételek között. Minden ma használatos tudományág hozzájárulhat e körülmények megvilágításához. Amik végül megmaradnak, azok a tartós, állandósult kifejezések: nemcsak nyelvi kifejezések, nemcsak általában az élettel kapcsolatos kifejezések, hanem az életet adó és nyelvteremtő történeti tapasztalatok kifejezései is, amelyek dacolnak tárgyiasult és tárgyiasító kutatási eszközeinkkel. *Arnos Wilder* volt az az irodalmár és bibliakutató, aki először összekapcsolta az igazi történeti és irodalmi kutatást egy olyan korban, amelyben Rudolf Bultmann egzisztenciális megközelítése árnyékot vetett a történeti kutatásra és nem működött az irodalmi képzelet sem. Hadd idézzem Wildert, amint saját munkáját értelmezi, ezúttal az újabb, történelemellenes irodalmi tendenciák fényében: „[Az evangéliumok] részei és egészei nem olyan magukba zárt egységek, amelyek elkülönülnek az előzményekből következő aktualitásoktól. A »történetek világa« a meghatározó »események világának« egyik arca. Az evangéliumok irodalmi olvasása figyelembe kell hogy vegye azok költőiségét, ám azok jelentését is. Mindez együtt életre kelti a mögöttünk levő történelmet. Az evangélistát és az olvasót már az evangélium leírása előtt és attól függetlenül egyaránt alakította mind a nyelvnek, mind az eseményeknek azon története, amely a legrégebb hagyományba nyúlik vissza.” (Jézus példázatai és mítoszok harca, 30–32.).

Forrás: Credo. Evangélikus Műhely.
A Magyarországi Evangélikus Egyház folyóirata
1996/1–2. szám
Fordította: *Fabiny Katalin*

A Szolgatárs a twitteren:
twitter.com/szolgatars

KÖNYVAJÁNLÓ

Timothy Keller: **Hit és kételkedés**
300 oldal, Budapest, Harmat, 2012

A közgyűlésen elhangzott adatok közül az egyik legfontosabb az volt, hogy a magukat baptistáknak vallók 35%-a felsőfokú diplomával rendelkezik. Ez azt jelenti, hogy a közösségünk missziói területének az egyik legjelentősebb terepe az értelmiségiek. Úgy kellene szerveznünk istentiszteleteinket, hogy őket is meg tudjuk szólítani. Ez egyike a baptista egyház a nagy kihívásainak.

Ebben a kihívásban lehet számunkra segítség *Timothy Keller* könyve, ami 2012-ben jelent meg magyarul. A szerző egy manhattani presbiteriánus gyülekezet alapító pásztorja. Az volt az egyháztól kapott feladata, hogy a kiürülő helyi presbiteriánus gyülekezetet újraélessze. Ehhez meg kellett találnia azt a hangot, amivel meg tudja szólítani az ott élő magasan kvalifikált értelmiséget. Ma gyülekezete 5000 fős, aminek átlagéletkora 30, és kétharmaduk még egyedülálló. Vagyis igehirdetése eredményes volt ebben a nagyvárosi szekularizált közegben.

Könyvében először azokat a kifogásokat vizsgálja meg, amit a kereszténységgel szemben fel szoktak hozni. Nem lesöpri ezeket a véleményeket, hanem bemutatja, hogy milyen elgondolások, képzetek és furcsa módon hitek vannak ezen kifogások, vádak mögött. Ehhez az kell, hogy komolyan vegye azokat és meg is értse, miért hozzák fel. Érdekes eszköze az önirónia, amellyel úgy tudja megfogalmazni a gondolatait, hogy nem érzi a másik fél támadónak. Ezen kifogásokkal szemben hoz fel érveket, amelyektől nem azt várja, hogy elsöpörje az ellenállást, hanem hogy elgondolkodtassák olvasóit és hallgatóit. A könyv második fele érvel a kereszténység mellett. Tehát nemcsak a negatív kritikákkal szemben fogalmaz meg kifogásokat. Hanem arról is beszél, miért lehet Isten mellett dönteni és követni Jézust.

Miért ajánlom a könyvet? A szerző jól képzett teológus, filozófus, és jól használja az irodalmi és filmes idézeteket. A könyv olvastatja magát, és közben megismerkedhetünk olyan érvekkel, amelyekkel képesek lehetünk válaszolni azokra a kérdésekre, amelyeket feltesznek keresztény hitünkkel kapcsolatban. Ezek a válaszok nem elsöpörök, csupán elgondolkodtatók. A keresztény hittel szemben felépített falakat nem mi tudjuk ledönteni, a mi feladatunk az emberek elgondolkodtatása. Ezeket a falakat Isten Lelke dönti le.

Vas Ferenc (Tokod)

Mazsu Gyöngyi

MENTORHIÁNY A 21. SZÁZADBAN

Egyik pasztorálpszichológia-órán felkeltette figyelmemet az a gondolat, hogy sok „Saul típusú ember” van közöttünk, akikből azért nem válnak „Pál apostolok”, mert nincs mellettük egy Barnabás, aki felfedezze elhívásukat, tehetségüket, majd elindítsa és kísérelje őket az úton.

Dolgozatom célja, hogy választ keressek arra a kérdésre, miért van ma olyan kevés mentor, hol vannak a Barnabások, ki is valójában a jó mentor, mi a feladata. Céлом továbbá megvizsgálni, hogy miért van olyan nagy hiányosság ezen a területen, különösen a keresztény gyülekezetek életében.

1. Ki a mentor?

A bevezetésben említett történet, melyet az ApCsel 9,26–30-ban olvashatunk, leírja, hogy Saul-Pál, miután Damaszkuszból kimenekítették, Jeruzsálembe ment. Ott „csatlakozni próbált a tanítványokhoz, de mindenki félt tőle, mert nem hitték, hogy tanítvány”. Barnabás azonban „maga mellé vette, elvitte az apostolokhoz”, és elmondta nekik, hogyan formálta át az Úr. Majd amikor Jeruzsálemben is az életére törnek, visszaküldik Sault a szülővárosába, Tarsuszba. Később az ApCsel 11,25–26 arról tudósít, hogy Barnabás – bizonyára hosszabb idő elteltével – elment Tarsuszba, felkereste az ifjú Sault, és amikor megtalálta, ismét csak maga mellé vette, elvitte Antiókhia, ahol „egy teljes esztendeig dolgoztak együtt a gyülekezetben”. Barnabás tehát, aki ekkor már benne van egy apostoli belső körben, felkarolja Sault. Ma úgy is fogalmazhatnánk, hogy a mentora lesz.

Az eredeti profán szóhasználat értelmében Mentór Odüsszeusz bizalmasa és barátja volt, akire Odüsszeusz a trójai háborúba indulásakor rábízta otthoni ügyeit, valamint fia, Télemakhosz nevelését. A mentor szó ma – az ókori Mentór neve nyomán – nevelőt, pártfogót, segítőt, atyai barátot, tanácsadót jelent.¹

A mentorálás fogalmi keretei nem egységesek. Szerzte a világon számtalan, egymástól eltérő filozófiára, elméleti megközelítésre építik a mentorálás gyakorlatát.² A különböző elméletek más-más jellemzőkre teszik a hangsúlyt, s úgy tűnik, jól megférnek egymás mellett. A rendszerváltást követően számos magyar és külföldi szervezetben, oktatási, szociális, vallási, politikai és munkaügyi programban alkalmaznak mentornak nevezett személyeket.

Szatmáriné dr. Balogh Mária Karriermenedzselés és mentorálás című tanulmányában szükségesnek tartja, hogy a mentor egy idősebb, tapasztaltabb személy legyen, aki jól ismeri a vállalat/intézmény kultúráját, a struktúrát és a folyamatokat. Kitűnő szakember legyen, aki nagy gyakorlattal rendelkezik, jelentős hatalommal és jó belső kapcsolatokkal bír, s nem utolsósorban elkötelezett a szervezet és a szakma iránt.³

2. A mentor legfontosabb jellemzői

Hüse Lajos szociológus úgy festi le a mentort, mint egy navigátort az élet tengerén. Hasonlóan jellemezhető Barnabás és Pál kapcsolata is. Barnabás Pált vezette, utóbbi pedig utat mutatott és irányította, személyesen tanította Timóteust és Tituszt.

Egy hazai mentorképzés szakmai anyaga felsorolja a jó mentor legfontosabb tulajdonságait;⁴ ezeket szeretném Barnabás és Pál kapcsolatára rávetítve megvizsgálni.

Legelső a sorban a hajtóerő. Előnyös, ha a mentorokat magas teljesítményszükséglet, ambíció jellemzi. Képesek nagy energiákat mozgósítani céljaik érdekében. Kitartóak, szívósak és az akadályoktól nem hátrálnak meg, hiszen ha ők megijednek a kihívásoktól, nem tudják a rájuk bízottakat sem támogatni. Barnabás példájában is látjuk, nem sajnálta idejét és energiáját arra, hogy felkeresse Pált Tarsuszban. Eldöntötte, hogy megkeresi, és meg is tette (ApCsel 11,25).

A következő lényeges dolog a mentális és fizikai erőnlét fenntartásának és folyamatos megújításának képessége; a személyközi kapcsolatok optimális működéséhez szükséges a folyamatos megújulás. Barnabásról azt olvassuk a Szentírásban, hogy derék ember volt (ApCsel 11,24), az egyházatyák írásai is meggyerő külsejű férfiként mutatják be őt.

A lényeglátás és szelektálás képességét szintén felfedezhetjük apostoli mentorunkban. Ez fontos követelmény a problémák és erőforrások azonosításában, a feladatok értelmezésében, részekre bontásában. Barnabás már ott kitűnik cselekedetével, hogy ő a többi tanítványhoz képest nem utasítja el, hanem maga mellé veszi Pált, amikor az közeledik feléjük. Legyőzi a félelmet, hogy Pál mégsem tért meg és üldöznék őket. Hisz neki, megbízik benne, és segíti őt.

Egy mentor számára nagyon fontos kérdés: Milyen erkölcsi értékeket képvisel? Hogyan fordul embertársaihoz, van-e benne empátia, s az őszinte-e? Legyen kedves, humoros, lelkes, becsületes, megbízható, hiteles és nyitott! Ez a ciprusi származású levita, akit az apostolok Barnabásnak neveztek el, nyitott volt mind a zsidók és prozeliták, mind pedig a pogány megtérők iránt (ApCsel 13,46-48), de – mint láttuk – különösen Pál iránt. Krisztus evangéliumát hirdette, biztatta őket (ApCsel 13,43).

A magam részéről Barnabást egy flegmatikus személyiségnek képzelem, kiegyensúlyozott és nyugodt embernek, aki el tudja fogadni a kritikát is. A pizidiai Antiókhiaiból elüldözték az apostolokat, ők pedig még a lábuk porát is lerázták ellenük. Tudomásul vették, hogy nem fogadták be az evangéliumot, de nem estek kétségbe. Adott esetben Barnabás még saját pártfogoltjával, Pállal is nézeteltérésbe került: Pál azt mondta, hagyják ott János Márkot, Barnabás viszont inkább unokaöccsével tartott (ApCsel 15,36–41). *Oswald Sanders* írja, hogy „a vezetők egyetlen napja sem múlik el bírálattal nélkül, és az alázatnak nincs nagyobb próbája a kritikánál”.⁵ A kérdés csak az, hogyan fogadjuk a bírálatokat. Ha igaza van kritikusunknak, az lehúzza bennünket, vagy meg tudjuk köszönni és tanulunk hibáinkból?

Az előrelátás szintén fontos egy vezető munkásságában. „A mentor úgy tervezze és koordinálja a tevékenységeket, hogy a napi tevékenységek sűrűségében ne feledkezzünk meg a hosszú távú tervekről sem. Könnyen úgy tűnhet, hogy a kliens segítése csupa sürgős, égető probléma megoldásából áll, de ha ezt a szemléletet követjük, a fejlődés elmarad, s a folyamatosság is megreked.”⁶ Barnabás itt is tökéletes példaként áll előttünk, hiszen missziói útjukon is teljes szervezettséget és céltudatos missziózást látunk.

A mentori szerep része a kockázatvállalás is. Mint már említettem, azzal, hogy Barnabás magához vette a rettegett Pált, kockáztatott. Nem nehéz belátnunk, hogy az üldözött Pál felkarolása akár az életébe is kerülhetett volna (vö. ApCsel

9,23.29). Ha viszont nem karolja fel Pált, soha nem lesz belőle a pogányok apostola. A kockázatvállalás része az életnek. Éppen ezért szükséges, hogy ne a saját erőnkben és képességeinkben bizzunk, hanem Jézus Krisztusban! Barnabáshoz hasonlóan Pál is „újra meg újra kockázatot vállalt – mindig körültekintően és sokat imádkozva, de egyre messzebbre igyekezve”.⁷

Fontos, hogy a mentor jártas legyen a szakterületén, hiszen saját tapasztalatok nélkül kevésbé hiteles a beszéde. A mentori feladat összetett dolog. Az illetőnek nemcsak saját szakterületén kell otthon lennie, hanem jó irányítói, vezetői képességekre is szüksége van; erős motiváció, serkentés, fejlesztésre készítés, jó kommunikációs készség jellemezze, továbbá pedig tudja kezelni konfliktusait. Barnabás az apostolokhoz tartozott, benne volt a belső körben, így meg tudta mutatni Pálnak, hogyan cselekedjen. Ő volt az, aki elvitte első missziói útjára is.⁸

Összegezve az eddig mondottakat, láthatjuk, hogy Barnabás készségesen válaszol Isten hívására, engedi magát ismeretlen utakhoz vezetni, és a helyesnek megismert véleményét bátran védelmezi. A Krisztusban való örömet és vigasztalást készséggel viszi el az idegeneknek is.⁹ Egyik legjelentősebb munkája mentori, pártfogói területen van, hiszen föllendítette a pogányok misszionálását elsősorban azzal, hogy a rettegett üldözött, Saul megtérése után elvitte a jeruzsálemi „egyházvezető” férfiakhoz. Ezzel „Jézus Krisztusnak, az Isten Fiának evangéliuma” (Mk 1,1) legnagyobb hirdetőjét segítette munkája megkezdéséhez.¹⁰

Nekünk, mai keresztényeknek nem szabad elfelejtenünk, hogy a mentornak minden esetben Isten Szentlelke vezetése alatt kell állnia: mielőtt elkezdené tevékenységét, kérje a Szent Szellem vezetését, győződjön meg arról, hogy amit tenni akar, az valóban Isten akarata! Különbben nem fog a szívek ajtaja megnyílni, és nem lesz munkájának jó gyümölcse.

3. A mentorálás célja és jelentősége

Mielőtt továbbmennénk, felvetjük a kérdést, hogy miért szükségesek a mentorok. Mint említettem, igen sok területen alkalmaznak ezeket a tanácsadókat, pártfogókat. „A mentorálás egy tudatosan létrehozott kapcsolat, mely mindkét partner fejlődését célozza”, mondja Szatmáriné dr. Balogh Mária.¹¹ Célja a beilleszkedési folyamat és a karrierfejlődés segítése, hogy a szervezeti szükségletek és az egyéni célok, a fejlődési potenciálok és érdeklődések optimális szintű összehangolása megvalósuljon.

Ez úgy lehetséges, ha a felhalmozódott tapasztalati tudást átadjuk a következő nemzedék számára, tudatos utánpótlás nevelést alakítunk ki.

A leírtakat saját tapasztalatom is megerősíti. Amikor Németországban diakóniai év keretén belül dolgoztam önkéntesként, nekem és a munkatársamnak volt személyes mentorunk, akinek többek között az volt a feladata, hogy koordinálja a helyzetet, kapcsolatban legyen az intézménnyel, a felmerülő problémákra megoldást találjon, és ami még fontos, hogy kapcsolatban legyen velünk. Sajnos, mi pórul jártunk, mert bár év közben a szemináriumokon találkoztunk a mentorunkkal, de látogatóba csak akkor jött el hozzánk, amikor a munkatársam már eldöntötte, hogy hazautazik. Ugyanis nem kapta meg a szükséges támogatást, ami arra biztatta volna, hogy maradjon. A mentorunk túl későn lépett.

Ez igaz egyéni lelki területre is: nagyon sok emberben megvan a képesség, de nincs senki, aki maga mellé vegye és támogassa. Oswald Sanders vallja, hogy „a vezetőnek kell elősegítenie, hogy a lelki ajándékok felszínre kerüljenek, mert a világon mindenhol vannak a keresztényeknek olyan lelki ajándékaik, amiket nem fedeztek fel és nem használnak”.¹² Ezért nélkülözhetetlenek

a mentorok, támogatók, szponzorok, akik segítenek abban, hogy a kapott talentumokat kamatoztatni tudjuk, hogy szolgáljunk azokkal az Úrnak.

Mentor nemcsak egy különös képességekkel rendelkező ember lehet, hanem például nagy támogatást jelent egy misszionáriusnak egy helybéli idegenvezetése, aki bevezeti a környék „rejtelmibe”, ismerteti az ott lakó emberek életét és szokásait. Ez bizonyára jó segítség, mert az újonnan érkezőnek lesz konkrét elképzelése az adott településről és annak lakóiról.

Különösen nagy segítséget jelenthet egy kezdő lelkipásztor-nak, ha van mellette egy patrónus. Egy olyan jóakaró személy, akire fel tud nézni, mellette áll, a javát keresi, tanítja, együtt járnak hitben, segíti, támogatja munkáját, biztatja és bátorítja. Például ahhoz a gyülekezethez, amelyhez tartozom, a '90-es évek végén több ügynevezett szórványgyülekezet is tartozott, és ezekben kiváló alkalom nyílt a fiatal lelkipásztoroknak a szolgálatra, ugyanakkor a vezetőségnek is kihívást jelentett. Ezeknek a fiatal „pályakezdőknek” egyedül nagyon nehéz lett volna kimenniük, s ezért mindig volt valaki a presbiterek közül, vagy maga a pásztor, aki elkísérte, bemutatatta a gyülekezetet az új szolgálattelőknek és viszont; támogatta és buzdította őket. *Balázs Viktória* evangélikus egyetemi lelkész írja mentoráról: „elengedte a kezemet, de a háttérben mintegy védőhálóként mindig jelen volt.”¹³

Paul Super így szól a *John R. Mott*-tal való kapcsolatáról: „A Lengyelországban töltött tíz év során az egyik legnagyobb erőforrástam az ő támogatása jelentette. Arra vagyok a legbüszkébb, hogy ő hisz bennem. Kétségkívül ez az egyik legerősebb indítékomb, hogy méltónak bizonyuljak a támogatására, és megfeleljek a velem kapcsolatos elvárásainak.”¹⁴

4. Miért kevés ma a mentor?

Az eddigiek alapján láthatjuk, milyen fontos szerepe van egy mentornak, sajnos mégis azt tapasztaljuk, hogy gyülekezeteinkben ma alig akadnak potenciális szolgálattelőket felkaroló Barnabások.

Pál azt mondja Timóteusnak, hogy „amit tőlem hallottál sok tanú előtt, azokat add át megbízható embereknek, akik mások tanítására is alkalmasak lesznek” (2Tim 2,2). „Barnabás lelki érettsége nyilvánul meg abban, hogy semmi féltékenység nem volt benne, amikor pártfogolta, Pál túlszárnyalta őt a vezetői képességek terén és a csapat domináns tagja lett”, mondja Sanders.¹⁵ A mentorálás lényegében egy folyamat. Barnabás tanítja Pált, Pál tanítja Timóteust, Timóteus pedig másokat. Tanítványokat képeznek, akik megbízhatók és alkalmasak mások tanítására.

Miért nem működik ez ma a gyülekezeteinkben? Talán mert nem ismerik fel ennek fontosságát. Vagy egyszerűen csak azért, mert nem hisznek abban, hogy egy egyszerű, csendes ember vezetővé válhat. Dominálnak az előítéleteink, és nem foglalkozunk azzal, hogy akit mi csak Saulnak látunk, valójában egy Pál rejlik. Sokszor megtörténik, hogy amikor a felelősség súlya hirtelen egy beosztott vállára nehezedik, az illető olyan képességekről és tulajdonságokról tesz tanúbizonyságot, amelyeket korábban sem ő, sem mások nem is gyanítottak felőle. Pedig ha a fiatalabb emberek megkapják a bizalmat, a lehetőséget és a felelősséget, bizonyára jobban meg is tudják oldani a feladatot, hiszen jobban érzékelik a modern élet lüktetését.¹⁶ Jézus is azt a parancsot adja követőinek, hogy tegyenek tanítványokká minden népeket (Mt 28,19–20).

Nem gondolom, hogy a mentorálás csak az evangelizációkra korlátozódna. Valóban ott is kell egy jó szervező, aki kézben tartja a dolgokat, beszerzi a szükséges engedélyeket, gondoskodik a zenei csoportról, szállásról, ellátásról és előzetes programtervről,

de a tanítványképzésnek folyamatosan kellene működnie. Amit tölem hallottál, azt add át, hangsúlyozza Pál apostol. Ne higgyük, hogy nélkülünk nem mennének a dolgok, hanem inkább arra törekedjünk, hogy ha mi nem lennénk, akkor is jól haladjanak, mert van utánpótlás! Józsuéból sohasem vált volna kimagasló vezető, ha mindig csak Mózes helyettese marad, és nem ruházzák rá az önálló vezetői feladatot.

5. Kapcsolat

Fontos, hogy jó kapcsolat alakuljon ki a mentor és a mentorált személy között. Felelősségteljes vállalás mentornak lenni, hiszen nem biztos, hogy az, ami az egyik ember életére igaz, a másikéra is az lesz. Helyesen írja *Berényiné Csanády Melinda*: különbözőek vagyunk, más-más életúttal, körülményekkel, habítussal, s bölcsesség kell ahhoz, hogy egy igazi mester-tanítvány kapcsolat alakulhasson ki két ember között.¹⁷ Jóval többre van szükség, mint tudásra, tapasztalatra, hiszen egy efféle kapcsolatban a hitelességnek, az őszinteségnek, a másik felé fordulásnak és bátorításnak nagy szerepe van. Nem természetes mindezek megléte, s különösen nem azok tudatos használata, de itt különös hangsúlyt kell erre fordítani, és ennek szellemében összehangolni munkánkat. Csak akkor lesz áldás fáradozásunkon, ha együtt tudunk dolgozni, azonosak a céljaink, és látásunk is megegyezik.

Összegzés

A mentorálás nem futószalagmunka, hanem a legszebb, amit ember tehet: másokkal való találkozás, együttaladás, emberekkel való foglalkozás, elkísérés, segítség, miközben mi magunk is sokat kaphatunk. Időt kell szánni a tanítványok képzésére, türelmesen, gondosan oktatni és imádsággal kísért egyéni útmutatást adni.

Különös ajándék, ha valakinek jó mentora van. *Rebecca St. James* énekesnő biztat¹⁸, hogy nézzünk körül és imádkozzunk azért a személyért, aki illene hozzánk, támogat, tanácsokat ad, és Isten mentorunkként tudja használni.

Forrás: Pünkösdi Ma
Pünkösdi-karizmatikus teológiai aktualitások
2010/6. szám

Jegyzetek

1. Magyar értelmező kéziszótár, 945. o.
2. Hüse, 2008, 11. o.
3. Szatmáriné, letöltés: 2009.11.07.
4. Kőpatakiné, 2006, 27–60. o.
5. Sanders, 2003, 137. o.
6. Kőpatakiné, 2006, 27–60. o.
7. Sanders, 2003, 144. o.
8. Bár a kiküldés mindkettőjüknek szól, joggal feltételezzük, hogy kezdetben Barnabásnak lehetett nagyobb tekintélye, a két név említésekor Barnabásé Pálé előtt áll (ApCsel 13,2.7).
9. Szent Barnabás apostol, letöltés: 2009.11.07.
10. *Reformátusok Lapja. Ifjúsági Oldal.* letöltés: 2009.11.08.
11. Szatmáriné, letöltés: 2009. 11. 7.
12. Sanders, 2003, 138. o.
13. www.mentor.lap.hu, letöltés: 2009.11.07.
14. Uo., letöltés: 2009.11.07.
15. Sanders, 2003, 167. o.
16. Vö. Sanders, 2003, 156. o.
17. *Reformátusok Lapja. Ifjúsági Oldal.* letöltés: 2009.11.08.
18. *Lydia* magazin (2006/1) 27. sz. 6. o.

Felhasznált irodalom

- Hüse Lajos: *Szükségalapú projekttervezés egyszerűen*, Göllesz Viktor Speciális Szakiskola, Nyíregyháza, 2008.

- Kőpatakiné M. M.: *Mentornak lenni jó!* In *Egymásra utalva – Adalékok a mentorálás gyakorlatához.* Országos Közoktatási Intézet, Budapest, 2006, 27–60. o.
- *Lydia* magazin XIV. évf., 2006/1, 27. szám
- Mayer József: *A mentorképzés tapasztalatai*
- *Reformátusok Lapja. Ifjúsági Oldal.* Berényiné Csanády Melinda írása
- Oswald Sanders: *Lelki vezetés.* Keresztény Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2003.
- Szatmáriné Balogh Mária (009) *Karriermenedzselés és mentorálás, avagy Az egyén és a szervezet érdekeinek összehangolása a karrierutak kialakításában.* 2009.
- Szent Barnabás apostol. <http://www.katolikus.hu/szentek/0611.html>, letöltés: 2009.11.07.

A MENTORI KAPCSOLATOKRÓL

Ron Edmondson baptista lelkipásztor (Immanuel Baptist Church, Lexington, USA) írja egy cikkében, hogy nagy híve a mentori kapcsolatnak. Azt mondja, hogy 25 éve van mentora, és ez nagyban segítette őt, hogy az élete jobb legyen. Leírja, hogy mi az a négy tulajdonság, amit szerinte elvárhat a mentorodtól:

1. Segítsen a nagy döntésekben.
2. Engedje meg, hogy tanuljak az ő tapasztalatai által.
3. Segítsen elérni a céljaimat.
4. Állítson kihívások elé.

Egy másik írásában felteszi a kérdést, hogy hogyan találhat mentort valaki magának. Két egyszerű lépést ajánl:

1. Keress egy személyt, akit alkalmasnak gondolsz erre!
2. Kérd meg őt, hogy legyen a mentorod!

Ha nincs mentorod, annak szerinte az a legfőbb oka, hogy nem kértél meg még senkit erre.

Egy harmadik írásában pedig ötféle csoportba sorolja a mentori kapcsolatokat:

1. *Szándékos mentori kapcsolat* – felkértél valakit erre.
2. *Nem szándékos mentori kapcsolat* – valaki tanácsokkal, és értő figyelemmel ajándékoz meg, anélkül hogy kérted volna rá.
3. *Időszakos mentor* – egy tipikus példája lehet ennek az a tapasztalt idős, aki mentorként áll a zöldfülű mellé, amíg az alkalmassá válik a munkára.
4. *Pontszerű mentori kapcsolat* – egy pillanatra is mentorrá válhat egy olyan személy, akitől egy különleges alkalommal a megfelelő időben épp a megfelelő szavakat hallod.
5. *Együtt élni a mentorral* – szerinte ez a legjobb. Ha édesapád, nagyapád, édesanyád, nagyanyád a fenti kritériumoknak megfelelően nevel.

Források: churchleaders.com, ronedmondson.com

KÖNYVAJÁNLÓ

Philip Yancey: *Mire megyünk Istennel?*
310 oldal, Budapest, Harmat, 2012

Az isteni teljesség felé haladva semmi olyan nem történt és nem is történhet velünk, amit ne lehetne jóvátenni” – ez az igencsak elgondolkodtató mondat szerepel a *Mire megyünk Istennel?* című Philip Yancey-könyv borítóján. A felhőkarcolók előtt halványárgán világító lámpás, a sötét felhők mögül egyre fényesebb és simogatóbb napsugarak bukkannak elő. A remény mindenütt jelen van, legyen bármily nagy és szorongató a sötétség. Meglátni ugyan nem mindig sikerül, mert a szenvedés okozta fájdalom lelki vakságot (is) okozhat.

Az amerikai keresztény szerző korábbi munkái világszerte nagy népszerűségnek örvendenek, talán mert őt is számos sorscsapás érte, mégis visszatalált a hithez, s ezért hitelesen tud szólni. Yancey a világot járva gyakran kerül közel szenvedő emberekhez, és sok helyütt tart előadást a kegyelemről, az imádságról, az isteni gondviselésről. Ebben a könyvben szenvedélybetegekkel, kínai cégvezetőkkel, cambridge-i C. S. Lewis-rajongókkal, johannesburgi karizmatikus hívőkkel, az indiai „érinthetetlenekkel” (a dalitokkal) való találkozásairól ír. Az eltérő gondolkodású, más és más problémákkal küszködő embercsoportok megismerése során ugyanaz az életkörülményeinktől független, egyetemes kérdés fogalmazódhat meg: „Mire megyünk Istennel?” A válasz bennünk rejlik, s nekünk kell megmutatnunk, hogy a hit ereje változáshoz vezet.

A kegyelem olyan, mint a víz, lefelé folyik, állapítja meg az író: „Ami odafentről, a havas csúcsról parányi érként indul el, erőt gyűjtve gördül le a hegyről, és a többi erecskével találkozva váj utat magának a földben, a fűben, a sziklában. Ez az erő az idő múlásával képes átalakítani a tájat, és kivájni mondjuk a Grand Canyont, pusztán azért, mert rendíthetetlenül keresi a legalacsonyabban fekvő helyet. (...) Akármilyen mélyre süllyedünk is, a kegyelem a legalacsonyabban fekvő helyet keresi.”

Forrás: ujember.hu

LELKIGONDOZÓI ALAPKÉPZÉS BUDAPESTEN

A képzés kezdete: 2013. szeptember 27.

A szervezők azokat a jelentkezőket várják, akik gyülekezeti tagként a személyes lelkigondozás területén képezni szeretnék magukat. Mivel gyülekezeteinkben nemcsak hitéleti, hanem életvezetési, párcapcsolati és helyenként pszichés problémák is felmerülnek, ezért szükség van a lelkigondozás területén szolgálók folyamatos továbbképzésére.

A másfél évig tartó alapképzés elméleti oktatásokat, mint például bibliai antropológiát, beszélgetésvezetést, valamint gyakorlati modulokat foglal magában. Az elméleti oktatás nyolchetente pénteken és szombaton (öt alkalommal) történik. A gyakorlati modulok időpontjait egyeztetik.

Maximális csoportlétszám: 20 fő

A képzés helye: Wesselényi Utcai Baptista Imaház
1077 Budapest, Wesselényi utca 53.

Alapító: Terápiás Lelkigondozó Alapítvány (Neuendettelsau/Németország, www.ts-stiftung.de). A képzés a Családi Szolgálat MBE támogatásával, a Magyarországi Baptista Egyház ajánlásával indul.

Előadó: Reimer Márta terápiás lelkigondozó, család és házassági tanácsadó, a német alapítvány magyarul beszélő docense, aki jelenleg az UNISA Dél-Afrikai Egyetemen (www.unisa.org) pasztorálpszichológiai (Master of Theology) tanulmányokat folytat.

Részvételi feltételek:

- Elkötelezett keresztény élet és lelkipásztori ajánlás
- Titoktartási kötelezettség elfogadása
- Fizikai és mentális terhelhetőség és hajlandóság a személyiség fejlesztésére
- Elkötelezettség a képzési program elvégzésére, a befejezés után pedig a gyülekezeti lelkigondozói szolgálatban való aktív részvételre

A képzés díja:

A költségek részbeni fedezésére egy képzési napért 4000 forintot kérünk adomány formájában.

Jelentkezési határidő: 2013. augusztus 20.

Bővebb információk és írásbeli jelentkezés a koordinátoroknál:

Appel Ildikó: 30-474 8982, appel@t-online.hu
Horváth Márta: 20-8863837, holovma@gmail.com

Paul Copan

KI VAGY TE, HOGY MÁSOKRA ERŐLTESD A SAJÁT ERKÖLCSI ÉRTÉKRENDEDET?!¹

Az erkölcsi relativizmus uralkodó eszme a kultúranropológusok körében. Az első számú kulturális ellenség a keresztény misszionárius. Miért? Mert rákényszeríti értékrendjét törzsi kultúrákra és etnikai csoportokra. Nem kellene inkább békén hagynunk ezeket az embereket, és megakadályozni, hogy a rájuk erőltetett nyugati kultúra súlyos terhe alatt összeroppanjanak?

Johann Gottfried von Herder
(1744–1803)

A „ki vagy te, hogy rosszald mások kultúráját” filozófiája év századokkal ezelőttre mutat vissza – és leginkább talán Johann Gottfried von Herder (1744–1803) filozófus nevéhez köthető. Ő megvetette a felvilágosodás korának rideg racionalizmusát, és kihangsúlyozta az egyes személyek és kultúráik egyéniségét.² Herder szerint az emberek nem rendelkeznek egy fix természettel, a környezetükből nyert és családi tapasztalataik hatással vannak rájuk, és e hatásokra alapozva előre megjósolhatjuk cselekedeteiket.

Von Herder nagy képviselője volt annak az elképzelésnek, miszerint a kultúrák annyira különböznek egymástól, hogy egyáltalán nem szabadna kimazsoláznunk belőlük a bennük rejlő „téves” dolgokat. Hiszen, magyarázta von Herder, „senki sem vált még magától emberré”. Nem szabad „kronologikus sznobokká” sem válnunk (ahogyan azt C. S. Lewis megfogalmazta), ami annyit jelent, hogy magunkat sokkal jobbnak képzeljük elődeinknél. Egyszerűen nem tisztességes, nem fair megítélni elődeinket, hiszen minket is hasonlóképpen fognak megítélni utódaink. Ahogyan az angol költő, Alexander Pope is írta: „Azt hisszük, atyáink bolondok, s mi bölcsés leszünk. Bölcsőbb fiaink pedig, mi kétség, ugyanezt fogják gondolni rólunk.” Vagy ahogyan a Star Trek „elsődleges irányelve” is megszabja, nem lehet más bolygók társadalmi rendjét megzavarni, ugyanúgy mi sem ítélnünk meg más társadalmakat saját kultúránk alapján, hiszen mindannyian történelmi események, és társadalmi erők termékei vagyunk. Írásomban két témát fogok megvizsgálni. Ezek közül az egyik a saját erkölcsi világunk ráerőltetése egy másik emberre. A másik egy kissé specifikusabb kérdést feszeget: az erkölcsösség és a törvény kapcsolatát. Ezen kívül szeretném görcső alá vetni a híres szlogent: „Az erkölcsöt nem lehet legalizálni.”

Egy erkölcsi világ ráerőltetése másra

Biztos, hogy a kultúranropológusoknak igazuk van az alázattal és tisztelettel kapcsolatban. Mégis, amikor köveket hajítanak a misszionáriusokra, nehéz megítélni, van-e bármilyen alapjuk arra, hogy kárhóztassák őket. Hogyan lehetne elítélni

akár a legzsarnokibb egyeduralkodót vagy tömeggyilkost, ha egyik is, másik is egyszerűen saját környezetének a terméke? Az antropológusok csatakiáltásával szemben, miszerint „Tiszteljünk minden kultúrát!”, feltehetjük a kérdést: „Minek ez a sok felhajtás, amit ezek az erkölcsi relativisták művelnek?”

Hogyan kritizálhatunk egy kritikust, ha nincsenek objektív, egyetemesen létező erkölcsi normák? Ahogyan látszik is: a „mindenkinek tisztelnie kéne más kultúrákat” gondolat valójában a régi elképzelés, vagyis az erkölcsi relativizmus, relativizmus nélkül. Amikor az ilyen relativisták az erkölcsi abszolútum létezésé ellen érvelnek, saját erkölcsi abszolútumukon csúsznak el. Csupán variációink vannak ugyanabban a témában: igen, álljunk a relativizmus mellé, de ne felejtjük el, hogy toleránsak legyünk, meg ne bántunk másokat stb. A kultúranropológus pedig ismét azt mondja: „Relativizmus! Nos...vagy valami olyasmi.” Ez a hamis relativizmus elcsúszik egy kivételen – egy erkölcsi szabályon – azért, hogy elvegye az élet egy mindenre kiterjedő, „bármilyen elme” relativizmusnak.

Amikor csak egy erkölcsi kritikust küldenek egy másik kultúra ellen, az antropológus ezt azonnal az etnocentrizmus egyetemes gonoszaként – amely ez: „Az én kultúráim jobb, mint a tiéd” – el is ítéli. Valójában, az antropológus – aki az erkölcsi relativizmus mintaképe – nem csupán kulturális vagy erkölcsi felhangot hordozó szókincset használ a misszionáriussal vagy módszereivel szemben: az „etnocentrikus”, „gyarmatosító”, „kizsákmányoló” vagy az „ideológus” kifejezések is gyakoriak.³

Az erkölcsi relativista másik problémája az, hogy nézetei az erkölcsiességről alkotott legmélyebb megérzéseinkbe gázolnak bele. Gondoljunk át egy történetet, amely 2008 szeptemberében esett meg: Brazília amazontérség-beli törzseiben szolgáló keresztény misszionáriusok azzal vádolták meg a kormányt, hogy szemet hunynak a törzs csecsemőgyilkosságai fölött. Ezek a törzsek rendre temetnek el élve olyan csecsemőket, akiknek egyébként kezelhető születési rendellenességeik vannak (vagy akiket hajdon anyák hoznak a világra). Vannak, akik megvédik ezt a gyakorlatot annak a nevében, hogy nem lehet beleavatkozni ősi, bennszülött kultúrák életébe, vagy azzal az állítással, hogy „ez nem számít gyilkosságnak” ebben a kultúrában.⁴ Ha ezt a logikát akarjuk követni, akkor ha a nácik zsidókat akarnak ölni, milyen kívülálló avatkozhatna ebbe bele? Végül is a nácik ezt nem tartották gyilkosságnak. Sokan nem tekintették gyilkosságnak a hindu özvegyek önkéntes máglyahalálát sem. Mégis, hálások lehetünk, hogy a keresztény misszionárius, Willam Carey segítette megállítani ezt a gyakorlatot. A kormány gonosznak titulálta és betiltotta ezt, és sok államban történt hasonló: Kalkutta Hooghly folyóján és máshol történő csecsemőáldozatokat tiltottak be, valamint a leprások elégetését, illetve az olyan gyermekházasságokat, amelyek fiatal özvegyek tízezreit juttattak már teljes nyomorba.

Isten minden embert felruházott – akár ateista, akár teista vagy a kettő között – egyfajta „fűj-tényezővel”. A csecsemők kínzásának gondolata, a csoportos nemi erőszak vagy a vakok szikla széléhez való vezetése mindannyiunkat felháborít. Míg az elnyomott lelkiismeret és a keményszívűség erkölcsileg teljesen

eltompulttá tehet egész kultúrákat, nem szabad figyelmen kívül hagyni az alapvető erkölcsi intézményeket, még akkor sem, ha némi átgondolás után igazítanunk kell rajtuk. Ezeket még az ateista filozófus, *Kai Nielsen* is „alapvetőnek” hívja: „Ésszerűbb ilyen alapvető dolgokról [mint a feleség vagy a gyermekek bántalmazása] azt tartani, hogy gonoszak, mint hinni bármilyen szkeptikus elméletnek, mely azt akarná elhíttetni velünk, hogy nem vagyunk képesek megítélni vagy nem hihetjük ezekről azt, hogy gonoszak. ... Teljesen meg vagyok győződve arról, hogy ezek alapvetőek, és arról is, hogy aki ebben nem hisz, az nem halthatott még igazán mélyre saját erkölcsi hitének kérdéseiben.”²⁵

Van kérdés?!

Az erkölcsi relativizmus egyik kritikája az, hogy képtelen megküzdeni a reformer dilemmájával. Miért is kéne bármivel kapcsolatosan erkölcsileg megváltozni? Semmilyen erkölcsi reform nem történhet, ha az említett relativizmus életben van. A rabszolgáság megszüntetése nyugaton egy erkölcsi győzelem volt, és nagymértékű emberi vírágáshoz vezetett. Szintén nagy jelentőségű erkölcsi előremozdulás volt Amerikában, amikor a feketék megkapták az egyenlő jogokat, ugye? Tulajdonképpen az 1858-as Lincoln–Douglas viták után az emberek sokáig vádolták Abraham Lincolnt azzal, hogy rá akarja erőltetni erkölcsi nézeteit a déli államokra. Az a helyzet viszont, hogy itt nem Lincoln erkölcsiségéről, hanem egy univerzálisan érvényes dologról volt szó. Továbbá, ironikusan hangzik, de a rabszolgatartók már eleve saját akarataikat erőltették rá a rabszolgákra.⁶

Hálásak lehetünk, hogy Lincoln elkötelezetten kiállt amellett, hogy a rabszolgák ugyanúgy beletartoznak a „minden ember” kifejezésbe, akik „egyenlőnek teremtettek”, valamint, hogy „Teremtőjük felruházta őket [is] bizonyos át nem ruházható joggal”.

Továbbá, nem volt jó, hogy megállítottuk *Hitler* agresszióját is? Miért áldozzuk föl magunkat, hogy úgy éljünk, mint *Teréz anya*, ha ő se nem jobb, se nem rosszabb *Hitlernél*?! Miért szavazzunk a változásra, ha nincs erkölcsi mérce, amit követnénk?

A relativisták másik problémája még: nem képesek egymással ellentmondó erkölcsi tanok közt igazságot tenni. A Nyugat osztozik a problémában; erkölcsi hanyatlása szüntelenül zajlik. Mégis, rengeteg Nyugat-gyűlölével találkozhatunk: ők viszont olyan nemnyugati kultúrákat favorizálnak, melyek gyakran a zsarnokság és elnyomás példái. Tulajdonképpen ezek a kritikusok figyelmen kívül hagyják a Nyugat figyelemre méltó erkölcsi és kulturális eredményeit. Ezek mögött viszont általában minden a nyugati kultúrára tett ítékezés, önkényes megbélyegzés csak. Miért ítéljük el a gyarmatosítást vagy favorizáljunk multikulturális tanterveket a nyugati „kulturális kánon” helyett az egyetemeken?⁷

A relativista állítás ellenére, miszerint nem erőltethetjük rá erkölcsi értékeinket másokra, a helyzet iróniája abban rejlik, hogy a nyugati világot érő kárhóztató magatartás, hozzáállás valójában semmiben sem különbözik attól, amikor valakire erkölcsi értékeket erőltetünk.

Ilyen törekvések a házasság definícióját megváltoztatni kívánó mozgalmak, az abortusz, az iskolai nemi oktatásba iktatott erőteljesen megkérdőjelezhető gyakorlatok, az aktivista bírókra történő szavazás és hasonló. A tolerancia mosolygós arca mögött a relativista gyakran saját elképzeléseit szeretné ráerőszakolni másokra.

Még egy dolog. Nem rejt véletlenül magában már egyfajta erkölcsi normát az, amikor valaki elítéli az erkölcsi értékek erőltetését? Természetesen igen. A relativista ezt az erkölcsi sza-

bályt véli igaznak: „Minden körülmények közt téves dolog saját erkölcsi értékeidet másokra erőltetni.” Ezért jóindulattal kérdezzük csak meg a relativista embert: „Miért téves dolog ez szerinted? Mit teszel az olyan emberrel, aki másokra erőlteti erkölcsi értékeid? Szabad neked a saját erkölcsi értékrendedet arra erőltetned, aki a sajátját erőltetné?” Kétségkívül a relativista úgy gondolja, hogy az ő erkölcsi értékrendjét muszáj annak elfogadnia, aki a sajátját másokra akarja erőltetni. Azt láthatjuk, hogy a relativisták gyakorlatilag kényelmesen előhúzzák farzsebükből azokat az erkölcsi normákat, amelyek éppen megfelelnek az adott szituációnak.

„Nem legalizálható az erkölcsi értékrend”

Az amerikai Legfelsőbb Bíróság a *Planned Parenthood vs. Casey* (Tudatos Családtervezés civil szervezet kontra Casey per, 1992) során a törvényszéki bírák többsége megerősítette a következőt: „Néhányan közülünk sértőnek tartjuk erkölcsünk alapelveire nézve az abortuszt, de ez nem befolyásolhatja döntésünket. Kötelességünk az, hogy definiáljuk a mindenkire érvényes szabadságjogokat, nem pedig az, hogy saját erkölcsi értékrendünket hirdessük. ... A szabadság legfőbb értelme, hogy az embernek joga van ahhoz, hogy kialakítsa saját elképzelését az életről, annak jelentéséről, a világegyetemről és az emberi élet rejtélyéről.”

Itt tovább vihetjük az erkölcsi normák erőltetésének kérdését. E kérdés általában kéz a kézben jár a következő tiltakozással: „Az erkölcs nem legalizálható!” Ahogyan korábban láttuk, nem kerülhetjük el a törvény alkalmazását emberekkel szemben, mert meg kell akadályoznunk szörnyű cselekedeteket, meg kell büntetnünk bűnözőket, és meg kell védenünk az ártatlanokat az igazságtalanságtól. Az előbb említett jogi döntés során a szabadság prioritást élvezett a meg nem született emberi élet fölött. Ez azt jelenti, hogy az egyes emberek elmélete az „élet rejtélyéről” elveszi a védettség jogát a meg nem született gyermekektől. Tragikus módon a meg nem született gyermekek nem rendelkeznek azzal a szabadsággal sem, amivel a másik fél – ők nem mondhatják, hogy „Az erkölcs nem legalizálható!”. Ahogy röviden átgondoljuk ezt a kérdést, lássunk néhány szempontot.

Először is, a nézet, miszerint nem lehet legalizálni az erkölcsi értékrendet, egy naiv, fenntarthatatlan nézet. Gyakorlatilag már ez az állítás is erkölcsi: egy bizonyos dolgot nem szabad megtenni. De honnan jön ez a norma, és mi lesz azokkal, akik ezt megtagadják? Igenis lehetséges ez, és legalizálnunk is kell az erkölcsöt egy alapszinten – amikor az ember biztonsága forog kockán, és a közjót akarjuk szolgálni azzal, hogy megőrizzük mindenki alapvető jogait. Tisztán látható, hogy a nemi erőszak, a gyilkosság, a feleség – vagy gyermek bántalmazása, a rablás – vagy a rabszolgáság, az apartheid-rendszer vagy a *Jim Crow*-törvényekkel szemben jogos cselekedet az erkölcs legalizálása.

Szoktuk legalizálni az erkölcsöt és ez gyakran valóban a társadalom javát szolgálja. Ilyenkor a relativista gyakran egy következő kérdésre tér át: „Nos, akkor kinek az erkölcsöt legalizáljuk?” Válaszolhatunk azzal, hogy az (objektív) erkölcs nem csupán önkényes vagy egyéni sajátság.

Valójában a civilizációk az évszázadok során mind ugyanazokra az erkölcsi következtetésekre jutottak azt illetően, hogy mi érnyes és mi gonosz. A Róma 2,14–15 olyan erkölcsi törvényre utal, mely a pogányok szívébe van írva (akik nem kaptak semmilyen különleges kijelentést Istentől). Azoktól, akik tagadják bármilyen jó vagy rossz létezését, megkérdezhetjük: „Tényleg problémád van azzal, hogy kijelentsd, hogy az ártatlan emberi élet elvétele, a nemi erőszak, a gyermekek molesztálása vagy a csecsemők élvezetből történő kínzása rossz?” Akik tényleg nem ismerik föl ezt a problémát, valójában egyszerűen keményszívűek. Ezeknek az embereknek nincs szükségük érvekre, inkább pszichológiai és szellemi segítségre van szükségük.

Az előző erkölcslegalizáló kijelentésre visszatérve, hozzá tehetjük, hogy az ilyen állítás a semlegesség mítoszáat feltételezi, mely teljesen következtelen, összefüggéstelen, és ezért el kell utasítanunk. Egy állam polgárai nem lehetnek semlegesek az abortusszal vagy a meglegházassággal szemben, és ezt a mindenkori kormányzat sem teheti meg (akár szövetségi, akár állami). Már az az állítás, hogy a kormánynak tennie kéne valamit, önmagában egy erkölcsi állítás – nem semleges, erkölcs fölött álló. A homoszexuálisok házasságával kapcsolatban, a kormány vagy támogatja a házasság definícióját (amely egy férj és feleség egy testté vált egyesülését, összeköttetését jelenti), vagy nem.⁸

Ami az abortuszt illeti, még ha valaki teljesen tudatlan is a meg nem született ember állapotát illetően, nem lehet semleges a meg nem születettekkel szemben alkalmazott bánásmóddal kapcsolatban. Néhányan úgy érvelnek, hogy az abortusz engedélyezhető, vagy legalábbis az egyén döntésétől kell hogy függjön, hiszen „nem tudjuk, mi egy embrió erkölcsi státusa”. Ez viszont olyan, mint mikor a vadász lövöldözni kezd valamire, ami elkezdett mozogni a bokorban, még az előtt, hogy rájönne, mi is van ott. Amikor egy abortusz-jogi érdekképviseleti csoport azt mondja, hogy a kormány nem erőszakolhatja nézeteit a polgárokra, az a következő kérdést veti fel: Ha a meg nem született létezés egy emberi lény, nemcsak egy szövet, akkor az igény szerint végrehajtott abortusz azt jelenti, hogy ráerőszakoljuk valakinek a nézeteit egy meg nem született gyermekre – mely cselekedet halálos következményekkel jár.

A választás joga aligha semleges. Valójában élet és halál kérdése. (Hadd tegyem hozzá, hogy gondoskodnunk kell a terhes anyáról, aki gyakran csapdában érzi magát, és szüksége van egy közösségre, ahol együttérzést és gyakorlatban is alkalmazott támogatást kaphat – melybe beletartozhat az esetleges örökbéadás.)

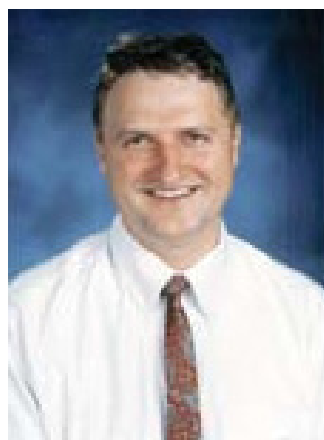
Harmadszor, a „szabadság” vagy „jogok” nyelve kultúránkban általában üres és mindenféle tartalmat nélkülöz. Azok, akik azt állítják, hogy soha nem kéne az erkölcsöt másokra erőltetni, ezzel azt hangsúlyozzák ki, hogy megvan a joguk bármire. Vegyük fontolóra a következő kifejezést: a választás joga. Ez nem mond sokat. Megkérdezhetnénk: „választani, de mit?” A nemi erőszakot, a gyilkosságot és a csecsemők kínzását? Nem, a „választás joga” olyan, mint ez: „jobbra/balra eltérni X. Y.-tól.” A szövegkörnyezet és a kitöltőnivaló szabadon választható. Meg kell kérdőjeleznünk a „kitölthető” választások jogi alapját. Döntéseink lehetnek erkölcstelenek vagy erkölcsösek – nem lehetnek szimplán erkölcsileg semlegesek.

Negyedszer, hála Istennek, a társadalom gyakran a megfelelő módon legalizálja az erkölcsöt – megállította Hitlert, és megakadályozta, hogy még több pusztítást végezzen a világban, megvédi a gyermekeket a molesztálóktól, és a tömeggyilkosokat börtönbe zárja. Amikor úgy működünk, ahogyan kellene, ösztönösen felismerjük a jogot, hogy az erkölcs legalizálható

olyan gyakorlatok ellen, mint az özvegyek elégetése, a nők verése, a család megbecstelenítése miatt önkényesen büntető gyilkosságok, valamint a faji megkülönböztetés.

Nem tehetünk róla, belénk van kódolva az erkölcs. Erkölcsi lények vagyunk. Felismerjük, ha valaki igazságtalanul bánik velünk vagy jogainkba tipor. Tudjuk, hogy felelősséget kell vállalnunk cselekedetünkért, ahelyett hogy génjeinket vagy környezetünket hibáztatnánk. Jogi és büntetés-végrehajtási rendszerünk magától értetődőnek veszi, hogy erkölcsileg felelősek vagyunk a döntéseinkért. Mi ad nekünk méltóságot, éréket, honnan jön erkölcsi felelősségünk és honnan erednek jogaink? Honnan kapjuk feladatainkat? A tény, hogy Isten az ő képmására alkotott bennünket (1Móz 1,26–27), szilárd és kielégítő választ adnak az ilyen kérdésekre.

Forrás: Tárház magazin, 29. szám

Paul Copan Ph.D., West Palm Beach, Florida államból, filozófia- és etikaprofesszor a Palm Beach Atlantic egyetemen (Pledger Family Chair of Philosophy and Ethics). Több könyv szerzője és szerkesztője, például a *When God Goes to Starbucks* (Amikor Isten elmegy a Starbucks-ba), a *True for You But Not for Me* (Igaz rád, de rám nem), a *That's Just Your Interpretation* (Ez csak a te értelmezésed), valamint a *Creation Out of Nothing* (Teremtés a semmiből) könyveké. Továbbá, az Evangelical Philosophical Society (Evangéliumi Filozófiai Társaság) elnöke is.

Jegyzetek

1. A jelen esszé Paul Copan: *True for You, But Not for Me: Overcoming Objections to Christian Faith* (Igaz rád, de rám nem: a keresztény hittel szembeni ellenkezések fölötti győzelem) 2nd ed. (Minneapolis: Bethany House, 2009). című könyvének is része
2. Lásd Patrick Gardiner leírását Johann Gottfried von Herderről a Paul Edwards által szerkesztett *The Encyclopedia of Philosophy* (A filozófia enciklopédiája), vol. 3 (New York: Macmillan, 1967), 486–489. o.
3. Robert Priest, „Anthropologists and Missionaries: Moral Roots of Conflict,” (Antropológusok és misszionáriusok: a konfliktus erkölcsi gyökerei) in *Current Concerns of Anthropologists and Missionaries* (Antropológusok és misszionáriusok mai problémái), ed. Karl Franklin (Dallas: The International Museum of Cultures, 1987) 23, 31. o.
4. Dan Harris, „Missionaries Accuse Indians of Killing Babies,” (Misszionáriusok vádolnak indiánokat azzal, hogy csecsemőket gyilkolnak) *ABC News* (Sept. 23, 2008). From <http://abcnews.go.com/Nightline/story?id=5861778&page=1>. October 27, 2009.
5. Kai Nielsen: *Ethics Without God* (Etika Isten nélkül) átdolgozott kiadás (Buffalo, New York: Prometheus Books, 1990), 10, 11. o.
6. George Anastaplo: *Abraham Lincoln* (Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield, 2001), 173. o.
7. Dinesh D'Souza: *Illiberal Education: The Politics of Race and Sex on Campus* (Antiliberalis oktatás: Faji és nemi alapú bánásmód az egyetemeken és főiskolákon) (New York: Free Press, 1991).
8. A homoszexualitásról és a nyilvános térről lásd továbbá Paul Copan, *When God Goes to Starbucks: A Guide to Everyday Apologetics* (Amikor Isten elmegy a Starbucks-ba: Útmutató a mindennapi apologetikához) (Grand Rapids: Baker, 2008).

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Allen White

AMIKOR A BIBLIA TANULMÁNYOZÁSA BÁLVÁNYUNKKÁ VÁLIK

Gondolatok a kiscsoportos bibliatanulmányozáshoz

Az évek során belebotlok emberekbe, akik mindig hatalmas izgalommal vetik magukat a Biblia tanulmányozásába, azonban sokkal kevésbé lelkesíti őket a testvérekkel való kapcsolat. Ezek olyan emberek, akik nagy magabiztossággal lapozgatják a Bibliájukat, viszont a cselekedeteik terén híján vannak. Nem akarnak folyamatosan visszatérni az Isten beszédeinek alapelemeinek tanításához, hiszen ők szentírási húsevők, ilyen falatok után kutatnak.

Egyszer egy gyülekezeti tag arról panaszkodott, mennyire unja már, hogy a tanulmányozó vezérfonal kérdései mindig olyan alapvetőek és a „keresők” szintjén vannak megfogalmazva. Ezek után a Zsidókhoz írt levélből idézte a 13–14. verseket: *„Aki ugyanis tejen él, járatlan az igazság igéjében, mivel kiskorú. A nagykorúaknak pedig kemény eledel való, mint akiknek érzékszervei a gyakorlat következtében már alkalmasak a jó és a rossz megkülönböztetésére.”* Mondtam neki, hogy ez az igevers nem erről szól.

A Zsidókhoz írt levelet zsidókeresztényeknek írták, akik azt fontolgatták, hogy a kereszténységgel felhagyva visszatérnek a Judaizmushoz. Az „Isten beszédeinek alapelemei” és a „tej” az Ószövetségre utalnak. A „kemény eledel” pedig az Újszövetségre és a Krisztusban való életre utal.

Befejezésül annyit mondott, élvezte a társalgást. Mélyen szántó volt. Ó, testvérem...

Legtöbben bibliatudósok egyetértünk abban, hogy a bálvány az bármi, amihez Isten helyett fordulunk. A zavar akkor áll be, amikor a bálvány Isten igéjének tanulmányozása lesz ahelyett, hogy egy valós Istenhez fordulás történne. Ez kissé szörszálhasogatásnak tűnhet. Talán amiről szó van az a bibliaismeretünkre vonatkozó büszkeségünk. Emlékeznünk kell arra, hogy *„az ismeret felfuvalkodottá tesz, a szeretet pedig épít”* (1Kor 8:1). Szóval akkor honnan tudhatod, hogy a Szentírás tanulmányozása bálványimádássá vált számodra?

1. A bibliatanulmány vezérfonala jobban érdekel, mint az emberek, akik a csoportodban vannak

A kiscsoport a bibliatanulmány köré épült közösség. Ha valamilyen irányba eltávolodnál, akkor talán nagyobb szükséged van a közösségre, mint a Biblia tanulmányozására. De ha huzamosan mellőzöd a Biblia tanulmányozását, az is probléma.

Amennyiben jobban foglalkoztat a tanulmányban való előrehaladás, mint maga a csoport, akkor elvetheted a célt. Bizonyára képes vagy memorizálni az Efezus 4,32-t, de meg is éled? Ha a kiscsoportos közösségi alkalomról bosszankodva jössz el, mert valaki túl hosszán beszélt élete egy nehéz időszakáról, ami miatt nem tudtad haladni a témában, akkor talán túl magasra pozicionálod a Biblia tanulmányozásának jelentőségét.

2. Nem tudod tolerálni a „könnyű” kérdéseket

A legtöbb bibliatanulmány egy olyan nyitó kérdéssel indul, amelyet mindenki meg tud válaszolni. Ezt követik a feltáró jellegű kérdések, amelyek megválaszolhatóak közvetlenül a szentírási szakaszokból. A tanulmány későbbi szakaszában jönnek az értelmező és az alkalmazásról szóló kérdések. Ha azon kapod magad, hogy irritálnak a „jégtörő” kérdések és untatnak a feltáró kérdések, akkor elképzelhető, hogy nem a megfelelő dologra koncentrálsz. Ha az, amit el akarsz mondani Isten igéjéről fontosabbá válik, mint az, amiről Isten igéje valójában szól, akkor a tanulmányból bálványt készítettél.

Mindig elcsodálkozom azon, hogy számos „érett” keresztény mennyire kiakad olyan kérdésektől, amelyekre jól tudja a választ. Nincs türelmük segíteni az új hívőket a Szentírás megértésében. Figyelmük a saját intellektuális kíváncsiságukra összpontosul. Az alkalomnak az ő érdeklődésüket kell kiszolgálni. Az én kérdésem az, hogy valójában mennyire is érettek ők?

3. Úgy érzed az imakérések és a személyes beszámolók elpocskolják a Biblia tanulmányozásának értékes perceit

Ha a bibliatanulmányozást szereted, de az emberek nem érdekelnek, eltévesztetted a célt. A Szentírás ismeretének mélyíteni kellene Isten és az emberek felé irányuló szeretetünket. Ha inkább elemezgetnél görög igéket, mint hogy rendíthetetlenül kitartasz a veled egy csoportban levőkért imádságban, akkor keress egy hermeneutikai továbbképzést, ahol saját örömdre elemezgethetsz!

Azt értsd meg kérlek, hogy semmiképpen nem bátorítanék egy közösségi csoportot sem, hogy elhanyagolják a Biblia tanulmányozását! Azonban ha a Biblia tanulmányozása nem növeli az egymás iránti könyörületet, akkor ott valami baj van, hiszen a kegyelem nélküli tudás a törvényeskedéshez vezet.

4. Fejből tudsz szakaszokat idézni, amelyeknek soha nem szándékoztál engedelmessé válni

Francis Chan tette fel ezt a kérdést: „Ha megkérem a gyermekeimet, hogy takarítsák ki a szobájukat, és ők szó szerint megjegyzik a kérésemet, az elég lenne? Mindannyiunknak be kell ismerni, hogy sokkal könnyebb megtanulni az igeverseket, mint megcselekedni. Mégis a Biblia azt mondja, hogy a hitünk a cselekedetek nélkül halott.

Az egyházban túl messze mentünk a hit ismerettel való helyettesítésében. Gyakran mentegetjük cselekedeteink hiányát azzal, hogy ismeretben még nem vagyunk kellőképpen felkészültek. „Még nem tehetek bizonyosságot a szomszédodnak, mivel még nem tudok mindenre megfelelően válaszolni.” De hát ismerjük Jézust is. Hát nem ő a válasz? Nem az apologetikai vitáink fogják az embereket Isten királyságának megnyerni. Az üdvösség kegyelemből van hit által (Ef 2,8-9), nem igaz?

Ha abbahagyánk a Biblia tanulmányozását addig, amíg meg nem tudjuk élni azokat a parancsokat, amiket már ismerünk, vajon a kezünkbe vennénk még a Bibliánkat valaha? Ugyanakkor mindannyiunknak szüksége van a Szentírás bátorítására. Azonban ahogy Howard Kendricks mondta: „A legtöbb keresztény műveltsége máris túlhaladta az engedelmességét.”

5. A bibliatanulmányozás a valós élettől való meneküléssé vált Szeretem Isten igéjét. Talán jobban szeretem, mint az embereket. Elvégre inkább cselekszem azt, amit Isten igéje mond, mint amit az emberek mondanak. Mégis, van egy határvonal, amit át lehet lépni Isten igéjének szeretetében - lehetséges azt jobban szeretni, mint magát Istent? Meg tudjuk tanulni a parancsolatait, mégsem engedelmessé válnak azoknak. Fejből sorolhatjuk a Szentírás rejtett igazságait, azonban megtegyük azt a bizonyos mérföldet, hogy segítsünk másoknak?

Igen, Isten igéjéhez kell fordulnunk vigasztalásért. De még fontosabb, hogy Istenhez kell fordulnunk. Örömmel kell lenni abban, hogy másoknak segítünk felfedezni Isten igéjének igazságát. A Szentírás mélyebb jelentése cselekvésre kell hogy készítessen – nem titkos, rejtett jelentés – az igazságok alkalmazására és megélésére a mindennapi életben. Az Isten igéje aktív, nem pedig passzív. A dicséretünk Istent illeti, nem pedig az ő igéjét.

Forrás: <http://www.churchleaders.com/smallgroups/smallgroup-articles/162552-when-bible-study-becomes-idolatry.html>

Fordította: Hégyel Sándor

A KIÉGÉSTŐL AZ ÁLMODNI KÉPES VEZETÉSIG: 12 KULCS

Thom S. Rainer, a LifeWay Christian Resources elnöke megkérdezett 17 lelkipásztort, akik megtapasztalták a kiégés állapotát, vagy igen közel voltak hozzá. Azt kérdezte tőlük, hogy mit tettek, hogy kijöjjenek a kiégés sötét spiráljából. A jó hír az, hogy mindegyik megkérdezett kijött ebből, és újra képesek voltak szolgálatukat végezni. A kérdés nyitott volt, annyi választ adhattak, amennyit csak akartak. 12 különböző válasz érkezett a 17 lelkipásztortól. Ezek voltak, az előfordulás sorrendjében:

1. Több időt töltöttem imával és Isten igéjével.
2. Újra álmodni kezdtem a gyülekezetéről, a szolgálatomról.
3. Abbahagytam az összehasonlítást.
4. Kapcsolatba léptem több nem keresztény emberrel.
5. A kritikus gondolatok helyett az építő gondolatoknak adtam helyet.
6. Figyeltem a megfelelő mértékű kikapcsolódásra.
7. Véget vettem a kimerítő, meddő lelkigondozói kapcsolataimnak.
8. Rendszeresen megköszöntem a körülöttem lévők munkáját.
9. Több időt töltöttem olyan dolgokkal, amik feltöltöttek.
10. Jobban törődtem a fizikai állapotommal.
11. Elköteleztem magam, hogy mások szolgálatára éljek, és ne a saját egóm növelésére.
12. Elkezdttem rendszeresebben imádkozni a közösségünkért.

A szerző megkérdezi, hogy az olvasó mit választott volna erre a kérdésre?

Forrás: <http://www.churchleaders.com/pastors/pastor-articles/168686-thom-rainer-vision-12-keys.html>

KIKAPCSOLÓDÁSKÉPPEN

- A szürke színnel kiemelt sorokban Ézsaiás próféta egyik kijelentése van elrejtve.
- A számok betűt jelölnek.
- Azonos számhoz azonos betű tartozik.
- A megadott betűket a hálóba beírva és a többi számhoz tartozó betűt kitalálva kell értelmes szavakat alkotni.

A megoldásokat a szolgaratars@gmail.com címre kérjük beküldeni. A helyes megfejtést küldők számára egy keresztény témájú elektronikus könyvet küldünk ajándékként pdf-formátumban.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
I		T		Y	R	D			G			V	L			N					É

3	20	20	10	5	20	17	10	20	3	20	7	★
★	6	2	★	5	★	3	22	14	4	6	12	7
12	6	12	17	5	12	14	11	12	★	21	14	18
2	20	17	10	★	1	17	1	7	★	17	14	14
1	17	20	8	17	★	4	9	8	17	5	12	★
10	21	13	★	1	14	14	20	11	★	★	11	12
12	2	20	16	★	17	14	17	★	6	1	12	17
2	20	11	16	20	6	22	3	19	4	3	★	1

Schauermann Tamás*

ELF – EURÓPAI VEZETŐI FÓRUM

A European Leadership Forum 2013 résztvevői (Fotó: Horváth Dénes)

Évekig Magyarország adott otthont egy olyan konferenciának, ahova sok-sok ezer kilométert utazva először csak 80-an, majd az évek során 6-700-an jöttek el Európa minden szegletéből, hogy részt vegyenek egy hat napig tartó, majdnem folyamatos ébrenléttel járó együttgondolkodásban, beszélgetésben, élményszerzésben. Tették ezt úgy, hogy itthon vajmi kevesen tudtak minderről.

Az első helyszín Sopron volt, majd mivel a konferencia gyors hízásnak indult, átkerült az esemény Egerbe, ahol egészen 2012-ig minden évben életre kelt, s olyan iskolát adott alázatból és szervezésből, amit az első találkozás után sokáig tartott feldolgozni.

Ugyanis ez a konferencia a résztvevői miatt kapta az európai jelzöt, a kezdeményezők, a szervezők s az előadók egy része is Amerikából érkezik. Az álom ugyanis, ami életre hívta ezt a vállalkozást, egy segítségnyújtásról szól, amelyet amerikai keresztények igyekeznek felajánlani az európai egyház számára. A cél az európai kereszténység, s azon belül is az evangéliumi világ szükségéinek pontos megértése és az azokra adható válaszok feltérképezése és tényleges biztosítása volt.

* *Schauermann Tamás* az Evangéliumi Fórum egyik tagja Magyarországon. Grafikus, tanár, férj, családapa. A beszámoló megírására azért kértem fel, mert személyes beszélgetéseink során nagy lelkesedéssel beszélt nekem erről a fontos és hasznos evangéliumi konferenciáról. (a szerk.)

A konferencia csak egy a sok kezdeményezésből, amely azt tűzte ki célul, hogy párbeszédet teremtsen európai és amerikai keresztény vezetők között arról, hogy mire is van szükség ma Európában ahhoz, hogy az evangélium újra érthetővé és megtapinthatóvá váljon. Ennek érdekében igyekeznek a fórum összekötni a világméretű erőforrásokat a helyi szükségekkel.

Amiben különleges volt számomra az ELF, az a fent megfogalmazott cél megélésének a módja. Ezen a konferencián, s a Fórum év közben is zajló munkájában ugyanis valami olyant látam rendszerszinten is megvalósulni, amin keresztül megcsapta orromat az az illat, ami az embert bevonzza a mennybe. A konferencia zászlajára tűzte az európai keresztények szolgálatát, s ez a szándék a fórum teljes keresztmetszetében egyforma intenzitással van jelen.

Hadd meséljek egypár dolgot, ami számomra mindezt közvetítette és közvetíti folyamatosan.

A konferencia szervezői mind önkéntesek, maga az ELF mögött egy minimális három-négy fős alkalmazotti gárdából álló kicsi iroda áll, a lebonyolításban és a szervezésben viszont egytől egyig önkéntesek dolgoznak. Ezek az önkéntesek a saját zsebükből finanszírozzák a repülőútjukat, a részvételi díjukat, csak hogy egy héten keresztül folyamatosan mosolyogva álljanak rendelkezésre mindenben, ami gördülékennyé teszi ezt a hetet.

Az önkéntesek civilben a legkülönbözőbb háttérből érkeznek, van köztük repülőgép-alkatrészeket forgalmazó

üzletember (ő volt a minket reggel és este szállító mikrobusz sofőrje egy héten keresztül), van köztük egy teológiai fakultás tanszékvezetője (ő felelt az általam látogatott szemináriumon a diktafonok és az értékelőlapok kezeléséért, az előadó számára ő jelezte, ha már csak 10 perce van hátra, de ugyanő vett részt abban az imacsoportban is, akik a teljes hét során rendelkezésre álltak bárki számára), van közöttük középiskolai tanár, egyetem előtt álló érettségizett.

Az előadók mind saját költségükön érkeznek, s senki sem kér semmilyen honoráriumot az előadásaiért, sőt... rendszeresen megtörténik, hogy egy-egy éppen akkor publikált könyvből ajándékpéldányokat hoznak, s osztanak szét a konferencia résztvevői között. Ezek néha meglehetősen komoly összegek, s a nagyvonalúság teljesen megszégyenítő. Pár évvel ezelőtt jött például ki a nyomdából egy vadonatúj angol bibliafordítás, az ESV, amelynek a szerkesztői között megtalálható *Wayne Grudem* is, s aki hozott a konferenciára magával 800 példányt a börkötéses kiadású jegyzetekkel ellátott változatból, melyekből mindenkinek ajándékozott egyet. Én abban az évben nem voltam jelen, viszont az akkor megmaradt példányokat elrakták, s a következő évben azok számára, akik az előző alkalommal nem éltek a lehetőséggel, rendelkezésre bocsátották, sőt, minden ország képviselői kaptak extra példányokat, amiket továbbadhattak olyanok számára, akiknek jónak látták eljuttatni ezeket.

Még sokáig sorolhatnám azokat a gesztusokat és élményeket, amiken keresztül kézzelfoghatóvá vált az önfeláldozás és alázat, amivel a konferencia szervezői az európai keresztény vezetőket szolgálni szeretnék.

A konferencia és maga a fórum egyik nagy hangsúlya, amit mindenképp érdemes még megemlíteni, a partneri viszony és a mentorkapcsolatok építése.

A kezdeményezés nevében szereplő „fórum” szó nemcsak üres jelző. Az egész kezdeményezés az egymás tapasztalatából, gondolataiból és hitéből való kölcsönös építkezés támogatására épül. Minden szeminárium interaktív, ami nem azt jelenti, hogy az előadók nem készültek valamilyen jól meghatározott üzenettel, tematikával vagy éppen kérdéssel, hanem annak a nyitottságát jelenti, hogy minden előadás bármikor megakasztható, ha valami nem világos, esetleg többféleképp érthető. Minden előadó és minden résztvevő igyekszik bölcsen élni ezzel a lehetőséggel, de a partnerség egyik legfontosabb megnyilvánulása pontosan ennek a rendszernek az egészséges működése. Az az alázat, ami ezen keresztül kiábrázolódik, gyönyörű.

Annál is inkább fontos mindez, mivel az európai helyzetet az itt élők élik meg leginkább, s ha nekik lehetőségük adódik kívülről ránézni saját helyzetükre, akkor arra is lehetőséget kell biztosítani a számukra, hogy legyen módjuk és idejük reflektálni is erre. Ebben óriási segítséget ad például az is, hogy a fórumot átszövi a mentorbeszélgetések hálózata. Történik ez informálisan a résztvevők között, de van arra is lehetőség, hogy előre meghirdetett témákban, előre leadott kérdésekre a fórum ideje alatt lehetőség nyíljon az adott témában jártas emberekkel célzott beszélgetéseket folytatni. Mindez központilag szervezve, a személyes heti programban feltüntetve együttreggelizések, délutáni szemináriumsávok közti időben, pontosan betáblázva történik. Ezek a mentorbeszélgetések legalább annyit jelentettek a számomra, mint bármelyik szeminárium, sőt vannak kérdések, amiket csak ebben a kontextusban tudtam feltenni.

Az utolsó dolog, amit még meg szeretnék mutatni ebből a nagyszerű kezdeményezésből, a tartalmi aspektusa.

A hét során zajló majd minden előadásról, szeminárium-

A konferenciának helyet adó hotel ebédlője (Fotó: Pafkó Tamás)

ról felvétel készül. Sok interjút is felvesznek az előadókkal és a résztvevőkkel, amiket szerkesztve már a kezdetektől elérhetővé tettek egy honlapon keresztül. Évekig letölthető volt majd 700 órányi előadás a legkülönbözőbb témákban a fórum egyik oldalán. Ezt a honlapot tavaly újraépítették, s az idei évtől kezdve elérhetővé váltak az elmúlt egy-két év video- és hanganyagai. A honlap címe: <http://welforum.org>, ahol kategóriákba rendezve megtalálható egy folyamatosan bővülő gyűjteménye a fórumon elhangzott anyagoknak.

Egy másik lehetőség, ami szintén ezen a honlapon keresztül érhető el, azok az év során zajló webinariumok, amik internetes kapcsolaton keresztül megvalósuló interaktív szemináriumok. Érdemes körülnézni, hátha van olyan téma és előadó, aki felkelti az érdeklődést.

Az ELF háttérben több olyan keresztény szervezet is megtalálható, akiknek szintén kiterjedt honlapjuk van, telepokolva jobbnál jobb előadásokkal és anyagokkal. Ezek közül most itt a LAbri honlapját említeném: www.labri-ideas-library.org, vagy az angol MEKDSZ által életre hívott www.bethinking.org honlapot, illetve a www.christianheritageuk.org.uk/Media/AllMedia.aspx oldalt, ahol szintén nagyon sok előadás, interjú, beszélgetésindító gondolat megtalálható.

Remélem, sikerült felkeltenem az érdeklődést az ELF és a mögötte meghúzódó elkötelezett szolgálat iránt. Ha igen, akkor adódik a kérdés, hogyan lehetne mindezt minél többféle módon átültetni az itthoni viszonyokra? Hogyan lehetne mintát venni, s elültetni mindezt itthon? Hogyan lehet előrelépni abban, hogy egyre több ponton találkozzanak azok, akik együtt igyekeznek szolgálni Magyarországon? Vannak is ötleteink, s ha ezekben szívesen bekapcsolódna bárki, akkor bátran vegye fel a kapcsolatot a Magyarországi Evangéliumi Fórum csapatával az info@evangeliumiforum.hu e-mail címen. Boldogan vesszünk minden kapcsolódást.

Pafkó Tamás*

(ELF)ELEJTHETETLEN ÉLMÉNYEK

Van úgy, hogy akkor tanulunk meg értékelni valamit, amikor már csak a hiányát tapasztaljuk. Bizonyára nem én vagyok az egyetlen, aki nem is tudta, hogy tíz éven át minden májusban egy szellemi kincsesháza nyílt Egerben mindazok számára, akik keresztény vezetőkként szolgálnak mások felé. A European Leadership Forum (ELF) elnevezésű rendezvény tíz év után Egerből a lengyelországi Wisla városkájába helyezte át főhadiszállását, és én éppen ebben az évben, 2013-ban váltam azon szerencsések egyikévé, akik részt vehettek az európai keresztény vezetők eme fórumán.

Hírből ugyan hallottam arról az előző években, hogy Eger évről évre helyt ad valamilyen angol nyelvű konferenciának, amelyről jókat lehet hallani, de a nyelvi kompetencia hiánya és a kevés információ meggátolt abban, hogy jobban utánajárjak, miről is szól valójában ez a rendezvény. Idén aztán egy kedves invitálás nyomán mégis izgatott készülődés közben találtam magamat, Isten pedig arra bátorított, hogy átlépve a saját korlátaimat, kipróbáljam magam egy teljesen új közegben. Gondoltam, hogy egy egyhetes angol nyelvű konferencia próbára teszi a középfokú C-t, arra azonban nem számítottam, hogy az első este végére a támogató közeg és az állandó éles helyzetek hatására szédületes gyorsasággal omlanak majd le a nyelvi korlátok, elevenednek meg a lebévult szavak, és úgy érzem majd magam, mint aki egyre több ismerős utcát fedez fel egy településen, ahol nagyon régen járt.

Mindezt minden oldalról erősítette a professzionális szervezettség, amely ötvözte a minőség iránti elkötelezettséget és a megszágyenítő szolgálatkészséget a szervezők részéről. Ezen a konferencián minden azt szolgálja, hogy a résztvevőnek semmi másra ne legyen gondja „legfeljebb csak arra, hogy megegye az ételt” és jobbnál jobb előadásokat hallgatva fejlessze magát, hogy hazatérve kiválóbb szakemberként tudjon szolgálni a rábizottak felé.

Sok kritika éri európai és magyar részről az amerikai életvitelt, gondolkodásmódot, az itteni amerikai testvérek azonban két szempontból is megelőztek minden rosszmájú megjegyzést és kritikát. A fórumnak helyt adó szálloda minden sarkában készen állt egy testvér, hogy útbaigazítson minket, válaszoljon kérdéseinkre, vagy csak egyszerűen egy mosollyal köszönje meg, hogy időben odaértünk a plenáris előadásra. A másik terület, amelyen figyelemreméltó példát mutattak tengerentúli barátaink, az anyagi bőkezűség volt. Az önkéntesek közül sokan arra gyűjtenek év közben, hogy nyáron repülőjegyet vegyenek, hogy elutazhassanak Európába szolgálni felénk a Fórumon. Ezen kívül roppant nagylelkű adományokkal járulnak hozzá ahhoz, hogy a konferencia idején működő könyvesboltból az ösztöndíjasok, mint például én, az egyébként is leárazott könyvekből még kedvezményesebben vásárolhassanak. Az hamar nyilvánvalóvá vált számomra, hogy a közöttünk lévő anyagi különbség jelentős, jó volt azonban látni, hogy ők bőkezűen adtak abból amijük volt, és ezt érdemes mindnyájunknak tanulnunk.

A rendezvény fórum lévén számtalan lehetőséget teremtett a spontán kapcsolatépítésre, szemléletformálásra. Érdekes volt tapasztalni, hogy a nyugat-európai testvérek többször felhívták a figyelmünket arra, hogy ami náluk már élő jelenség, az pár éven belül nálunk is megfigyelhető lesz Közép-Kelet-Európában, így

például a homoszexuálisok közötti házasság legalizálása és ehhez hasonló. Jó volt érezni az óvó szeretetet részükről. Itt valóban megszűntek a határok, és ami mindnyájunkat összekötött, az a Krisztus és az ő országa iránti szeretet. Ezt az egységet éltem meg Isten egy humoros ajándékában is. Saját szekciómban, melyről alább még szólok, megismerkedtem egy fiatalemberrel, akiről lassacskán kiderült, hogy az első bukaresti román baptista gyülekezet segédlelkésze, mely gyülekezet kezdetben német gyülekezetként működött. Ezt követően rajtam volt a sor a bemutatkozást illetően, amikor is elmondtam, hogy az első magyarországi, és egyben budapesti magyar baptista gyülekezet segédlelkésze vagyok, mely gyülekezet kezdetben német gyülekezetként működött. A kapcsolat innentől önálló életre kelt, és egyszer csak egy autóban találtam magamat négy román fiatalemberrel együtt, amint épp a román–magyar helyzetről beszélgetünk a legnagyobb békességben. Ilyen helyzeteket csak Krisztus tud összehozni és menedzselni.

*Teológiai könyvek széles választéka volt elérhető, kedvezményesen
(Fotó: Horváth Dénes)*

Amikor annak idején indult a fórum, minden érdeklődő egy szekció előadásait hallgathatta, melynek központi témája az apologetika, a keresztény hitvédelem volt. Szükségesnek látták ugyanis, hogy a keresztény értelmiségi vezetők kritikai mó-

don tudjanak hozzáállni a saját hitükhöz, egészségesen érvelni annak értékei mellett. Az elmúlt évek során további húsz szekcióval bővült azon területek száma, amelyeken képezhetik magukat a résztvevők. Az egyik ilyen a teológusok szekciója, melynek magam is részese lehettem. Egy kimondatlan kérdés motoszkált bennem már egy ideje, melyre nem gondoltam, hogy ilyen egyértelmű és határozott választ fogok kapni a lengyelországi egy hét alatt. A kérdés a következő volt: egy jó lelkipásztor gyümölcsöző szolgálatához a teológusi vagy a vezetői attitűdnek kell-e jobban kidomborodnia. Kezdő lelkipásztorként fontos volt számomra, hogy melyik mellett tegyem le a voksomat, hiszen ez

hosszú távú hatással bírt a jövőmre nézve. Épp ezért éltem meg valóságos isteni válaszként, hogy a teológus szekcióban kezdettől fogva elválaszthatatlan egységként beszéltek e két szerepről. Egymást kölcsönösen erősítő nézőpontokról van szó, másképp a tudós teológus elefántcsonttoronyában bedohosodik a levegő, a magával ragadó vezető pedig rövid időn belül elsekélyesedik.

Minden egyéb nagyszerű tanítás mellett ez a gondolat fogant meg bennem a legmélyebben: egyszerre elmélyedni és gyönyörködni a teológia tudományában, és a mindennapok részévé tenni azt, hogy az emberek ne okoskodást lássanak benne, hanem életet.

A 2013-AS FÓRUM NÉHÁNY ELŐADÓJA

FOTÓ: HORVÁTH DÉNES

Ellis Potter

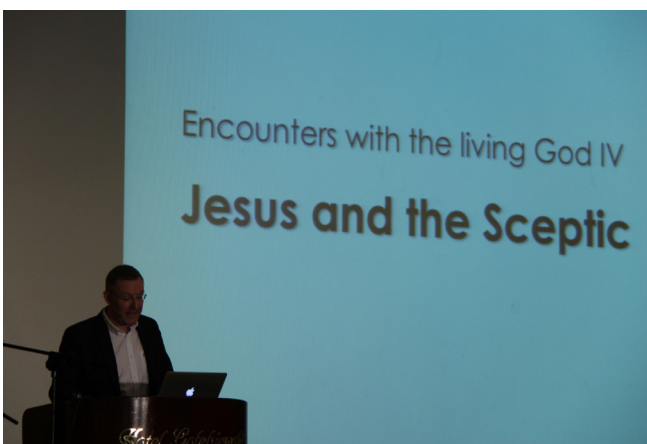
Ellis Potter zen buddhista szerzetesből lett keresztény lelkipásztor és evangélista. Svájcban él, de a világ mind az őt lakott földrészén hirdeti a Szentháromság Isten evangéliumát. Szabados Ádám blogjában egy vele készült interjú is olvasható: <http://divinity.szabadosadam.hu/?p=3166>

FOTÓ: HORVÁTH DÉNES

David Robertson

A skóciai Dundee-ban lévő St Peter's Free Church egyik lelkésze. A *The Dawkins Letters* című könyve megjelenése óta Európa-szerte hívják, hogy tarson előadásokat. Ez a könyv a cáfolata *Richard Dawkins* *God Delusion* című híres könyvének.

FOTÓ: HORVÁTH DÉNES

Stefan Gustavsson

Stefan Gustavsson a *European Leadership Forum Steering Committee* (az ELF operatív bizottsága) tagja. Egy stockholmi keresztény tanulmányi központ, a *Credo Academy* vezetője. Ez a központ főként a kulturális elemzésekre, világnézetek tanulmányozására, hitvédelemre és az evangelizálásra fókuszál.

FOTÓ: HORVÁTH DÉNES

Os Guinness

Os Guinness szerző, társadalomkritikus. A hatvanas években a *Francis Schaeffer* által létrehozott közösség, a *L'Abri* vezetője volt. Jelenleg a New York-i East West Institute főmunkatársa. Számos könyv szerzője. A *The Call* című műve magyarul is megjelent a Harmat kiadó gondozásában *Elhívás* címmel.

A HOMOSZEXUALITÁS TÉMÁJÁNAK GYÜLEKEZETI ÉS EGYHÁZI MEGKÖZELÍTÉSÉRŐL

Az Evangéliumi Szabadegyházak Szövetsége (BEFG, Németország)
Elnökségének nyílt levele a gyülekezetek számára

**Bund Evangelisch-Freikirchlicher
Gemeinden in Deutschland K.d.ö.R.**
www.baptisten.de

A BEFG logója

Miért nyilvánítunk véleményt a homoszexualitás témájában?

Számos gyülekezetet foglalkoztat a kérdés, hogy a gyülekezeten belül miként kell viszonyulni a homoszexuális érzelmű emberekhez. Ezenkívül szövetségi szinten is állást kell foglalnunk, hogy az avatott munkatársak esetében hogyan közelítsük meg ezt a témát.

Továbbá a téma a társadalomban is nagy jelentőséggel bír, a „politikailag korrekt” magatartás fokmérőjévé vált. Már nemcsak a homoszexualitás elfogadásáról van szó, hanem sok esetben a hetero-, illetve a homoszexualitás közötti választási lehetőség propagálásáról. Mivel ilyen mértékben hangsúlyossá vált ez a tématerület, szükségessé válik annak etikai besorolása is. Ez érvényes a keresztyén körökben folyó diszkussziókra is. Egyes keresztyének számára a homoszexualitás témájához való hozzáállás határozza meg, hogy ki áll biblikus alapokon.

Mindemellett emberekkel találkozunk a kérdés kapcsán. Emiatt némelyek számára a homoszexuális beállítottságú emberekhez való hozzáállásunk próbaköve a korunk embere iránti nyitottságunknak.

Meggyőződésünk, hogy szükséges és érdemes is elhallgatott és vitatott kérdéseket nyíltan megtárgyalni. Nemcsak azt tanuljuk meg ezáltal, hogy miként beszéljünk tabu-témákról, hanem a másként gondolkodás feldolgozásának készségét is ösztönözzük magunkban.

Hogyan dolgozzuk fel a témát?

Némelyek azt várnák, hogy a szövetség mondja meg, mi az igazság. Azonban önálló és önmagáért felelős gyülekezetek szövetségi közösségében élünk. Az elnökség mindemellett javaslatokat fogalmaz meg, ezek azonban nem helyettesíthetik a témák helyi gyülekezetben történő feldolgozását.

Ott, ahol a témát gyülekezeteink nyíltan megbeszéljük, gyakran feltűnő nézetkülönbségek mutatkoznak. Fontos számunkra a lelkiismereti szabadság, és az ebben a témában is érvényes. Mielőtt tehát meghatároznánk a keresztyének számára még felvállalható sáv szélességet, egymásra kell figyelniünk anélkül, hogy a hitelenség bélyegét sütnénk bárkire is. A téma nem tartozik hitvallásunk központi kérdésköréhez, ezért nem is formálhatjuk az igaz keresztyénység próbakövévé.

BIBLIAI ALAPOK

A Szentírásban a homoszexualitás témáját hét igehely érinti, melyek az etikai megítélésben különböző súlytal rendelkeznek.

Az 1Móz 19,4–11 és a Bír 19,22–26 egy házigazda vendégeinek homoszexuális megerőszkolási kísérletéről számol be. Az

erőszak már önmagában is megtöri a vendégjogot és sérti az emberi méltóságot – ebből kell kiindulni. Emellett ezek az igehelyek nem jelentenek ki semmit konkrétan a homoszexualitás megítélésére vonatkozóan.

A 3Móz 18,22; 20,13 általánosan elítéli a férfiak közötti nemi kapcsolatot utálatossággként. A tágabb összefüggésben a pogány gyakorlat, mint például a Moloch-áldozat mellett különböző szexuális tévelygések, mint rokonokkal vagy állatokkal folytatott szexuális kapcsolat elítéléséről van szó. Ezen gyakorlatok elutasítása Izraelnek a szent Istenhez való tartozása alapján történik. Ezeknek a parancsoknak a keresztyén etika útmutatásaiba történő közvetlen átvétele azonban nem lehetséges, mivel Jézus maga is differenciáltan kezeli a Tóra parancsait, például az étkezési törvényeket és a szabbat törvényét (Mk 2,23–36; 7,1–22). Ezek a parancsok ily módon egy szinten állnak azokkal az igehelyekkel, melyek például bizonyos ételek élvezetét (3Móz 11,10; 5Móz 14,3) vagy egyes öltözékek viseletét (5Móz 22,5) szintén utálatosságnak nevezik.

Az 1Kor 6,9–11 és 1Tim 1,8–11 versekben „az üdvös tanítással ellenkező” cselekedetek hosszú listáját olvashatjuk, melyekkel az ember „Isten országának örököse nem lehet”. Tovajok, fősvények, részegesek, házasságtörők, gyilkosok stb. között olyan férfiakat is felsorol, akik aktívan vagy passzívan homoszexuálisok. Mindezek korábban benne voltak a gyülekezeti tagok életében, de most már tisztára mosattak és megigazultak. Az ily módon gyakorolt homoszexualitás egy sorban van más bűnökkel, és nem idegen a gyülekezetek számára. Azonban mint minden más bűn, a Krisztus-követő élettel ez sem egyeztethető össze.

Ugyanakkor a malakoi és az arsenokoitai görög szavak jelentése ebben az összefüggésben vitatott. Luther fordításában „káj-íjak” (Lustknaben) és „fiú-szeplősítők” (Knabenschänder) kifejezéseket olvashatunk. Talán pederasztjáról (fiatal fiúk megrontásáról) van itt szó? Tehát nem magáról a homoszexualitásról beszél, főképp nem egyenrangúak szerelmi kapcsolatáról, hanem függőségi viszonyban gyakorolt férfi homoszexualitásról? Ez a görög kifejezésekből sem derül ki egyértelműen, az újabb bibliafordításokban „férfiak fiúkkal vagy hasonlókkal közöskölni” (Gute Nachricht Bibel) áll, illetve általánosságban csak „homoszexuális közösség” (Hoffnung für alle). Mindenképpen

világos azonban, hogy nem a homoszexuális hajlamról van szó, hanem olyan férfiakról, akik homoszexuális nemi kapcsolatot gyakorolnak.

A Róm 1,18–32 Pálnak a minden ember bűnösségéről szóló érvelésével kapcsolatos. Mivel a (nem zsidó) emberek Istent nem imádták Istenként, hanem az ő dicsőségének imádatát bálványimádással cserélték fel, Isten „kiszolgáltatta őket szívük vágyai által a tisztátalanságnak” és „gyalázatos szenvedélyeiknek”. Példaként az apostol a nők nőkkel és a férfiak férfiakkal folytatott, természetellenes nemi kapcsolatát hozza fel, és így összegzi: „el is veszik tévelygésük méltó jutalmát önmagukban”. A gyakorló homoszexualitás Pál számára utalás, illetve bizonyítéka a világot teremtő Isten helyett bálványokat tisztelő emberek elvetemültségére.

Hogy a homoszexualitás megítélésében a fenti igehelyek jelentősége milyen, azt sokféleképpen értelmezik. Az érvelések irányvonalait az írásmagyarázat és az erkölcsi megközelítési módok különbözőségei jelölik ki.

Némelyek a fenti igehelyek alapján azt gondolják, hogy a Biblia alapvetően a homoszexualitás gyakorlásának minden formáját elutasítja. A szexualitás legitim módon csak a házasságban, férfi és nő között élhető meg.

Mások azon a véleményen vannak, hogy a felsorolt igehelyek nem jelentenek kis semmi alapvetőt a homoszexualitással kapcsolatban, hanem elsősorban annak elfajulását (pl. a bálványáldozattal való kapcsolatát, ill. a pedofiliát) ítélik el. A szereteten és hűségen alapuló elkötelezett homoszexuális partnerkapcsolat a Bibliában nem kerül a látóterbe.

Le kell szögezni azonban, hogy a homoszexualitást a Biblia sehol nem említi pozitívan.

Jézus (a házassági elválással kapcsolatosan) hangsúlyozza, hogy a férfi és nő együttélésére vonatkozóan a teremtésben Isten eredeti terve a férfi és a nő élethosszig tartó partneri kapcsolata (Mt 19,4–7; Mk 10,5–9; 1Móz 1,27; 2,24). Ebben az összefüggésben az emberi szexualitás a férfi és a nő „egy testté válásához” tartozik (Mt 19,4–7; Mk 10,5–9; 1Móz 1,27; 2,24).

A szeretet és az ismeret feszültségében

Jézus követése során szeretnénk Isten szavát komolyan venni, és egyben Isten feltétel nélküli szeretetét és kegyelmét továbbadni az embereknek.

A szeretet parancsa és az Írás különböző értelmezése a gyülekezet mindennapjaiban gyakran egymásnak feszül. Melyik fontosabb? Az emberek iránti szeretet, vagy Isten Törvényének saját értelmezése? Ezeket nem szabad egymással szemben kijátszani, vagy egyoldalúan az egyiket kihangsúlyozni. Ezért ezt a feszültséget túrni kell akkor is, ha nem tudunk mindent pontosan megválaszolni. Jézus szereti a bűnösöket, de elutasítja a bűnt. Ez a hasznos megkülönböztetés segítségünkre lehet abban, hogy kapcsolatban maradjunk azokkal az emberekkel, akik „mások”, vagy akik véleményünk szerint „bűnben élnek”, anélkül hogy vádolnánk magunkat ezen cselekedetek helyeslésével. Ezért nem félt Jézus – annak ellenére, hogy kegyes zsidó volt – érintkezésbe lépni korának bűnöseivel. Hozzánk is így közeledett. Mindannyian bűnösök, megigazitott bűnösök vagyunk, akik naponta az ő bocsánatára vagyunk utalva. Ezért a bűnök jelentőség szerinti osztályozását nem engedhetjük meg magunknak.

A téma feldolgozása közben ismételten szembetaláljuk magunkat ezzel a feszültséggel. Mindig is kihívás marad számunkra, hogy Isten ígéje értelmezésének különböző felismeréseit világosan megfogalmazzuk, és egyben Jézus szeretetével forduljunk egymáshoz.

Homoszexualitás – a teremtés egyik variációja?

Az embert Isten férfivá és nővé teremtette. Az 1Móz 2,24. vers kizárólagosan a férfi és a nő házastársi közösségét írja le Isten által elrendeltnek. A jogi formula nem egyértelmű, de az világos, hogy egy nyilvános és elkötelezett heteroszexuális kapcsolat megalapozásáról van szó. Ebből következően a homoszexualitás nem tekinthető a teremtés variációjának.

Minden ember Isten szándékából és az ő szeretetében él, Isten teremtménye. A bűneset óta azonban mindannyian bűnösök vagyunk. Az életünkben jelen lévő dolgok így nem tekinthetők automatikusan isteninek. Vannak dolgok, melyek jelen vannak, akár tetszik, akár nem. Ehhez tartoznak az emberi adottságok és személyiségstruktúrák teljes sávszélessége. Nincs mindig választási lehetőségünk. Mindenkinek személyesen kell ezt kezelni, és a megváltozhatatlannal élni tanulni. Ennek ellenére Istentől szeretett egyéniségek vagyunk és maradunk.

Nem a mi feladatunk, hogy eldöntsük, a homoszexualitás megváltoztatható-e

Vannak arra utaló jelek, hogy a homoszexualitás néha megváltoztatható, más jelek arra utalnak, hogy nem. Nem létezik tehát „a” homoszexualitás. A sok különböző okmagyarázat és a különböző, akár ellentmondásos kutatási eredmények mutatják: a különböző kiindulópontok és vélemények sokszínűségében sem nem kompetenciánk, sem nem feladatunk e témában elkötelező kijelentést tenni. Emellett az is megtörténhet, hogy egy ember megváltozása most nem lehetséges, azonban az ember jövőbeni fejlődési lehetőségéről nem jelenthetünk ki semmit. Nyomás alatt a lelkipásztori támogatás megnehezedik. Fontos, hogy az ember szabad maradjon a fejlődésre.

Nem a homoszexualitás témáján áll vagy bukik Jézus gyülekezete

A homoszexualitás témája nem tartozik a keresztyén hit magjához. Napjainkban azonban keresztyén gyülekezetek és egyházak a témához való hozzáállásuk alapján ítéltetnek meg. Ez megnehezíti a kérdés differenciált megközelítését. Ezenkívül a téma sok bennünket foglalkoztató témakör részeként jelentkezik. Természetesen a megfelelő írásértelmezés mindig jelentős marad, és a téma a keresztyén hit fontos területeivel érintkezik, például teremtéstan. Azonban valóban ez az a téma, melytől a keresztyénységünk és az egyház léte függ? E téma túlhangsúlyozása fontosabb témák leértékelődéséhez vezet. Tévútra vezet, ha a homoszexualitáshoz való hozzáállást keresztyénységünk mértékévé tesszük, illetve annak üdvöntő jelentőséget tulajdonítunk.

GYAKORLATI KÖVETKEZTETÉSEK

A gyülekezet – minden hívő élettere

A gyülekezet minden embert befogadó hely. A gyülekezetbe való bemenítés általi felvétel egyedüli alapja a Jézus Krisztusban való hit. Ez a homoszexuális emberekre is érvényes. Jézus Krisztus gyülekezetét úgy tekintjük, melyben az elfogadás és az evangélium általi gyógyító hatás tapasztalható.

Gyülekezeti munkatársak

Minden munkatársra ugyanaz a mérce és kritérium érvényes. A munkatárs élvezze az egész gyülekezet bizalmát. Ez vonatkozik a homoszexuálisokra is. Emellett elvárható tőlük, hogy irányultságukat nem képviselik másokat is erre bátorítóan.

Avatott munkatársak

Az avatott munkatársnak bírnia kell mind a gyülekezet, mind a szövetség teljes bizalmát. Ez érvényes a homoszexuálisokra is. Tőlük is ugyanúgy elvárható, hogy irányultságukat ne képviseljék másokat is erre bátorítóan. A homoszexualitás gyakorlása (bejegyzett élettársi viszonyban sem) nem egyeztethető össze az avatott szolgálattal, és rendszerint az avatott munkatársak sorából való törléssel jár együtt.

A homoszexuális párok összeadása, illetve megáldása

A házasság a Bibliában a férfi és a nő kapcsolata. A homoszexuális párok összeadását és egy nyilvános, megáldó szertartást nem tudunk javasolni.

Bátorítás a gyülekezetben történő párbeszédre

Azt kívánjuk gyülekezeteinknek, hogy Isten előtti felelősséggel és a szeretet Lelkével küzdjenek az igaz útért. Ehhez hozzátartozik a téma megvitatása is. Nagyon különböző emberek élnek közöttünk. Ha missziós gyülekezet vagyunk, akkor (remélhetőleg) sok ember tér be hozzánk. Ennek során újabb, nagyon más és számunkra idegen életvezetéssel is találkozunk. Minden esetben azonban személyes emberi sorsokról van szó. Hitünk kötelez arra, hogy ne csupán besorolásokat és értékeléseket keressünk, hanem szeretettel közeledjünk az emberekhez. A szeretetteljes fogadáshoz tartozik időnként az életfelfogás és beállítódás vitával történő megbeszélése is. A megvitatás is kifejezheti értékítéletünket.

ZÁRÓGONDOLATOK

Az Elnökségben átélhettük, hogy Isten szavának valódi megértése és az emberek iránti szeretet közötti tusakodás közben helyenként különböző álláspontra jutottunk. Meg vagyunk azonban győződve, hogy ez megerősíthet bennünket, és azt kívánjuk a gyülekezeteinknek, hogy a témával való foglalkozás közben éljék át ők is, hogy a Jézus Krisztusban való hit legyőzi az idegengédséget, és az embereket Isten szeretetében összeköti.

Elstal, 2013 februárja

Az Evangéliumi Szabadegyházak Szövetsége (BEFG) Elnöksége

Fordította: Jeviczky Andrea / Macher Tivadar

Német baptisták egy csoportja. Középen Johann Gerhard Oncken jelképes ábrázolása látható. Forrás: facebook.com/baptisten.de

Eugene Peterson**A BOLDOGMONDÁSOK****Mt 5,3–10**

– részlet a The Message bibliafordításából –

Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa.*

Boldogok vagytok, amikor a saját fonalatok végére értek. Minél kevesebb lesz belőletek, annál több lesz Istentől és az ő uralmából.

Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak.

Boldogok vagytok, amikor úgy érzitek, elvesztettétek azt, ami a legkedvesebb számotokra. Csak akkor tud az Egyetlen úgy megragadni, mint aki a legkedvesebb nektek.

Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet.

Boldogok vagytok, amikor elégedettek vagytok azzal, akik vagytok – nem többek és nem kevesebbek. Ekkor büszke tulajdonosának érzitek magatokat mindennek, ami pénzen nem vehető meg.

Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságra, mert ők megelégtetnek.

Boldogok vagytok, amikor jó étvágygal vágytok Istenre. Ő étel és ital a legjobb étkezésen, amin valaha részt vettetek.

Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek.

Boldogok vagytok, amikor gondoskodóak vagytok. Amikor ilyen törődéssel vagytok, akkor érzitek meg, hogy veletek is törődik valaki.

Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják az Istent.

Boldogok vagytok, amikor belsőtöket – szíveteket és elméteket – rendbehozzátok. Ekkor már meg tudjátok látni Istent a külső világban.

Boldogok, akik békét teremtenek, mert ők Isten fiainak neveztetnek.

Boldogok vagytok, amikor meg tudjátok mutatni az embereknek, hogyan működjenek együtt a versengés vagy a harc helyett. Ekkor fedezitek fel igazán, hogy kik vagytok és hol a helyetek Isten családjában.

Boldogok, akiket az igazságért üldöznek, mert övék a mennyek országa.

Boldogok vagytok, amikor Isten iránti elkötelezettségetek ellenkezést vált ki. Ez az ellenkezés még mélyebbre vezet Isten királyságában.

Fordította: Sinka Csaba

* A dőlt betűs szöveg a Magyar Bibliatanács fordításának szövege.

Sógor Árpád*

BOLDOGAN ÉLTEK, MÍG MEG NEM HALTAK? **

A LELKIPÁSZTOR HÁZASSÁGA ÉS VÁLÁSA ***

Néhány héttel azelőtt, hogy megtartottam volna ezt az előadást, és valaki jóindulatúan afelől érdeklődött, hogy állok az előadással, ezt válaszoltam neki: amióta felkértek erre az előadásra, egyfolytában a váláson jár az eszem, de még nem sikerült megírnom az előadást. Semmiképp sem az a célom, hogy humorossá tegyek egy sokak számára fájdalmas témát, de én is vallom, hogy a hit és hűség mellett nagyon fontos a humor is. (Az anyósvicceknek például kifejezetten biztonsági gőzkieresztő szerepük is van.) Nehéz volt a témával foglalkoznom, de valószínűleg még nehezebb meghozni egy olyan döntést, hogy váljak-e el, vagy próbáljam helyrehozni házasságomat. *Hézszer Gábor* szerint amikor egy témával foglalkozunk, nem árt tudatosítanunk, hogy noha első látásra úgy tűnik, mi választottuk a témát, tulajdonképpen a téma választ minket. Ebben az elméletben megerősített az is, hogy nemrég egy pszichológus, aki fiatalokra ellenére a gyász-munka szakemberévé vált, 32 évesen halt meg súlyos rákbetegségben. Egy kicsit talán önvédelmi reflexből is kötöttem ki (saját házasságomat is féltve), hogy a válásról nem tudok beszélni úgy, hogy előtte ne beszéljek a házasságról; és az előadásra készülve kristályosodott ki bennem ez: ha az elvált lelkészek lelkipáncsázásáról vagy a házassági krízisben levő lelkészeknek nyújtandó segítségről akarok párbeszédet kezdeményezni, akkor előbb beszélnem kell a házasságról, a jegyességről és az ismerkedésről is. Tehát előadásomban szó lesz az ismerkedésről, a jegyességről, a házassági felkészítőről, a házasságról, ezen belül a házasságpancsozásáról, illetve a konfliktuskezelésről; és a válás kapcsán arról beszélek, hogy közben és utána milyen segítséget tudunk nyújtani a bajbajutottaknak.

Egy tíz évvel ezelőtti prédikációsorozat keretében a lelkipásztor munkatársairól beszéltem a teológusok előtt, és a házastársi kapcsolatairól megvizsgáltuk az Ige fényében. Róm 16,3–4 alapján Akvila és Priscilla kapcsolatáról beszéltem. Most ebből idézek szemelvényesen:

„Mondhatjátok azt, hogy a házasság nem téma, vagy éppenséggel téma, de hát ne szóljon bele senki ebbe, mert ez magánügy. Nekem ne mondja meg senki, hogy kinek udvaroljak vagy kivel udvaroltassak, kit vegyek el feleségül vagy kihez menjek férjhez! És valóban többnyire – a professzorok vagy a lelkipásztorok tudta vagy előzetes véleménykikérése

nélkül – itt is, ott is megjelenik egy-egy karikagyűrű az ujjatokon, vagy utólag értesülünk arról, sokszor mástól, hogy összeházasodtatok, valakivel összeköttettétek az életeteket.

Természetünkből kifolyólag többnyire félünk a magányosságtól, az egyedüllétől, és nem akarjuk egyedül kezdeni a szolgálatot a parókiákon. Kimondva vagy kimondatlanul van egy ilyen kapuzárási pánik is a teológiai hallgatóknál, nemcsak az idősebb férfiaknál. Félnak attól, hogy amikor bezárul utánuk a teológia kapuja, akkor már nehezebben fognak házastársat találni maguknak, mert ekkor bizonyára a választék is kisebb lesz. Ebből kifolyólag sokan meggondolatlanul vagy elhamarkodottan kötik össze az életüket valakivel – nem életük végéig, hanem csak egy pár évig.

Hiszem, hogy a házasság, noha nem szentség egyházunkban, mégis szent dolog. Jobb adni, mint kapni. Ez nemcsak a bokszban, nemcsak a házasságon belül, de azon kívül is érvényes. Egy házaspárnak nemcsak azt kell figyelnie, hogy mit kaphat egy közösségtől, de azt is, hogy mit adhat a közösségnek. Különösen érvényes ez a lelkipásztorok életében.[...]

Manapság körületekintőbben vásárolunk kocsit magunknak, mint amilyen körületekintéssel házasodunk. Ha kocsit vásárolunk, kikérjük mások véleményét is, meghallgatjuk szakértők, kocsitulajdonosok tanácsát, arról nem is beszélve, hogy csak akkor ülhetünk kormányhoz, ha már nagykorúak vagyunk, vagyis benőtt a fejünk lágya. Ha egy luxuskocsit látunk meg, mégsem vesszük meg, mert tudjuk, hogy a hazai gödrös utakon úgysem lehet kihasználni. Ezzel szemben a házasság magánügy, abba nincs senkinek beleszólása. Valóban magánügy-e a párválasztás, a házasság kérdése vagy sem? Igen és mégsem.

Amikor ezekről a kérdésekről beszélünk, óhatatlanul tisztáznunk kell néhány dolgot. Legelőször is azt, hogy életünk párját mi keressük magunknak, vagy az Úr szerzi nekünk? Mert ha elfogadjuk az utóbbi állítást, bizony nem élé a szerelem első látásra, hanem hosszú, talán gyötrő imádságok által kiharcolt isteni rábólintás is szükséges. Egy boldog ifjú párt látva nemcsak mi mondjuk, hogy ezeket még az Isten is egymásnak teremtette, hanem ők maguk is így gondolják ezt, és ez még nem is lenne baj. A gondok ott kezdődnek, hogy nemhogy a teológusok barátnői nem tudják, hogy mi vár rájuk lelkészfeleségként, de sokszor maguk a teológusok sem tudják, hogy micsoda felelősséggel jár egy közösség előjárójának, lelkészének lenni, és hogy ez micsoda terhet helyez házastársunk vállára is. [...] Priscilla és Akvila munkatársai voltak Pál apostolnak Krisztus Jézusban. Egymást is segítették a munkában, és a Jézus Krisztusba vetett hit is összekapcsolta őket. Az ApCsel 18,26-ban azt olvashatjuk, hogy Apollónak jobban meg-

* *Sógor Árpád* (sz. 1973) a Kolozsvári Protestáns Teológián szerzett lelkipásztori oklevelet. 1996-tól ugyanitt ifjúsági lelkész. Pasztorálpszichológiai tanulmányokat Debrecenben és Kolozsváron folytatott, családterapeuta képzést pedig Kolozsváron szerzett. Kutatási területei: istenképesség és emberképességünk, a teológiai hallgatók pályaszocializációja, lelkipásztori élettörténetek, jegyesbeszélgetés, házassági konfliktusok megoldása.

** Az előadás a Romániai Országos Református Lelkészei Szövetség országos értekezletén hangzott el Nagyváradon 2011. április 27-én.

*** Bár a tanulmány református lelkészházasságokat elemzi, hasznos ismereteket szerezhet belőle a házasságban élő baptista lelkész is. (a szerk.)

magyarázták az Isten útját. De talán az a legfontosabb – és különösen lelkészek házasságában nélkülözhetetlen és a félreértések elkerülése végett ezt jó lenne előre leszögezni –, hogy az a másokért élő önfeláldozó élet. Milyen szemléletesen mondja Pál apostol Priscilláról és Akviláról: az én életemért saját nyakukat tették le. Vállaljuk-e ezt? Akarjuk-e, tudjuk-e vállalni ezt? Jó volna, ha ezeket a kérdéseket idejében és őszintén tennénk fel magunknak és egymásnak, és ugyanolyan őszintén is válaszolnánk rá. Mert ne gondolja senki, hogy büntetlenül vagy maradandó károsodás nélkül lehet elválni, vagy egyszerűen azt mondani: ha nem megy együtt, akkor külön vagy mással majd könnyebb lesz. A kudarcélmény, hogy én, aki a szeretettől, a megértésről, az egymásra figyelésről, a másik meghallgatásáról prédikáltam, magam nem tudtam alkalmazni életemben, rányomja bélyegét nemcsak az én életemre, nemcsak a másik félre, de az egész gyülekezetre is.”

Néhány napja megkeresett egy kolléga, aki teológusként hallotta ezt a beszédemet, és meglepetésemre ebből a beszédből idézett gondolatokat. Elmondta, hogy nagyon magányos, fél az egyedüllettől, és nem találja élete társát. A kétségbeesés határán van magányában. *Nem jó az embernek egyedül lenni.* De hogyan ismerkedjen? Egy másik lelkész pedig arról számolt be, hogy egy nem is olyan nagy faluban 20 olyan 30–40 év körüli legényember él, akik még nem tudtak megnősülni, és a kocsmában töltik el estéiket.

ISMERKEDÉS

Életünk párját mi keressük magunknak, vagy az Úr szerzi nekünk? A teológus, a lelkész feleséget keres magának vagy tiszteletes asszonyt? A lelkész házasodik, vagy parókiásodik? *Pálhegyi Ferenc* jegyzi meg, hogy manapság a férfiak már nem házasodnak, hanem nőülnek. Sokszor még nem is tudnak leszakadni a szülői háztól, és nőülésre adják a fejüket, aztán rövidesen kiderül, hogy nem is a nő „sül”, hanem az ő feje fő a kapcsolatban.

Az egyházba is beszüremlett az a párválasztási modell, amit az élményfogyasztói társadalom sulykol belénk a könyvek, filmek, zene, reklám, a médiák által, s ez az ún. *hollywoodi modell*:

1. Keress! Keresd életed párját, számtalan történet biztat arra, hogy ha nyitott szemmel keresed, a legváratlanabb időben betoppan a nagy Ő.
2. Legyél szerelmes! Tudni fogod, hogy ő az igazi, fél méterrel a föld felett fogsz lebegni.
3. Vetítsd ki rá minden reményedet, álmodat!
4. Kezdd újra! Ha kiderül, hogy mégsem ő az igazi és nem működik a kapcsolat köztetek, akkor újrakezdheted az első lépéssel.

Van egy másféle párválasztási modell, ami a háttérbe szorult, de ami a Szentírásban követendő példaként előttünk áll. Az Ef 4,17–32 és Ef 5,1–2 arról szól, hogy nem elég csak együtt járni, hanem új életben, szeretetben kell együtt járni. Ez az úgynevezett *szentírási modell*:

1. Legy a megfelelő ember! Utánozd Istent, Krisztust ne csak az úton kövessed, hanem a cselekedeteiben is! Legyél jó, megbocsátó, legyél Isten embere!
2. Járj szeretetben! Döntéseidet egy ilyen közegben hozd meg. Azt adni a másiknak, amire a legnagyobb szüksége van akkor, amikor a legkevésbé érdemli meg.
3. Az Úristenbe vedd a reménységedet!
4. Ha nem működik a kapcsolat, kezd újra, az első lépéstől!

A sok kudarc láttán a kötődéstől való félelem erősödik meg a fiatalokban. *A szüleim elváltak, a testvérem elvált, én már oko-sabb leszek, nem házasodom meg.* Egy nem hivatalos felmérés szerint a romániai fiatalok 75%-a él élettársi kapcsolatban, anélkül, hogy törvényesítenék kapcsolatukat. Ki rövidebb, ki hosszabb ideig él úgynevezett próbaházasságban, amiből akármikor ki lehet lépni. Értelemszerűen jegyesbeszélgetésen sem vesznek részt, hiszen hivatalosan nem házasodnak össze, de valójában a kapcsolat dinamikája szerint viselkednek házasként és szenvednek sérüléseket is. Ezeket a fiatalokat nem tudjuk megszólítani. Ha csak annyit tudunk mondani, hogy a házasság nélküli együttélés, a házasság előtti nemi élet bűn, akkor búcsút vehetünk tőlük. Ezek nem egyháztól idegen fiatalok, hanem azok, akik nálunk konfirmáltak, ifire jártak, talán éppen saját gyerekeink.

Összehangoló névvel jegyesbeszélgetést hirdettem meg együtt járó pároknak. Járható útnak látom, hogy egy civil szervezet által (pl. Életfa) felajánlott képzésben közvetítsük a keresztény értékeket. Ha az együtt élő párokat jegyesbeszélgetésre hívjuk a lelkészi hivatalba, nehezebben jönnek el. De ha felnőttképzésre hívjuk őket egy civil szervezeten keresztül, akkor nagyobb a valószínűsége annak, hogy beszélgetni tudunk velük. Ha az ifjak, az együtt élő párok nem járnak a templomba, nekünk kell kilépni a templom falai közül. Sokkal nyitottabbnak kell lennünk mások felé.

Titokban ott él a vágy mindannyiunkban, hogy Péterekként tömegeknek szeretnénk prédikálni, azt keressük, hogy tudnánk tömegeket behívni a templomba, és közben Fülöpökként egyenként kell odaülnünk egy-egy ember mellé a szekérre, egy-egy ember lelki vezetőjévé válni, hogy aztán már érezve annak igényét, hogy egy közösséghez tartozzon, jöjjön a gyülekezetbe. Jelenleg nincs erre kapacitásunk a református egyházban. De ne is csodálkoznunk, ha egy individualizálódó világban a lelki vezetés után sóvárgók nem nálunk, a református egyházban keresik a válaszokat a kérdéseikre!

A két párválasztási modellt összehasonlítva leszűrhetjük tanulságként, hogy nem a megfelelő társat kell keresned, hanem a megfelelő emberré kell válnod. Nem arra kell koncentrálni, hogy szerelmes légy, hanem hogy szeretetben jársz. Nem azokra kell összpontosítanod, akik betölthetik az úrt az életedben, hanem Istenre kell nézned, és őt kell kérned, hogy alakítson téged és kapcsolataidat. A párkapcsolat során eljön az a pillanat, amikor az ember többre vágyik és elindul a házasság felé. Ezt előzi meg a jegyesség állomása.

JEGYESSÉG

Jegyesbeszélgetés, jegyesoktatás. Tudom, hogy sok esetben elmarad, illetve nagyon formális, csupán a házassági szertartásra korlátozódik. Különösen teológusok esetében, amikor egy-egy barátot vagy rokont kérnek fel a szolgálatra, azon címszó alatt, hogy ti úgyis tudjátok, miről van szó, elmarad a jegyesbeszélgetés.

Néhány éve ajánlhatom magam a hosszabb ideje udvarló teológusoknak, hogy ha elérkezettnek látják az időt a házasságra, részt vehetnek nálam egy öt-hat alkalomból álló jegyesbeszélgetésen. Aki élt ezzel a lehetőséggel, pozitívan emlékszik vissza rá. Egy dolgot kérek tőlük cserébe, ígérjék meg, hogy ha házasságuk válságba kerül, és nem tudnak magukban megbirkózni vele, megkeresnek vagy segítséget kérnek. Én is igyekszem nyomon követni a kapcsolatukat, és jóindulatúan érdeklődöm afelől, hogy miként élnek. Nem másoktól, hanem egyenesen tőlük. Erre senkit sem lehet kötelezni erőszakkal, mégis fontosnak tartom, hogy egy-egy ilyen, komolyabb felkészítő nélkül ne engedjük házasod-

ni teológus diákjainkat. Leírni és kimondani is nehéz volt ezt a mondatot, mégis úgy gondolom, hogy megmentene sok későbbi kellemetlenségtől.

Régebben a teológushallgatók csak püspöki engedéllyel házasodhattak össze. Vagy legalábbis atyai áldást kellett kérni a kapcsolatra. Manapság az ifjú pár csak bejelenti, hogy összeházasodnak. De azért arra is van példa, hogy jegyeskurzuson vettek részt, sőt olyanról is tudok, hogy már az ifjú pár vezeti a gyülekezet keretében beindított csoportos jegyeskurzust. Úgy gondolom, hogy sokkal komolyabban kell vennünk a házasulandókkal folytatott jegyesbeszélgetéseket, és nemcsak a háromszori kihirdetés kötelező, hanem a háromszori jegyesbeszélgetés is.

Követendőnek tartom azt a marosvásárhelyi katolikus példát, ahol a különböző plébániák nem külön tartják a jegyesoktatást, hanem arra a kollegájukra bízják, aki szakember ebben, és aki nem egyedül, hanem már egy kialakult munkatársi közösséggel végzi ezt a szolgálatot.

Az egyik alapkérdés, amit fel kell tennünk az ifjú párnak ez: *csak az esküvőre vagy a házasságra is készültek?* A jegyesbeszélgetéseken feltétlenül beszélnünk kell arról, hogy ki mit hoz a kapcsolatba; és itt nem az anyagi javakra gondolok, hanem a szellemi, lelki örökségre; illetve arról is beszélni kell, hogy kinek milyen elképzelései, reményei vannak a jövőt illetően. *A legtöbb, amit gyerekeinknek adhatunk: gyökerek és szárnyak* – mondta Goethe.

A jegyesbeszélgetés jó alkalom arra is, hogy a házasulandó párokat arra neveljük: merjenek segítséget kérni akkor, amikor bajban vannak. Beszélhetünk nekik arról, hogy mi a házasságban a primer, szekunder és terciér prevenció. Arról, hogy mindig könnyebb megelőzni a bajokat, mint utólag megoldást keresni azokra.

A prevenciókról röviden, Szarka Miklós alapján:¹

1. *Elsődleges, primer prevenció.* Tudatosítható vagy várható vagy előre sejthető válságok megelőzésére tett kísérlet kegyesség-spiritualitás és a párkapcsolat rendszeres ápolásának igényével. Vagy a pár maga gyakorolja ezt, vagy külső segítséget kér (2Móz 4,6-7; 2Kor 11,2-3).

2. *Másodlagos, szekunder prevenció.* A házasfelek nem értékelik egymást, vagy kölcsönösen lebecsülik egymás személyiségét a házaspárkapcsolat összetartó kohézióskrisztusi, érzelmi vagy akarati erők részleges csökkenése miatt. Kísérletet kell tenni e folyamat megállítása és a kapcsolat élénkítése érdekében, hogy meg lehessen előzni egy esetleges válást (1Móz 25,28).

3. *Harmadlagos, terciér prevenció.* A személyiségek kölcsönös és teljes lebecslése házaspár-kapcsolatot összetartó kohéziós erők teljes csökkenése nyomán: egymás nyomorúságát nem értik meg, megbocsátani nem tudnak, de nem is akarnak. A krízisfolyamat megállítására tett kísérlet. Továbbá segítségnyújtás akkor, amikor a házasfelek kimondták válási szándékukat, hogy a velünk együttműködő felet kimentsük a házaspárkapcsolat „romjai” alól (1Sám 25,14-24).

Nossrat Peseschkian, a pozitív pszichoterápia atyja A párkapcsolat 17+1 formája című könyvében² nagyszerűen gyűjtötte össze azokat a kérdéseket, amelyekről érdemes beszélgetni a jegyeség ideje alatt. Akár úgy, hogy a pár kettesben beszél át ezeket a kérdéseket, akár úgy, hogy egy szakember, lelkes, házassági tanácsadó van segítségükre ebben.

Mire ügyeljünk a házasság előtt?

Minden ember természetétől fogva képes a párkapcsolatra. Ám nem mindenki képes arra, hogy felkészülés nélkül vágjon bele egy adott kapcsolatba.

Hogyan készült fel ön a házasságra? Tisztában van-e azzal, hogy mit fog jelenteni önnek ez a párkapcsolat-házasság? Hogy képzelel el az eszményi élettársát? Miként képzelel el az együttélést? Ismeri-e jövődöbelije terveit és céljait? Mennyire felelnek meg ezek az ön saját céljainak, s a kettő mennyire közelíthető egymáshoz még a házasságkötés előtt?

Mire ügyeljünk a házasság ideje alatt?

Nem az a jó házasság, amelyben nincsenek konfliktusok, hanem az, amelyben a felek megfelelően képesek kezelni a fellépő gondokat és nézeteltéréseket.

Komolyan veszi-e partnere „apró” kívánságait? Mely aktuális képességek és élettartományok számítanak különösen sokat önnek és partnerének, és melyek rejlenek a konfliktusok hátterében? Boldognak érzi-e magát kapcsolatában? Mit tesz azért, hogy a párkapcsolat boldog legyen? Mit tud tenni azért, hogy megőrizze az elért boldogságot?

Mire kell ügyelnünk válás és szakítás esetén?

Meg kell kérdeznünk magunktól: tudjuk-e, hogy mely aktuális képességek és élettartományok teszik lehetetlenné párkapcsolatunkat? Tudunk-e különbséget tenni szex, szexualitás, szerelem és szeretet között? Mik a terveink a szakítás után? Mit jelent, mit hoz majd magával a válás nekünk, partnerünknek, gyerekeinknek, családunknak, környezetünknek? Eddig milyen módját vettük igénybe az öngyógyításnak és önterápiának?

A mesék általában úgy végződnek, hogy az ifjú pár egymásra talál a hosszas és nehéz próbák, megpróbáltatások után, aztán egybekelnek, és boldogan élnek, míg meg nem halnak.

HÁZASSÁG

Kevés mese szól arról, hogy mi is történt a házasság bekövetkezése után. Bár van néhány példa arra is, hogy ez a boldog élet milyen nehézségekkel jár: nincs mit tenni az asztalra; elmegy a szegény ember szerencsét próbálni; a szomszéd megkeseríti az életét; a burkus király szorongatja az országot stb.

A csonka, sérült vagy éppenséggel teljes, de mégis feszültséggel teli családokban felnőtt gyermekek kevés jó mintát kapnak arra, hogy mit jelent boldogan élni, férjként-apaként, feleségként-anyaként viselkedni egy párkapcsolatban. Teológusaink elég nagy százalékban (egy-egy évfolyamokon több mint 50%-ban), szakszóval élve sérült családból érkeznek: vagy árvák vagy pedig elvált szülők gyermekei, sok esetben az apa alkohol rabja. Önmagában véve ez nem gond, de azzá válik akkor, amikor nem mernek szembenézni ezekkel a tényekkel, és teher lesz a későbbiek során.

A családdal foglalkozó szakemberek a párok előttörténetének, jelenlegi magaviseletük, gondolkodásuk ismeretében szinte 90%-os pontossággal meg tudják jósolni, hogy a párok együtt maradnak vagy elválnak-e a későbbiek során. Érdekes, hogy a válást sokkal inkább meg tudják jósolni, mint azt, hogy a pár együtt marad. Nincs ebben semmi ördögösség, egyszerűen arról van szó, hogy a válás magától jön, a jó házasságért viszont meg kell dolgozni.

Autónkat két évente elvisszük a teljes műszaki vizsgálatra. Ez természetes, sőt törvénybe foglalt kötelességünk. A házasságunktól meg azt várjuk, hogy magától működjék olajozottan, anélkül hogy valamit is tennénk érte. A gaz magától nő a kertben is, a virágokért pedig meg kell dolgozni.

Mit tétél azért az utóbbi időben, hogy kapcsolatod, házasságod jó legyen, hogy boldognak lásd társadat, és magad is boldog

légy? Mit vagy hajlandó áldozni ezért? Időt, energiát, pénzt? Ha a kérdést csak anyagi szempontból közelítjük meg, sokkal olcsóbb egy házasságot áldozni, mint a válóperes ügyvédet kifizetni.

Még jobb volna, ha magára a házasságra is lelkiismeretesebben készülnénk, illetve készítenénk fel másokat. A testvéregyházak már megelőztek abban, hogy ennek intézményes keretet biztosítsanak. Magyarországon a 90-es évek elejétől Házasság- és Családsegítő Szolgálat indult be a reformátusoknál; Házassági felkészítő és tanácsadó műhely működik az adventista egyház keretén belül is. Római katolikus testvéreinknél 1994 óta Családpasztorációs Iroda áll az azt igénylők rendelkezésére, és Magyarország egyházmegyénként két-két házaspárt kértek fel a munka megszervezésére. Külön püspök felel a családokért.

Lássuk meg a misszió lehetőségét a családmisszióban. Családnapot kell szervezni a nem aktív egyháztagok megszólításával is. Keretet kell biztosítani, szakembert kell hívni, szexuális nevelést kell tartani. Ne csak ifit tartsunk, hanem ifjú házások biblióráját, de ha kell, elvált emberek biblióráját is. Máris vannak példák arra, hogy szülők úgy kapcsolódtak be az egyházi vértkeringésbe, hogy előzőleg gyermekeik vettek részt a nyári bibliaiskola meghirdetett alkalmain.

Mi egyelőre csak ilyen szinten foglalkozunk a válással: „Hallottad, hogy X. Y.-ék válnak? – Ne mondd, pedig milyen példás házasságban éltek!”

Nyolc évvel ezelőtt Tekében tartottunk néhány napos továbbképzőt, amelyen *Komlói Piroska* vezetésével lelkészpárok voltak együtt. Lelkészerkezetek visszatérő témája a lelkészek lelkigondozása, mert mindenki a maga módján próbálja megoldani a saját gondját. Tudunk-e intézményesen segítséget nyújtani a bajba jutott kollégáknak? Tudunk-e olyan rendszert felépíteni, hogy megelőzzük a gondokat? Vagy igazából a lelkészközösséget kellene jobban ápolnunk, építenünk, és ha igazi közösségként működőnk, akkor könnyebben megoldást találnánk nyomorúságainkra. A 90 éves Vécsei Szövetség alakulásakor (1921. aug. 9–14.) fogalmazták meg, hogy nem klikkekre, hanem önszerveződő regionális szövetségekre van szükség. Amit elődeink célul tűztek ki a 11 pontban, ma is aktuális feladat:

„[...] azok, akik a szövetségbe felvétetnek, mindenkéltől feltárják egymás előtt önmaguk, gyülekezetük, intézetük, munkakörük helyzetét, nehézségeit, sikereit, reményeit, szükségseit anyagi és szellemi oldalról.”²³

Öszintén beszélni ma, lelkészközösségben? Kevesen engedik meg maguknak ezt a luxust. De ameddig nem vállaljuk ezt a rizikót, addig halálra ítélt közösség vagyunk. Házasságunkról sem beszélünk szívesen mások előtt, mert ez az intimitás területéhez tartozik. A parókia fala üvegből van – tartja a mondás –, és sokan hadakoznak ez ellen. Nem értenek egyet vele. Én sem. Nem igaz, hogy a parókia fala üvegből van. A parókia fala dupla falú nagyítóüvegből van. Ezáltal minden jobban és nagyobbban látszik benne. És igazából az is felér egy igehirdetéssel, hogy miként él a lelkész a családjával, hogyan vállalja fel azt és keresnek együtt megoldást a családi konfliktusokra. De ha kirakatházasságként éli meg a kapcsolatát, és nem őszintén, akkor azzal súlyos károkat okoz önmagának és a körülötte élőknek is. Ha így közelítjük meg a problémát, újból feltehetjük a kérdést: magánügy-e vagy egyházi érdek-e a lelkészházasság, hogy jó házasságban éljenek a lelkészek?

A házasság gazdagítása

A Szentírásban több helyen is olvashatunk arról, hogy a férfi ismeré az ő feleségét és ebből az ismeretségből gyermek születik. Jelentősegteljesen összepillantanak a férfiak, hogy ez tulaj-

donképpen mit is jelent. Közben ez az ismeret nemcsak az aktust jelenti, amiből gyermek születik. Ebben benne van az is, hogy noha már félszavakból is értjük egymást, mégis alkalmat keritünk a meghitt beszélgetésre.

Kérdések a beszélgetéshez⁴

- Mit gondolsz, mivel gazdagította házasságunk az életünket? Mivel gazdagítottuk mi a házasságunkat?
- Mi mindent tanultunk meg azóta, hogy összeházasodtunk? Szerinted mit kellene másként csinálnom, hogy jobb férj/feleség legyek?
- Van-e valami, amiről nehezedre esik beszélgetni?
- Úgy érzed, hogy elfogadlak olyannak, amilyen vagy, vagy pedig meg akarlak változtatni?
- Vannek olyan szokásaim, amelyek bántanak?
- Tettem-e olyat a múltban, ami miatt azóta is neheztelsz rám?
- Van-e valami olyan a házasságunkban, ami ellentétes a Biblia tanításával?
- Úgy érzed-e, hogy kielégítem a szexuális igényeidet?
- Tudják-e gyermekeink, hogy mennyire szeretjük őket? Tettünk róla, hogy megérezzék?
- Mi volt a legjobb dolog, ami ma történt veled?

Hasznos lehet, ha diagnosztizálsd saját helyzetedet és meghatározod, hogy milyen kapcsolatra vágysz. A jó irányú változás első lépése ez: eldöntöd, hol vagy jelenleg, és hova szeretnél eljutni. Célszerű volna egy „házassági GPS” beszerzése és üzemeltetése. Íme néhány a diagnózis során megfogalmazódó lehetséges válaszok közül, a teljesség igénye nélkül:

- Sohasem voltunk igazán szerelmesek egymásba, még a házasságunk elején sem.
- Elvesztettük azt a szerelmet, amit valamikor éreztünk egymás iránt.
- Gondoskodunk egymásról, de házasságunk unalmas.
- Szeretném helyreállítani szerelmünket és megmenteni házasságunkat, de társam nem hajlandó együttműködni.
- Partnerem el akar válni.
- Újdonsült házások vagyunk, és olyan szerelemben szeretnénk élni, ami maradandó és mindig élvezetes.⁵

A történelem arról tanúskodik, hogy egyetlen nemzet sem élheti túl a családi élet széthullását. A görög és a római birodalom hanyatlásának egyik oka az otthon és a tartalmas családi élet felbomlása volt. Nem mondhatjuk, hogy a házasság, a válás teljesen magánügy, mindenki oldja meg saját házassága kérdéseit, hiszen egy idő után már visszafordíthatatlan folyamattá válik a kapcsolat fenntartása, és az első komolyabb konfliktusnál már elválunk.

A KONFLIKTUSOK

Mi a konfliktus? Az, amikor a királylányt veszed el, és a sárkánnyal ébredsz a nászéjszaka után. Piroska pedig meglép a farkassal. A királyfihoz méss feleségül, és egy undok békával ébredsz az ágyban.

Miért bomlanak fel a házasságok?

A „használd el és dobd el” magatartás belopózott a mások iránti érzelmeinkbe. Az emberek iránt tanúsított viszonyulásunk összekeveredik az árucikkekhez való viszonyulásunkkal. Ha valami nem működik, eldobjuk és újat veszünk.

A társadalom egyre inkább elfogadja az időleges házasságokat. Az emberek gondolkodásmódját áthatja az eldobhatóság lehetősége (mobiltelefon, számítógép, autó). Ki hányadik mobiltelefonnal, számítógéppel tart? Ha a Ford autók 30–50%-a a gyártás után néhány év alatt esne darabokra, mindenki

nyilvános vizsgálatot követelne. A házasságok felbomlása miatt azonban nem emelik fel a szavukat, noha az arány már ugyanaz. Nagyon rossz a helyzet, de megérett az idő, hogy a felmérésen, helyzetrajzon, statisztikán túl valami megoldási javaslattal, tervvel álljunk elő.

„Holtomiglan”, „holtáiglan” – mondjuk a házassági esküvel, vagyis örök hűséget fogadunk egymásnak. És mégis minden harmadik házasság felbomlik. És mi van akkor, ha a kapcsolat már halott, a férj és a feleség még élnek, a gyerekek is, de a köztük levő kapcsolat már élettelen, esetleg csak érdekszövetség? Bibliai verset idézek: Jobb a tető szegletében lakni, mint közös házban egy házsártos asszonnal (Péld 21,10).

10 tipikus párkapcsolati probléma⁶

1. A varázs elvesztése
2. A kapcsolat háttérbe szorulása
3. A család és a párkapcsolat összekeverése
4. A kommunikáció hiányosságai
5. Eltérő elvárások
6. Saját gondjaink rávetítése a másikra
7. Konfliktusok rossz kezelése
8. Túlzott összeolvadás
9. A feszültség levezetése párunkon
10. Önzés és önzetlenség közti egyensúly felborulása

Milyen pluszterhek adódhatnak a különböző lelkészházasságokban?

Modellek:

1. A férj lelkész, a feleség otthon van a gyerekekkel. Konfliktusforrások: a gyerekeket taníttatni kell, illetve fizetni kell a bentlakás költségeit, és anyagilag nehezzé válik a család fenntartása egy keresetből. Ez megterhelheti a kapcsolatot. Az elégedetlenség, az irigykedés, hogy másoknak könnyebb, megmérgezheti a kapcsolatot. Ha a feleség nem önszántából, hanem kényszerből adja fel a maga hivatását, ez később elégedetlenséget szül.

2. A férj lelkész, a feleség egyházi alkalmazott. A munkát is hazaviszik. A férj esetleg természetesnek tartja, hogy otthon, a házasságban is főnök, akárcsak a gyülekezeti munkahelyen. Az ilyen szerepvállalások kizárják az értékközlést. Mindketten függenek anyagilag a gyülekezettől, ha csak év végén gyűlik be az egyházfenntartó járulék, ez a kettős függés megterheli a családot.

3. A férj lelkész, a feleség tanerő, doktornő, jegyző. Főleg a feleségnek nehéz helytállni a kettős szereposztásban, illetve meghúzni a határokat. Ha a feleségnek támad konfliktusa a település polgárával, ez óhatatlanul a lelkész és a gyülekezeti tag konfliktusává válik.

4. A férj lelkész, a feleség más településen dolgozik nagyobb fizetésért. A helyzet az előbbihez hasonló: nehéz helytállni a többes szereposztásban a fárasztó munkanap után, illetve kedvesen viszonyulni a gyülekezeti tagokhoz. Elképzelhető, hogy már nem jut energia a párkapcsolatra sem. A lelkész férj nehezen dolgozza fel, hogy tulajdonképpen a felesége tartja el a családot.

5. A férj lelkész, a feleség is lelkész más településen. A két település közti konfliktus megkeserítheti a párkapcsolatot is. Sokszor nem is az a gond, hogy a lelkész nő vagy a lelkész nem lakik a faluban, hanem az, hogy éppen a rivális faluban lakik.

6. A férj lelkész, a feleség is lelkész ugyanabban a gyülekezetben. Ez szerencsésebb felállás, csak nehéz kivárni. De itt is van azért bőven lehetőség a konfliktusra. Pl. ha a házastársak számára presztízskérdés, hogy ki miként szolgál, illetve hogy nem tudják kezelni azt a feszültséget, hogy egyes gyülekezeti tagok

jobban szeretik a lelkész szolgálatát, mások meg a lelkész nőt hallgatják szívesebben. Vagy a lelkész nő a kedvesebb, szóba áll a gyülekezeti tagokkal, míg a férje mogorva és állandóan siet. Kinek a pap, kinek a „papnő”.

7. A feleség lelkész, a férj „normális” ember. Kevés az ilyen kapcsolat, és talán nehezebb ilyenkor a férjnek, de néhány jó példa reményt adhat arra, hogy ezek nem eleve halálra ítélt kapcsolatok.

Szarka Miklós református lelképásztor és családterapeuta is beszél egyik tanulmányában a lelképásztori házaspárkapcsolatok (rejtett) válságokairól:⁷

- Viszonylag több időt töltenek együtt (egy házban), de ehhez képest kevés vagy semennyi időt sem fordítanak kapcsolatuk ápolására.
- Egyénileg imádkoznak, de nincs közös imaéletük.
- Ingergazdag szociális-társadalmi mozgástér mellettingerszegény belső-intim párkapcsolat.
- Keveset törődnek egymással ahhoz képest, hogy sokat tesznek gyermekeik jövőjéért.
- A házaspárkapcsolat sokáig (vagy tovább) marad gyülekezetért szolgáló kapcsolat, mint öröm- és gyönyörszerző párkapcsolat.
- Érzelmi diszsonanciák a „gyülekezetért szolgáló” és a „gyülekezetből kihúzódó” attitűdök feszültsége miatt.
- Feltűnően sokáig maradnak rejtettek a kis feszültségek, egészen addig, hogy a házaspári kapcsolatingerszegény lesz, és a kapcsolat leépül külső koalíciók nyomán, majd győgyíthatatlanná válik.
- Otthoni kapcsolati zavarok a gyülekezetben érzelmegazdagabb kapcsolatokhoz vezethetnek; vagy fordítva: az érzelmi élet hangsúlyeltolódása következtet (het) be.
- Gyógyító szempontok a gyülekezet-otthon/szolgálat-család területén jelentkező feszültségek oldásához:
- Az állandó professzionális szolgálókészség válságba sodorhatja a lelképásztor magánéletét: ezért fedezd fel újra társadat, gyermekeidet, és családi életed lehetőségeit.
- A házaspárkapcsolatingerszegénnyé válik, ezért: tölts több időt társaddal, beszéljess, imádkozz többet velem!
- A gyülekezeti és családi élet veszélyesen „egybefolyhat”: a titkokat, terheket tudd Isten elé tenni, hogy családodat némileg mentesíthesd. Otthoni feszültségeidet vidd Isten elé, hogy ne a szószekekre vidd fel ezeket.
- Családi életed érzelmegazdagsága metakommunikatív fokozza lelképásztori hitelességed. Szolgálati elkötelezettséged fokoz (hat)ja otthoni hitelességed.
- A szolgálatát, hivatását gyakorló, elhívott lelképásztor családtagjainak tudniuk kell, hogy a férj, az apa, az anya elhívott ember, ezért időnként le kell mondaniuk róla.
- A szolgálatát, hivatását gyakorló elhívott lelképásztorak tudnia kell, hogy ő férj, apa, anya, és erre a feladatra is elhívott, rendelt ember.
- A passzivitáskultúra kialakítása elengedhetetlen az elfáradás és kiegész ellen: a csend, a pihenés, az önmagunk felől érkező jelzések és az Isten felől érkező üzenetek figyelése a passzív feltöltődés idői.
- Gyermekeinknek, nem lelképásztor társunknak ne delegáljunk olyan szerepeket, amely (ek)re nem rendelkeznek belső motivációval.
- A legharmonikusabb szolgálat-család kapcsolat sem mentes attól az etikai dilemmától, amit a „kötelességek ütközése”-ként tartunk számon.
- Nem professzionális segítők, lelki menedzserekre,

mai előmenetelének?

- Pályázási anomáliák, a megfelelő ember a megfelelő helyre elv sérülése is a közösségre való okok közé sorolható.
- Zsinat-presbiteri egyház vagyunk, de az időnként mégis hierarchikus rendszerben nehéz őszinte munkaközösséget kialakítani.
- Sok az elfojtott agresszió az egyházban, ebből kifolyólag a frusztráció is. Depressziós, megkeseredett lelkészek, szenvedélybetegek, a szolgálatba belefáradt szolgatársak kínlódnak napról napra.
- Bizalmatlanság, sokszor valós vagy kivetített belső félelem metélyezi közösségünket.
- Lelkészek irigyek az olyan társaikra, akik elváltak és látszólag boldogok egy második házasságban, ők meg továbbra is szenvednek egy boldogtalan kapcsolatban.

Minden jó szándékú segítségnyújtás csak felületi tünetkezelés marad mindaddig, amíg nem sikerül gyökeresen megváltoztatni a közösséghez való hozzáállásunkat. Vannak olyan lelkészek, akik évek óta nem vesznek részt a lelkesértekezletek munkájában, nem vállalnak közösséget sem egyházmegyei, sem kerületi, sem országos szinten, és nem kéri számon tőlük senki ezt a mulasztást.

A mai világban, ahol követelmény, hogy földrengés- és bombabiztos házakat építsünk, kitzúzhajjuk célként azt is, hogy válásbiztos házasságot építsünk, vagy legalábbis tervezzünk. A biztonsági rendszerre milliókat költünk, hogy ne törjenek be a házukba. A templomokat, a parókiákat bebiztosítjuk, kötelező módon, akciós áron, de így is szép summáért. Nem vitatkozunk azon, hogy ez szükséges vagy sem. Ezt mindannyian fontosnak tartjuk. Azt a pénzt, amit megtakarítottunk azzal, hogy egysegesen az egyházkerületen keresztül kötöttünk biztosítást, nem fordíthatnánk a házasságaink biztosítására?

Amerikából nemcsak a Coca-Colát és a popcornot kaptuk, hanem a krumplit és a családterápiát is. A krumpli hasznosságát nem vitatjuk. Tanúsítom, hogy a családterápia is jó. Az amerikaiak pragmatikus módszereket dolgoztak ki a konfliktuskezelésre. Igaz, nem lehet mindent szolgai módon, mint egy recept előírását követni, de tanulni lehet tőlük.

Az egyik szimpatikus módszer egy úgynevezett békepaktum vagy fogadalom megkötése. Ezt szintén a jegyesbeszélgetés során lehet átbeszélni a párral, illetve ünnepélyesen aláíratni is velük, azért, hogy amikor netalán robbanásig feszülne kapcsolatuk, tudják, miként kell hatástalanítaniuk a bombát.

Békepaktum. Fogadalom⁹

Ha konfliktus üti fel a fejt házasságunkban, így fogunk tenni:

1. Azt fogjuk szem előtt tartani, hogy a konfliktus hozzájárul házasságunk növekedéséhez és fejlődéséhez. Nem mondjuk, hogy „ne kezd megint”, ugródeszkának tartjuk a probléma megoldását egy jobb házasság kialakításához.
2. Felismerjük a bennünk feltoluló haragot, és Isten segítségével igyekszünk úrrá lenni rajta.
3. Idejekorán foglalkozunk a konfliktusokkal, időt hagyunk a lehiggadásra, de nem hagyjuk a dolgot másnapra.
4. Pontosan, egy vagy két mondatra szűkítve megfogalmazzuk a konfliktus lényegét, hogy az mindkettőnk számára világos legyen.
5. A gonddal szállunk szembe, nem a másik féllal.
6. Nem a másikat hibáztatjuk, hanem vállaljuk a felelősséget azért, amivel mi magunk hozzájárultunk a probléma kialakulásához.
7. Inkább a megoldásra összpontosítunk, mint a gond ecsetelésére.

8. Figyelmesen hallgatjuk a társunkat, és nemcsak a gondolatait, hanem az érzéseit is igyekszünk megérteni.
9. Megtanuljuk kimondani, hogy „nem volt igazam” és „bocsáss meg”, és szükség esetén használjuk is ezeket a szavakat.
10. Keressük a bocsánatot, és magunk is megbocsátunk.

A házasságban folyó legtöbb párbeszéd párbajbeszéd. Tanuljuk meg felismerni az odafigyelés akadályait saját kapcsolatunkban, és tegyünk gyakorlati lépéseket a leküzdésükre! Nemcsak a szavakra, hanem a szavak mögött meghúzódó érzésekre is figyeljünk!

Milyen kérdéseket érdemes mindenképpen feltennünk párkapcsolatbeli konfliktushelyzet esetén az önterápia keretében?¹⁰

- Van-e lehetőség a változtatásra? Akarok-e egyáltalán változtatni? Meg tud-e felelni partnerem elvárásaimnak? Akarja-e, hogy megoldódjék a gond? Én mit tettem eddig azért, hogy megoldjuk a gondjainkat?
- Őszintén/nyíltan látom-e helyzetünket? Őszintén megmondom-e a véleményemet? Hajlandó vagyok-e meghallgatni a másikat? Adok-e időt neki is meg magamnak is, vagy azt várom, hogy egyik pillanatról a másikra megoldódjanak a problémák?
- Azt várom, hogy a másik változzon meg, vagy magam is kész vagyok megváltozni? Adok-e még egy esélyt a partneremnek? Hű maradok-e hozzá súlyosabb konfliktus esetén is?
- Ha gondjaim adódtak a kapcsolatunkban, a végleges döntés előtt igénybe vettem-e szakembereket, illetve rokonokat és ismerősök segítségét és tanácsát?
- Mit tennék, ha partneremnek munkahelyi vagy anyagi gondjai támadnának? Akkor is vele maradnék? Mi történne, ha hirtelen be kellene érnem/érvünk a legszűkösebbel? Rá vagyok-e utalva partneremre, vagy egyedül is elboldogulnék az üzleti ügyek, illetve a háztartás igazgatásával?
- Mi van akkor, ha nincs konfliktus, csak „kihűlt” a kapcsolat? Mi van akkor, amikor a válni készülő pár azt mondja: „Nekünk nincsenek nyílt konfliktusaink, csak közömbösek lettünk egymás iránt.” Ilyenkor valami rejtett konfliktus van a mélyben, talán a házastársak sem tudnak róla.

A közömbösség az égő gyűlölet közvetlen eredménye, amely depresszióhoz és minden érzelem – örömteli vagy szomorú – kiöléséhez vezet. Ha fenn akarjuk tartani a látszatot, hogy boldog házasságban élünk, de ez csak színjátás, számíthatunk arra, hogy drága árat fizetünk egy olyan színdarabért, amiben mi magunk játszunk.

Ha szerelemmel teli házasságra vágyódsz, akkor ne engedheted meg magadnak az önsajnálát, a megsértődés vagy a harag luxusát. Ha nem akarsz megbocsátani házastársadnak, ez a szerelem halálához vezet. Isten nem a megbocsátás érzésének a kimunkálására kér házastársad iránt, hanem döntés elé állít, hogy bocsáss meg neki. A „nem tudok megbocsátani” helyett helyesebb úgy fogalmazni, hogy „nem akarok megbocsátani”.

A megbocsátás három lépcsőfoka:¹¹

1. eldöntjük, hogy megbocsátunk;
2. tudatosan ahhoz a viselkedéshez szabjuk magunkat, amit az Úr helyesnek mutatott a Bibliában;
3. bízunk benne, hogy elvégzi az ő részét azzal, hogy megújítja értelmünket és megajándékoz új, átalakított magatartásformával.

Mint keresztény lelkipásztoroknak, lelkipásztoroknak az a nagy többletünk, hogy nemcsak szakmai szempontból fog-

lalkozhatunk a segítségért folyamodó párral, hanem imádkozhatunk értük, sőt velük is. Nem biztos, hogy úgy alakul a beszélgetés, hogy imádkozás is lesz benne, de előtte, míg a beszélgetésre készülünk, és utána, a beszélgetés zárásaként imádkozhatunk. Ettől nem tarthat vissza semmi.

Gyökössy szavaival: fontos bemosakodni és kimosakodni a beszélgetés előtt és után. Lelkészekként elmehetünk a családokhoz, nem kell megvárniuk, míg ők szánják rá magukat arra, hogy felkeressenek. Lehet, hogy így kisebb bennük a motiváció az őszinte beszélgetésre, a gondok feltárására, de áldott, gyógyító alkalommá is válhat, ha tudnak élni a lehetőséggel.

Ki az az ember, aki így keresheti fel családlátogatási céllal a lelkipásztorokat és családjaikat? Az eseresek nem jók erre a célra. Nem a személyük, hanem a hivataluk miatt. Amíg hierarchikus viszony van esperes és lelkipásztorok között, addig ez nagymértékben lehetetlenné teszi a lelkipásztorok viszony kialakulását. A püspök, mint episzkoposz, mint felvigyázó, jó lenne erre a feladatra, ha szét tudnánk választani a püspökök munkáját két területre, lenne egy szuperintendensünk, akinek kormányzói, adminisztratív feladata van és lenne egy lelkipásztorok püspökünk, aki látogatná a lelkipásztorokat.

*Terrence Real*¹² részletesen foglalkozik a házassági válsággal és annak okaival, illetve megnevez őt olyan vesztes stratégiát, amely válsághoz vezet:

1. *Az igazság hajszolása.* Az objektív igazságnak nincs helye az intim párkapcsolatokban. Nem az a lényeg, hogy kinek van igaza-, hanem, hogy megtaláljuk a megoldást. A kapcsolaterősítés azt jelenti, hogy megtanulunk erőszakmentes életet élni. Kerüljük az agressziót másokkal és saját magunkkal szemben egyaránt.
2. *A partnerünk irányítása.* Olyan emberekhez vonzódunk, akiknek gondolatai tökéletesen illeszkednek a mi problémáinkhoz, és ez garantálja, hogy újra megvívjuk gyermekkori csatáinkat. Nem az a jó párkapcsolat, amelyben a sebekkel nem foglalkoznak, hanem az, amelyben a sebeket kezelik. És az a kiváló párkapcsolat, amelyben a sebeket begyógyítják
3. *A gátlástalan önkifejezés.* „A hányászacsó átadása”: milyen nyomorultul érzem magam a te hibáid miatt. Elfojtott érzelmek (*Freud*) – gőzkieresztés. Nem fog belehalni, ha nem mondja ki azonnal, ha eszébe jut valami. A konstruktív önkifejezésnek helye van a párkapcsolatban.
4. *A megtorlás.* Passzív agresszió a düh burkolt kifejezése a megtagadással keresztül. Általában akkor folyamodunk a megtorláshoz, ha az első három vesztes stratégia csődöt mondott. Igen? Ha nem ismered el, hogy igazam van, ha nem engeded, hogy irányítsalak, és ha nem érdekelnek érzéseim, akkor ezt kapd ki. Az áldozat helyzetéből támadunk. Különböség van az önvédelem és a megtorló támadás között.
5. *A bezárkózás.* A bezárkózást motiválhatja a megtorlás elutasítása, a konfliktustól való félelem, a bizalmatlanság a közelséggel szemben, a sebezhetőség kerülése vagy egyszerűen a fásultság is.

Ha tenni akarunk azért, hogy jó párkapcsolatban éljünk, akkor egészséges, józan és biztonságos helyre van szükségünk. Ha konfliktusos a gyülekezettel való kapcsolat, akkor ez is megnehezíti a házastársi kapcsolatot, de az is lehet, hogy akkor a külső ellenséggel szemben zárnak rövidre a házastársak, csak hogy ez éppenséggel nem egészséges kapcsolat. Nem fognak messzire jutni a házastársak meghittségük keresésében, amennyiben egyikükre vagy mindkettőjükre igaz az alábbi kijelentések valamelyike:

- pszichés eredetű betegsége van (kényszerbetegség, fóbia, de-

presszió, szorongás);

- szenvedélybetegségben szenved, és nem kezelik azt;
- túlfűtött szexualitásra vagy agresszív viselkedésre hajlamos, és nem kezelik azt.

A depresszió nemcsak a betegeket sújtja, hanem a szeretkezőket is. Mindenkinek joga van egyedül dönteni arról, hogy vállalja vagy elutasítja a kezelést, ameddig egyedül él; aki azonban családot alapít, annak a döntése nemcsak a saját életét érinti. Őt depresszióból kettő kér segítséget, pedig kb. 90%-ban eredményesen lehet kezelni. Kötelességünk arra törekedni, hogy a legjobb házastárs és a legjobb szülő váljon belőlünk. Jogunk, sőt kötelességünk mindent megtenni azért, hogy a családtagjaink egészségesek legyenek.

Érezzük, hogy összefonódnak a dolgok? Nem lehet a lelkesházasságok gondozásáról beszélni, ha nem foglalkozunk például a depressziós lelkesek megsegítésével. Depressziós lelkesek, alkoholista lelkesek, a kiégett, megkeseredett lelkesek köztünk élnek. (A depresszió oka, hogy valaki rájön, hogy szerepeket játszott és többet nem akar játszani – mondja *Feldmár András*.)

Ha a párkapcsolaton úgy akarunk dolgozni, hogy közben magunkkal cipelünk egy szenvedélybetegséget, az olyan, mintha az egyik lábunkkal a gázpedált, a másikkal pedig a féket nyomnánk. Egész nap bőgögetjük a motort, akkor sem jutunk sehová. A szenvedélybetegség a kapcsolaterősítés fékje.

A szenvedélybetegség nem azt jelenti, hogy valaki nem tud meglenni anélkül, amitől jobban érzi magát, hanem azt, hogy nélküle nem tud boldog lenni. Szerfüggőség, viselkedési függőség, de bármilyen örömszerző cselekvést lehet kényszeresen végezni (veszélykeresés, adrenalin, evészet, internet, pornográfia).

Ha valaki egy cselekvéshez vagy egy szerhez nyúl vigaszért, akkor nem a házastársához fordul. A szakkönyvek beszélnek az úgynevezett boldogtalanságstabilizátorokról. Boldogtalanságstabilizátor minden, amihez az emberek fordulnak, ahelyett, hogy egymás felé fordulnának, és közösen megpróbálnák megoldani a gondokat. Gőzszelep szerepük van, elvezetik az elégedetlenséget, elodázzák a válságot, ugyanakkor bebetonozzák a beteljesületlenség érzését. Éppen annyi elégedettséget adnak, amennyi elég annak a helyzetnek az elviseléséhez, amelyet egyébként jobb lenne megváltoztatni.

A férfiakra jellemző a munkamániá, a szerfüggőség, a veszélyek hajszolása, a szerencsejáték, az étkezési zavar, a túlzott tévézés, a túlzott internetezés és a szexfüggőség.

A nőkre jellemző a szeretetfüggőség a gyerekekkel való kapcsolatban, az étkezési zavar, a gyógyszerfüggőség, a költekezés, a túlzott testmozgás, a „nyüzsgésfüggőség” és a szeretetfüggőség egy romantikus kapcsolatban.

Terrence Real felsorol öt nyerő stratégiát is, amit követhetünk házasságunkban.¹³

1. *Panaszkodás helyett kérés.* Ne kritizáljunk, kérjünk. Nincs jogunk elpanaszolni, hogy nem kaptuk meg azt, amit nem is kértünk. A remek párkapcsolatban több a világos önkifejezés és kevesebb az elfojtott neheztelés (együttérző, problémamegoldó, tapasztalatmegosztó hallgatás).
2. *A szeretetteljes és megértő kommunikáció.* A konfliktusokat nem a nézeteltérések kiiktatása szünteti meg, hanem a nézeteltérések kezelése. Láttam, erről én azt gondoltam, ezt én úgy értelmeztem, éreztem, most azt szeretném.
3. *Nagyvonalú reakciók.* A megértés empátiához vezet, az empátia együttérzéshez, az együttérzés pedig a harc lezárásához. Amikor a társunk szembesít valamilyen visel-

kedésbeli jellemhibával, ne kezdjünk el védekezni. Ahelyett, hogy tagadnánk, amit csak lehet, inkább ismerjük el mindent, amit csak lehet.

4. *Egymás megerősítése.*

5. *A megbecsülés, mint kiaknázatlan lehetőség.* Ha nem tudjuk élvezni a sok jót, akkor semmibe vesszük azokat az ajándékokat, illetve teljesítményeket, amelyek megbecsülést érdemelnek, és semmibe vesszük azt aényt, hogy jogunk van a boldogsághoz.

A megosztott öröm kétszeres öröm, a megosztott fájdalom fele fájdalom. Ez a kapcsolatok egyik alapszabálya.

A RAGYOGÓ HÁZASSÁG RECEPTJE¹⁴

Ha a lehető legjobb házasságot szeretnéd megvalósítani azzal, akit választottál, akkor add a legjobbat a magad részéről házastársadnak, éspedig a következő területeken: áldás, építés, osztozás, érintés.

Áldás: eulógia, jó szó, reagálási mód

Ne térj ki a vita elől, de jó szavakkal válaszolj még akkor is, amikor társad beszéde keménnyé, kritikussá, sértővé válik. Rendelkezel azzal az erővel, hogy megáldd házasságodat a partnerednek kimondott szavaidon keresztül. Azzal is áldást jelenthetsz, ha megtanulod, hogy mikor kell csendben maradnod. Áldást jelentesz a társadnak és házasságotoknak az alábbi négy módon:

1. kedves, szeretetteljes szavaidon keresztül, ahogy vele és róla beszélsz;
2. magatartásoddal, melyből szerető kedvesség sugárzik felé kis és nagy tetteiben;
3. köszöneted és dicséreted kifejezésével;
4. azzal, hogy imádkozol érte Istenhez.

Tehát szép szavak, kedves tettek, hálás dicséret és közbenjáró imádság a társadért. Nem számít, hogy bánik veled a társad, a lényeg az, hogy te áldással reagálj. A szeretet nemcsak érzés, hanem elhatározás, döntés is. Mondjatok áldást szóval, cselekedettel és akkor áldást örököltök. Ne gondold, hogy jobb vagy, mint társad. Amennyire tőled függ, legyen békesség a házasságodban.

Építés

„Szeress még jobban, hogy még értékesebb legyek.” Aedes – tűzhely; oikodomeo – család, otthon, házépítés. Miközben egymást építitek, egy közös otthont is létrehoztok. A Róm 14,19 értelmében a személyes bátorítás, belső megerősítés és béke, harmónia kialakítása tartozik ide.

Építke-e a beszédemmel vagy rombolok? Mit mondhatnék társamnak, ami építi, bátorítja, megerősíti és ami békességet eredményez? A gyógyító figyelmesség is egy fontos építőanyag a házasság építésében. Ne kritizáld a társadat, gondolj pozitív tulajdonságaira, értékeld és dicséred.

Osztozás

Az osztozás igényli önmagad odaadását, a társadra való figyelmet és az együttélések során olyan érzékenységet kifejlesztését, mely észreveszi, hogy mikor adódnak alkalmak a kettőtök közti szeretet elmélyítésére. Minél több szálon kapcsolódtok egymáshoz, annál nagyobb lesz a szeretetetek. Mi mindent oszthat meg társaddal? Közös élmények. Egyéni élmények. Életünk megosztása maradandó szeretetet teremt.

Érintés

Az érintés elsődleges kommunikációs eszközünk azok felé, akiket

szeretünk, akár tudatosan ez bennünk, akár nem. Manapság a testi érintésnek csupán három formáját fogadják el: a felszínes kézfogást, az agresszív érintkezést bizonyos sportágakban, és a szexuális közösülést. A férfiak automatikusan a szexet keresik, amikor meghitt közelségre vágyanak. Napjaink túlfűtött szexualitása tulajdonképpen mély, kielégítetlen igényünket tükrözi a melegségre, elfogadásra és a nem szexuális érintés meghittségére. Az esetek legnagyobb részében a házassági hűtlenséget nem annyira a szexuális kalandvágy okozza, hanem az érzelmi meghittség utáni vágy. Több olyan esetet ismerek, amikor a házastársak az után váltak el, hogy részt vettek pszichodramás vagy önismereti csoportban. Talán azért, mert egy olyan nagymértékű intimitást tapasztaltak meg a csoportban, amire a párkapcsolatban még addig soha, és nem láttak reményt arra, hogy valaha is megérik.

Öleljed, simogassad a társadat, tanuld meg a nem szexuális indíttatású simogatás örömeit! Igyekezz kifejezni a szeretetedet az érintésen keresztül! Lassítanod kell meghitt érzések kifejezésének megtanulásához! A simogatások mellett legyen alkalmatok a beszélgetésre! Legyen minden este 10 perccel arra, hogy egymás karjaiban fekdjetekek a sötétben, mielőtt elaludnátok. Osszátok meg egymással legmélyebb gondolataitokat és a nap apró örömeit! Kerüld a vitakozást! Ilyenkor van ideje a meghittség kialakításának és a közös elalvásnak. Egymás karjaiban begyógyulnak a nap folyamán szerzett sebek és kudarccok. Lehet, hogy ez a beszélgetés együttes imádságra is készítet, vagy csupán ellazít a testileg is érzékelhető, vigasztaló szeretet.

VÁLÁS

A gyülekezet és az elvált lelkész viszonyát az határozza meg döntő módon, hogy a lelkész milyen minőségű ember volt és milyen minőségű szolgálatot végzett a válás előtt, valamint az is, hogy miként zajlott le a válási procedúra. Ha a válás kigyűrűzik a parókia falain túl, az nagyon sok hitben kiskorú vagy hitben el sem indult embernek okoz elakadást, megbotránkozást. Hatással van mindazokra, akik a lelkészre előzőleg felnéztek és lelkiileg, etikailag függenek tőle. A válaszevelekből az derült ki, hogy a lelkészek, noha félték a gyülekezet reakciójától, sok esetben megértésre találtak.

A felek sokszor nem is a partnertől, hanem a lehetetlen, krízisbe jutott állapottól akarnak elszakadni. Ezért a válás folyamatában felismerhetővé válik, hogy a kapcsolatnak milyen irányba kell fejlődnie ahhoz, hogy a pár tovább tudjon együtt élni.

Először *Andreas Hesstől* hallottam a válás liturgiáról, és azt hittem, hogy ez örültség, s hogy ilyesmit csak egy pihent agyú nyugati találhatott ki. Később megtudtam, hogy az első válási liturgia a 10. századból, a kopt egyház tradíciójából származik. Bűnbánati istentiszteletet tartani válás esetén – *Hézszer Gábor* szerint ez még megoldásra váró feladat. Hézszer Gábor fel is vázol egy lehetséges liturgiát.¹⁵

Ma már szimpatikusabb számomra az ötlet, olyan szinten, hogy azt látom: az egyház magára hagyja az elvált embereket, lelkészeit is, a válás krízisének folyamatában. A válás is egy gyászfolyamat, a kapcsolat halálát kell meggyászolni. (Két érdekes könyvet is olvastam a válásról: az egyikben *Barbara Leahy Shlemon*¹⁶ öt gyermek hívő, keresztény anyja 30 év házasság után válik el a férjétől, és elmondja a gyógyulás lehetőségeit. A másik, *Jim Smoke*¹⁷ könyve.)

Ha nem foglalkozunk érzelmeinkkel, érzelmeink fognak foglalkozni mivélünk. A bánattal kapcsolatos érzelmek nagyon sok energiát vonnak el tőlünk. Az intenzív és hosszan tartó

harag levezető alkalmat keres magának. Sokféle gyengítő fizikai tünetet vagy betegséget válthat ki: fekélyek, migrénes fejfájás, bőrbetegségek, asztma, bélhurut. Ha megtanuljuk felismerni az elraktározott harag tüneteit, képessé válunk arra, hogy irányítsuk azokat és ne azok irányítsanak minket.

Hogyan éljük túl a válást?

- Amikor a válás valósága reád tör, szánj elég időt arra, hogy ezt a helyzetet imádságon keresztül helyezd az Úr kezébe. Kérd őt, hogy segítsen, vezessen és érzelmileg támogasson téged!
- Hívd fel a legjobb barátaidat, és kérd meg őket, hogy imádkozzanak érted, és érzelmileg támogassanak!
- Maradj kapcsolatban az érzelmeiddel! Oszd meg őket azokkal az emberekkel, akikben megbízol!
- Nézz szembe a helyzetteddel! Lehet, hogy egy olyan rossz döntést kell túlélned, amit más ember hozott.
- Ne ess pánikba! Emlékezz arra, hogy akármi is történik, Isten gondoskodik rólad!
- Menj el egy ügyvédhez, hogy megtudd, mik a jogaid.
- Írj egy listát az összes félelemedről! Aztán készíts egy másik listát az összes (anyagi, emberi és érzelmi) készségedről!
- Vond magad köré a családtagjaidat, akiket csak tudsz. Kérd a szeretetüket és támogatásukat!
- Keress egy elváltakat támogató csoportot!
- Emlékezz arra, hogy a gyógyuláshoz idő kell! Nem lehet a válás tapasztalatait „azonnal” kezelni.
- Kérj Istentől bölcsességet, hogy eltemesd a múltat, megteremtsd a márt és megtervezd a holnapot!

Hogyan segíthetünk másoknak, hogy épüljenek a válás által?

1. *Ne ítélj!* Fejezd ki mindkét elvált félnek, hogy mindkettőjüket értékeled, és hogy az irántuk érzett barátságod nem azon a személyes teljesítményükön alapul, amit egymással tesznek! Kérd meg őket, hogy engedjék meg, hogy semleges maradj, és mindkettőjükkel folytathasd a barátságot, ha így döntesz.
2. *Szeretettel és megértéssel figyelj oda rájuk!* A jó lelkigondozó mindig jó hallgató. A legtöbb ember nem igényli a válaszokat, pusztán olyan emberekre van szükségük, akik szeretettel és megértéssel odafigyelnek rájuk.
3. *Mindenben légy segítőkész!* Nagyon ijesztő és érzelmileg kimerítő, ha valaki egyedül bonyolít le mindent a válás utáni alkalmazkodási szakaszban. Bátorító, ha van egy baráti társaság, amely besegít, ha szükséges.
4. *Adj útmutatást, ahol tudsz!* Tanács helyett útmutatást adj. Ismerd fel korlátaidat, amikor segítséget és útmutatást adsz másoknak.
5. *Irányítsd az embereket a rendelkezésükre álló forrásokhoz!* Minden közösségnek véget nem érő listája van az emberi segítség lehetséges forrásairól. A legtöbben nincsenek tisztában azzal, hogy ezek léteznek, egyszerűen azért, mert még soha nem volt szükségük ilyesmire. Az elvált személy átmeneti állapotban van, az egyik életformából a másikba. Ez nehéz folyamat, nagyfokú segítséget és türelmet igényel.

A megbocsátás szép példája áll előttünk a Jákob és Ézsau találkozásában. A megbocsátó testvér arcában Isten arca sejlik fel. Kiábrázolódik valami abból, hogy Isten az ő arcára és hasonlóságára teremtett minket. A te orcádban Isten orcáját láttam tündökölni. Így kell tekintenünk házastársunkra is.

FELADATOK

Mit tehetünk annak érdekében, hogy a címbeli kérdőjelt felkiáltójellé alakítsuk lelkészházasságokban élő párok esetében: Boldogan éltek, míg meg nem haltak! és még azután is. Milyen megelőző, kísérő és utógondozó segítséget nyújthatunk a lelkészházaspároknak?

- Őszinte problémafeltárás.
- Őszinte beszélgetés, tanácskozás arról, külső szakemberek bevonásával is, hogy mások, más egyházak, közösségek milyen megoldásokat kerestek, találtak ezekre a problémákra.
- Mentorrendszer, epizkoposzrendszer, szupervizorrendszer kidolgozása és kidolgozása, mindenkinek legyen egy lelki atyja.
- Önismereti képzésben való részvétel.
- A jegyesbeszélgetések komolyan vétele, csoportos jegyeskurzusok szervezése, a házasság hete szervezésében való aktív részvétel.
- Tematikus regionális csendesnapok, egyházmegyei lelkész-értekezletek házaspárok részére.
- Erdélyi „Locarno-központokban” félévente minden egyházmegyből egy-egy hétre egy lelkészházaspár üdültetése, helyettesítést az esperesi segédlelkésszel megoldani. A 25 párnak minikonferencia tartása neves előadók, jó szakemberek bevonásával. (*Baptista közösségünkben is működik hasonló. A szerk.*)
- A pozitív példák nagyobb médiajelenléte, az aranylakodalmasok nyilvános felköszöntése. Nem amerikai műmosolyt, hanem életszagú történeteket bevinni a köztudatba.
- Sokszor nem is a nagyobb fizetésre van szükség, hanemcsak annak megtapasztalására, hogy értékelik már itt a földön a hűségesen elvégzett munkát.
- A szenvedélybeteg, depressziós, megkeseredett lelkipásztorokra való hatékonyabb odafigyelés, segítségnyújtás.
- Az elvált lelkészek utógondozása, elváltakkal foglalkozó terápiás csoport.
- A különböző missziók (ifjúsági, kórház-, mentő) mellett a családmiszió beindítása, családbarát templomok, liturgiák.
- Családi életre nevelés, felnőttképzés, civil szervezetekkel való hatékonyabb együttműködés, ennek anyagi támogatására az EU által kínált támogatást igénybe lehet venni.
- Az egyházkerületnek, a lelkészközösségnek érdeke, hogy papjai kiegyensúlyozottak legyenek, hisz így hatékonyabb munkát tudnak végezni.
- Karbantartani a házasságot. Ez azt is jelenti, hogy öleljük a házastársunkat. A te kezvedbe teszem le az én lelkemet – Krisztus kereszten mondott szavai a zsidó gyermekek esti imádsága is volt. Minden próbálkozásunknak, prevenció, megelőző, kísérő támogatásunknak, házassággazdagító tevékenységünknek vagy utógondozó segítségnyújtásunknak akkor van értelme, ha Isten kezébe tesszük le a mi házasságunkat is.

Forrás:

Református Szemle. Az Erdélyi Református Egyházkerület, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület és az Evangélikus-Lutheránus Egyház hivatalos lapja, 2012/1. szám
<http://www.proteo.hu/refszemle/2012/Ref-Szemle-2012-01.pdf>

Jegyzetek

1. Szarka Miklós: *Lelkészházasságok végveszélyben*. Kézirat. Házasság

- és Családsegítő Szolgálat, 2008.
- Nossrat Peseschkian: *A párkapcsolat 17+1 formája*. Helikon Kiadó, Békéscsaba, 1992, 215.
  - Fekete Károly: A Vécsi Szövetség. In: Tudománnyal és a hit pajzsával. Kolozsvár, 2008, 26. o.
  - Selwyn Hughes: *Holtodiglan-holtomiglan*. Harmat, Budapest 1995, 48. o.
  - Ed Wheat–Gloria O. Perkins: *Szerelemről minden házaspárnak*. KTA Kiadó, Budapest 2001, 16. o.
  - Palágyi Kata: *10 tipikus párkapcsolati probléma*. Ld. <http://www.parkapcsolatok.com/parkapcsolatiproblema.html> (megnyitva: 2011. márc. 16.).
  - Szarka Miklós: *A szolgálat és a családi élet feszültségei a gyakorló lelkipásztor életében*. Kézirat. Házasság és Családsegítő Szolgálat 2007.
  - „Nagytisztelétű X. Y. lelkipásztor úrnak

Kedves Y!

Felkérést kaptam, hogy a soron következő országos lelkész-értekezleten mint lelkipásztor és családterapeuta a lelkészek házasságáról és válásáról tartsak előadást. Az előadás címe: „Boldogan éltek, míg meg nem haltak? Házasságról és válásról a lelkészek körében.” Ezért segítséget szeretném kérni. Megkérlek, válaszolj néhány kérdésre. Ígérem, hogy a válaszokat név nélkül fogom felhasználni az előadásra való készüléskor. Névtelenül is válaszolhatsz a kérdésekre, ez esetben egy ismeretlen e-mail címről postázd leveled. Meggyőződésem, hogy az elvált lelkészeket sokat tanulhatnak a házasságban élők vagy a párkapcsolat előtt állók, de ennek a tudásnak az átadása nem történik meg, pedig lehet, sok konfliktus másképp alakulna vagy nem végződne válással, ha azt a tapasztalati tudást, amit a konfliktusok, válások közben szereztetek, meg tudnátok osztani másokkal is.

Kérdéseim:

– Hány elvált lelkésztől tudsz? Sorolj fel néhányat, abban a sorrendben, ahogy eszedbe jutnak!

– Mi volt a probléma, ami miatt elváltatok? És a házastársad szerint?

– Mikor jelentkeztek a konfliktus első jelei?

– Volt lehetőségetek segítséget kérni a konfliktusok megoldásában? Ha igen, kitől?

– Volt olyan pillanat a kapcsolatokban, amikor jó lett volna, ha valaki kívülről felajánlja a segítségét, hogy megoldjátok a konfliktusokat? Mikor lett volna erre a legnagyobb szükség?

– Befolyásolt a válásodban a lelkész mivoltod? Az egész válási folyamatban mi történhetett volna másképpen, ha nem vagy lelkész?

– A válás után mi volt a legjobb segítség, amit kaptál? És mi lett volna az, amit reméltél?

– Mit tanultál a válásodból?

– Kihez fordulhatsz bármikor gondjaiddal?

– Ki segít, ha nehézséged támad?

– Kihez fordulhatsz bátorításért, elismerésért, ha kétségbeesel?

– Kiben bízol meg, fenntartás nélkül?

Köszönöm, hogy válaszaiddal segítesz abban, hogy egy ilyen nehéz kérdésben együtt gondolkodjunk. Március 15-ig várom a leveled.

Szeretettel Sógor Árpád

Kolozsvár, 2011. február 24-én, Jégtörő Mátyás napján”

- Hughes: 84. o.
- Nossrat Peseschkian: 218. o.
- Ed Wheat–Gloria O. Perkins: 231. o.
- Terrence Real: Házasság vagy szövetség? Modern játzmák egy ősrégi intézményben. Park Könyvkiadó, Budapest 2008, 368.
- Terrence Real: 369. o.
- Ed Wheat–Gloria O. Perkins: i. m. alapján.
- Hézser Gábor: *Pasztorálpszichológiai szempontok az istentisztelet útkereséséhez*. Kálvin Kiadó, Budapest 2005, 186–190. (B. v. Issendorf nyomán, in: *Zeitschrift für Gottesdienst und Predigt*, 1988/5., 18. skk.)

Ritusvázlat (liturgia)

Orgonajáték, majd votum:

Teljes életünk, boldogságunk és boldogtalanságunk, örömünk és szenvedésünk Isten kezében van. Vétkeinket és elégtelenségünket magára vállalta Krisztus. A Szentlélek Isten vezet életünk megújulásához. Az Atyának, a Fiúnak és a Szentlélek Istennek nevében, Ámen.

Ének és igeolvasás: Jöjjetek énhozámm mindnyájan, akik megfáradtatok és megterhelhettetek, és én megnyugosztalak titeket. Ima, majd Tanítás a válásról.

Bűnbánati kérdés, majd válasz: Igen, Isten segítségével.

Bűnbocsánat-hirdetés: Nyújtsátok kezeteket egymásnak – a megbékülés és a kölcsönös megbocsátás jeleként. Ének, majd prédikáció, utána pedig orgonajáték.

Az egymás iránti tisztelet megvallása.

Áldás.

Az elváltak imája egymásért.

Miatyánk és ároni áldás.

- Barbara Leahy Shlemon: *A válás sebeinek gyógyítása. Lelki vezetés a belső gyógyuláshoz*. Marana Tha, Budapest 2004.
- Jim Smoke: *Épülhetsz a válás által? Leépülsz vagy felépülsz*. Magyar Evangélimi Szövetség–Aliansz, h. n., 2007.
- Smoke: 8. o.

Felhasznált irodalom

- Boswijk–Hummel, Riekje: *A párkapcsolat forradalma*. Ursus Libris Kiadó, Budapest, 2007.
- Fekete Károly: A Vécsi Szövetség In *Tudománnyal és a hit pajzsával*. Kolozsvár, 2008.
- Gyökössy Endre: *Ketten – hármásban*. Új Ember, Budapest, 1997.
- Hézser Gábor: *Pasztorálpszichológiai szempontok az istentisztelet útkereséséhez*. Kálvin Kiadó, Budapest, 2005. (B. v. Issendorf nyomán, *Zeitschrift für Gottesdienst und Predigt*, 1988/5., 18. skk.)
- Hughes, Selwyn: *Holtodiglan-holtomiglan*. Harmat, Budapest, 1995.
- Mol, Arnold: *Házaspárbaj - Nyerjünk mindketten*. Harmat, Budapest, 2008.
- Pálhegyi Ferenc: *Utak és útvesztők a társkapcsolatokban*. Bibliai Házasság gondozó Szolgálat, Budaörs–Pécel, 2005.
- Peschkian, Nossrat: *A párkapcsolat 17+1 formája*. Helikon, Békéscsaba, 1992.
- Shlemon, Barbara Leahy: *A válás sebeinek gyógyítása. Lelki vezetés a belső gyógyuláshoz*. Marana Tha Kiadó, Budapest 2004.
- Smoke, Jim: *Épülhetsz a válás által? Leépülsz vagy felépülsz*. Magyar Evangélimi Szövetség–Aliansz, h. n., 2007.
- Süle Ferenc: *Az életerő forrásai a családban*. Szent István Társulat, Budapest, 2009.
- Szarka Miklós: *A szolgálat és a családi élet feszültségei a gyakorló lelkipásztor életében*. Kézirat. Házasság és Családsegítő Szolgálat, 2007.
- Szarka Miklós: *Lelkészházasságok végveszélyben*. Kézirat. Házasság és Családsegítő Szolgálat, 2008.
- Tóth Miklós: *Házasságtérápia*. Medicina Kiadó, Budapest, 2005.
- Wheat, Ed - Perkins, Gloria O. : *Szerelemről minden házaspárnak*. KIA, Budapest, 2001.

**Megtalálhatók vagyunk
a világ legkedveltebb
közösségi oldalán is:**

facebook.com/szolgotars

KAPCSOLATOK

Dr. Szöllős János SZLOVÁKOK ÉS MAGYAROK EGYÜTT KRISZTUSBAN

A MABAVISZ-konferencia résztvevői és a szombaton jelen lévő öt magyarul beszélő szlovákiai lelkipásztor

Ez az előadás a MABAVISZ-konferencián hangzott el a Révkomáromi Baptista Gyülekezetben, 2013. május 11.-én.

Kedves testvéreim, kedves barátaim az Úr Jézus Krisztusban! Először is szeretném megköszönni a meghívást erre a konferenciára. Örülök, hogy Szlovákia területén kerülhet megrendezésre ez a MABAVISZ-konferencia. Üdvözlöm a konferencia résztvevőit a Szlovák Baptista Egyház nevében.

Elnézést kérek az én nem tökéletes magyar kifejezésemért. Az én anyanyelvem szlovák, a magyar nyelvet többnyire csak a konyhában használtam, és az utolsó években már csak ritkán van lehetőségem beszélni magyarul.

A mai előadásom témája: Szlovákok és magyarok együtt Krisztusban. De ez nem lesz elsősorban csak egy előadás, mely tele lenne történelmi tényekkel a szlovákok és a magyarok együttműködéséről az evangélium hirdetésében, habár némelyeket megemlítek. Hallani fogják az én személyes bizonyágtételemet és felfogásomat a közös együttműködésünkről, és remélem, hogy ez egy felbuzdítás is lesz az Isten ígéje alapján a közös egységre Krisztusban.

Amikor gondolkodtam erről a témáról, „Szlovákok és magyarok együtt Krisztusban”, rájöttem, hogy én is a szlovákok és a magyarok közti egységnek Krisztusban vagyok a bizonyítéka és megvalósítója, és bizonyára többen vagyunk ebben a helyiségben, akik vegyes szlovák–magyar családból származunk.

A szüleim, az apám magyar ajkú és az anyukám szlovák nemzetiségű, fiatalkoruktól újjászületett hívők voltak, akik átadták az életüket Krisztusnak. Találkoztak és megismerkedtek a gyülekezetben, és úgy döntöttek, hogy egyesítik az életüket a házasságban. Anyukám költözött az apukám falujába, és annak ellenére, hogy nem tudott egy szót sem magyarul, hamar megtanulta a nyelvet, és sokan, akik nem ismerték őt korábban, nem akarták elhinni, hogy nem tudott magyarul gyermekkorától. Egyes látogatók a csucsomi gyülekezetünkben, ahol gyermekkoromban csak magyarul volt hirdetve Isten ígéje, aztán csodálkoztak, hogy miért imádkozik édesanyám hangosan szlovák nyelven, mert megmaradt ez a szokása annak ellenére, hogy megérti és beszél a magyar nyelvet, szlovákul imádkozik.

Így nőttem fel, vegyes, szlovák–magyar családban, gyülekezetben és városban, ahol természetesen váltottunk az egyik

nyelvről a másakra, néha a mondat közepén is, és annak, aki meg akart minket érteni, tudnia kellett mindkét nyelvet. A csucsomi missziós állomásunk a kommunizmus idején először a nagy kézsmárki gyülekezetbe tartozott, amely magában foglalta az egész kelet-szlovákiai területet, és később, amikor a hatóságok engedélyezték a gyülekezet szétválását, a kassai gyülekezetbe tartoztunk. Ezekben a nagy gyülekezetekben voltak magyar anyanyelvű hívők is azon a közösségen kívül, melyben felnőttem, a kassaiban, szilicei jabloncaiban, és még Ágcsernyőn is magyar istentiszteletet tartottak akkoriban, és egyes magyar hívők voltak más városokban is. A nagy többség azonban szlovák hívő volt. Apám volt a vezetője a csucsomi gyülekezetünknek, és járt hirdetni Isten igéjét magyar nyelven a többi magyar ajkú gyülekezetbe. Emlékszem, hogy a nagy összejöveteleken, ünnepeken, ahol több száz résztvevő volt, apám mindig lehetőséget kapott, hogy röviden foglalja össze az elhangzott beszédet magyarul, annak ellenére, hogy a túlnyomó többség nem értette, mivelhogy szlovákok voltak. Nekem mindig természetesnek tűnt a hívők közösségében, hogy kommunikálhatunk mindkét nyelven, és megpróbáltuk megérteni egymást. A valóságban megtapasztalhattam, hogy a Krisztus szeretete egyesít minket, és Krisztusban nemcsak zsidó és görög nem létezik, hanem a szlovák és a magyar sem.

Arra, hogy ez a kölcsönös megértés a két nemzetünk között nem olyan természetes, rájöttem, amikor szembesülnöm kellett a valósággal a körülöttem lévő világban, először a gimnáziumban, ahol együtt voltunk szlovákok és magyarok. Úgy döntöttünk egy barátommal, hogy írunk egy dolgozatot a szlovák–magyar kapcsolatokról városunkban, de találgattunk erős ellenállással és elutasítással. Akkor tapasztalhattam, hogy együtt lenni Krisztus nélkül nehéz.

Abból, amit eddig mondtam, nyilvánvaló a hierarchia jelentősége a téma címében. Az első helyen az van, hogy „Krisztusban vagyunk”. Ez az alapja, hogy együtt lehetünk a különböző társadalmi, kulturális és nemzetiségi ellentétek ellenére. Együtt Krisztusban lehetnek mind a szlovákok, mind a magyarok, bár a kölcsönös együttélés a nemzeteink között a történelem során már bonyolult is volt.

Szlovákok és magyarok már együtt voltak a Krisztusban a korai baptista misszió kezdetén, mivel a nemzeteink együtt voltak akkoriban egy államban. A szolgálat az Isten országában a nemzeteinkre kölcsönösen hatott, gyakran ugyanazok az emberek hirdették az evangélium üzenetét úgy a szlovákok, mint a magyarok között. Nincs most itt hely arra, hogy részletesen foglalkozzak a szlovák–magyar együttműködéssel az evangélium terjesztésében. Ezt a témát kiválóan feldolgozta a szlovák részről *Kondač Pál* testvér *Zarándokok és telepések* című könyvében, és magyar részről *Mészáros Kálmán* testvér szintén, de természetesen más szerzők is. Érdekes tényeket tudtam meg a *Niesli svetlo evanjelia (Ők vitték az evangélium fényét)* című könyvből. Tőlük vettem át néhány alapvető tényt. Éppen magyar evangélisták és baptista misszionáriusok, valamint a németek is eszközzé váltak, amelyen keresztül az evangélium üzenete érkezett a baptista misszió formájában a szlovákok közé. Nagy munkát végzett ezen a területen a 19. századi budapesti baptista gyülekezet, melynek élén *Heinrich Meyer* prédikátor volt. Ebben a gyülekezetben jutottak hitre és megkeresztelkedtek szlovákok, főleg a liptói és szepesi kőművesek, vagy cselédek, akik a fővárosban dolgoztak.

Meyer prédikátor evangelizációs alkalmakat szervezett a Szepességben a német lakosság körében, de járt Liptóba is keresztelni. Naplójába írta: 1880. április 26-án valahol Szlovákiában bemerítettem egy embert, és ezzel megkezdődött a missziós

munka a szlovákok között. Később, 1882. április 13-án bemerítkezett Liptószentmiklóson a Vág folyóban négy házaspár és négy szlovák nemzetiségű személy. Budapesten bemerítkezett 1875–1890 között összesen 137 szlovák és német nemzetiségű testvér Szlovákia területéről. Ebből a szolgálatból keletkezett 1888-ban az első független baptista gyülekezet, a szepesi-liptói a jelenlegi Szlovákia területén.

Nagyon valószínű és jellemző a szlovák–magyar baptista együttműködésre, hogy az első szlovák baptisták nem voltak a jelenlegi Szlovákia területén, hanem a szlovák áttelepültek körében az Alföldön, a jelenlegi Magyarország területén. 1860–1865 Békéscsabán először járt a *Novák* kolportőr házaspár. Szolgáltak itt szintén a legendás „parasztapostolok” is, *Kornya Mihály* és *Tóth Mihály*. Az első baptista istentisztelet Békéscsabán 1894-ben volt megtartva, *Đurkovič András* testvér házában. A prédikátor *Vass Sándor* volt Nagyszalontáról (Erdély). Már a következő évben júniusban, 1895-ben volt itt az első keresztség a folyóban a város közelében, és itt jött létre a baptista gyülekezet. Az Osztrák–Magyar Monarchia feloszlása előtt Békéscsaba volt a legnagyobb és legnépesebb szlovák város Magyarország területén. A hivatalos statisztikák szerint 1910-ben a szlovák nemzetiséghez tartozott 28 600 személy, míg Pozsonyban 11 600 és Kassán 8500 személy. Valószínűleg 1920-ig szlovák nyelven volt megtartva az istentisztelet a békéscsabai baptista gyülekezetben. Ezt követően már kétnyelvű volt az istentisztelet. Viszonylag nagy baptista gyülekezetek, ahol a többséget a szlovákok alkották, alakultak még 1918-ig Tótkomlóson, Kondoroson, Kiskőrösön, majd Pitvaroson, Szarvason, Csabacsúdon és másutt. A két háború között érték el ezek a gyülekezetek a legnagyobb fellendülésüket. A szlovák gyülekezetek gyarapodtak nógrádi falvakban, Galgagyörkön 1921, Felsőpetényben 1923 és Galgagután 1924, Lucfalván 1931. Sok ezekből a gyülekezetekből az áttelepítés idején, 1946–1947-ben számos tagot veszített el, de annak ellenére még mindig léteznek és működnek, ma már mint tiszta magyar gyülekezetek. *Kondač* testvér szerint jelenleg 14 magyarországi gyülekezetnek van szlovák eredete, a szlovák származású baptisták, akik maradtak, a becslések szerint 1500, ebből 250 vallja magát szlovák nemzetiségűnek.

Az áttelepítés megerősítette más oldalon a baptista missziót Szlovákiában. Anélkül sokkal gyengébb lett volna a baptista misszió munkája Szlovákiában. Csak kekké teljesen új, úgynevezett reemigrációs baptista gyülekezet jött létre Dél-Szlovákia területén: a naszvadi és a nagysallói. A többi hívő beépült a már létező gyülekezetekbe, különösen a losonciba, panyidaróciba, a volt naszvadi gyülekezetbe, Érsekújváron, Komáromban, Perbetén és Ógyállán, Nagysallón, Léván, továbbá Miloslaván, Alsóbáron és Alsószeleiben, Pozsonyban, Pozsonypüspökiben és Jókán. A többi diaszpóra kevesebb tagot számlált, mint például a klenóci gyülekezetben Rimaszombaton, és más kisebb csoportok a már említett gyülekezetek szomszédságában. Az áttelepített testvérekkel megerősödött némely gyülekezet, mint a kassai és a losonci gyülekezetek. Később a migráció által a pozsonyi gyülekezet is létszámban megerősödött, ugyanúgy (akkor még mint Pozsony missziós állomása) a cseklési gyülekezet.

Sok testvér, akik hűségesen dolgoztak „Isten szőlőjében”, szolgált a magyarok és a szlovákok között párhuzamosan mindkét nyelven. Egyikük egy híres költő volt, *id. Ondrej Betko*, aki dolgozott a békéscsabai, majd a pozsonypüspöki és a pozsonyi gyülekezetekben. Magyarországról érkezett prédikátor testvér *Dezider Bartos* (Szarvasról Naszvadra). Több prédikátor, aki diplomát szerzett Szlovákiában, szolgált szlovákiai gyülekezetekben, és betöltöttek magas egyházi funkciókat a szlovák baptista

egyházban. Pavel Kondač (Kondorosról származik) elnöke volt a szlovák baptista egyháznak, és mint baptista prédikátor szolgált Pozsonyban, Vavrišovon és Losoncon. Utána elnökké választották *J. Kohútot* (született Mezőberényben), aki mint prédikátor szolgált Naszvadon és Cseklészen.

A naszvadi prédikátorok közül szolgált *Barkoci Mihály* testvér (Kiskőrösről származott) Nagysallón. *Barkoci Sándor* jelenleg misszionáriusként szolgált különböző európai országokban. A mai szlovákiai baptista egyházban már a harmadik generációs prédikátorok szolgálnak az áttelepültek közül.

Hasonlóképpen a Magyarországi Baptista Egyházban több vezető pozíciót töltöttek be olyan testvérek, akiknek szlovák gyökereik voltak, mint *Laczkovszki János*, *Viczján János*, vagy a zene területén *Beharka Pál*, akinek az elődei Pribilinából, Liptóból származtak.

Másrészt meg kell említenem a magyar nyelvű baptisták szolgálatát Szlovákia területén. Már említettem a magyar baptista csoportok szolgálatát a kelet-szlovákiai gyülekezetekben, ahol én is felnőttem. A nyelvileg vegyes gyülekezetek, amelyekben mindig erősen képviseltették magukat a magyar anyanyelvű baptisták, 1887-ben alakultak Pozsonyban, 1899-ben Kassán és más helyeken a mai Szlovákia területén. A legerősebb baptista missziós munkát a magyar lakosság körében Érsekújvár és Komárom környékén lehet tapasztalni. Körülbelül 1895-ben megkeresztelkedtek az első hívők, *Báthó János* családja Marcelházán, így létrejött itt az egyház. 1908-ban megkeresztelkedtek az első hívők Szentpéteren, ahol megnyitotta a szívét és az otthonát az evangélium üzenetére *Major Bálint* testvér. Az imaház 1926-ban épült. Kiterjedt missziós munka zajlott a magyar lakosság körében Csallóközben *Alexovics* prédikátor testvér által, aki szolgált a negyedi gyülekezetben 59 évet, ahol már 1907-ben építettek imaházat 150 fő részére. A misszionáriusi munka 1926-ban elkezdődött Perbetén is. Ezek a különálló gyülekezetek vesztettek tagokat, hasonlóan mint a szlovák gyülekezetek Magyarországon a lakosságcsere által. Jelenleg ezek a csoportok önálló magyar gyülekezetet alkotnak a szlovákiai baptista egyház keretein belül a szentpéteri gyülekezetben. Magyar istentiszteletet tartanak más helyeken is, például Érsekújváron, Komáromban, de erről többet minden bizonnyal prédikátor testvérunktől, *Dóczé Bálinttól* fogunk hallani.

A felfebb megemlített történelmi tények azt mutatják, hogy milyen csodálatos munkát végzett együtt, egymást segítve mind a magyar, mind a szlovák baptista misszió a nemzetek között. Együtt tudtak működni annak ellenére, hogy a körülmények nem voltak mindig kedvezőek számukra. Együtt tudtak működni akkor, ha teljesen tudatában voltak annak, hogy a Krisztusban már van egy új identitásunk mint hívőknek. Amikor felöltöttük a Krisztust, elsősorban Krisztus követői, az ő szolgálói lettünk. Ennek az új identitásunknak köszönhetően egyik lehetünk együtt.

Természetesen az ördögnek ez nem tetszik, és úgy, ahogyan más területeken, a nemzetiség területén is ki akarja használni a régi identitásunkat, és feszültséget és szakadást akar a hívők közé szítani, és aláássa

az egységet közöttünk, hogy elpusztítsa Isten munkáját. Nincs értelme tagadni, hogy néha a történelem során köztünk, a hívők között is sikerült neki viszályt szítani. Meg kell vallanunk az Úr előtt ezeket a bűnöket és hibákat, hogy megbocsátást nyerjünk tőle, és mi is tudjunk megbocsátani egymásnak.

Hála Istennek, ha megnézzük a közös történelmünket, azt látjuk, milyen csodálatosan megnyilvánult az Isten kegyelme rajtunk, látjuk a hit hőseit, akik nem nézték azt, hogy valaki magyar vagy szlovák, hanem hűségesen végezték a küldetésüket, és megosztották az evangélium üzenetét mindenkivel, függetlenül attól, hogy magyarok vagy szlovákok voltak-e a hallgatók. Képesek voltak arra, hogy a magyaroknak magyarok legyenek, és a szlovákoknak szlovákok. Ez a szemlélet inspiráljon minket is ma!

Eszembe jutnak egy ének szavai a magyar A hit hangjai énekeskönyvből, melyet mint gyermek nagyon szerettem énekelni, és ezekkel a szavakkal szeretném befejezni az előadásomat:

„Nincs Krisztusban Kelet, Nyugat,
és nincsen Észak, Dél,
Csak egy közösség általa,
Hol földön ember él.

(...)

Egymásra lel Kelet, Nyugat
Krisztusban, Észak, Dél,
Őbenne egy minden hívő,
Ki itt a földön él.”

Ámen.

Források:

Pavel Kondač: *Pútnici a osadníci. Dejiny slovenských baptistických zborov v Maďarsku*. Bratská jednota baptistov v SR, 2002 (elektronická kniha).

kol.: *Niesli svetlo evanjelia. Sto rokov baptistickej práce na Slovensku*. Bratská jednota baptistov v SSR, Bratislava, 1988.

Eredeti anabaptista öltözet a szlovákiai Nagylévárdon, az anabaptista múzeumban
(Fotó: Mészáros Kálmán)